ARMILLI
DISCIPLINA.

Ferdi nando
et mihi
Reino sculpsit Venet.

Armilli Diſciplina

Scribente

Almerico Paſſarello Ferrarienſe.

In Academia Intrepidorum,

Sub Fauſtiſs. Auſpicijs

SERENISSIMI

FERDINANDI SECVNDI

MAGNI HETRVRIAE

DVCIS.

FERRARIAE

Apud Franc. Succium Typ. Camer.

Superiorum permiſsu. 1657.

SERENISS.

FERDINANDO II.

Magno Hetruriæ Duci.

EXaggeratam tot ſeculis e-uocor ad Fa-mam Magne Dux Se-reniſsime, & ad Me-di-

diciet Stirpis celsitudinem, ubi floridiora expanduntur ingenia, mei procax obsequij votorum humilitate deflecto: Debet Orbis, debet tota literatorum familia in Hetruria regnantibus suarum mentium culturam, sed laureata ad tui Principatus obsequia scientiarum libertas, nedum est nacta tutelam, sed meliora tuis nutibus cumulatur ad patrimonia. In his,

quas

quas modo veneror, purpuris iam Auroræ perorta in oſtris, adulta viget Themidis nobilitas, & Maieſtas conciliata amori ſubditæ genti creſcentes in diem fouet proſperitates. Ad hoc, quod ſtupenti meditatione nunc recolo, ſolium generoſa effertur patrona Muſarum Probitas, & tuis coronata Sophia virtutibus in totam Sapientum Rempublicam ſuauia effundit

dicta-

dictamina. Sub his, quos admiror Aulæ fulgoribus multiplici, sed immobili gyro firmata literatorum fortuna ad operosæ tranquillitatis stabilitur quietem. Indulge, deprecor, Serenissima Celsitudo, quod profundum voueam ego reuerentiæ in hac pagina methodum. Promiscua quadam stupotis, & deuotionis suadella genialem hunc discendi tibi dicat amorem.

rem. Quid mirum? Armonicæ Cælorum vertigines ſub Mediceo aſteriſmate voluere nouis tuæ agnationis irradiari ſplendoribus, ut in perennes tui volubiles plauſus, & decus tanto edocerentur nomine gloriam: ſydereis prouocatur exemplis infima quidem mei humilitas, ac in tui obſequia recurrit lubentiſſime. Dum leuiſſimum tibi offero munus, me onerat pudor.

dor.

dor; sed quid? non culpabilis est oblationis alacritas, quæ seruientis religione pensatur.

Humil. Addict. seru. obseq.

Almericus Passarellus.

Ad

Ad Illustriss. et Ecc.um

D. Marchionem

HIPPOLITVM BENTIVOLVM.

Præfatio.

Complicent sibi inter orationis nexus Lectorum alij beneuolentiam: Sat mihi detur in te frequentare supplicantis affectum. literarias inter sarcinas opus hoc domestico destinaueram pulueri; nam dũ mihi è forensibus iurgijs feriabat animus, si in hãc genialem disciplinam libuit

buit otiari, æquum erat, vt deſſidij partus quietiſſimis torperet in vmbris. Traxiſti Eccellentiſſime Domine reluctantem operis inertiam ad lucem: æque patior, quod huius ad præli preſſuram meæ humilitatis in te ſiſtantur obſequia. En vides Aſtra, dæmones, amores, iocos, numina in liberam ſine ordine reuoluta congeriē, & partus vbique ſordidè monſtruoſus amicorum riſus, criticoſque eccitabit latratus. Tuæ eruditionis excuſetur munificentia, mibi; nō cæteris ſcripſeram; philoſophiæ notiones

Horat.

nes. penitus inter subsellularias rixas radicitus euulsas tentauit in hunc methodum recolere Genius, vt longinqua prouectus reminiscentia animo gaudia nunciarem pacatissimæ facultatis; Si publicam voluisti compositionis verecundiam, deprecor hanc ducas ad serenissimæ Purpuræ præsidium; hæc mea seruilis honestas insigniat culpatissimæ audaciæ excusationem. Habet plurimum voluptatis electio, & prouocant animum sperata præsidia. Detur huic libro Regia FERDINANDI

Symmach. lib. 7. epist. 127.

DI atria reuereri, sed tua offeratur dextra volumẽ, ne inutili sui pondere emergat ad casum. Assuescis patrona quadam generositate ad nobiliores aularum aditus penetrare, vbique geris votorum clientelam. Quid mirũ? te docuit natura luculentas gratiarum effusiones, dum ab EnZo Sardiniæ Rege per longos sæculorũ processus multasq; ditiones fæcundam Hæroibus continuas originem. Tibi in stimulos acuitur intellectus, vt protegas virtutis nomina, qui pubescente ætate, vel per lilia-

Pign. hist. di Ferr. lib. 5.

tas

tas Gallorum Academias florebas ingenio, & eloquenti frontis sudore in tui plausus Hipocrenis sollicitabas vndas ad murmur, vel sub belgico Marte, scintillabas fortitudinis ardores ad laurus, & in ambiguo loricæ, vel togæ vbique stringebas emulationem. Tibi huiusce libelli comitto ad Serenissimi FERDINANDI gloriam declinare holocaustum; fælix mihi vindico auspicium, si dono oblator ipse sit maior. Miscuit hæc pagina purpuras, cœlos, animas, fortunam, scientiarumque

amo-

amores scenas, & alia, quarum ad erudiendi orbis ideam tu solus irradiaris compendio. Natalitij sanguinis imperia, dignitates, è natura principatũ hausere, vel Quirinas ad sedes virtutibus emicuerunt in ostro tui Maiores, quorum densior historia toto æuo encomia repetit: domesticos inter parietes theatralis facundiæ nobilisque cothurni ad delitias didisciti liberalitatis exercitia, & auitæ facundiæ vbertate tibi proprios comprobas Musarum concentus. Ad laureatos Pindi ambitus,

Rota Rom. ex Merlin. decis. 885. Anal. di Bolog. Pigna hist. di Fer. lib. 5. & lib. 7.

dum

dum per agnata vestigia succedis, dum inter armata Bentiuolæ strenuitatis præconia palmarum omine tibi proficis ad victorias, haud arduum noſces variam hanc è genio mixturam offerre inter Europæ Principes celeberimo Hæroi. Excuſa diuerſas ſcribendi anxietates in male ſe habẽtis ſæculi medellam, nam contrarijs rebus plerumque medicina ſuccedit. Excuſa audaciam tu, qui in Intrepidorum Academia ſub Eminentiſſimi Cardinalis Pij patrocinio adorta, adeo laudabi- Caſſiod. var. epiſt. lib. 8.

lem

lem intexuisti temeritati Panegyrim, vt viliores animę sub diserto tuę eloquentiæ acumine cum ardentis cordis transegerint fortitudine. Sub tuæ suauissimæ poæsis mensura eleua hunc partum ad oblationis prudentiam, quæ tuæ facundiæ purgatus vnda errorum abstersa numerositate refulgeat. Ad vberimos tuæ eloquentiæ latices detur mihi suscitare cursus obsequij, quo possim ad Augustissimas FERDINANDI plantas haud temeratæ frontis declinare sudores. Protege,

&

dirige miſcellaneas
ꝛs ſcribendi propẽſiones,
no fæliciori tu percute
ylo eos, qui antiquo olim
ꝛ orbe ſub virtutis ſpeci-
ine vitiorum vmbra-
ınt idola. fama fuit ſa- Capitolin. ex Marco Aurel. Galuano in eruditiſs. trac. de vſufruct. c. 5. n. 12.
e, quod ſub Philoſopho-
um ſpecie quidam rem-
ublicam vexarent, &
riuatam. Interim dum
ꝛ eſt hodierna ſcribentiũ
nditio, vt iaceant per-
epe hominum dicta, niſi
ilarentur fabellis, iociſq;
iſponantur auditui. In- Iſocrat. orat. ad Nico. Clem. de reg.
dulgens ego corupti ſæcu-
i nauſeanti genio in ver-
borum fucum Deos, for- Pindarus Od. p. Olimp.
unam, fata, Aſtra, &
ſi-

similia, quorum nil vltra nomen tibi legenda expono, cæteris non credenda. Lusit profectò in has leuitates calamus ipse; Animus tamen Catholicæ veritatis solidati non indeuotè affixus cuncta reicit, & damnat, quæ, & in minimo Christianam non redolent fidem. disputãtem perlege paginam, si quid tuæ occurret ingratum pietati iustissimis dilue flammis: haud inutile est inter mentium rixas cognitionibus aptare quietem; Ast nimium curiosa quandoque indaginis ambitio offendit vera

L. Matematicos Cod. de Episcop. aud.

ra

ræ credulitatis munimina: Annui quasdam discurrendi ambages, ast interiora non exposui vanissimæ difficultatis compendia. Iniuriam enim facit Reuerẽdissimæ Synodi, si quis semel iudicata, ac rectè disposita reuoluere, ac publicè disputare contenderit. Vale.

L. nemo 3. Co. de Sum. Trinitate.

V. An-

Armilli Diſciplinę

Liber Primus.

GALLICOS inter flores vitalis diei breuitatem rimatus Armillus è patrio littore ſibi extero ſub cœlo mercaturus ſapientiam, nauigium conſcendit. Ventorum aflatu laſciuiens in velis fortuna, ſi quid ſecuritatis habet mare, totum felici itineri polliciebatur. E Gallia lon-

go vndarum tramite nauis ſeparata negabat iam recedentibus conciuem portum ſalutare. Cœlum mari vndique Orizontis continuabat aſpectus, & ſolo Magnetis motu iam nautæ cęperant erudiri ad curſum. Non multum ſpatij Sol metiebatur ad occaſum, cum ſuboriente nubecula futuræ tempeſtatis aperuit triſte primordium. Puppis gubernator magiſtralis aura edoctus non longè pręparari imbrem, aſſuetas diſponit manus, vela iubet arctari, ſupinæquè plebis colligendo miniſteria nihil ſedulitatis ommittit, ne turbidæ procellæ ſub ortu cuiuſquè ſalus miſerum verteret ad occaſum.

Vix cognouerat pręſagiũ, cum & tempeſtatis ſenſit euentum. Leuiter prius vnda criſpata tranquillitatis videbatur ſub fide ſeneſcere, aſt ventorum iurgijs diuiſa, modo elleuabatur in montes, modo Abiſſi effodiebatur in ſpecimen. Remis fruſtra percuſſa Neptuni tantũmodo rabiem oſtenſura exiliebat in ſpumas. Ventorũ diſcordia artis eneruabat conatus, & incompoſitus nautarum clamor ſolicita gubernatoris fallebat imperia. Glomeratæ nubes, forſan ne ad iniquæ ſortis delicta ellucerent in teſtes, velauerãt ſydera, ſolummodo, ne ferales mox perituris deeſſent faces, fulmineus ignis

 ruenti

amores scenas, & alia, quarum ad erudiendi orbis ideam tu solus irradiaris compendio. Natality sanguinis imperia, dignitates, è natura principatū hausere, vel Quirinas ad sedes virtutibus emicuerunt in ostro tui Maiores, quorum densior historia toto æuo encomia repetit: domesticos inter parietes theatralis facundiæ nobilisque cothurni ad delitias didisciti liberalitatis exercitia, & anitæ facundiæ vbertate tibi proprios comprobas Musarum concentus. Ad laureatos Pindi ambitus,

Rota Rom. ex Merlin. decis. 885. Anal. di Bolog. Pigna hist. di Fer. lib. 5. & lib. 7.

dum

dum per agnata vestigia succedis, dum inter armata Bentiuolæ strenuitatis præconia palmarum amine tibi proficis ad victorias, haud arduum noſces variam hanc è genio mixturam offerre inter Europæ Principes celeberimo Hæroi. Excuſa diuerſas ſcribendi anxietates in male ſe habẽtis ſæculi medellam, nam contrarijs rebus plerumque medicina ſuccedit. Excuſa audaciam tu, qui in Intrepidorum Academia ſub Eminentiſſimi Cardinalis Pij patrocinio adorta, adeo laudabi-

Caſſiod. var. epiſt. lib. 8.

lem

lem intexuisti temeritati Panegyrim, vt viliores animę sub diserto tuę eloquentiæ acumine cum audentis cordis transegerint fortitudine. Sub tuæ suauissimæ poæsis mensura eleua hunc partum ad oblationis prudentiam, quæ tuæ facundiæ purgatus vnda errorum abstersa numerositate refulgeat. Ad vberimos tuæ eloquentiæ latices detur mihi suscitare cursus obsequij, quo possim ad Augustissimas FERDINANDI plantas haud temeratæ frontis declinare sudores. Protege,

&

lem intexuisti temeritat Panegyrim, vt viliore animę sub diserto tuę elo quentiæ acumine cum ar dentis cordis transege rint fortitudine. Sub tu suauissimæ poæsis mensu ra eleua hunc partum ad oblationis prudentiam: quæ tuæ facundiæ purga- tus vnda errorum abster- sa numerositate reful- geat. Ad vberimos tuæ eloquentiæ latices detur mihi suscitare cursus ob- sequij, quo possim ad Augustissimas FERDI NANDI plantas haud temeratæ frontis decli nare sudores. Protege

&

& dirige miſcellaneas has ſcribendi propeſiones, imo fæliciori tu percute ſtylo eos, qui antiquo olim in orbe ſub virtutis ſpecimine vitiorum vmbrabant idola. fama fuit ſane, quod ſub Philoſophorum ſpecie quidam rempublicam vexarent, & priuatam. Interim dum ea eſt hodierna ſcribentiũ conditio, vt iaceant perſæpe hominum dicta, niſi hilarentur fabellis, iociſq; diſponantur auditui. Indulgens ego corupti ſæculi nauſeanti genio in verborum fucum Deos, fortunam, fata, Aſtra, &

Capitolin. ex Marco Aurel. Galuano in erudiſs. trac. de vſufruct. c. 5. n. 12.

Iſocrat. orat. ad Nico. Clem. de reg.

Pindarus Od. p. Olimp.

ſt-

similia, quorum nil vltra nomen tibi legenda expono, cæteris non credenda. Lusit profecto in has leuitates calamus ipse; Animus tamen Catholicæ veritatis solidati non indeuotè affixus cuncta reicit, & damnat, quæ, & in minimo Christianam non redolent fidem. disputãtem perlege paginam, si quid tuæ occurret ingratum pietati iustissimis dilue flammis: haud inutile est inter mentium rixas cognitionibus aptare quietem; Ast nimium curiosa quandoque indaginis ambitio offendit vera

L. Matematicos Cod. de Episcop. aud.

ra

...æ credulitatis munimina: Annui quasdam discurrendi ambages, ast interiora non exposui vanissimæ difficultatis compendia. Iniuriam enim facit Reuerẽdissimæ Synodi, si quis semel iudicata, ac rectè disposita reuoluere, ac publicè disputare contenderit. Vale.

L. nemo 3. Co. de Sum. Trinitate.

V. An-

V. Antonius Fauoritus à Societate Iesu pro Eminentiss. & Reuerendiss. D.D. Card. Pio S. Ferrarien. Ecclesiæ Episcopo, &c.

Imprimatur.

Antonius de Federicis Vic. Gen.

Inhærendo suprascriptę attestationi M. R. P. Fauoriti.

Imprimatur.

Inquisitor Ferrariæ.

Ar-

Armilli Diſciplinę

Liber Primus.

GALLICOS inter flores vitalis diei breuitatem rimatus Armillus è patrio littore ſibi extero ſub cœlo mercaturus ſapientiam, nauigium conſcendit. Ventorum aflatu laſciuiens in velis fortuna, ſi quid ſecuritatis habet mare, totum felici itineri polliciebatur. E Gallia lon-

go vndarum tramite nauis separata negabat iam recedentibus conciuem portum salutare. Cœlum mari vndique Orizontis continuabat aspectus, & solo Magnetis motu iam nautæ cęperant erudiri ad cursum. Non multum spatij Sol metiebatur ad occasum, cum suboriente nubecula futuræ tempestatis aperuit triste primordium. Puppis gubernator magistralis aura edoctus non longè pręparari imbrem, assuetas disponit manus, vela iubet arctari, supinæquè plebis colligendo ministeria nihil sedulitatis ommittit, ne turbidæ procellæ sub ortu cuiusquè salus miserum verteret ad occasum.

Vix

Vix cognouerat pręsagiū, cum & tempestatis sensit euentum. Leuiter prius vnda crispata tranquillitatis videbatur sub fide senescere, ast ventorum iurgijs diuisa, modo elleuabatur in montes, modo Abissi effodiebatur in specimen. Remis frustra percussa Neptuni tantūmodo rabiem ostensura exiliebat in spumas. Ventorū discordia artis eneruabat conatus, & incompositus nautarum clamor solicita gubernatoris fallebat imperia. Glomeratæ nubes, forsan ne ad iniquæ sortis delicta ellucerent in testes, velauerāt sydera, solummodo, ne ferales mox perituris deessent faces, fulmineus ignis

 ruenti

amores ſcenas, & alia, quarum ad erudiendi orbis ideam tu ſolus irradiaris compendio. Natalitij ſanguinis imperia, dignitates, è natura principatū hauſere, vel Quirinas ad ſedes virtutibus emicuerunt in oſtro tui Maiores, quorum denſior hiſtoria toto æuo encomia repetit: domeſticos inter parietes theatralis facundiæ nobiliſque cothurni ad delitias didiſciti liberalitatis exercitia, & auitæ facundiæ vbertate tibi proprios comprobas Muſarum concentus. Ad laureatos Pindi ambitus, dum

Rota Rom. ex Merlin. deciſ. 885. Anal. di Bolog. Pigna hiſt. di Fer. lib. 5. & lib. 7.

dum per agnata vestigia succedis, dum inter armata Bentiuolæ strenuitatis præconia palmarum omine tibi proficis ad victorias, haud arduum nosces variam hanc è genio mixturam offerre inter Europæ Principes celeberimo Heroi. Excusa diuersas scribendi anxietates in male se habẽtis sæculi medellam, nam contrarÿs rebus plerumque medicina succedit. Excusa audaciam tu, qui in Intrepidorum Academia sub Eminentissimi Cardinalis Pÿ patrocinio adorta, adeo laudabi-

Cassiod. var. epist. lib. 8.

lem

lem intexuisti temeritati Panegyrim, vt viliores animę sub diserto tuę eloquentiæ acumine cum audentis cordis transegerint fortitudine. Sub tuæ suauissimæ poæsis mensura eleua hunc partum ad oblationis prudentiam, quæ tuæ facundiæ purgatus vnda errorum absterſa numerositate refulgeat. Ad vberimos tuæ eloquentiæ latices detur mihi suscitare cursus obsequij, quo possim ad Augustissimas FERDINANDI plantas haud temeratæ frontis declinare sudores. Protege,

&

& dirige miscellaneas has scribendi propēsiones, imo faliciori tu percute stylo eos, qui antiquo olim in orbe sub virtutis specimine vitiorum vmbrabant idola. fama fuit sane, quod sub Philosophorum specie quidam rempublicam vexarent, & priuatam. Interim dum ea est hodierna scribentiũ conditio, vt iaceant persæpe hominum dicta, nisi hilarentur fabellis, iocisq; disponantur auditui. Indulgens ego corupti sæculi nauseanti genio in verborum fucum Deos, fortunam, fata, Astra, & si-

Capitolin. ex Marco Aurel. Galuano in eruditiss. trac. de vsufruct. c. 5. n. 12.

Isocrat. orat. ad Nico. Clem. de reg.

Pindarus Od. p. Olimp.

ſimilia, quorum nil vltra nomen tibi legenda expono, cæteris non credenda. Luſit profectò in has leuitates calamus ipſe; Animus tamen Catholicæ veritatis ſolidati non indeuotè affixus cuncta reiicit, & damnat, quæ, & in minimo Christianam non redolent fidem. diſputātem perlege paginam, ſi quid tuæ occurret ingratum pietati iuſtiſſimis dilue flammis: haud inutile eſt inter mentium rixas cognitionibus aptare quietem; Aſt nimium curioſa quandoque indaginis ambitio offendit vera

L. Matematicos Cod. de Epiſcop. aud.

ra

ræ credulitatis munimina: Annui quasdam discurrendi ambages, ast interiora non exposui vanissimæ dificultatis compendia. Iniuriam enim facit Reuerēdissimæ Synodi, si quis semel iudicata, ac rectè disposita reuoluere, ac publicè disputare contenderit. Vale.

L. nemo 3. Co. de Sum. Trinitate.

V. An-

V. Antonius Fauoritus è Societate Iesu pro Eminentiss. & Reuerendiss. D. D. Card. Pio S. Ferrarien. Ecclesiæ Episcopo, &c.

Imprimatur.

Antonius de Federicis Vic. Gen.

Inhærendo suprascriptæ attestationi M. R. P. Fauoriti.

Imprimatur.

Inquisitor Ferrariæ.

Ar-

Armilli Diſciplinę

Liber Primus.

GALLICOS inter flores vitalis diei breuitatem rimatus Armillus è patrio littore ſibi extero ſub cœlo mercaturus ſapientiam, nauigium conſcendit. Ventorum aflatu laſciuiens in velis fortuna, ſi quid ſecuritatis habet mare, totum felici itineri polliciebatur. E Gallia lon-

go vndarum tramite nauis separata negabat iam recedentibus conciuem portum salutare. Cœlum mari vndique Orizontis continuabat aspectus, & solo Magnetis motu iam nautæ cęperant erudiri ad cursum. Non multum spatij Sol metiebatur ad occasum, cum suboriente nubecula futuræ tempestatis aperuit triste primordium. Puppis gubernator magistralis aura edoctus non longè pręparari imbrem, assuetas disponit manus, vela iubet arctari, supinæquè plebis colligendo ministeria nihil sedulitatis ommittit, ne turbidæ procellæ sub ortu cuiusquè salus miserum verteret ad occasum.

Vix

Vix cognouerat pręsagiū, cum & tempestatis sensit euentum. Leuiter prius vnda crispata tranquillitatis videbatur sub fide senescere, ast ventorum iurgijs diuisa, modo elleuabatur in montes, modo Abissi effodiebatur in specimen. Remis frustra percussa Neptuni tantūmodo rabiem ostensura exiliebat in spumas. Ventorū discordia artis eneruabat conatus, & incompositus nautarum clamor solicita gubernatoris fallebat imperia. Glomeratæ nubes, forsan ne ad iniquæ sortis delicta ellucerent in testes, velauerāt sydera, solummodo, ne feralesmox perituris deessent faces, fulmineus ignis

 ruenti

trist. 5. Meteo: tex 4. ruenti comixtus pluuiali vndæ horride micabat. Procellæ inter vmbras naufragij cæca æſtimatio cuiuſquè augebat timorē, dum diſpares vndæ cuilibet mortis æquabant diſcrimina. Inutilem prorſus remorū laborem crebra aquarum agitatio ad quietem coegerat, & ſolo tempeſtatis genio nauis fatalitate commiſſa, cuiuſcumque voces deficiebant in gemitus, & à male expectantibus aut amiciori, aut potentiori numini toto animo vota concipiebantur. Tenebræ, vndæ, ventorum tyrannides miſeris non intermittebant cruciatus; vndiquè lacerata carina multiplici ore bibebat exitium, & pauē-

tium

tium animi sub effuso lacrimarum imbre, antequã mergerentur, edscebant naufragium: Maturato tandem turbinis furore nauis celeri procellæ alitu collisit in scopulum. terribili fragore in tristibus quassata fragmentis, quos sinu gestabat, maris cessit voracitati; Ast multi natantibus lignis apliciti tenuere littus, facta enim & in furore ad salutem aptior vnda marcidum indignata pondus, quod in hominis corpore genuerat terra, illud respuit arenæ: non nullos tamen sui violenti dominij in tributum absorpsit Oceanus. Armillus, cui sors dederat vacuũ dolium ea tenacitate aprehendere, quam extre-

Arist 3 Meteo: tex 2.

mus docuerat timor, potuit & ipse protrahi ad littus. Sic Maris fortuna ligneo insidens orbi iuuenilem vitæ florem seruando monstrauit, in huiusce mundi pelago quandoque è vacuo pendere viuendi causas, vbi non trahunt, & premunt pretiosa rerũ pondera. Rigentibus adhuc terrore sensibus non bene dabatur fortuitum portum agnoscere, sed tãdem humi securitas vitale robur illud restituit, quod iniquæ perdomuerat vndæ periculum. Sociorum commotus querelis inter immensas arenarum solitudines, & ipse consilio sterilis, quo verteret, pallenti ore querebat, vt ignis ope humidas pelleret

ret naufragij reliquias; rusticæquè gazæ adiumẽto dissipatos reuocaret ad sensationes spiritus. Aethereis plagis iã florebat Aurora, & albescebat sub innocentia cęlum, ne pręteriti turbinis accusaretur ad crimen, vel vt futuræ serenitatis fide diei stabiliret exordia, cum Armilius è longè syluam virere conspexit, ratus sibi aliquid spei superesse ad salutem subito cum socijs gressu illuc tendit, vt quã cito inimici oceani auuersaretur aspectum. In itinere composito ad solamen cultu, męrentium studebat alacritati, animique exponens fortitudinem verbis indulgebat speranti-bus: acquiescebant sub

amico ſermone multi, non nulli effuſa lacrimarum vnda neſcires an tumultuantium aquarum freneticarent ad imaginem, an ve nouo timore grauati inſudantem nimio dolore animã euocarent ad oculos, vt bene inſpiceret, maiori nè periculo terra malignè mortalibus nouercaretur inter deſerta. Continuato mærore lacrimis iter ſignando, vt dolentiũ legi darentur veſtigia, per uenerunt in lucum.

Huius in medio antiquæ molis altitudo depreſſas venientium mentes elleuauit (in ipſa enim auxilij mox paraturi ſpes vſq; tunc cõcuſſos refecit animos) per frequentes arborum errores, quorum

ra-

racemos ad fructuosum coniugium natura coniũxerat, sacras Templi fores cum Armillo socij tetigere. Venerandæ speciei vir, quem sub primò sole ad aram peruigil eccitarat religio, obuiius ingredientibus fortè occurrit. squalidus licet cuiusque vultus ærumnosam exponeret indigentiam, viri tamen humanitas aduenarum emendatura egestatem, quod implorare parabant, festinanter promisit. Subiere læti oportunæ pietatis officia, quæ amicus hospes, cui nomen Henricus impertiebatur. sanabantur naufragij ægritudine auditoque illic esse prima anglicæ insulæ limina, nec infeliciter per

longam procellam à gallico cælo aberrasse, lætabantur omnes (francorum enim merces anglicæ permixtæ comunioni vtrumquè regnum opulenti fædere coniungunt) multũ solaminis ex facũdo Henrici ore exhausit Armillus, discussaq; torpedine quę ei pręstrinxerat mentem, vbi esset, cui nam propriam sociorumq; deberet salutem modesto peryodo cæpit interrogare. At petenti talia Henricus.

Has inter Angliæ latebras potentibus contumax se recepit religio. hic vbi familiares syluæ feras nec venanti canis vrget latratu, relegata pietas frustra quærit postliminium. Postquam depra-

uatæ

uatæ Iunonis velamenta anglicam polluere purpuram, aulica totius regni libido veræ fidei compressit Maiestatem. Vincitur hoc scelere natura, vt pessimi regis ad nutum, populorum accomodet crimina. Hic male comptę humanitatis defectus, quę vt peius seruiat in libertate peccandi, ex procurato principis vitio sibi mutat religionis iudicium, huc cum socijs, quos mihi pietas iunxit, conuolaui. Sacras inter has ædes, quas verę Palladi construxit antiquitas, innocenti piaculo nobis fæneramur salutem. Non hic curæ, quæ per desiderij machinas torquent homines, nobis conterunt mentis

quietem, pia tantummodo mouemur agitatione mortalium miserati infelicitatis, qui pretiosum æris grauamen despecto Ioue sectantur. Nefario sudore se ad dignitatum nomina conscribere contendunt, dum breui manu mortis citantur ad vrnã. hic nobis alieno crimine dolor assiduus. Sacrificijs lacrimisquè tantæ mederi conamur insaniæ. Anima (proh dolor) cuius immortalitati rerum confixa stat veritas, sensuum suffusa caligine fortunæ sub orbe fictilem sibi laborat moliri fælicitatem: Corporis hec sub deflexu voluptatis imbuta veneno miserimè serpit in humũ, vt delitiarum sub floribus pro-

Hom. lib. 2. Iliad.

Senec. trag. 5.

Plato de Repub. dial. 9.

propriam lateat ad perniciem: Ad ſcrupulum terrarum hanc molem ſibi diuidunt mortales, vt mollia inter otia animatę pulueris ſeruetur compago; ſola anima ferè diuinitati cognata, cui hæreditario iure debetur per ſapientię ſpatia dominari, auaritię cogitur inſeruere phantaſmati. tanto auri tot gemmarum pabulo mala enutritur corporis ambitio, vt pretioſius adaptetur mortis in alimentum: anima aut nimia ignorantię craſtitie habeteſcit veritatis ad lumen, aut virtutis ieiuna dogmatibus tenues inanitur in ſenſus. Tanto ſeculi vitio ignorant homines, quomodo per interualla temporis in-

instantanea felicitas momentorum stillata mensuris solos quietis porigat atomos. Quid enim presens præter instans habemus? præteriti solaminis non letamur ammissione, futuri euentus incertitudo non subleuat, sed angit sperantes, solum mi hospes voluptatis, si quæ est, datur signare momentum. Breuissimo hoc ad maximam sapientiam edocti argumento sub hoc nemore colimus innocentiã, & harum plantarum vmbra apparentem voluptatis metimur magnitudinem. sacræ huiusce molis inter saxa confracta impietas suo mendacio lydium lapidem adinuenit, animiquè seruata quies nõ

fu-

fucata virtutẽ fouetur. Has inter solitudines, si quid temporis diurnæ relinquunt preces, cum philosophantium in caractere sapientum cætu nobis continua cõuersatio. Philosophico labore, ne otij lenocinium ad libidinem suadeat animos, insudamus veritati, mentemque scientiarum ornando habitibus in hac quæsitæ paupertatis nuditate ditescimus. Philosophiæ suauitas mitiores reddit animos, ingenijquę acumine calamitates, aut ex inscitia, aut necessario ortas pellit transfigit. *Isocrat. orat. P.*

Dum magis ad sapientiæ desiderium elleuabatur Armillus, dicentis pẽdebat ab ore; ingenium enim

enim virtuti facile, & ſolo verborum motu voluitur ad ſcientiæ cupiditatem: non indulſit loquentem vltro procedere, impatientiq; voce hæc Henricum alloqutus. O vos felices, quibus dextero radio micarunt ſydera, vt non intellecto ſplendore, & diuinitatis, & naturæ arcana daretur luſtrare. Innocentiſſima fælicitas, quæ veſtro animi candore detrahentium diſgregat viſum, & laborum torculari ex ſemper virenti æternitatis ſpe ſenſuum infirmitati exprimit medicinam. Beata vobis voluntas, quæ ſolum cæca, ne laruales ſequatur voluptatum vmbras, ſed vt verum pariat virtutis amorem

Ariſt. in probl ſect. 3. ꝗex. 20.

rem

rem. vestræ morum inge-
nuitati cōsors,& ipsa mēs,
quidquid natura naturans
& naturata molitur, po-
test, aut agnoscere, aut
contemplatione venerari.
Vtinam ne ad tot animi
delitias aduersæ sortis ic-
tu mihi secaretur ingres-
sus. Patrios aufugij ma-
nes, vt exteræ me deuo-
uerem sapientiæ; Ast mi-
nantis fortuna maris, vt
ex animo meo lubricaret
sciendi cupiditatem, fluc-
tuanti sub neptuno spiritū
mihi perdomuit; arido ta-
men è ligno, quod me trā-
stulit littori, aliquid phi-
losophicum mihi fui au-
guratus, dum extremum
mihi veluti domicilium
sors dolium inuexit, quā-
uis mihi pereunti abnega-
ret

ret Diogenis virtutem ?
Forsan me respuit ũda, dũ
nimio desiderio flagrans,
ętheream querebam sophiam.
Ast quoniam mea
vitę stamina naufragis nõ
marcescire sub aquis dederunt
fata, vtinam, &
posset animus paginarum
inuolutus lino ad philosophicos
se prebere candidatum
honores. Quoniã
ex fluctibus tetrum euasi
exitium, vtinam per nigras
docti atramenti vndas
mihi liceret viuentis
nominis attingere diuturnitatem.
Queso ne te pigeat
Henrice precanti innuere
motum, quo sciẽtię
transuehar ad regna, aperi
benignè cupienti, sub
quo nã cœlo Philosophia
fęliciori colatur obsequio

Læ-

Lætor Adoleſcens, ſubiunxit Henricus, tuæ ætatis florem Mineruæ probe aplicari ad coronam: Ad vota tibi numerent aſtra virtutes. Tibi quidem ex frementium aquarum augumento non decreuit periculo animus, ſed tuæ mentis ardor ſapiendi vẽtorum ludibrio quaſſatus magis inflãmatur magiſq; elucet. Quoniam per docta philoſophantium volumina tibi glorię lineam protrahere paras, vehementi ſtudio primum quęre inconciſam morum elegantiam; non enim niſi ab Ioue principium Muſæ Philoſophia ſub barbaro primum oriens cœlo tibi innuit vitiorum phalanges fugiendo ſuperare.

Diog. Laert. de vit. phil. lib. p. in princip.

Con-

Coniurata sensuum plebs parui cuiquè mundi, aut inuadit, aut diuidit imperium, nisi virtus rebellium comprimat audaciam. Scio mortalium imbecillitatem, nisi ei gratuitum quodam affulgeat diuinitus lumen, boni lippire ad venustatē; impotens enim homo ad bonum nisi iuuetur ab eo, qui impotens ad malum; nullius quidem voluntas tanto destituitur splendore, quo rectum feratur ad exitum. Si Philosophię tibi dabitur congere volumen, istius index sit pietas, & floreat pacata animi quies, ne per morum intemperiem malignans & ipsa natura miserimè decumbat ad inscitiam. Aufuge Philoso-

Magist. Sent. 2. dist. 28.

D. August. ad Bonif. lib. retract.

D. Isid. lib. de finit.

sophantium quorumdam calliditatem, qui giganteum, vt ostentent ingenium in Iouem ipsum sequire conantur. Vesana per axiomata vt nimium secundis causis secundent, prorsus inutilem, & otiosam æternam illam mentem confingunt, ac dum omnia à casu pēdere somniant, veritatem detrudunt ad precipitia: Hos aufuge, quorum puerile inter nugas ingenium Fati, fortunęque figmento hominis libertatem vile trahunt ad mancipium. propriam abnegantes dignitatem malunt perpetuæ rerum mutationi, quasi seruitutis volubili sub anulo seruire, quam naturali imperare maiestati. Proh

Ouid. Metā. lib. p.

Claudian. lib. p.

Arist. 2. physic. tex. 47.

D. August. de Trinit 5. cap. 9.

Zeno, & Crisip. ex Lact. in cor. vitiis.

Proh dolor florida persæpe ingenia, inter epicureorum rosas lasciuiũt. vt iniquo mentis acumine sordidam sibi signent nominis æternitatem cuiusdam pseudophilosophiæ titulo peccandi sibi præscribunt audaciam, & impuni voluptatis insistentes possessioni, veræ sapientiæ compescunt dominia. omnia necessitatis vinculo edocent conscripta, vt qualibet lege soluti propriorum criminum Iouem ne dum cooperatorem, sed & iussorem accusent. Ab his te deprecor auuertas. Nimium ah nimium tensuum mens colligata ponderibus ad insipientiam deflectit si mendaci fictæ veritatis grauetur

tur imagine:Semper enim ad aſſenſum pronior voluntas, vbi voluptati ratio ſuadet amicior. Venenata quarumdam opinionũ ſemina petitæ nouitatis ſub forma diſperguntur in lice s, vnde mentes noua quæquè aut inueniſſe, aut cognouiſſe pertinaci oblectatione lætantur: Animus hic noſter ſuapte natura ſemper adoleſcens perſepæ dedignatur in opinionibus ſeneſcere. Perdulce hoc malum non nulli iocoſæ diſcuſſionis gratia prius delibant, ſed laborioſi examinis nõ digeſtũ calore radicitus inhæret veritatis ad languorem neſcires, an intellectui, an cordi; difficile enim cognitu an iſti opinionis

amore ratione ue moueã-
tur. Adinuenere quamdam
naturalis philosophiæ li-
centiam, qua diuinæ Me-
taphisicę egrediũtur con-
finia, vt imaginaria per
errorum spatia tumidè
debaccentur. Horum ca-
ue consortium, & ex Ho-
meri catena hanc tibi des-
ponsa opinionem, quod
Deus omnia, & cum Deo
fortuna, & occasio huma-
na vniuersa gubernant.

Plato de leg. dialog. 4.

Si quæris regionem vbi
fælici fecunditate doctri-
næ optimarum artium vi-
rescant studia, hanc assi-
gnare, satis ambiguum.
Toto orbe aut otium ad
lasciuiam pellicit animos,
aut odiosus belli rumor lit-
terariam prosternit quie-
tem. Semper profuga
vir-

virtus itineraria veluti ſe-de huc, illucquè diſtrahi-tur. Olim ægiptiæ laurus nedum orientes, ſed ad prodigium vſquè adultæ tetigerunt decoris augu-menta; Ex aſſidua illius cœli ſerenitate, aſtrolo-gos hauſere ſplendores, ac babilonicos Aſtrologia vagata per numeros, vni-cum ſibi inter cęteras gẽ-tes ſciendi præſcripſit ho-norem. Ex Amonis fon-te non inſipida ſcientiarũ oracula extorquebãt Ae-giptij, dulceſquè ibi per vndas ſapientiæ ſal inue-nere. In puteo licet ve-ritatem explorare vide-rentur, attamen ex his Arphaxadus aſtrorum ope multa prædixit, in diem quidem ſomniauit

Ariſt.

Iuuenal. ſatij 6.

Reiner. de var ſami pag. 8. p. p.

multa. quid mirum? è syderum influxu spem concipiendo, in somnium vigilantium se contulit. Dũ cultor Nilus vndarum benignitate agrorum æquabat differentias, ij populi ad priuati dominij tutellã diuisionum lineas adinueniendo Geometricę dedere principia; insuper vt cœlum inferis horrido associarent coniugio astrologicos inter circulos magicarum artium clausere potentiam. Hoc in dæmones imperium ex rege habuerunt Zoroastre, qui sex millibus annorum ante Platonem efloruit (sed hæc veluti fabula deridẽda, si veriori pia fide velimus insistere historię) Ast tantum ægiptiæ doctrinæ

Iust. lib. p. Procul. in Euclid. lib. 2. cap. 4.

Laert. de vit. philos. in prin.

prin-

principatum prodijt mollities. obscuras lasciuiæ inter flammas latenti periculo hebetauit lumina inanis voluptatis caligo, eiusque semper erectas palmas tandem flexit gēmati pōderis vsus: sic paulatim opibus accersita luxuria litterarum eiecit honestatem. Olim greca sapientia Atheniensium porticorum triumphatura per arcus videbatur ad æternitatem elata: ibi ad eruditos Platonis vagitus dulcedinē delibaturæ euolarunt apes, ibi peripatetica deambulatio immensa scientiarum metiebatur spatia, ibi facundos inter Demostenis colores depicta colebatur imago virtutis; Ast tot sapientum

Iuuenal. satij 6.

August. Steuch. de perenn. phi. cap. 2.

Athen. lib. 12 cap. 10. tot philosophantium memoriã latis seniuum infesta illecebris exulem fecit otij voluptatiique dominatio. Adeo inualuit delitiarum ambitio, vt ad decus quæreretur cum Scortis amplexus:tot tandem vitia auuersatus Iupiter vltionis infamiæ luxus dignitatem æquauit, dum barbaro cecidit ferro mollis illa seges grecæ alimentum lasciuiæ. Auream tot sæculis probatã sapientiam,vnico die perpreceps ferreum Martis deleuit iudicium, regionemque illam, quam celebratus Musarum, & Apollinis decorauerat splendor, adulteræ lunæ fædauit obscuritas. Ingeniorum vires, quibus

Iuuenal. satij 3.

Athen. lib. 13. cap. 24.

an-

angusta nimium fuere terrarum vbique loca, captiuitatis perdomuit iugum. Barbaræ fasces illam capitis iugularunt virtutem, quæ orbis capiti legum, & imperandi mutuauit ideã. Seruili pressura turcis hodie fascibus inuolutus grecorum intellectus sẽper veluti infans rationis patitur incapacitatem. Ast nimium longa te fastidiret oratio, si euersa litterarum principia longa narratione repeterem. Nil Senecæ, nil Tulij preter cineres excrementicias gloriæ reliquias habet Roma. Quilibet mortalium labores sunt pretia, aut auaritiæ, aut delitiarum. Non, equidem fateor, scientiarum omninò

Luc. Flor. lib. p.

Iuuenal. satÿ 3.

 con-

consuetudinem volupta-
tis confregit abusus, vbiq;
locorum, & maximè Eu-
ropæ latent quædam se-
mina virtutis, sed vt ignis
in silice, huius & splendor
& vigor, nisi indurati la-
boris extrudatur ictibus,
inani potentia frustratur
ad ortum: quinimò inuti-
lis & ipse labor, nisi acco-
modato intellectuum ful-
ciatur auxilio. ingeniorũ
discrimina ad litterariam
rempublicam pariunt, &
errores, & crimina. Mul-
ti quoquè perpendendum,
regionem querere, vbi cę-
li temperies ad virtutem
adiuuet studentum vires,
mens enim phantasmatũ
permixta consortio viuẽ-
tum humorum differentia
in varia distrahitur: iuxta
pri-

Plato ex Mars Ficin. in Plat. At.

Arist. de mem & remin. c. 2.

primas sensibilis vitę qualitates discendi facultatis nanciscimur disparitatē; caloris quippe, siccitatis; frigidi, humidiquè per gradus ad scientias metitur natura aptitudinem. Corporis graue hoc sapientiæ librat armoniam; Hinc aliqui populi pertinaci obice inepti ad scientias, hinc gentes non nullæ ex eleganti cæli temperie tantam ingenij sortiuntur claritatem, vt nil obscurum docta eis ostentent atramenta. Hanc naturæ fælicitatem haberent greci, nisi Maumeti prouida barbaries à primo Mineruæ limine eos arceret. prædictis rationibus inspice Gallos, Germanos, vt plurimum à spe-

Plat. in Phęd.

Mars. Ficin. in Plat. Ath.

ſpeculatione alienos; ex
frigido aeris ambitu reſo-
lutionem caloris impediē-
te, nimium eis æſtuat ce-
rebrum, ac dum feruor
abbundat, variæ rerum
eccitantur imagines; vn-
de curioſa illorum mens
huc illucque transfertur,
& agitatione diuerſa in
nulla opinione quieſcit.
Sub illo cælo perniciosius
in ſacram Metaphiſicam
ingreſſus, quæ supernæ
legis vallata terminis co-
ercet intellectus volatum.
Francorum in ſanguis ef-
feruefcentia titilans, &
ipſe intellectus potius elo-
quentię luxuriatur in opi-
bus, quam philoſophiæ ſi-
ſtat in nuditate. Iſti inter
vernacula linguæ ſolidio-
ris doctrinæ ſteriles cuiuſ-

dam

dam verbosæ venustatis amantes negligunt melancolicum speculãdi modum; hinc illis numerosi peryodi hilaris sonitus, illis in vario carminum modulamine familiaris exercitatio. Ast si Gallis exsiccantis laboris ope concilietur nimia sanguinis iubilatio, philosophico marte quaslibet expugnant difficultates, vt Parisiensia testãtur insignia. Si litterarij sudoris imbre nimium æstuantes spiritus eneruentur, pio semper assensu theologicis inhærent legibus, ac religionis quiescunt ad iussa. E contra Hispani feruidis vti locis degentes scientijs aptiores fiunt; sub calido enim Ioue interior ab ex-

Magist. Sent. oper.

tero euocatur calor, cerebrique frigiditas commodè alterata (non enim ebulliente stomaco inflāmantur eis in capite organa sapiendi) phantasmata disponit. Isti in regionis adustione effumante. veluti calore atrabili persępè non crassa abbundant, quam si studioso labore accēdāt, arcana quęque scientiarū perlustrāt. Ast quandoque Hispanorum nimium callida mens sophisticas potius parat insidias, & laquaria sternit dicendo, quam in apertis veritatem expromat. Cōptum discendi locum tibi pręstabit Italia. Non omnis quidem fert omnia tellus. Tota lucet orientalis plaga splendoribus, & pretiosis

Arist. in prob. sect. 3.

Arist. prob. sect. 14. tex. 15
Albert. Mag. de anim. li. p. trac. cap. 2.

tiosis variata lapilis semper rutilat in diuitijs, sed ad segetes sterilis, quo lautior in opibus, eo pauperior ad mensam torquet mendicitate cibi ipsam viuendi consuetudinē. Odoratis tota spirat aflatibus Arabia, & expandens ad aromata campos præstat quæsitum luxuriei fomentum, sed illinc amica Ceres, dulcisquè Lieus exulant perpetuo. Abbundat Europa oleribus, totisquè frugibus saciata fęlici ęuo perdurat, sed caret his, quibus ditissimum pretiū fecit ambitio.

Italiam pete, vbi partialis quidam syderum genius cuiusque boni fouet compendia. Ibi adhuc adolescens orbis annonæ *Arist. polit. 5.*

excerpsit incunabula vbi modo in senectute puerascens sapiendi edocetur præcepta. Italiam pete, quæ Tarenti pythagoricæ doctrinæ irradiata fulgore, adhuc quid luminis retinet: illuc confuge, vbi numerosus sapientum cætus, te scientijs imbuent ad sacietatem.

Cæptum sequebatur sermonem Henricus, cum sociorum festiuus clamor fugientis percussit aures, dicentis confregit vocem. Improuisę hilaritatis causam exploraturi, gressus concitarunt in syluam: Conspexere viros, quos è naufragio fortuna fecit salutis consortes, post varios ferarum è venatione triumphos de altioribus

sa-

ſagittarum ictibus decertare (arcus, & ſpicula ad innocuã belluarum cædẽ ſeruabant illi religionis conſocij) Subriſit Henricus præteritæ ærumnæ tã ſubitò in lætitiam proſilijſſe memoriam, ac vt ex illo ficti martis præludio ſapientis erueret victorias, Inſpice, dixit, Armille, quomodo omnia natura moliatur ad virtutis materiem. Cum tibi dabitur philoſophico viuere ſpiritu,aſcendentis ſagittę poteris inſequi volatum, indeq; cognoſcere,an ante deſcenſum vllo modò quieſcat, quod appellant ſapientes punctum reflexionis.

Sub patrio cœlo aliquid philoſophię libauerat Ar-

millus, vnde quæstionis titulum iuuenili petulantia cognoscens audiui, inquit, ni fallor huiusmodi quietem persistere in puncto reflexionis, multiplici olĩ mihi peryodo comprobatam recordor.

An detur quies in puncto reflexionis.

Nam de extremo ad extremum, impossibile est transitum fieri, nisi per medium, hinc cum motus sursum, & motus deorsum vt duo dignoscantur extrema, si ab vno debet ad alium pertransiri, medium aliquod nempè quies in ipso reflexu assignanda venit.

Deinde cum quolibet ens sit prius in fieri, quam in facto esse, patet, quod in illo istanti, in quo agens sibi

ſibi qualitatem translatiuã deorsũ, v.g. in ſaxo, pducit ſaxum minime deorſum mouetur, quia illa qualitas non habet ſuum effectum formalem transferendi deorſum, niſi quãdo eſt in facto eſſe; ſed quando producitur qualitas illa, ſaxum neque ſurſum, neque deorſum mouetur, ergo quieſcit: non mouetur inquam neque ſurſum, quia ſi moueretur ſurſum produci non poſſet qualitas translatiua deorſum ob exiſtentiam ſui contrarij, igitur tunc ſaxum quieſceret ſaltem in illo iſtanti, quo producitur vis translatiua deorſum.

Præterea vis translatiua ſurſum v. g. in ſagitta

ſit

ſit, vt ſex, & reſiſtentia grauitatis ſagittæ ſit, vt duo paulatim decreſcens vis translatiua deueniet ad ſtatum, vt duo, ſed tunc neceſſarium eſt, ſagittam quieſcere, ergo datur huiuſmodi quies: huiuſce argumenti minor probatur, ex quo non poſſet dici, quod qualitas ſurſum elleuaret, quia cum omne agens agat per exceſſum in ſui contrarium, gradus translatiui, vt duo nō poſſunt agere in grauitatem reſiſtentem, vt duo, vice verſa eadem ratione grauitas vt duo non poſſet agere in vim translatiuā vt duo, quieſceret igitur tunc ſagitta.

Non potuit amplius Henrici his rationib⁹ agi-

tata

tata opinio quiescere, ac in ascendentis proiecti exemplo graui responsioni hunc in modum adolescentis probata cępit cōpescere.

Ni mihi obdormiat intellectus, procul dubio hāc reflexionis quietem in recto veritatis tramite vnquam adinueni. Quorumdam ingeniorum hęc sunt vitia, quæ vt politiori litteratura videantur pollere, edocent paradoxa philosphari. Miror quomodo saxum in aere libratū, & à nullo sustentatum, per se quiescens in statu violento hæreat, nec detur agens illud sustinens, ac grauitatis impeditiuum deorsum ex sui natura pellentis.

Horret

Horret vera ſpeculandi ratio imaginarium hoc proiecti otium, nam cum vltimus gradus qualitatis translatiuæ ſurſum ideò tollatur, & deficiat, quia ſuperatur à grauitate pellente deorſum, immediatè, ac deſinit eſſe vltimus gradus dictæ qualitatis ſurſũ translatiuæ, immediatè agit grauitas in motum deorſum, cum non habeat amplius contrarium; vndè ſpatium intermedium aſſignari non datur, quo cõtra ſuæ naturæ principia graue ipſum quieſcat.

Ariſt. 18. phyſ.

Expedita reſolutione ruunt argumenta deducta in oppoſitum. Primum enim tantummodo ea valet veritate, quod in rebus quantitatiuis de vno ad aliud

aliud extremum non ſit tranſitus, niſi per mediũ, cum in quanto hoc ſit de neceſſe, extrema non dici extrema, niſi ſit medium aliquod, reſpectu cuius dicantur extrema. Aſt in cæteris naturæ motibus non ſemper de vno ad aliũ terminum intermedium aliquod datur, patet de corpore, cum de non animato fit animatum, & ſimilibus; vltra quod quies non poſſit dici quid mediũ inter motum ſurſum, & deorſum, cum horum extremorum naturam minimè quies ipſa participet, ſed vtriuſq; priuationem vt quid eis oppoſitum importet.

Quid obeſt ſecunda ratio? In eo primo inſtanti, quo

quo qualitas translatiua deorſum producitur, tunc incipit ſuum effectum formalem transferendi habere, ſicut data paritate frigus in primo ſuæ productionis inſtanti (niſi à reluctante contrario impediatur) incipit frigefacere in ſubiecto apte diſpoſito; ita & illa qualitas translatiua deorſum ab intrinſeca ſaxi grauitate producta ſtatim ac fit, immediate agit: Verum quidem eſt, quod prius eſt eſſe, quam operari, cum cauſa ſui effectum præcedat, hæc tamen prioritas non ſemper eſt temporis, ſed naturæ, vt plurimum, vt liquet in lumine v.g. quod non prius eſt, quam illuminet, licet eſſe luminis

ſit

fit prius quam illuminare.

Hinc, & tertia ambages dissoluitur; nam sicut continuo fluxu grauitas resistet, & superat qualitatem translatiuã sursum in proiecto, ita licet vis translatiua sursum sit, vt duo, quia tamen hęc assiduè decrescit, & desinit esse, cum non habeat causam, à qua conseruetur, & tanquam quid violentum assiduo defectu perimatur, hinc grauitas non intermissa actione agit in illos duos gradus qualitatis translatiuæ sursum, in quã sicut agere poterat, quando erat vt quinque v. g. illamque ob sui resistentiam ad duos gradus reduxit, multo magis aget in habentem vires, vt duo;

Refutatur P. Cabei opinio.

res

res enim quando vertit ad suum statum naturalē vires acquirit eundo. Quod si ob ęquales vires, & qualitatis translatiuæ,& grauitatis resistentis deberet vtriusq; actio veluti æque librata suspendi, quies illa duraret ad tempus multum sensibile, cum vt plurimum nequeat assignari agens, quod coadiuuet grauitatem vt duo,ad hoc vt excedat cum translatiuam vt duo: hoc repugnat experientiæ, ergo dicendum est, quod grauitas nō intermisso impendio agit assiduè vsquè ad sui contrarij exclusionem,& vsq; ad motum sibi proprium.

Erubuit ad responsiones Armillus, & veluti depicto in vultu calore fri-

gi-

gidiſſimam, ac penitus extinctam opinionem euocare tentaret ad vitam, Mehercule inquit dum cedo ingenium, opinioni lubenter do manus: ex hac venatione melius Scamãdro doctrinam menti ſubripio in alimentum. Cognouit Henrius ex verecundo faciei rubore adoleſcentis votum ad honeſta perbellè compoſitum. Iuuenum animos natura, quorum geſta ſub heroica veluti ſcena parat virtutis ad exemplar, verecundiæ prius circumducit velamine. Per multum quod lucis ſupererat, cum eo ſocij de futuro itinere conſulentes, omni vſi fuerũt ſolamine, quod in deſerto nemore, vel ex

Hom. lib. 5. Iliad.

Ariſt 2. reth. cap. 12.

concinna florum varietate, vel amena arborum methodo ibi paupertas diuitiarum sub iniuria colebat. Ex Orizonte cum prius sole deiecto nox vmbrarum euicit imperium, innocenti ambitione fructuum copiam ad corporum refectionem breuis exposuit mensa. Ex naturæ promptuario veluti pithagorica pietate sola olera degustanda frugalis parauerat humanitas; solummodo aliquid ferarum carnis insolentia cibi exiguæ cenæ violabat modestiam. Inter has mendicitatis epulas hospites suauissimè refecti, nimium naufragij atrocitate adhuc lassati ad somnũ animæ otium signatas secesserunt

Giust. Lips. de cost. lib. 2. c. 2.

Laert. in vita Pythag.

Arist. lib. p. moral. c. 12.

ſerunt in cellas: Solus Armillus, quem felicis itineris angebat votum, ante quietem veluti ſalutaturus Henricum, ne tuæ, inquit, deprecor humanitati ſit graue, breui intuitu conſpicere cœlum, vt aſtrorum inter caracteres futuræ temperiei legendo notas mei vel comoda, vel dificilia diſceſſus & ego prænoſcam. Iuuenis non minus ad indulgentiam pronus Henricus, quam vt futuras animorũ ſedes luſtraret ſtellarumque lucem exiguos ſummi opificis radios compendioſa veneratione percoleret; libenter exceſſit in atriũ, ibique talia cæpit affari.

Vt in meliorem ſoporis ſtationem pacata mente

quiescas, serenitatis futuræ signa illa, quæ in rubentibus solis occidui radijs conspexi, forsan & tibi dabitur è lucido lunæ speculo repetere; re enim vera micantissimi diei se regem promittit sol, dum vespere ex Occasu descẽdit in purpura, apertoquè lumine confirmat auspicium, dum nitida luce mutuat Cinthię splendorem, eamq; à vaporum iniuria effusis radiorum spiculis vndequaque tuetur. Impleuit natura totum hunc orbem inferiorem, vel tẽpestatis, vel serenitatis futuræ prænuncijs, vnde

Ptolo. in quadripart. c 2. lib. 2.

Signa tibi quoq; certa dabũt ventorum hyemisq;
Vnda tumens pelagi, sonitusq; in littore rauci,

Arat. in Phen

Ru-

Rupibus inquè altis, cũ cælum luce serenum est
Et tremefacta iugi nemoroso in vertice sylua.

Rara hæc nebula, quam terræ incubare vides, & veluti crassiorem rorem cadentem cernis, hæc serenitatis inditium; tenuior materies in vapores facilimè dissoluta non valuit nubibus se congerere in alimentum, sed virentis familiæ conspersa in libamina Orientis solis coronatura serenitatem eccitat, alitque flores. Inspice lunam, quam candido radio dexteram venturi diei signet fortunam. Albescit Cithia, vt inter cælum terramquè tranquillissimæ pacis initum fædus præmonstret. Cerne mi-

Arist. p. mete. cap. 9.

Alber. Magn. lib. 2. tract. p. cap. 4.

cantissimos syderum errores, qui hominem ortus, statusquè discriminant, quã sereno spatio decurrant: hæc omnia crastinæ lucis rutilanti omine indicant prosperitatem.

In astrorum admiratione isti fatigabant aspectũ cum pugnacissimi strepitus, fugentiumque calamitatem audiere, tremulo sub lunæ radio denudati ferri apparuit horribilis quidam fulgor. Insolitum vel latronum, vel militum Henricus suspicatus aduẽtum, stoica quadam generositate processit vlterius ignota rumoris examinaturus principia: Occurrit in senem adeo timore periculoque lassatum, vt vix sustinere posset ipsius

fugæ

fugæ necessitatem. Hic præter ætatis maciem, multo pallore perfusus nil præter latebras in vitæ præsidia querebat. ferreo grauatus paludamēto pauidæ dexteræ ensis perdiderat ministerium, solius pedis totus confugerat ad tutellam, sudoris pulueris que squalore sordescens arctissimo terrore constricta in faucibus voce inani anhelitu pectus prouocabat ad verba. Vix viderat Henricum, cum veluti è larua peioribus adūbratis insidijs, flebili gestu, quasi ab interfectore exposceret viuendi largitatem, procubuit illorum ad pedes. Cum Armillo non sustinuit Henricus, miserum hominem vlteri-

us formidare exitium, sed data securitatis fiducia, vt per timoris inducias quiesceret; manuum nexu in sacras ædes traxerunt adhuc pauore morantem. Henricus, vt recuperato spiritu per interualla timoris tantisper sedatum senis animum prospexit, sciscitari cæpit, quænam fugæ, timoris, insultus, armorum, inassueta ad extrema illa syluarum origo. Holander, tali nomine senex, ignarus an ne in peioris fortunæ periculum subita responsione se prostitueret, an ve occurrentium sub cautella se à lethali discrimine redimeret, in meliorem dissimulata oportunitem suæ calamitatis veritate se militē

quæ-

quæsito figmento narrauit, qui per inuia nemorum ab impijs sibi passus iter findi, & siccariæ huc illucquè manus impulsu reuulsus, vltima tandem cessisset in fata, nisi ferè ad vltimæ vitæ marginē, ibi aperuissent dij subsidia humanitatis. Non speculatus vlterius Henricus perniciosissimi fati causas, subiunxit, hęc est, amicè, cælitum prouisio, vt quo asperius trudit miseriarū discrimen, eo inopino munere ocior occurrat ad periclitantis tutelam deorū custodia. Curant quandoquè numina sub imagine mali in meliorem cogere mortalium naturam, & per ærumnosas viuendi rationes suscitant, & in-

Plato in sophist.
Plato in Timeo.

 flant

stant iustiora sapiēdi principia. Deus, cuius ira difficilis, assiduo licet ad vltionem solicitetur scelere, haud facile hominem eximiam sui opificij perdit structuram. Tu vtere, mi hospes hoc parato tuis egentijs iuuamine; In crastinam lucē suprema mens faxit vt tutiori recedas tramite, quo tibi hac nocte spatium aliena prauitas indixit malignius.

Trismegis. Pimand. c. 13. Hom. 5. Iliad.

Digesto itaque per hæc dicta Holander pauore, turbatis tamen precordijs in signatā à religioso viro quieti postem secessit. Quoniam res sapiens est etiam in malis, quæ oportet sapere, compresso ad interiorem cordis sinum sui doloris acerbitatem,

Euripid. in Hecuba scen. 2.

eo cruciabatur intus anima, quo exterior hilaritatis forma quædam inditia fallebat mestitiæ. tandem per noctis obscuritatem in luce vacuo cubile suscitatis suę orbitatis miserijs post suspiriorum crebritatem in hæc cæpit ingemiscere. Mi nata, quo raperis? quæ nam fatorum rabies mihi deuorat vitā, vt sine te morientis spirādo dies ipsa mors me perdat ad vitam; mea filia, mea lux, quæ nam tetra hominum barbaries mihi animam furatur, vt pænarum cadauer solo spiritu degam doloris? Ah segnis Pater, & potui fugere, dū mihi cor in nata diuulsum miseriarum pōdus me cogebat immotum: ah se-

gnis genitor, & potuisti è vulnere surripere sanguinem, dum impiorum (heu numina auuertite) tibi natam cruentare in stupro forsan meditabatur iniquitas; Cur ad horribilem latronum duritiem non me fecistis, ò sydera saxũ, vt contumulato in visceribus dolore, in hos modo sensus non me torquerent vlulatus: Soluite vos Dij marcidam hanc senio, & mærore corporis compaginem, nec sinite, vt per atroces miseriarum morsus lanietur cadentis ætas, quã à ferina saluasti crudelitate. Ast incautus declinaui fugiendo barbarũ, & ferrum, & vincula, vt sub cruciatus flagello pęnarumque captiuitatem mo-

modo mei moras lacrimarem interitus. Moriar sine te, nata, moriar. tuæ fortunę non tergitur meo plāctu pernicies: irrequieta vertigine trahuntur ad exitum quæque; forsan lucidiori amictu corruscabis in astris ò filia, quæ modo ad seruilem diriperis clamidem. Inutili te suspiro dolore, non sunt lacrimis Dij flexibiles, iamdiù nobis definito viuendi methodo, tunc solum deteriora soluuntur, cùm statutæ legis maturatus est ordo. Inuariata hęc est numinum dispositio. Deus animas ea cõditione dimisit, vt ad eum iterum reuertantur; Intermedium, quod percurrimus spatium, Deorum

Iamb. de Mysterijs contra Hom.

ea signatur sanctione, vt cum generatione hominũ solutio consentiat. Dedisti mihi vos numina natam, vobis restituo pereũtem. Compressit verba gemitus, & siccatis dolore lacrimis, fatigatoq; suspiriorum anhelitu altissimum Holander decubuit in somnum. Armilli senisque vtrumque cubile perexilis intersecabat paries, vnde Iuuenis auditui proximitas dolentis retulit calamitatis sonitum. Armillus hæsitabat curiosus, miratusque in quot desinat mortalium fortuna defectus, dum militis angebatur commiseratione, inuitus turbabatur vigilijs, sic alieni mæroris profunda cogitatio stomaci

maci prȩmebat actionem, vocatis enim ad cerebrum spiritibus vaporatio non ministrabatur ad somnū; attamen & vmbræ, & laboris prolixitas mentis corporisquè concitarunt saporem: nocturno sub silentio refecta tandem lassitudine, quam naufragij euuentus ingesserat, sub diei oriente rediuiuis veluti viribus ipse, & socij ad locum recenti inopiæ oportuniorem pararunt accesum. Qui ne ingrato silentio acceptum è religioso munere offenderent beneficium, & prior Armillus obijt humanitatis suauissimæ officia: ne improuiso recessu violare videretur hospitij benignitatem, accersita beni-

Arist. de somn. & vigil.

gnæ indolis ope, & quæsito artis colore omnes pijssimis viris, & quammaximas Henrico explicuit grates. Senex optimus; *Plato in Phædro.* cuius aut è simili animi structura, aut Adolescentis è moribus non breuis in Iuuenem sibi conciliauerat affectum, ad longius tempus moras suadebat; hic tamen virtutis desiderio impatiens, veluti ingenij acumen, tunc sentiret ad iter in stimulos, sapiẽdiue amor, & ipse quateret alas, valida honoris spe rapiebatur ad motum, vnde dissessus modestè abnuit tardititati.

Quoniam (hæc Henricus) & tui amorem, & tui cognitionem geminos mihi partus inuexit fortuna;

hæc

hæc audi, horum recordare, quorum experientiæ alba hæc mea canities tibi ingerat fidem. Dum tibi feruet ætas, literario marte iter sternendum ad gloriam. florida annorum hæc series solius sapientiæ viuido coloretur sub lumine, fælix namquè illa, quæ Musarum, quæ Apollinis sub æstu, maturatur senectus. sic per plausus per decora vita viuitur hominis. Interim caue, dum in puncto fugientis temporis pendes, ne vnquam protrahas diem sine linea. Hominis data mēs diuinitatis imago non inter abiecta perdatur. Intellectus tibi cessa validitas stude ne inter sensus languores marcescat: hoc;

Senec. lib. 2. controu. in proa.

ipsum melioris ingenij pignus non corrumpi bonitate eius, vt illo male abutaris.

Plura subiunxit, vt philosophicæ salutis gnarus abiret, innocenti demum amplexu perstringẽs adolescentem brachiorum arcum in amoris stemma cõfixit, datoquè duce ad facilem ex imperuio nemore egressum discendentiũ è numinibus augurabatur incolumnitatem. Holander insolito quodam tremore Armilli mouebatur ad aspectum, & veluti nouæ affectionis tumultus ei suscitarẽtur in corde, inopino amoris impetu trahebatur Iuuenis ad consortium, à quo non dispari pensabatur affectu. hic

vt

vt facundiæ blanditijs cō-
ceptam ſenis leniret mæ-
ſtitiam, ac vt eius narra-
tione itineris diuerteret
leuaretque laborem, de
nocturnis ipſius gemitibus
non nulla cæpit modeſtè
precari.

Quoniam (in talia Ho-
lander) pertractata licet
vulnera plus cruciatus,
quam ſanitatis ſortiantur;
attamen, ne te faſtidiat
compendioſo auditu meæ
fortunæ dignoſcere cru-
delitatem: quæ moleſtiſſi-
mè longa acerbitate ani-
mi conſtantiam arietant,
breui peryodo tibi repetā
malorum Congeries. Eue-
xerat ſub virili ætate me
inter togatos fortuna, ac
per varia candidatæ ſortis
munera multiplicis magi-
ſtra-

ſtratus tenueram dignitatum faſtigia. Ad forenſia iurgia literariæ expers licet ambitionis fugerem, totis niſibus iudiciariæ mercaturæ nequitiam, ac quæſtuoſi flagitij me a præmis diuerterem, attamen per varia nomina iudiciorum me tot opibus (quod raro modeſto accidit viro) adimpleuit forũ, vt mirarer, quomodo in diſcrimine litigantium tã pretioſis beatiſquè laribus iudicantium domus ornẽtur. Clientum agminibus licet mea fortuna ſtiparetur, torquebat tamen infelix memoria, ammiſſi vix nati filij, qui parati æris ditiſſimus mihi ſuccederet hæres. horrebã noui coniugij ſub incertitudine

pro-

prolis inconida, sed comuni naturæ voto solicitabar in natum, qui paterni nominis sua vita repararet occasum. Obtulit fati benignitas, vt decedēs amicissimus Araspes mihi neptem Eufridem auorū diuitijs, pulchritudine eximiam comendaret. Ingentis speciei Virgo ætatis vix duo lustra excedens tanto venustatis lepore mirabiliquè vultus maiestate sui mihi adeo ingessit affectum, vt laxata honestissimi amoris cęcitate nō à casu, sed à natura filiam accepisse me fallerē: quoniam adoptio est fortunæ remedium meæ orbitatis emendaturus defectum, & ab iure hoc titulo mihi nactus volui prolem. Hāc Sen.

ado-

adoptaui. Istam paternis prosequebar delitijs, quæ innocenti obsequio meo secundabat affectui. Integerimæ fęlicitatis consilio dum augeri sperabam ad quietem, nō sustinuit fortuna sistere in beneficijs, fecitque nocendi arbitrio legē. Adolescentulæ vulgauerat, & formam,& diuitias fama, cum Derlius, quidam ex Aulicis Regi gratissimus callido quodā ambitu, vt in puellæ diuitijs grassaretur, eiusque pretiosum vendere posset coniugium, se in eius tutorem ex regijs tabulis curauit adscribi. Frustra sanctissima quæsiuæ Astreæ munimina, acui frustra in mei clientelā iuris præsidia, sed veluti in forensi

sta-

ſtadio collocatæ artis ineptiret validitas, vaniſſimè à magiſtratibus excipiebar, perfidiſſimi hominis muneribus vndiq; mihi obuiebatur defenſio. autoritas, etiam ſi malè dixerit, perſuadebit. Iudicum verſatile ad pretia ingenium, ac compoſita pecunijs ſuffragia, Eufridem (nomen hoc virginis eſt) Derlio malè indulſere cupienti. Dum me perditum fecit ſanctionis venalitas, melioremque mei partem auaritiæ ſurripuit atrocitas, omni denudatus ſpe ſum auſus vulgata dolorum experiri malitiam: Me ſuaſerat, timidum quidem fateor, conceptus paterni amoris impetus, vt effingerem optata nolle,

Euripid. in Hecuba ſcen. 3.

ama-

amare quæ oderam, præceptaque in praxim vocare illius, qui cecinit.

Apud Card. in arcã. pruden. ciuilis cap. 52.

Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus,
Tu quoq; fac simile: sic ars deluditur arte.

Vsquequo tẽporis aperiret oportunitas mearum insidiarum prosperitatẽ. Me viderat duorum annorum cersus proprio insultantẽ genio, ac obsequiorum crebritate nutibus Derlij inhiantem, talis tamen prudentiæ methodo, vt innocui sceleris propalare non posset inditia, aut adulationis solertia, aut inasueta venerationis meæ propensio: Superbissimo viro mea, nõ intellecta licet, gaudebat humanitate, & veluti

quo-

quodam concepto timore mihi indicta esset humilitas, non displicebat eius ambitioni depressi animi abiectio, cum tandem indulsit numen hominē nequissimum Regis iussu ad longinqua diuertere. Nō abstinui à perpatratis animum: Dificilem quamuis tentaturus metam ab audacia, tamen insipiente cōsultore perdoctus, aperui mei doloris vindictæq; machinationes Arsalico fidissimo iuueni, in cuius amorem Celinda Derlij vxor fędissimę pruriebat, nō tardauit expeditæ mētis adolescens accomodatam opem cupienti, sed in meo suburbano colle dum sacra quædam initiabantur, Celindam cum mihi

Plato in Timeo.

gra-

gratissima Eufride solemnitatis curiositate inuitauit ad conuiuia: Vltro immodestissima mulier cōcessit amantis voto, ac titillante forsan libidine assiduā numerosi famulatus ambitionem in breuē familiam cōposuit ad iter. Vix propinquabat ad Collem venustissima Eufrides, cum cœlum prius nubibus asperum dextero Virginis radio totum vidisses in lucem ęquari, vernantem in floribus collē, pellucidos murmurare obsequia fontes, effusas in risum soli planicies, scibilantes in præconia auras Eufridis ad accessum lepidissimi vultus mihi suadebat elegantia. Ast dulcissimo sobolis aspectu inno-

cui

cui sceleris, ne distraherẽtur artes, & conatus, gestientem nimium præclusi in corde lætitiam. expletis in exiguo templo sacræ facis ad aras incẽdijs breuisq; religionis perfuncta lege Celinda adfuit cum Eufride ad mensam, vbi eruditę dapes ad gustus incitamenta cuiusq; temperantis eneruassent sagacitatem. è cælo terraque nobiliora exposui pabula, quibus delicatior gutturis saciaretur auiditas. E' vetustioris vindemiæ reliquijs fumosa ad capita superbiebat vini senectus, & per crebra libamina debaccabantur mẽtes in luxum, cum disposita Iuuenum manus in horribilem prosiluit armorum soni-

tum. Arsalicus veluti à furētium rabie correpturus Celindam, in remotiorem ædis recessum seduxit. Tali lætata mulier discrimine satis loci securitate munita, nil vltro quæsiuit, quam vt amantis percincta amplexibus, sineret alios è certamine sauciari, dū ipsa sub amoris ictibus inter pacis oscula sanaretur. Mei interim familiares laruatis vultibus Eufridem abducunt, tunc ego simulato strepitu, & gemitibus, vt Celindæ familiam deciperem dolore insipientis imitatus consilia, cum dissipatos ad vindictam cernerem viros, totus effundebar in voces, sed tandem audacior insequtus fui

ami-

amicissimos hostes, qui ex opposita collis parte descendendo per fugam aperibant Eufridi rapinæ innocentiam. Vix adfui, vix cohibui spiritum, ne amatissimæ filiæ desineret inter amplexus, sed euentus hilaritate concitatus ad cursum, dum quæque fęlici ducebantur successu, in hanc tandem syluam ad Anglię margines perueni. Iam benè nūmatis auspicijs meditabar per maria ad Galliam trāsuehi, cum nescio, qua turbida syderis infamia me fefellit iter. In arborum densitate truculentis fortunæ, ac properatę noctis perstringor ærumnis: squalentibus vmbris euersa occidit mei parata fælicitas. Noxia erumpit

latronum turma, quæ efferatis manibus armat illico lacessiones, seruorum primum interficit obstantem: exhausto dum quisq; spiritu pauidus perquirit fugæ præsidium, en captiuam, diuellunt Eufridem animæ meæ delitium. Hęc sunt mi hospes infelicitatis meæ compendia, Patrios focos, Amore genitam, spemque viuendi, in luctus mæroris, & acceleratę mortis cõmutaui tormenta. Dissoluta iam penitus meorum consiliorum harmonia mihi illacrimata funera restant. Sed satis iam datum dolori. Numinis placitum sequitur infalibilitas, voluntatem comitatur effectus. Corrigit hoc mala solamen, quod

Plato in Philebo.

I. Apul. Asclep.

quod sub fati adamante non delebili lege viget miseriarum, boniue compactio, leuatque ærumnas inuariabilis ipsius ærumnæ conditio. In hoc orbe stat colligata quædam causarum temperies, quæ diuino iã disposita nutu mortalium alternat euentus; hæc illa necessitas, cui ne Deus quidem reluctatur. Habui filiam, non solo naturæ beneficio datam, sed meo adoptionis iudicio progenitam, quam ciuilis dederat iuris indultum, rusticum diripuit latronũ crimen, & furor: Seruent numina inter lepidissimos venustatis flores, inuiolata honestatis lilia, superũ remitto custodiæ, ne irrequieta sensus barbaries

Pittacus apud Laert. in eius vita.

Petrac. de rem. med. utriusq; fort. lib. p. dialog. 79.

honestissimâ polluat Eufridem. Implicaturo interim extremum vitæ diem cum meta dolorum nigro tumuli lapillo infausta mihi lux vltima designetur: Francica forsan reparabit hospitalitas, quod patria sydera dederunt, exilium.

Obstupuit Armillus aduenticiæ paternitatis in infelicissimo sene prodigium. collocatus in itinere dies iam declinabat ad vmbras, cum exordia noctis, ne per nemora vitæ forsan controuersiam pateretur, siluestris casę suaserant iuuenem cum Holandro subire raparamen, & hospitium. Breuem vix intrauerant sedem, cũ sonorus quidam strepitus librato vocum discrimine

con-

congruenter ad auditus hilaritatem tinnire, admirati fuere: Ad talem obmutescentes concentum interius dederunt accessu: sub rustico sed compte dispositо tecto sedebat vir pastorali quidem amictu percinctus, sed ad leporis culturam penitus examinatus. hic percurrente voce armonicos numeros ex auratis fidibus modorum omnium tentabat concinnentiam: sacra quædam carmina aptabat ad melodiæ leges, & suaui modulamine veluti numinibus blãditurus inter acutũ, & graue in dulcedine cantus murmuratis quibusdam precibus sui animi vota quæque sistebat. Scibilatricis fistulæ organicos

flatus associabat modestissimus puer, qui visa hospitum copia, veluti teterrima conspexisset, pauido vultu, turbatis clamore concentibus in precipites lacrimas musicos tonos reuulsit. Humaniori costantia Pastor illico assurgens excusauit rurestrem adolescentuli metū, & retexens melos, & cantus diurni musici Apollinis cursus & ipse pijssimo modulamine clausit mensuram. eleganti fronte hominum excepit aduentus, & veluti longa eorū vsus fuisset familiaritate augustissimi hospitij dispensaturus comoda quæquè festinanter elaborauit. Incrudescente iam nocte, dū parabantur ad quietem,

so-

ſoluta inter recentes ami-
cos colloquij alacritate ,
quiſquis de ſue vitę,fortu-
næ, itineris origine diſ-
currebat apertè. Tireſius
hoc nomine paſtor inter
permulta, hæc cæpit af-
fari.

Iuueniles mihi annos
poſtquam contriuit amor,
& aula, vtriuſque pulſa-
tus iniuria adultam in hoc
nemore quæſiui ſecurita-
tem; grauiſsimos quidem
ſum paſſus hoſtes, virtu-
temque,quam ſemper vo-
luntate fui inſequtus, ado-
leſcentis ingenij diſperſit
mollities. re enim vera
tarda licet ſegnities laxa-
tis tamen in ſapientiam
ruinis veloci nixu proſter-
nit animos, & oppreſsis
torpedinis pondere men-

tibus facilis non datur ad virtutem assensus: Habēt hanc otia culpam, vt immortalem hunc animum dijs ipsis cognatum, adeo marcidis colligent sensib⁹, vt putrescentis corporis vile mancipium per terrea pabula serpat, & per humilia delectetur iniquè. Deficiens vincitur hoc scelere natura, vt dum viuit sub annorum flore suauissimum sapiēdi nauseet genium, quem è diuinitatis idea sibi nascendo traxit in patrimonium. proprio edidisci periculo, quod iuuenilis mensura cupiditatis de corporis magnitudine contenditur, sensuumque humilitas excelsa scientiarum turbat illa fastigia, per quæ mor-

Philo. Iud. li. quod de ter.

ta-

talibus datur cum superis habere consortium. Voluptuoso tramite perpreceps iuuentus mollia deliciarum spatia percurrens conaturalis sibi sapientiæ deuiat à soliditate. Virentium annorum vix homo aperit oculos ad lucem, cum cæci numinis se perdit sub tutela, nec alio opinatur fato se efferuentiore tunc vitalis caloris beneficio frui, nisi vt amoris sub flãma pierios fontes sibi miserimè exsiccet: lasciuientis numinis sub spiculo ingeniorum acumina contundit, & muliebris venustatis ad colores mentem illam, quam veluti tabulam rasam accepit, tetris deformat imaginibus: per amores, per io- *Seneca ep. 9.*

cos Cupidinis sub arcu anima ad sapientiam ellata curuatur, & sensuum coacta deflexu sub terreo ac coruptibili delectamine spurcatur in diem. Mei animi tandem emensus voluptatum spatia erudiui ad virtutem per infortunij defectus Me docuere fastidia sensus, quantum ingrauet humanæ cupiditatis solertia, desinatque velocissime in ruinas.

Viuebam cuidam Principi, cuius nomen ipsa morum fæditate celetur, vbique charissimus. gemmatis meæ fortunæ calculis ad cuiusq; prosperitatis euehebar fastigia. Meis pendebant arbitrijs, & Regiæ, & fori, munera quæque, dum callidus ego

pro-

proxeneta Principis animum ad supplicum vota componebam assiduè. aulica mercatura pretijs gratiarum nomina nundinabar, dominiquè liberalitas mihi ære pensabatur ditissimo. Ipsius Principis in meos intuitus vendebam frontis serenitatē, dum ille captiosa quadam humanitate, quæsitisquè publicè mecum colloquijs in mei fidem subditæ gentis prouocabat credulitatem. sacratissimam legum maiestatem meis (fateor scelus) turbabam nutibus, ac Iustitię, lancem in auarissimæ fortunæ clipeum detruderam. Pessima tot meorum criminum quidquid lucrabatur officina, in tenacissimas refunda-

bam

bam Domini manus, & quas populorum ſubſtantias mea hauriebat quæſtuoſa ſedulitas, alienę cupiditatis euomebam in alimentum. Hæc eſt cõtumax quorumdam dominantium conditio, vt famulorum miniſterijs propria vitia ſub aliena deformitate perſonēt: huiuſmodi tamen peccandi genere, & ego fælix otiabar in delitijs, ignarus quam lubrica Principum amoris materia facile ſtruat animis vitæque præcipitium. frequentes aulicæ inuidię agebantur machinæ, quas tamen eluſit habendi fames in Principe. Aurum, quod in Domini ærarium mea congeſſerat calliditas, firmiſsimũ ſtabat

bat ad inanes ictus præsidium: ſed recto nõ ſemper ducitur impulſu fortuna. qui nullo calamitatis interuallo in fælicitatis culmine faſtigiatur, non intermiſſum præparatur ad caſum: floridæ ętatis incitamenta amoris me traxerunt in faſcinum: Suſcitatis in meo pectore è Cupidinis flamma incendijs ebulliens quidam per oſſa ſpiritus pacatos animi motus abſumpſit: Exegit venuſtiſsima Virgo vultus ſpecimine celebrata è meo corde libertatẽ, quæ ſolo coniugij anulo mihi redimenda reſtabat. Amabam (ſed non iuuenum ad morem, quorum viridis ætas plus effumat menti caliginem, quam cor-

cordi det flammas) innocentiſsimo ardore, conſtantique obſequio illius quærebam meæ captiuitatis in catenas amplexus. Iſtius quoque flagrabat Princeps deſiderio, ſed diſpari affectione;cum me inſcio pretioſis inſultibus honeſtiſſimæ puellæ arietauit pluries conſtantiam, tandem ſceleſtus vir feruente nimium libidinis tyrannide Aulicum quemdã peſsimum in lenocinium conduxit. Examinata iniquiſsimus famulus mei amoris fælicitate inſuſurauit Principi,non niſi aut Tireſij ſanguine, aut voluntate virginem ceſſurã domino. natauit in varia Imperantis conſilium, ſed abominatus in amore carniſi-

nificinam ad illicebras ef-
fusus mihi detecta venerei
furoris scabie modo in
captiosas minas, modo in
sumptuosæ munificentiæ
pollicitationes variato dis
cursu instabat, quærebat-
que alterius pudicitiæ,
meique amoris proditio-
nem. Perhorrui extrema
mei fati discrimina; at si-
mulata illico fide ne ope-
ris tarditate minuerē im-
pendij scelestissimum me-
ritum, zelotipia per tor-
menta ixioneo quodam
volutatu in varia agita-
tus, & mei amoris pericu-
lum tremore subij, & mu-
liebris fortitudinis affec-
tus tentaui fæliciter: Ho-
nestissima virgo per la-
crimas, & suspiria modo
inculans mei nuncij teme-
rita-

ritatem, modo audacissimi amantis vanitatem, meliora numina eccitat in testes, se aut celibem inter vestales acturã annos, aut in mei connubia dulcissima sub Himenei lege maritalibus fascibus se quæri perstringi. Riguit animus honestissimã Virginis profanasse fidem, & suauissimæ consternationis impetum passus in nouam quamdam flammarũ illuuiem me sentij contrusum. Non abstinui sociali vinculo in beatissima vota sub occulto thalamo vxorem ducere, ac Principis perfidiam improbitate innocenti deludens per nocturnas oportunitates sordidam Ancillam ad cõmentum plurima mercede

cede eruditam iniquiſsimę Veneris ſuppoſui cōplexibus. Impleuerat ille luxuriei modos, cum nefandiſsima fęmina proſtituti corporis auctura lucrum in peius, męchantis panſit errores, additq; ſponſiones impudico, ſe refecturam, quod meum turbarat figmentū. Adit illa dilectiſsimā mihi vxorem, (cui non offenſurus modeſtiam auditus, celeueram innocuum ex ancilla crimen) & veluti apud coniugem ſceleris conſcientia permota accerſitis lacrimis præorat ſceleri veniam, aperitque mecum crebro adulterio violaſſe dominæ thorum: inſimulat ſe laſciuientis facinoris horrore contor-

tam

tam impudicos abhominari congressus, quorum dificilis eradicatio, nisi dato ad mei libidinem hora, & loco increpet diuellatq; vxoris præsentia delictũ, quod ipsius facti nunciabit euidentia. Nil amanti fæminæ promptius quã ad malum suspecta credulitas. Se fidit coniux Ancillæ, quæ tetra calliditate sub noctis exordio in secreto cubile cum Principe eam intrusit. Illa ad pessimum se agnoscens circumuentam periculũ; Quoniam mulierum consilia primis motibus solẽt

Arist. prob. esse prudentiora, sibi per fingens Principis gratum aduentum, obsequij ad specimen, vt delitijs aptaret comoditatem Palij ensisq;

sisq; inutile pondus leua-
tura, ferrum sua concessū
curauit dextera. eo statim
denudato, spirãtis, inquit,
sanguinis meam tuebitur
maritalem fidem effusio, si
qua tua libidinis barbari-
es [in meæ] honestatis ir-
ruat vulnera: Præuia ne-
ce tibi cedam mei perfossi
corporis cadauer, si te Fe-
ram meæ pudicitiæ alienę
famæ deuoratricem fece-
ris. Stetit tyrannus, sed
tandem audacibus apro-
pinquante amplexibus,
generoso illa se percutit
ictu, quem tamen in leuē
plagam ingrata Principis
manus distorsit: Damna-
ti amoris vicit furorem
pietas; & à constanti vltra
spem vxore recessit pru-
dentior, quo aduentarat
au-

audacior: Meditatus interim in meum caput miſeriarum procellam toruo me excipiebat intuitu, ac vegetabilem olim ad diuitias ſeruitutem nauſeatus ab aula repellens me veluti ſpongiam tot opibus imbutam compreſsit. Volatilis fortunę rota me docuit fugam, & ſub exiguis gemmarum lapillis numeroſum cenſum exportans, erraui diù cum coniuge, donec illa mortalitatis vitium paſſa aperuit moriens labantem fęlicitatis humanæ fabulam in tragicæ calamitatis deſinere certitudinem. exitialis fati crudelis euentus moratus tandem mei deſiderij volatum, ſuperſtite in hoc quem cernitis puero

ro maritalis amoris pignore indulsit quietius sub hac sylua animum rusticare.

Stupentibus dum Tiresius caligosę mortaliũ fortunæ vices ennarrat, rutilantis quidam veluti improuisæ flammæ incursus domunculam accenderet, totam, nocturnam licet, in splendorem exhilarauit aerem. vt præueniret ille timentium forsan hospitum quæsita, vaporatitius quidam telluris, inquit, alitus en accensus in ignē veluti noctis emendaturus horrorem, momentanea luce præteruolat.

Prosiliere omnes in apertum cœlorum aspectum, cum vix in sydereũ axem attulerat lumina Armillus, quis fulgor, excla-

clamat (consperat enim cometem, quæ tunc temporis inter Sagittarium, & Scorpionem micuerat) est ne cometa, quæ ferali nitore mortalium accendant exitia? heu quam horrido lumine hominum obtenebratura dies refulget. vulgarem cohibuit Tiresius adolescentis pauorem, dixitq; tunc quintum cadere diem, quo cælica illa flamma cæperat, irradiari in lucem,& quoniam non minimum timoris hospiti incussum cognouit, hæc voluit affari.

Alber. Magn. p. meteo. ca. 10.

Huiusce cometæ ortus, sicut & cuiuscusque in se contrahit oculos, ita & omnium comouet ingenia: flammeum hoc portentum, & frigidiores nō

finit

ſinit habeteſcere mentes, ſed oculorũ aſpectui quiſquis aſſociat animæ intuitum, ne diferat cõtemplatione luſtrare nouũ, quod vulgo creditur, fædator cælorum aſtrum. Hoc detur nauſeantis naturæ vitio, vt ſolem, & ſydera quæque nulla admiratione percurramus, at ſi nouũ aliquid excrementicio lumine accendatur in ęthere, in ipſius meditatione, dum fatigantur oculi, deſudant ingenia: ſic quamdiù ſolita decurrunt, magnitudinem rerum cõſuetudo ſubducit, ſic naturale eſt, magis noua, quam magna mirari. Vt prius huiuſce noui ſyderis effigiem conſpexi, vnde ſqualidæ lucis infame pullulet

Seneca li. vlt. quaſt. nat. cap. p.

E exor-

exordium, profunda spe-
culatione quęsiui. olim per
multa teloscopi aliorum-
ue instrumentorum expe-
rimenta ex deffectu para-
laxis conclusum mihi ten-
tarunt alij, cometas esse
Seneca ibid. cælestia corpora, quæ cũ
cæteris stellis in fulgores
per cælorum raptus cir-
cumuolare cęperunt, tunc
quando, vt syderei mica-
rent ignes, aquæ diuisæ
Genes. p. fuerunt ab aquis. Alij per
Arist. p. ambitores polorum cur-
Meteo. ex Py- sus ex eadem materia di-
thag. tex.
27. & seq. xere compactas: feliciori
meditatione ab istorum
tandem recedens placitis
cognoui ad sensum sapiẽ-
tis, cometarum materiem
esse vaporosam substan-
tiam, quæ è terræ hiati-
bus vi solis alteriusue sy-

deris

deris atractione sublimata in tale Phænomenon ignis calore accenditur. Huiusce efluget signum veritatis, quod istius vaporis alitusq; fumosi breuiores partes, si accenduntur, vel in capras saltantes, stellasue cadentes, & similia desiliunt, vnde non horret vera probabilitatis ratio, quod permulta talis materiei, si ascendat substãtia, in tale metheorologicum corpus magis durabile, ordinatum inflammatumquè magis efformatur.

Contra P. Cabeum lib. p. Meteo. tex. 27. q. 1. 2.

Nec dilẽmatico quodã obice refutatur assertum, quod non audeat, & possit tantam terra spirare exhalationum vaporumq; compaginem, quã cælorũ

ad iniuriam, & solo alitu nouorum veluti syderum se matrem gestet parturientem; nam si qua exhalationes illæ sunt calidæ, & siccæ proprijs circumductæ coactibus absumerentur velocissimè; si quid humiditatis admixtum secum haberent, ad accensionem traherentur inanes, sed laxarentur in pluuias, easque tardaret grauitas, ne ad supremã euolarent aeris stationem. Effumet obiectio: quid noxium probabilitati, cur terra in tot veluti sulphureos calidæ, & siccæ qualitatis vapores soluatur, qui accensione rarefacti in terribile corpus extendantur, cometemq; difundant? Modicam reflecti-

te exemplo ad Picis dramam, quam in multo sui maiorem accensa flammam protendatur, & duret. Non dispari fato splendescit cometa, lucentemque eius vitam fouent sydera, & Phebus, qui sulphureum quoddam pabulum, humidæ pinguique comixtum oleosę qualitati atrahunt, & ministrant per tempus. Vltra supremam regionis aerem alitur cometa vapore illo enutrita, qui elleuatur, & elleuat, accensusque igne in ignis sphæra libratur: nec mirum, quod in tot attenuetur terra vapores, qui tam distenso temporis spatio in lati cometæ corporis alimonia consumantur, nam quid stupendius

dius igne, qui tanto tempore in Aetna, in Vesuuio perdurat? flammæ profecto illa materies, si purgaretur in spiritus, perpetuũ vt ita dicam, cometem posset enutrire, dum altiorem extolleretur, & quateretur in ignẽ, ac huiusmodi Phænomenon componeret. Obstupuere hospites, vltra aulici morem, ex aula profugum in adeo comptas reformatum eruditiones. Mirabatur Armillus, quod inter sydereos tractus extra oculorum fidem non spatiaretur cometa, & doctissimè inquit, vir. adulterum hoc astrũ cũ stellis intermicans ętherеisque ortibus associatũ credidi, vbi igneo quodam libramento cum syderibꝰ

ra-

rapi, & circũduci fui opinatus.

Futile,& aliorum assertum damna selectissime adolescens subiunxit Thiresius: habuit nostratum ætas quosdam maculosæ opinionis tuitores,qui cometam in planetaria regione vagantem falsigraphis docuere experimentis, & nisibus. Ast quid peius? cometam ab effluuijs, quæ ab astris, & pręcipuè ex sole spirare autumnat progenitam esse confingunt, inani obseruatione recensentur tempore, quo sceleratum miscuit cometæ lumen solem maculis caruisse, vnde turbidam illam macularum materiem in cometæ structionem transijsse

P. Cabeus loc. cit.
Blancan. in sphæra. lib. 16. cap. 6 ex Thycone refutat hoc Scipio Claramon. lib. cõtra P. Cabeum.

non topica probabilitate recenſent.

Mallem ſpongia eorũ maculoſa tergi volumina, quam vapores alituíque ab aſtris efluentes dignoſci, quorum efluuiorum nec vllum aſſignabile datur principium, & cauſa: diſſonaret profectò nimium, quod aut ex ſuis naturæ primodijs ſydera in huiuſmodi efluuijs alterata diſſoluerentur, ac in aſtris maligna propriæ diminutionis lateret origo, vnde efluuia prędicta euaporando, in dies longo annorum interuallo ad perbreuem molem aſtra reducerentur, & ſic ad noſtræ mortalitatis ſolamen ſub cælorum arcu Temporis quoq; triumpharẽt rui-

ruinæ. Repugnat profe-
cto, quod sublimes illi fu-
mi de syderum materiæ
educantur potentia, cum
nulli extrinseci agentis ibi
laboret industria, quæ ip-
sum solem stellarum prin-
cipem in huiusmodi eflu-
uia percutere valeat ac-
tione. hæc si literaria le-
ge permitteretur, intro-
ducēda foret in cælis qua-
litas quædam calori sim-
bola, vel ipse calor, qui
syderum substantiam in
tenues hos laxaret alitus,
& efluuia, sicq; fortiores
stellæ debilioribus insul-
tando purissimæ cælorum
eternæque stationes sub
marcido generationis, &
corruptibilitatis fluxu
spurcarentur assiduè.

Gnoro profecto hospi-

ram, aquasque in terra degentes attenuat tollitq; in vapores, quos cellius quidam dum agitat spiritus & vis, variata ipsorum dispositione, aut prosilit ignis, aut pluuialis laxata defluit vnda, vel tonat crascior compago, dum stringitur, ac in fulmina pellitur.

Verum vbicumq; magis sũt agmine nubes *Lucret. lib. 7*

Tũc magnus hic magno fremitus fit murmure sapè.

Huic Thiresius. Voluitur in hos ritus inferioris huiusce mundi globus, qui astrorum virtute, coniunctione, influxu, & aspectu temporũ fluitante materia, Protheus in variatas configitur formas. In humanis ne ludere videatur *Iunct. trac. d. Comet.*

 di-

diuina potentia rebus, curiosa non desunt ingenia quę cometæ ad ortū per Deorū domus rimantur arcana, vt nō è puteo veritatē, sed è cælorum cacumine in terras proicere effingant. Iactant quidā eam vigere homini nobilitatem, vt in eius veluti folium librata pendeat tellus, Aqua in ipsius itinerum, ac negotiationis fluctuet ministerium, aer in eius spiracula quatiatur, & volet, eique ignis vitale robur foueat, & seruet, ac denique in huius custodiam, ac regimen astra quæq; coruscent: hinc si ad hominis perniciem malignet quandoque natura, tristem ostensuræ tabem in ferale lumen ac-

cen-

cenduntur cometæ, vt iniquæ sortis non minus prę-nuncia, sed Principum, ac Regnorum sordida luce emicent in exequijs. Sit hoc literariæ adulationis inuentum, vt magnates superbiant eorum tumulo cælestem adesse facem. At non fatua quidem Deorũ ordinatione ardens cometarum molitur opus natura, sed in ipsius inferioris orbis conseruationem, & medellã progignit. Atrahit sÿderum solisque benignitas ad ignis sphæram tabificam cometarum materiem, vt ibi à viuentibus remotior pereat, & dissipetur, ne propè mortales venefica illa vaporum caliditas, & siccitas necessariam viuentibus soluat hu-

mi-

miditatem, neue contagioſo æſtu omnia peſſundet; ſic in paruo quoque animali ipſius naturę prouiſio criminoſos humores in tumorem aliamue ſimilem compaginem à partibus nobilioribus longè repellit, ita in hoc orbe, (quod rerum intelligibiliũ ſcrutatores magnum nominant animal) dum ex ſtatutis cælorum volutionibus, ac inuariato currẽtium ſyderum ordine, motu, lumine, & influxu exhalationi calidæ, & ſiccæ perabundans datur ortus, vt parato mortalibus occurratur damno, atractam lucem igni datur abſumere, ac ab æſtuanti vapore cætera expurgare elemẽta. Sibi hanc finem ſignat

na-

natura in extruendis cometis, vt illa vaporum iniquitas in talem compacta modum ignis ope perimatur absumpta, ne per elementorum spatia vagando in mortalium vitam nimia licentia grassetur.

Verũ fateor, quod pessima efulgente cometarũ luce gentes accenduntur ad prælia, ruunt regna, hostilitas furit in sanguine, ex quo iniquæ euaporationis nõ tota in cometẽ atrahitur copia, sed grauiores per aerea residentes partes agunt, torquẽtque viuentia, quinimò cometæ ac aeris regioni supremæ non longè distantes, vsque ad hanc, quam respiramus, comunicant iniquæ exhalationis iniurias

rias. si tamen tota illa cometarum materies per aera esset dispersa, & seminata, in multo longiorem augeretur damnorum messem, ideò prouidens natura in specimen globi eam ad tormẽta coniecit, ac constringit, vt ignis ope digesta tandem euanesceret. id procul dubio melior causarum ordinatio, quam pestiferæ exhalationis petulantiæ huc illucque concedere appulsum.

Dum tacito murmure erudita Thiresij laudabatur hospitalitas Holander veluti opinionis nouitate offensus riguit ore, annuitque mentem placito nõ indulgentem, quod cometæ locum ignis sphe-

ra præberet.

Hæc ſunt vulgatæ credulitatis dogmẽta, vt quidquid & mouetur, & rutilat numinibus per ſydereos tractus conciuem autumnent. Pudet aſtra, inquit Thireſius iniquiſſimę cometarum lucis habere conſortium. Non patitur cælum huiuſce Phęnomenis ortu, vel occaſu ſpurcari, & male recentiorum philoſophantium ſubtilitas ętheris dignitatem ſordida opinione oſtẽdit. Veritatis repugnat primordijs, quod cometæ ex cælorum non congenitæ materia, in cælis degant, & rutilent: nefandam hãc prolem, quem veluti ſpuriam eicit tellus abſurda adoptione in legitimum

Cardan. de ſubtil. phil. de luce, & lum. lib. 4. Galileus lib. ital. il Saggio, Blanc. de mun. fab. lib. 6. ca. 6. Cabeus p. Meteo. ad mat. ibi contra Ariſt. Senec. li vlt. nat. quæſt. lib. 7. c. 22.

ſui

ſui partum non recipiunt cœli. Patet aſſertum, ex quo ſi viuerent in cęlo cometæ, haud valerent tam ordinato motu ab oriente in occidentem trahi, cœlorum enim materia cum ſit tenuiſſima,& leuiſſima, (ſi fluuidam concedimus) non poſſet ſibi coæquali velocitate cometam ducere, hinc videmus ventum v.g. corripientem plumam maiori volatu ipſius præire motum, vndas ſecundo impetu vehentes nauem velociori fluxu carinæ præcedere curſum, ita ſi cometæ ordinario cœlorum motu ad oriente ducerentur in occidentem multo tardiori raperetur greſſu, nec diurnos perſoluere poſſent peryodos.

dos. Si verò quis ad ingenij duritiem cœlorum accomodet materiam eamq; solidam disputet, conteret profectò adductas huc usque rationes, sed confundetur quæsito, quo nā modo ibi generentur, & prosiliant ex constipatissima solidi cæli materia cometæ? quomodo aglutinentur ibi, & veluti claui ipso confingantur in ęthere.

Scio non deesse scribētium calamos, qui per aera ad volatum compositi ibi cometarum stationes inuenisse testentur, sed horum nimium inconstans opinio tenues euanescit in auras. Si in prima, vel secunda aeris regione sisterent cometæ, in vna ven-

Arist p. mete. Albumaz. li. de coniunct. Meldul. disp. 2. q. 2. art. 3. & 4. ad mat. 1. Iunctin. trac. de comet. Conimb. in mete. tract. 3. cap. 3.

Scaliger. de sub ad Card. Alber. mag. 2 cæli tract. 3. cap. 2.

ventorum impetu huc illucquè dissiparentur concussę, in altera nos ad sensum comburerent, si autē in suprema aeris regione fastigiarentur, non rotundæ, sed piramidalis figurę specimen exhiberent, partium enim crasciorum subsistente materia leuiores, ac leuiores ascenderēt, & deniquè in piramidale acumen desinerent. Penes nos ipsos ostentat, qua fruimur flamma, quod crasciores ipsius partes stant, subsiliunt leues, altiores insurgunt, ac igneā quamdam conficiunt piramidem. ita disparis vaporationis cometa confecta in tale Phænomen cōponeretur, non autē rotūda vagaretur per aerea.

Suf-

Suſpicatur quidam tabificum huiuſmodi vaporem accenſum ex motu circulari aeris in globum compelli, & trahi, ſed talis repugnat ſpeculatio, potius enim ex aeris motu diſtenderetur in trabem, videmus enim in noſtra flamma, quæ ſpirante aura in igneam lineam protenditur potius, quam cõſtringatur in globum, ita dum aut pars poſterior aeris impelleret cometam, aut traheret pars anterior, illa in trabem ignitam accomodaretur.

In ſphæra igitur ignis aptius cometa accenditur. cuius vndequaque ab agẽte circumdata igne facilimè ſtipatur in globum, deniquè cum ipſo igne com-

pacta

pacta ſimbola vnione in gyrum ab oriente in occidentem voluitur ipſius ſphæræ ignis motu à concauæ lunę curſu impreſſo. Ibi ad hominum, & viuētium ſalutem tetram exhalationem in propriam ignis reſoluit ſubſtantiam, parteſque diſſimiles abſumit, vnde paulatim decreſcente combuſtionis materia, deficit & ipſa cometa.

Hæſerat profunda cogitatione Holander, & veluti dicentis Thireſij inuideret veritatem in hæc fermæ errupuit conuitia. O fragilis veterum philoſophantium conditio, quę ſpectabilis doctrinæ vſu non valuit ſordido cometarum lumini pertingere

lo-

locum. amęniora progenuit noſtra ætas ingenia, quæ veturum ſubleuando defectus, in imaginem veritatis opiniones veluti ſenio tabidas reformat. Elementaris ignis, qui ſub vetuſto liceo ob tenuiſſimam raritatis naturam ad accenſiones declarabatur impotens, alioquin ſub torido æſtu ſuppoſitam aerē terramque torqueret, hodie accendit cometas, illas fouet, ducit, & rariſſimus licet, attamen eas ſibi coæquali trahit velocitate, & in benigniorem ritum arctans ſuæ viuaciſſimæ actiuitatis effectus, circa cometæ deſtructionem ad longum tempus otiatur. ò infelix Græcorum antiquitas, quæ modo ſub re-

centi

centi ingeniorum censura perdis tuarũ famam opinionum. Crescunt sæculis literatorum vitia, & quæ longus peperit annorum labor placita, vnius momentaneæ speculationis deuorat ambitio.

Thiresius docta vrbanitate elusurus hospitis tumidam obiectionis licẽtiam, inquit, habent suos viuendi periodos, & opiniones ipsæ, diù celebratis vocibus coluntur in liceis, sed tandem, & ipsis aduenit infausta dies, qua recenti meditatione trudantur ad occasum, per ætatum cursum rixantur mentes, & veritas filia tẽporis, multo sæculorum studio maturari quærit ad ortum. Vel in cœlo, vel

in

in ſuprema aeris regione poſitas cometas veſtuſta voluit ſpeculatio, ſed tandem inter hæc duo extrema eiſdem verius apertũ eſt ſpatium, quo in ignis ſphæra vagẽtur: ibi ignis, licet maxima tenuitate diſſipatas ad accenſiones habeat vires, ne maximũ aeri propinquæ comunicet calorem, appoſito tamen papulo proximè diſpoſito, vt calido, & ſicco cometarum vapore, in illud agit, cui, & immediatione virtutis, & immediatione adhæret ſuppoſiti. Verum quidem ignem elementarem raritate, ac puritate conſpicuum non velocibus niſibus cometã abſumere, nam ſecundũ ſuppoſitam habitus, &

euaporationis agẽdo cra-
ſcitiem, quandoq; ad mul-
tum tempus ſeruat come-
tas. Fælicius autem no-
ſtra flamma comburit li-
cet permixta, quia maiori
partium prædita denſita-
te, & vnione, maiores, ſi-
cut ferrum candens, exit
in aduſtiuæ virtutis effec-
tus. Profecto per modum
vnius cũ tota ignis ſphęra
trahuntur cometæ, quia
in ſui accenſione cũ multis
partibus ipſius ignis ſim-
boleitatis nexu coniunctę,
& cõpoſitæ ex motu iſtius
elementi à motu lunæ cir-
cumducti ab oriente in
occidentem permeant, &
ipſæ cometæ. Huiuſce
motus ordinem in aere
ſeruare non poſſent, nec
in ſuprema regione, uam

ibi

ibi ſecundæ propinquæ exhalationis ventorumq; turbarentur diſcurſionib⁹, nec minus per fluidos cœlorum campos puriſſima enim illorum materies ex planetarũ motu, per euentricos, epiciclos, & ſimilia huc illucque dimouetur in varia, nec ordinem ſeruat, ſed modo in vnam, modo aliam quatitur partem ex planetarum acceſſu, & à motu ſibi proprio deflectit, vnde inordinato raptu ſecum duceret cometam, quam certo tramite ſtatutiſque greſſibus cum ab oriente in occidẽtem volui cernamus, inſulſum eſt negare illam in ignis ſphęra clara natalia, lucidamque vitam ſortiri ex halatu, ac euaporatio-

ne terræ, marisque suppeditantis materiam ibi

Manlius li. p. *Nam modo ceu longi fluitet de vertice crines*
Flamma comas imitata volat, tenuisq; capillos
Diffusos radijs ardentib⁹ explicat ignes;
Nunc prior hæc facies dispersis crinibus exit
Et globus ardentis sequitur sub imagine barbæ.

Hinc varia lege disposita illius materies in varias adaptatur figuras: Si tota in globum ex dispari crassitie non constringatur aliquam sui partem in barbæ specimen quadam veluti viscositate annexã secum trahit, quæ agitata motu hinc inde curuatur; Si verò tenuiore sui parte circumdetur, capillamen-

tis

tis ornata splendescit, vnde per varias sui figuras multiplex sortita est nomen, quo vel Pagonia, vel Hipeccaumia ex veterum monumentis perlegitur.

Faber in pharaphr. 4. Meteo. ca. 7.

Ne sub vulgari complacentia torpentem annueret intellectū Armillus, ac de veritatis visceribus dubietatem reuocaturus, inquit, lethale sanè timendum lumen. Pessima hæc fax miseriarum inaugurata profluuiem veluti diuinæ castigationis prænuncia supremi Iudicis ante tribunal accensa micat in lampadem. audiui canentem

Tu steriles agros, & inania
vota coloni
Siccus, & efferuens secca
cometa facis.

Cum crimen ostentas, tunc ventorum impetus viget
Oppida, tù bella sanguinolenta moues.
Principibus lethum tu seditiosa minaris
Sic varijs mundus ducitur auspicijs.

Multum licet consumpsisset noctis non obscuras de cometis loqutio, attamen Thiresius, vt hospitum saciaret auiditatem subiunxit, per suas voluitur ambages vulgus ineptissimum animal, & veluti numina in ludicrum naturæ abiecerint leges, importunis se fidit presagijs. ex prima nascentium sęculorum origine sancitæ sũt rerum vices, & haud facile nouo Deorum impulsu naturæ cursus inflectitur.

Non

Non bene totus in cometem expellitur crudelis vapor, per ſui partes quandoque in aere ſubſiſtit, inde vel ſterilitate ſtringitur aer, vel per nimbos fumante ruina ſcibilant vẽti, è ſqualidis incendijs diſrumpunt fulmina, mugit concuſſum procellis mare, vel in hominum præcordia, dum peſſimus intruditur alatus, loricantur populi, & veluti à torido æſtu ſiccata in viſceribus humanitate, gens furit in gentem, bellorũ ingluuies ſub armata voragine ſorbet, voratque pacem, ſub Martis verbere cruentantur regna, quaſſantur vrbes, & properanti morti acuitur ferrum in ſtimulos; ſed conſuetos hos gi-

gnit natura calamitates non ad hoc peculiares euentus accenduntur cometæ. Quod autem Principum Nobiliumq; necem portentent, hoc veritati nimium infestum, hoc ambitioni nimium indulgēs. Inani timore ex cometæ phænomene terētur Principes, quod ex ipsius crine naturę pendeat vltio. barbatum timent adulterum hoc astrum, quod vltimæ senectutis eis incutiat occasum. quod si curuetur, heu arcum cælestis vindictæ tensum pertremiscūt. Ita viuenti Principi omnia veluti famulata fuerint sydera, ante ipsius obitum natura quoque in sydus adulterat, vt quos iactauit nobilitatis splen-

do-

dores,fumosos dignoscant fuisse terræ defectus ii. Viuunt Magnates quidem animatæ ipsorum numinũ imagines,sed ad quid Dij, qui de se ipsis fatentur:

Turbaq; cælestis ambitiosa sumus.

superbientes ad sui hospitium coronatis facibus in occubitu ducant Principes? Forsan cernitur cõpactum astrum ex suspirãtis terræ alitibus,dum potentis tellus ipsa noscit se ammissura splendorem? nescio,an ad nugas vsque, an in adulationis leporem hęc fabulati fuerint sapiẽtes, si

Nulli iusso cessare licet
Nulli scriptũ proferre diẽ

Cur totus inferior hic orbis in euaporationes co-

Demost. orat lib. p.

Ouid. fastor. lib. 5.

Senec. trag. ir. Herc. furen.

 mo-

mouetur, & quatitur; vt inani prænuncio ineuitabilem designet mortem. Ad quid natura desudat, vt igneum in cœlo, vel cœlo adnexum configat caracterem, quo casuri Principis legatur exitium, si exinde nullum edisci potest remedium? Forsan regię fortunæ rotam in cineres mox dissoluendam igneus ille globus præmonstrat? Certè si vaporosi terræ alitus Principibus vitale lumen extinguunt, ne arbitremini hunc peculiarē in ipsos effectum, mortalitatis vitio, non dignitatis titulo ferit insalubritas dominantes. Agit perfida exhalatio in viuentes dispecto quolibet sortis familięque discrimine,

quod

quod si Principes valetudinis prospera fruantur complexione derideant cometas, nec timeant eas ardentes quasi machinas ad ipsorum necem moueri; non enim superbiens Tempus, dum mortis pede regum pulsat capita, flammantes sui triumphi rotas accendit in æthere. Aequalem nobiliorem cũ cęteris experiuntur cælorum iniuriam, quorum fastus sublimitati

Contra P. Cabeum p. Meteo. q. 9

Mors sola fatetur
Quanta sint hominum corpuscula.

Iuuenal. satyr 10.

Mitigatur quandoque ab Iouis Venerisque auspicijs cometarum atrocitas, quæ planetariam participatę benignitatẽ innocenti luce micantes non

ferociunt in mortales, quandoque exuberans caliditas, & ficcitas à frigido Saturni aſpectu in comune bonum debilitatur, & palentis ſyderis retunſa algoribus non lædit viuẽtes. Tantum diſtat, vt Principum mortis oſtenta ſint cometæ, quod amicorum ſyderum colligatæ conſortio perſæpe non nulla bona portentent. Non ſemper capillamenta diſpergunt, vt diuinæ dexteræ deſignent flagella, non ſemper extendunt barbam, vt mortalium tẽpus ad extremum cadens pulue rem prænuncient, non ſemper flammeis coronantur crinibus, vt tyrannico mortis imperio hominum cogitationes con-

Iunct. in trac. de com.

Iunct. ibid.

contorqueam. Opus naturæ cometa, quæ interdum quidem malorum est vera causa, sed calamitatis signum eam suspicari seruilis nimium conditio. Adultę iam noctis processerant vmbræ, aerisque dum crudescebat asperitas placuit Thiresio sub humili tecto hospites reducere ad lares, vbi cibi soporisque beneficia animum cederent quieti. Dederunt vtrique tenebrę, & somnus pungentibus otiũ curis. sed facto exinde mane itineris propitiante cælorum serenitate reditisque Thiresio gratibus Armillus, & Holander diuersum tentare cæperant tramitem, ille in Angliæ sinum penetraturus, hic

quæsiturus in Gallia suæ calamitati præsidium. recentes amicos interuallũ iam breue diuiserat. Cum interior quædam affectio morabatur Holandrum, qui retrogrado intuitu abeuntis Armilli non satiabatur aspectu, sed ratus in quam vicini periculi propenderet necessitatem non cessit extemporaneã segnitiem flectere gressuũ sedulitatem: Prouidus noscebat senex, quam infausta suis votis anglica voluerentur sydera, & examinata propriæ fortunæ indole noluit mora sub inimico cœlo eius prouocare crudelitatem. laxata interim, & suspirijs, & gressibus libertate breui dierum cursu Gallorum

teti-

tetigit limina. peregrinum continuabat iter Armillus tacita admiratione permotus, quod ſapientia ad ſyluas gauderet inutili liberalitate ſui arcana diuulgare receſſibus, vt ciuicus populorum faſtus haberet, & ipſius laurus vmbræ quid inuideret. Repetebat ſcientiarum anxius adoleſcens, quam compta eruditione diſcurrentem percepiſſet paſtorem, cui mirabili fato nemus expurgauit vitia illa, quibus aulica ſcatet lautities. ſingulari dilectione inſigniunt numina virum, quem à ſordido licet aurato magnatum ſeruitutis compede ſoluunt, ſponte ſe vult, vel ambitionis, vel auaritiæ reum;

qui

qui torqueri patitur in aula prolixæ spei tormentis, & homo à Dijs progenitus liber propriæ dignitatis prostitutæ erubeat dedecus, qui per seruiles ambitus purpuris se vouet mancipium. Plus crescit aliena vilitate dominantium ambitio, quam proprio turgeat fastu. Non tenet latissima Reggia sapientibus spatium, nam morum integritas ibi licet superandum haberet hostem, attamen non facilis victoriæ inter obsequia laruatus sustinetur inimicus. Amant saltus camenę; haud Pierylatices è ciuilis superbię cacumine prosiliunt; hæc voluebat animo iuuenis, & verebatur, ne in tristius fatum deducere-

ceretur ad vrbes, vbi sub imagine virtutis plurima ornantur licea, quæ tamẽ polluit togatorum superstio, quibus maior solertia vulgaris auræ, & fucatæ æstimationis prætia colligere, quam ad volumina veræ sapientiæ nomina promercari. Verum cuiusdam inspirantis Genij suadela docebat Armillum Londinium petere, ignoto quodam affectu titilantem sibi sentiebat animum ad regiam vrbem appellere. Dat Deorum prouisio hominũ cuilibet infusum animo quoddam, vt ita dicam diuinitatis radium. Dixit antiquitas nos duce dictãtibus Genijs, siue Larib⁹ aperari. Adsunt quidem no-

Cel. Rodig. antiq. lect. lib. p. c. 24.

Thij de terr. noct.

nobis puriores spiritus, quorum regimur securitate, sed nostris inest animis lumen, quod & ipsa futura quandoque preuidet, & diuinat, intelligibilis in homine natura deficeret, si paulo Brutorum excedens felicitatem praesens tantummodo cognosceret obiectum; scintillat in nobis lux quaedam futura detegens, & per ignotam quadam rerum scientiam absque demõstratione presagam in venientes labimur euentus. Hanc quidam astantes boni daemones, quos genios dixit Vetustas, mouent,& ducunt, sed homo quodam diuinandi insignitus principio, quid sibi ab aeternitatis abysso praeparauerit fata,

Spensip. in Plato definit latè lo Frãc. Mirand. de prenot. li. 4.

per-

persæpe prænoscit. Hinc nobiliores animæ gloriosis agitātur genijs, Pythagoram, Pompilium, Scipionem, & Octauianum tamquam gremio complexos tutati sunt Genij illi, de quibus alta, & mistica Tianei, Plotini, Hermetisque ter maxima præmonstrarunt documenta. Socratis celebritatē, non sola dæmonis cura, sed propria fecit virtutis perfectio, cui prænotionis insita quædam alacritas, facilis regiminis suo dęmoni erat quoq; circa ventura. Habent nobiliores hominum voluntates fatalem quādā optandi anxietatē, quam suscitat participatæ diuinitatis vigor, quam deniq; custodis genij expurgat mi-

Iulian. de cogn. deo. li. 3 cap. 3.

Amm. Marcel. hist. lib. 21.

Plato de sācto

ministerium: Ast plebeæ gentes, quæ veluti humanæ naturę feces inter ima animalis vitæ subsistunt, tantæ lucis non gaudent claritate; vel quia sensuũ assuetæ caligini vmbratilem ducunt vitam; vel quia recõdita summi opificis lege sordidam vilemque animam sortitæ sunt: vt detur inter homines variatus accidentaliter, saltem animarum ordo, qui in substantijs angelicas ipsas naturas discriminat. Siue bonum itaque, siue malum non defraudaturus genium Armillus Londinium statutit pertingere, vbi populorum numerosa congeries, eximiæ merces, externæ gentis lata negotiatio insi-

gnem

gnam vrbem multo ornatam nobilitatis fastu component, ibique litterarius non breuis micaret splendor, nisi cuiusdã concepti erroris fædaretur infamia. *Tacit. ana lib. 14.*

Per varios itineris euectus anglicas oras lustrabat Adolescens, cum equitantium incessit in turbam, huius mouebatur primus Togatus quidam turgido quidem ritu modoq; graui. Istius arida cutis, laxatæ genæ, tonsum caput, & compta barbæ prolixitas ingentis consilij virũ præferebant. De more gentis Armillus salutârem huic cęterisq; socijs auspicatus diem, illico è viri humanitate recepit compensationem vrbanitatis, Gallicæ enim veuustatis

ad

ad elegantiam, vultusque decus latentis nobilitatis indiderat signū adolescēs, qui à Togato, cuius nomen Derlius interrogatus an Londinium tendet, fęlicis peregrinationis habuit societatem. Aderat inter equitantes Puella, cuius formam ad quoslibetpulchritudinisrithmos in sui iactantiam elaborauerat natura: suauiter in huius vultu lasciuiebat albedo, quam viuax purpura discriminabat in genis, elatæ frontis maiestati superciliorum astabant arcus, luminumq; splendor inde fugientis amoris accusabat cecitatem, perpolita pulchritudinis sedes tota ridebat in ore, dum muliebris artis lepiditas

con-

concinnos capilitij per errores a serico lusu dederat crinis ordines obstringi. hos leui pondere tegebat pileus, è quo versicolor pluma (nescio an magis fęmineę mobilitatis ad pompam quateretur ex aura, an nimium sub temporis pręsura cadenti pulchritudini alarum vota pręstaret) Huic cerulea vestis, cui aureos longum pretium intexuerat flores (hoc detur sexus ambitioni, cuius in amictu portatiles veluti hortos cōponit ex auro.) Talis corporis ornatus animusque tātæ sibi conscius venustatis, licet multum luxuriæ potens attamen speciosa virgo corporis lepores ad modestiæ librabat grauitatem,

tatem, & nobili sequta incessu aptę indolis notas explicabat in specimine vultus. Hanc vix aspexit Armillus, cum inassueto tremore sibi fatigari sensit pręcordia. Ignotus pręmebat angor adolescentē, & veluti oriens flamma effumaret ex corde, pallēti forma vultum aflixit. Improuisa agitatione nouas sui ipsius inter ambages contiuuato in puellam intuitu nascēti amori grādia ebibuisset alimenta, nisi prudens affectio mendosam oculorum castigaret licentiam. Melancolicam sortitus fuerat Armillus texituram; huiusmodi humor ad accensionem aptissimus facilimè pulchritudinis ardescit in as-

Arist. in prob. sect. 30.

aſpectu; homines ex tali qualitate compacti ad diuina ferè inferueſcunt, vnde non mirum ſi Pulchri ad deſiderium tamquam cęleſte quid participatum mortalibus rapiantur. Amor, qui humanitatem ad ipſa diuina intermediat tamquam magnus dæmon ex coruſcantis venuſtatis nitore in malencolicos facilimè infunditur, qui tenaci cuſtodia conceptam pulcritudinis imaginem retinent, ac fouent in corde. Dat atrabilis accenſa ingenij claritatem, ex qua igneus quidam ortus accomodatur amori, quem philoſophum eſſe teſtata fuit antiquitas.

Ariſt. ibid.

Plato in Phædro,

Plato in Simpoſ.

Plato ibid.

Ariſt. loc. cit.

Plato loc. cit.

Subito flamine excan-

duit Armillus, & iam sibi ipsi deuius verba laxasset in suspiria, nisi Delij eiusq; famulatus pręsentia celandi vulneris superstes adfuisset cognitio. Iam solita amantium calliditate, mentisue acumine sui affectus ad virginem exprompsisset exordia, sed

Stat. syb. li. 3. *Ingenium probitas artemq; modestia vincit.*

Hinc per varia vultum ficta quadam personabat hilaritate, fugientiq; intuitu prædilectæ virginis in ocellis formam rapiebat: Vt longiori numero pararet in Delium obsequia, ex apposito colloquio aperibat sibi locum, & ansam. Terminata tandem itineris mensura vix vrbis tetigerat limen, cum Re-

gij

gij cuiusdam serui expectatio recto gressu Delium accersiuit ad Aulam: hic ociori, quam par erat necessitate, dum trahebatur ad regiam, concisa quadam, sed anxia vrbanitate proprios lares obtulit Armillo, ac ab eo erruit fidem simul in posteram diem conuiuendi, cuius hospitalitatis opus Alfeni serui origine Galli fuit indictum sollertiæ. Mox adfuere lecticarij, quorum ministerium, pro væhenda Eufride (hoc erat Virginis nomen) patrijs sumptibus nutriebatur; Huic, dum elegantissimè desiliés ex equo, lecticam ascensura petebat, celeri obsequio adfuit Armillus, & bracchium reuerenti ordi-

ne procumbentis in formam porexit. Tunc forsan venustissimæ puellæ solem declaraturus aspectum, eidem inseruiens nimio pudore suffusus, sibi auroram pinxit in ore.

Hom. apud Arist. lib. 2. econ. cap. 3. Hæc melior amoris nobilitas, dum eius nuditas verecundiæ vestitur in purpura. Eloqutionis munditia propriæ vrbanitatis candorem explicuisset Armillus, nisi timidæ affectionis inuasio, aut spiritus dissipasset ex anima, aut

Arist. ibi, & 2. reth. c. 5. obsessos constrixisset in corde, vt vulnerantis faciei ad aspectum vitę centrum tuerentur. Non renuit Eufrides exteræ humanitatis ambitioni, modesteque manum, cuius candori prætiosissimas in

cap-

captiuitate anuli sistebant gemmas, bracchio adolescentis apposuit. Heu Armillæ suauissimo sub hoc pondere primum tuæ libertatis soluitur præcipitium. Verè amoris ad exitium nunc langues, dũ tua mors malignans sub imagine vitæ tui morientis tangit arteriam: nimiũ propinquæ flammæ ebullientem admoues sanguinem,& sterile tuæ spei votum miserimè sollicitas ad interitum. Neu fidas alterius dirigere gressum, dum præceps tibi anima vertit ad casum. Forsan Eufrides te suspensum tenet è bracchio, quem ad plantas grato periculo declinaturum cognoscit, ni tamen sui ferientis intui-

 tus

tus rapit in triumphum datque manus captiuo.

Hæc mirabilis venustatis completura formam euocato ad modestissima labia subrisu nobiles adolescentis humanitati retulit grates, & lecticam ascēsa insequente abijt comitatu, quam repetita veneratione adorauit Armillus

Tibul. eleg. lib. 2. *Cedas obsequio plurima vincit Amor.*

Tunc veluti effugiente anima sibi ipsi lapidesceret in tumulum, hæsit immobilis, & stupentib⁹ votis ignotæ fortunæ versabatur ad enigma. Amor eiius instantis alumnus iā ad incendia adultus serpebat inter viscera dubitantis, an sub mortalitatis velamine haberet numina

re-

regionis illius fælicitas. Tandem properantibus vmbris nox in hoſpitium coegit. iam ferè pulchritudinis ſub æſtu feruentẽ: ibi reflexa cogitatione prædilectæ Virginis repetens effigiem, ſub tenebrarum horroribus deperdita mente iam ſuæ neſcia directionis ferebatur in varia, nec ſomno mortis imagini dabatur locus, dũ in biuio ſpei, & timoris amantium anelabat ad vitam. cæcas cupidinis inter flammas pulſabãtur quietis primordia, noctiſque ſilentia ſuſpiriorum turbabat impetus, dum ſtrati ſub plumis in puellę ſinum deſideria euolabant. hic hic magis ſtringebatur curis, quã teneretur ſomno,

audiuit è via ſtrepentibus ferris hominem è prædonum ictibus opem acclamantem: Erat adoleſcens animo ſtrenuus, tunc amore ferox; hic pietate ductus, virtute percitus erruuit in viam: tres vnico inſultantes cognouit viro, ſolertiſſima manu clamãtis ruit in tutelam, ſtrictoquè enſe aggreſſorũ vnius percuſſit caput, initoque cum cęteris certamine ſuę virtuti poſcebat periculũ, quod certè habuiſſet, niſi obſtringens paſſum, celeriquè lateris digreſſione hoſtis ictum fefeliſſet; tunc lætali iniuria feruidus ſubingredientis enſis acumine prouocantis pectori intulit, & vulnus, & mortẽ. Cecidit ſiccarius, ceſſere fu-

fugientes focij. Anxius Armillus, quem liberasset, agnoscere; Abstulerunt (inquit) Dij, tuæ vitæ aduersantis dexteræ infamiã: istius casus, illorum fuga tuæ firmatæ salutis extẽt inditia, tui mihi aperi quæso notitiam, vt fortunæ gratiam habiturus non tã victoriæ, quam beneficij sim conscius, interrogauitq; pauentem, añ ex aliquo vulnere inimici ferri doleret offensa: suppresso ore respondit ille, leuis ictus mihi cutem signauit in bracchio: hinc diuertamus, quam cito, de cæteris tui desiderium explebo, indeque dum abirent, subiunxit, Tuæ dexteræ fortitudini à grassantis mortis hiatu me deuouerẽ

 re-

redemptum, nisi vilitas oblationis virtutis offenderet celsitudinem. fugasti siccariam aggressorum libertatem, me fecisti tuæ gloriæ mancipium. Gratias agerem sentiendo copiosius, quam loquendo, sed grande beneficium ingratitudinis sub crimine non exuberet in silentium Si tui strenuitas repulsit hostes, teneat modo obligationis captiuum. Qualis sis, mecum apropinqua domum, ibi tuæ virtutis explicato opere non pretium, sed mei debiti tesseram exponam.

Auson. ad Gratian.

Modestissimè renuntiaturus Atmillus quæstuosæ beneficij fortunæ, me puderet, inquit, abiecto animo potius à mercedis pre-

dam,

dam,quam ad tui sufficisse leuamen. gratuitam inter homines mutuare pietatē est nobile naturæ pignus. Ne ab aggressorum rediuiua, forsan trepides temeritate, ad domicilium vsque tibi progrediar in præsidium, ast præcor, ne lacessitam munere velis auxilij præstiti gloriam. Est impudentis animi crimen astruere beneficium, vt præmio obrutum subitaneo conuellatur exitio. Quid potuit manus, quid valuit animus, exiguit tuę ærumnæ necessitas. Naturæ imperio tractus humanitatis persolui legem.

Dum certatim mutuæ percurrebant vrbanitatis numeros peruenere ad elegantissimam ędem. De-

lius iam penitus exutus timore, leuiter pulsauit ostiolum, quod in angulo domus ædificatoris forsan iusserat malitia: adfuit & luminis, & serui diligẽtia: Armillus vt à se Delium seruatum cognouit, Dij immortales, quodnã spei exordium subitaneo artificio intexit amore. Delius vt vidit iuuenem, quem itineris consortem dederat casus, intemperãti lætitia obtulit fortunæ grates, quæ ab extero cælo illucusque in eius vitæ patronum traxerit adolescentem. Iam subita familiaritate composita domum ingressi repetitis beneuoli affectus officijs assensere, vt per noctis horas diuiderentur quiete,

qui

qui amicitiæ vinculis semper se præparabant arctioribus. Ibi nobiles licet cubilis delitiæ ad somnum allicerent, attamen iuuenis, inter tumultuosã cogitationum seriem, dũ pulsabatur, studebat frustra tantas animi curas declinare sopore. varios tandem spei, ac timoris per cruciatus, tacito alloquio hæc sibimet ipsi placuit exponere.

Heu Armille, quo te fœda licentia sensus rapit? ignotos ad penates meditaris amoris iocos, dum philosophico sub lapide virtutis quæris vestigia? vbi cubes, ignarus, & forsan offensurus benignitatem hospitij modestissimè puellæ, anelas ad amplexus?

xus? ſtudes forſan per nefarios ambitus ingenij probitatem comprimere? Inter te, & Eufridem longa nimium poſuit interualla fortunæ diſparitas. vnde coniugij ſpes tibi contuſæ voluntatis delirium? trahunt nuptiales anuli amabilem ſeruitutis catenam, ſed parum tibi accomodatam, qui è ſciẽtijs animi libertatẽ emendicaturus vagaris. Ne adſcribas voluntatis vota ad ſenſuum ſeditionem. Sine, quod te faſtidiant otij artificia, dum inter voluptuoſi amoris lacrimas marceſcere noſcis ingenium. Ne Cupidinis caligo obumbret mentis ſplendorẽ, dum hic nõ occiduum virtutis lumen rimatur. Re-

flicte

flecte, quã in lubrico pulchritudinis superficies locetur, & labentis formæ decus preteruolantis sy deris specimen demonstret

Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet *Iuuenal. sa. tij 6.*

Fiant obscuri dentes, oculiq; minores.

Lacrimabis pretiosam tũc temporis iacturam, qui moraturus in fugiẽti vultus lepore perdidisti scientiarum venustatem. Qoære, quære virtutis stadia, ac per sapientum sudores merge hæc infantis numinis otia.

Vidi ego iactatas mota face crescere flammas *Ouid.*

Et rursus nullo concutiente mori.

Hisce macerabat argumentis tantisper Cupidinis

nis vires, sed oppositis nisibus magis auctum cordis desiderium mussitãtis forsan amoris ad voces hæc docuit adolescentem.

Terẽt. in heau. act. 1. scen. 1.

Homo sum humani à me
nihil alienum puto

Nec viro, nec philosopho indignum amoris exardescere flammis. Animam in nobis ignem dixere sapientes, vt tanto nos viuere noscamus quanto amare persentimus

Senec. in Hip. pol.

Hic volucer omni regnat in
terra potens
Ipsumque flammis torret
indomitis Iouem.

Nimium superbus ne mihi turgeat animus ipso amoris impulsu nõ dimoueri posse opinatus. est primum rationabilis humanitatis in dilectione

ver-

versari, quæ nusquam è mortalium curis pacem libaret, nisi in suauissima venustæ frontis satiaretur albedine: Nusquam sibi scientiarũ conciliaret possessionem, nisi ex lacteo sinu ad virtutem se candidatum præberet, nec super caduca hęc ad veritatis fastigia sui tolleret dominatũ, nisi spiritali Amoris veheretur volatu. Inferiori sub hoc orbe allicit corda venustas, vt ex illius aspectu ad virtutis trahamur pulchritudinẽ. Forma, quam intuimur, quid nisi diuinitatis imago? primæ intelligentiæ pulchritudo? primæ lucis splendor foris exhuberãs? Amet amet Armillus, suaque spe fissus generoso cõ-

Marſ. Ficin in conuiu. Plat. cap. 18

Plotin. lib. 6 En. cap. 1.

Marſ. Ficin in Plat. En lib. 8. c. 13 in Con. Plat cap. 4.

cep-

Laert. in Xenoph. vita.

ceptu dificilia maturet? Optet ad cætera cæcitatē Xenephon, dum Cliniam intueatur; quæque ignoret Armillus, dum speciosissimæ Eufridis paruum mundum possit meditari. Amor imperturbabilis animorum affectio doctæ disciplinæ haud nomina turbat, nec sapiendi leges assidua dilectio profanat: Lucidior ad scientiā mens ipsa insurgit, si Cupidinis flamma purgetur. Censorius strepitus non mei torqueat quietem, si ætatis florem Amoris sacraturus sub aris proprio delector ardore: flagrem perpetuo Virginis desiderio, sed nō iuuenum ad morem, quorum viridis ætas plus effuinat menti calliginis, quā

cor-

cordi det flammas; Conſtanti obſequio innocentiſsimo æſtu huius quærã amplexus, huius ſuſpirem coniugia.

Inter oppoſita hęc cũ ad laſsitudinem laceraſſet animum ſomno quieuit. Aſt ſi noctis inuenta opacitas, vt quies deſiderata proueniret animantibus, in vmbris otium det amãtibus ſomnum, quorum labores in colorum ſuauitate delectãtur. pacauit quiete adoleſcens animum in tenebris, gratas tantum vigilias paſſurus, cum mane Eufridis formam ſibi diurni ſolis ſperabat in vſum. Dum ſomno otiabatur oculorum munus, mens, vt ſenſus redimeret contumaciam, toto lumi-

L. Apul. de dog. Plat. lib. p.

ne

ne circa puellæ imaginem aberrabat, & correptæ phātasiæ ministerijs amatoria religione sibi exposito inseruiebat idolo, at inter obscuros noctis manes candidissimā eidem vouebat fidem irrequieta cordis perturbatio, ac irrita quædam amandi anxietas non finijt continuari soporem, sed per varia somni discrimina tandem incomposito animo effulsit Aurora, cum relegens sui notas desiderij inter fere lacrimas diceret

Claud. de rapta Pros.

Nonne quies nocturna non altus sopor
Soluere curris, alitur & crescit malum.
Et ardet intus.

Senec. in Hip. pol.

Ibi adfuit famulatura Alfeni Solertia, hic enim

enim, & è Gallia oriundus symbolo loqutionis genere facili peryodo expromebat hospiti, quidquid delectabile parabat occasio. Iam ad Vrbis nobiliora iucundè diuersuri stabant in atrio, quod pictarum imaginum prætiosa antiquitas fecerat admirabile. Coloratæ superficiei inspiciendo fortunas

Artificum manus inter se operumq; laborum — Virgil. Aen. lib. p,
Miratur, videt illiacas ex ordine pugnas
Bellaq; iam forma totũ vulgata per orbem.

Cum semipartæ cortinæ beneficium dedit iuucni Eufridem intueri: Stabat illa ad speculũ denudato finn, cui tamen ad papillas vsque textile lini

ve-

velamen crispato cinctu tollebatur, dentato ebore crinis emendabat errores, & aureos capilitij per sulcos colebat pectine ipsius comæ venustatem: Sedebat ad tabulam è cedro confectã, in qua ars Troię designarat incẽdium (forsan vt & Regnorum miseriæ nobilibus fierent in delitijs. essusa super hanc ad muliebrem ornatũ sericis vittis pompa, multaq; ex auro, argentoq; gemmarum dispositio nitibat. Aberat quidem vnguentorum luxuria, quibus libidinis iunguntur cadauera.

Auson. de Bissula. *Temperiem hanc vultus nescit manum.*

Non enim per fucos, & per venena inncccens Virginis

ginis forma inhiabat modeſtiæ neci, nec mæretricio colore insõtis pulchritudinis fædabat aſpectum: Non huic ſub induſtri flãma Ver vndas ſudarat è vitro, quibus fæmineæ venuſtatis repararet fragilitatem. horret amor quib⁹ *Pane tumet facies, aut pinguia popeeana.* Claud. ſatij 6

Inuiolatæ formæ exercebat Eufrides ornatum, quem perſæpè patrijs ritibus exterorum ingerit ambitio: huius in oculos ſpeculum effudit imaginẽ Armilli, quæ reflexo radio ingenioſa amoris ope non tardè ad præcordia penetrauit intuentis; hæc veluti reformidaſſet aſpectum tenerima verecũdia retroſpiciens è criſtallo ſe

non

non ſuſpicata mendacium cognouit: modeſtè iniunxit ritum ſui oblectaminis expoſitorem, & quem caſus oſtenderat, data opera ſalutando in ſui reuerentiam cõtorſit. Felici omine improuiſa hilaritate perfuſus Armillus cũ Alfeno abijt è domo. par erat, vt tãto viſcerũ igni è prætioſo ſpeculi gelu orietur ſolamẽ, & è ſolibus cõcreta glacies nobili cordis æſtui pararet remediũ.

Eufrides dũ nouo quodam vrgebatur affectu, Mexinæ ætate, & ingenio maturæ ancillæ, quæ acu compoſitos aptè crinem variabat in ordines, prurientem in amore genium tentabat detegere, ſed modeſtiæ à ſe non abdicatura

tura leges, vt sciret tamen, quæ nam repentina occasio in eius domum adolescentem intruserit, finxit stuporem quomodo noctis somniorum fabella cum diurna veritate continuetur. ait: se intuitam fuisse per somnium, dum sibi videbatur in pomærio stare carptura rosas, cuiusdam serpentis trepidare propinquitatem, subitaq; ope adfuisse Armillũ, qui compresso angue fecerit dexteræ licentiam ad flores, deinde lilia inassueto odore exuberantia eidem porexisse in obsequium: Hoc vix peracto Aurorã rupto stupore mentis ludũ dissipasse: idcirco simulabat Eufrides angi ominis cognitione, nam vix pre-

cesserat è lectulo, cum inaspectato occursu obuium habuit, quē in nocte præsentem dederat imaginatio. Erat Mexina, quo frigidior ætate, eo experto ingenio callidior: intellexit dominæ egestatem; Attamen suæ suspicionis non benè compos vtiles voces in aptius tempus voluit transferre, subditque dominę, somnia esse aereas elaborantis phantasię moles, quæ vtiq; per stomaci vapores in cerebro constructæ Solis ortu soluuntur in auras, & quod otiosa quies componit, instantaneo motu vigilia diuellit. Sunt somnia naturæ ludibria, animamq; vacantibus à proprio munere sensibus iocari dant sydera.

Arist. de som.

Macrob. c. 3. in som. Scip.

fa. Nulla fides præſtanda his, quæ in tenebrarum cæcitate efformat caſus, & nox hnmiliorem hunc orbem dum opacat, futile eſt credere fatorum obſcuritatem nobis eluceſcere: per hæc, & alia, ne in Dominę modeſtiam peccaret ancillæ ſagacitas confudit de ſomnijs ſermonem, quę languidè tamen accepit Eufridis votum, ſed iniurioſa nimium amori taciturnitas cõtrouerſiam fecit, vicitque deſiderium loquendi.

Armillus interim, vt cordis intercalarētur cruciatus, prodigioſa vrbis contemplando modo prętioſiſsima fana, modo ædes munificētiſsimas inuiſebat. Modo, vt pul-

christudinem falleret pulcritudine decoram vultus formam obseruabat in fæminis; sed non bene venustas truditur venustate, recrudescebat magis amor, nam quid speciosum offerebatur in singulis, in Eufride diffundere excessus suadebat affectio. Alfenus hospiti demonstraturus regij sumptus ostentũ eum duxit ad nobilis cuiusdam palatium, vbi pretiosum sibi fecerat in saxis ambitio præsidium. Huius expromebat exteram põpam prima ædificij pars, quæ nobilioribus montiũ perpolita visceribus audax temporis non trepidabat insultus; ibi marmora lineis æneis apte laqueata phrigijsq; crustis decora

pa-

parietum tollebant serui-
tia; Quadrangulum fe-
nestrarum spatium, è por-
phide cingebant cortices.
Suprema domus frons re-
giæ fascis crascitudine ci-
matio gululaquè adiecta
ducebatur. super hanc la-
pidea leonũ astabant ora,
quæ è pluuia conceptam
euomerent vndam, sic sub-
grundationum necessitatẽ
ars verterat in gratiam.
Ostij non dispar superbia,
cuius inter binas colum-
nas ænea Herculis, & Per-
sei simulacra Ianuæ hiatũ
decore terribilem redde-
bant. Porrigebatur adi-
tus in fusam planitiem,
vbi primo forsan religio-
nis intuitu è viuo lapide
offerebatur Venus in amo
re ludens. Area in tam

nobilem expansa sinum si-
bi adiungebat ex omni la-
tere porticus, quorum è
vario saxo columne, aliæ
canaliculis nextrulo in-
terducto discriminatis,
aliæ veluti volubiles pam-
panis vestitæ, diuulsisque
auuiculis refertæ arcuatas
edebant aperitiones; harũ
capitula, aut dorico, aut
corinthio, sed maximè
italico more insignia: his
basium æqualis ornatus
nobilẽ tenebat pondus.
Intus à duplici porticu è
numidica petra lucidi sca-
larum gradus in peramplã
salam atriumq; ducebant,
vbi parietes varia pictura
solemnes colorum erudi-
tione docebant Romano-
rum cum toto orbe trium-
phos, hos fastigiabat è

ce-

cedro, ac cupreſſu tignorum ſtructura. Ex inde cellarum ordines, quarum pauimētum in alijs e gypſio tralucido compactum vetuſtate ſtabat immune. in alijs, e lapidulis, lineiſq; conſtructum per multos exhibebat ludēdi mores, in alijs ſuppoſitum maculoſi marmoris officium annuebat oculi luxuriem, & in maculis ſibi quęrere venuſtatem. hęc diuerſa teſtudo aptiſſimis effoſa figuris, ſeu quadrato, ſeu octangulo operibat ornatu. In his talis ſupelectilis diſpoſitus micabat faſtus, vt eximio lepore gemmata tranſmarinæ regionis à utities fulgeret vbique, & cipria vellera muricis ſanguine ebria quidquid

diuersi littoris concha respuit, in sui pretij contineret augumentum. Si pictricis acus industria vigilant sidoniæ Virgines, & serica inter ligamina barbarici fastus pompa sistitur effeminata, si belgico pectine multicolor ordinata confusio artis discriminat portenta, sub anglico stamine si floret aurũ, si luxui tota artificum accomodãtur ingenia, tot mecanicæ gentis studia, tot mercenariæ plebis opera, compendiosa ambitione videbantur in fulgentissimam edem redacta.

Suspicabatur Armillus in Regium euectum fuisse stationem, vbi auorum munditiam seri nepotes in prætiosam effusissent lu-

luxuriem, sed ab Alfeno intellexit illic esse domū cuiusdam, iurisperiti nomine Pericli, qui nodosis litium quæstionibus adeo in sui quæstus colligarat fortunam, vt pretium accomodando verbis iam immensis scateret opibus, & in forensi conflictu aurea triumpharet è præda. Hic per longa legalis disceptationis examina vendibiles voces protrahebat ad impendia clientum, vt prorogatis rixarum terminis periculosi temporis, sibi mercedem erueret: Causarum patronus, dum vetustate potius, quam iure controuersiæ agitabat fortunam, sub annorum pondere ad Astreę lancem præmebat, & clientem, &

 ho-

hostem: Ære graui, nisi mercaretur, iudicum non se mouebat ad sellas, & ad modum Mercuri, (qui in Phari Achaiæ opido è simulacro non prius respõsa dabat, quã in eius dextera poneretur numisma) lucrosæ defensionis nec primordia dignabatur instruere. Excussit hic è litigantiũ miserijs suæ sortis fælicitatem, & inhiatæ pecuniæ aceruos in nobilem habitandi dissipauit ambitionem.

...onius de diuinat.

Excusabat modeste Armillus non iurisperitiæ, sed hominis vitium repetendo, quod sublatis studiorum pretijs, etiam studia forent peritura, vt minus decora, cum obstrepens quoddam murmur in no-

Tacit. lib 11. annal.

nouam admirationem traxit adolescentem. Fluctuabat euentium, ac redeuntium confusa hominum congeries, quorum plurimi vario onerati volumine turbulenta iuris grauabantur ambiguitate. placuit Alfeno hospitem ducere in forum, quo properabant ancipiti voto litigiosæ gentis accessus. vix in sacratissimam penetrarunt Iuris edem, cum insultantium clamor turbauit audientes, & veluti à validioris vocis victoria penderet arbitrijs, inspexere togatos vires ante iudicem in verbis ferocientes: Inter hos virentis adhuc ætatis quidam crine ruber, ore palidus tumentibus oculis ad dicendum

alacer plus voce, quam ingenio fissus corrugata fronte vehementi laborabat verborum in sonitu. histrionico quodam specimine gestans librum in ritum se componebat illius

mec. cont. lib. 10. contr. 3.

Qui venit ad dubiũ grādi cũ codice nomen

iuuenal. satiy 7.

Tũc immēsa caui spirāt mēdacia folles

Conspuiturq; sinus.

Iudiciiq;solicitabat votum, vt innocentem puerum illegitimum pronunciaret, eumque à paterna retunderet hæreditate, ex quo partus vndecimestris prædicaretur. Iam proli damnosam cæperat iudex meditari sententiam, cuius ad auri pondera versatile ingeniũ mussitabatur partis aduersæ muneribus

asco-

accomodatum.

O Causidici
Venale genus.

Errupuit quidam è turba ad infantis tutelam, & concina oratione in hunc methodum cæpit affari. Non horret legum Maiestas, è philosophantium adorta sudoribus naturæ ipsius veritatem, cuius ad arcana, si quidquid Cæsarum sanctiones offendant in ambiguũ, philosophorum acquiescunt peritiæ. Fateor dierum calculo per vndecim mensium interualla puerum hũc passum esse ventris clausuram, ast cum naturalibus hoc minime sit inconsonum caussis, non illegitimæ notæ exit proles in lucẽ. Quod assidua, & græca, & latina

ff. de orig. iuris. Anth. non alien. quod ante dictum.

Arist. 7. de hist. animal cap. 7.

Io. Frāc. li. 5. examin. vanit.

na ſpeculantium cognouit induſtria, iniurioſa non debēt iura delere, & quod longa penetrauit ſapientum meditatio, breue legislatoris diuellere nequit iudicium; ingrato munere non reſpuunt Fora è Solonis, ac Licurgi dictamine conſtructa, quod naturalis philoſophatur diſciplina. Et quid impoſſibiles redit fœtui in materno vtero per mēſes vndecim moras? ſtatuit quibuslibet animaliū naſcentibus certos natura periodos, ſolus homo diuerſo temporis interuallo in vtero maturatur ad ortum. Semen, quod in potentia corpus eſt viuens, corrumpitur, & vitalis calor humidumque radicale organicam illam

Viues de disciplin. lib. 5.

Arist. 7. de hist. anim. cap. 4.

mo-

molem spiritu efficienter coadiuuante construunt in matris vtero, ac in illius matrice. Horum diuersitas, nedum primarum qualitatum positiones, humorumq; prædominia discriminat verum ipsos pariendi alterat terminos. Seminis, vel imbecillitas, vel debilitas diuersam corporis conflatur in structurã, & quo ignauior vis effectiua fætus otiatur, eo tardior natalium dies elucescit infanti. Tenue quandoq; matris nutrimentũ, nasciturì vitam, cuius ad corporis complementa communicatur alimonię beneficium, segniter remoratur. Generans quinimmo primum est cœlum ab intellectu diuino, separato, ac

Arist. 2. de an. sum. p *Arist. 3. de gen. anima*

Alber. Mag. de nat.

wig. anatr. p. cap. 8.

ac puro motum, vnde diuersus syderum ordo, influxus, ac aspectus primã oriendi, vel protrahunt, vel properant lucem, nec

Auerroe 7. tex. 18.

non Sol, & homo dum generant hominem, ipsius

Albert. Magn. de prop. ele. lib. p. tra. 2. lib. 4.

lunæ associatur actiuitas, cui preces in diem offerẽdas pro partuum fælicitate mulieribus sanxit antiquitas. Nil igitur mirum, si astrorum vertigines incerto cursu trahant mortales ad ortum, ac variabiles ipsius Cinthiæ splẽdores, & methodi diuersa

Plato de leg. dialog.

lege hominibus vitalem diem aperiant, cuius multiplex in hæc inferiora edocet actio, vt fæminæ pariendi trepident pericula, & moras, orentq;

Virgil.

Casta faue Lucina.

Non

Non mancipata hominum votis obediunt astra, quorum congressus, vel diuisio alternant nascendi dies; nec vndecimestre spatium, quo fætus tardatur ad ortum, legitimam sobolem retinere debet, quin ad paterni æris progrediatur successionem. Non interimit doli præsumptio naturalis opificij veritatem, nec mulieris honestas facili legum subtilitate offenditur, dum naturæ posibilitate munitur. Respublica, cuius decus subdita ciuium ingenuitate coruscat, haud ritè patitur, quod suprema morientium pereant elogia, ac familiæ splendor illegitimæ prolis natiuitate fædetur. Adhuc viuũt Adri-

l. si pars ff. de inoff. test.

cap. vlt. de iud.

ani

ani Imperatoris decreta ; qui accersita philosophorum, ac medentium consilio ex vndecim mensibus nascentem partum probè legitimum sanxit, & coronatus iudex noluit leges vndecimestrem partū impossibilem decernere, dum talis temporū tractus minimæ naturæ aduersetur principijs, vbi vel seminis, vel spiritus, vel syderis assistentis segnities conceptus tardet orientem, quod nō raro contingere opinor, cum tempus conceptionis ipsum persæpe ignoretur. Da igitur eruditissime iudex filium hunc in paterna hæreditate sedere, ne genitoris anima apud manes iniuste nimium crucietur, dum natum ab ipsius

Aul. Gel. noct. atth ca. 6. post Alciat. Bart. Alex. Deci. Oddus li. p. cōs 27.

Glos. ca. cum ennixa dist. 5. Mascard. de probat. concl. 1149.

successione cognoscit exclusum. Hæc sunt naturæ dictamina, vt declaretur indignum, vel ob inanem obseruationem irritas fieri tabulas, vel imaginaria quadam subtilitate mortuorum iudicia peruerti.

Hom. lib. 1 Iliad.
l. quonia indignum Cod. de tes

Alter subsistit togatus hostis; effrenem, deinde laxatus in vocem, O quã stant foro, iuquit, iniuriosa philosophantium illorum acumina, qui animalia gloriæ, & popularis auræ, ac rumorum venalia mãcipia politici orbis veluti fracturi compaginem alienos ab humanitate distrahebantur in sensus. voluatur è dolio Diogenes, & cinicus ille canis ardentius opinetur rutilare sub glo-

D. Hieron. in epist. ad Pamach.

gloria, dum è lignea sphę-
ra commenticios virtutis
sibi fouet splendores; ciui-
lem refugiens viuendi me-
thodum, inculta nuditate
brutorum genio consors
indignos homini viuat
dies. inter Aracliti demo-
critiq; risus, & planctus,
vel stolida hilaritate ge-
stiente populo, vel inepto
mærore confecta republi-
ca duorum ad exemplum
inter extrema gaudij, &
luctus boni regiminis tor-
queatur temperies. redda-
tur antiquo orbi fatuitas
ipsa sub virtutis specie,
imitabilis, & gimnosophi-
sta crudelitas morum au-
steritate naturæ maceret
ritus; ast sacratissimum ad
hoc iuris subsellium, phi-
losophorū vanitate dam-
nata

nata, per ciuiles tramites imperent leges, & ordinario causarum tenore librentur euentus. perpreceps ruit in errores, qui assueto causarum deuians à cursu à posibilitatis abisso res ipsas haurire conatur. A comuniter incidentibus imperant, non obediunt iura; hinc si lege sancitum est, vndecimestrem partũ esse illegitimum, cur philosophicus euoluẽdus puluis proponitur iudicanti, vt ex aliena messe perquirat, quod sub proprijs laribus iam satis videt firmatum? Legum ille nedum restaurator, sed parens Iustinianus vndecimestrem partum vocat impósibilẽ, illumq; impijssimum nominat filium, nec caste viduam

l. ex his ff. [...] leg.

l. nam ff. [...] leg.

Auth. de res[...] & ea, qu[...] parit § final

duam vixisse autumnat;, quæ in xi. mense peperit. sub tanto legislatore, vt posthumus paternas extremi elogij tabulas queat lacerare non vltra 10. mēses natum esse debere innuitur, vnde Imperatoris mentem eam esse colligitur, vt à legitimitate partus ipse explodatur vndecimestris, sicut, & in legibus 12. tab. erudita sanxit antiquitas.

l. final. Cod. de posth. hered. inst.

Quid igitur expectas iudex vt ad logicæ calliditatem torqueantur leges, & sophisticè in iuribus syllogizent aduocantium ingenia? deuiant quandoque leges à philosophantiū scholis, quinimò naturæ non quid posibile, sed quid factum est, attendunt iura,

iura, ne ſpeculantium malitia laxet nimium peccādi libertatem, & voluntatum crimina ingeniorum defendantur ſubtilitate.

Vt diſsimularet iudex ipſius decreti venditionē, ab altero cauſæ patrono exegit obiectorum audaciæ reſponſum. Iam factus rigidior vocis ſtimulabat celeritatem, vt ſollicitato munere iuſtitię tabulas ad pecunię formas cōciliaret.

Vt clientem ex periculo euinceret alter cauſæ defenſor effuſis iudicem laudibus per prius tentauit, vt præconij lenitate ſedentis auaritiam mulceret. Expoſuit legum peritiam ex Philoſophię viſceribus adortam, haud

Viues de diſcipl. lib. 3.

ty-

Ex Vlpiano Budeus ad l. p. ff. de iust. & iur.
Ad Auth. de rest. & ea , quæ parit.

tyrannico nisu naturę veritatem percutere. Non delere Imperatoris sanctiones, quod naturæ ipsius firmatur in opere, sed amicam liberalibus disciplinis iurisprudentiam agentiũ causarum ex naturali methodo effectus perquirere Peritis in arte accomodãdam iudiciorum ambiguitatem; & haud verisimile esse Iustinianum, (expertem licet literarum scripserint alij) diminutæ adeo fuisse doctrinæ, vt vndecimestrem partum impossibilem dixerit aduersus philosophorum, & rationum claritatem. Textum iubentis non lucide, & comptè digestum ad tribunal deductum fuisse; Cũ ligislatoris intentio impossibi-

fibiiem partum dixerit vndecimestrim, non ex ipsius naturæ principijs, seu ex lasciuientis ibi mulieris indole, quæ ex libidinis pruritu nõ expectato luctuosi anni termino, sub primi viri cinere adulteri veluti coniugij foueret ardores. sub impatientis libidinis inditio ex xj. mensib⁹ partum non ex naturæ mora, sed ex luxuriei solicitudine compactum agnoscit imperator. Subiunxit pro Cliente alterum legis locũ parum officere. cum ibi non taxatiuè, sed demonstratiuè lex doceat ipsa, Posthumum & x. mense natum hæredem esse debere ommissa de vndecimestri dispositione cum ex Teophrasti regula non

Ad Auth. de rest. & ea, quæ parit.

Ad l. final. Cod. de posth.

 exem-

l. quoniam ff. de leg.

exemplificent iura ex his, quæ raro deducuntur ad esse, vt partus xj. mensiũ, quem non semper natura producit. declamauit tandem cuiusq; iuris benignitatem vndequaque ipsius doli secare præsumptiones, dummodo oppositæ veritatis nõ repugnet impossibilitas, & si naturæ minimè contumax principijs, & causis vndecimestris agnoscitur partus, cur potius luxuriæ crimen, quam opus præsumendũ naturæ? Conclusit sibi ratum esse, quam iniustè ab alijs in hac quæstione mẽs ipsa laceretur Hipocratis, quorum calumnia autumnat tantum virum male de vndecimestri partu iudicasse, illumq; impossibi-

lem

lem descripsisse, cum nimium curiose lunaribus mensibus calculatis vere apparitiones in alienam trahuntur à vero Medici sensu aritmeticam, qui fæliciori calamo partum vndecimestrem concessit alibi;

Caranz. de part. nat. e leg cap. 1. de vndeci. lib. de alim.

Festinãter iudex pro partus illegitimitate decreuit.

E tribunali delectatus abibat Armillus, quod vltra forensis peritiæ mores quæstionem audiuisset rationibus agitatam; cum inquit Alfenus, (cui forte iuuenile studium aperuerat primordia legum) habes, de quo mireris hospes, nam stat assuetũ caussidicis vitium in hac vrbe, vt abdicata mentibus discurrendi facultate solis

Zel. Mancin. de recep. ca. 101.

autoritatibus mancipent ingenia. Habent nostratum secula Caprigenum scriptorum genus, quos vnius ad nutum cernis saltare omnes, & sub aliena fide ignotum iustitiæ fatentur numen. Ignauiæ, & ambitionis crimine habent ciuiles leges sine lege interpretes, quam plurimos, & multi se in aduocantium albo iactant conscriptos, quorum industria plus in atramento nigrescit aliena transcribẽdo, quam propriæ facultatis perpoliatur sudorib⁹. Horum plerique longo, & scriptorum, & vocis apparatu Astreæ agũt solemnia, sed in rationem sine rationibus peccant. Istos vesanus actionum in-

Plato in Thet.

ter-

terpræs vulgus collaudat, assequitur, si qua litigiosa calamitate vexetur ad horum conuolat oraculum, qui aut captiosa dicendi libertate, aut subdola vocis tenacitate semper verba cribrant in quæstu; fucato mendacio cernuis clientum præcibus:

Credite me vobis folium recitare Sybillæ.

Dictitant, & interim auri ramum ex litigantiũ manu surripiunt. Sui nescia plebs ad istos effugit, qui in sacratissimis legum dogmentis non pro veritatis honore, sed pro honorario laborant. Sat istis alicuius decidentis Rotæ perlegisse titulum, vt fastigiatam causæ fortunam demonstrent, & si

Mancin. de ciuili. sap. cap. 19.

Iuuenal. sat. 8.

 quam-

quampiam in terminis Iasonis sisterint lecturam, nec aureum Iasonis vellus sibi in congruam opinantur mercedem.

Iuuenali, sat. 3. *Sed maneant, qui nigra in candida vertunt.*

Quorum ego sum passus inuidiam, & morsus, & non deridendum cognoui Temistoclis genium, qui si poneretur, aiebat, in biuio, cuius parte vna duceretur ad inferos, ex altera ad tribunal, se amisso foro, ad tartara iter fore electurum. Ast tepescat meæ vocis ardor in iudices, ne videar in Delium mihi dominum exercere latratus, qui fictilibus auctus principijs legali studio adeo sibi Regis conciliauit animum, vt supremæ

teneat fastigium dignitatis: Adest hora, quo ab aulico tumultu sub domestica quiete se recepit. Festinationis celeritas ad ędem huiusce nostræ moræ emendet contumaciā.

Eufrides, cuius ad sinū primi pulsabant amoris tinitus, temporum examinabat interualla, quibus adolescentis ad ędem speraretur regressus. Non mirum, si per speculum ad intuitus fæminea in ardoribus comota esset fragilitas. Hæc expectati Patris occursura in amplexus, persæpe viam inspiciebat. Eo die Armillus veste surexerat insignis; quæ gallico more roseis variata amentis, Cupidinis secum gestare annue-

bat flagella. Et in vestibus nudus amor ornat sui vulneris vires, ac forma indumenti associata læpori in muliebrem affectum penetrat aditu faciliori, sic quandoque dum delectat cultus lumina, amoris flamen ebibunt viscera. Iuuenem longo aspectu cernens Eufrides gestienti animo gressuum incusabat tarditatem, cum tandem in limine stantem vidit, hæc quæsito ex industria motu arteque simulante casum, pertransiiẽs salam salutatione ac patrio osculo accepit ascendentem hospitem, dũ tacito plaudebat murmure.

Auson.Theod. *Ascendis talos à vertice pulcher ad imos.*

Cum tamen sollicitato

pas-

ſu exinde abierit propetantis pudoris ad ſtimulos. Huiuſce amoris fælicitate ad maius periculum ſuſcitata adoleſcentis ſpe, vix ſuauia ſenſit Cupidinis effugia, & noua cordis motione turbabatur incertus, an oſculum vrbanitatis potius in pignus, quã amoris datum eſſet in fædus. Ignorabat virginem eum in fronte oſculatam, vt verſatilem ipſius mentem in amantis vota conſtrigeret; E labijs ad metopoſcopiæ veritatem ibi fugientem morari ſtantauit fortunam, ne potius in recta Veneris linea ſuauiſſimum amoris punctum confixerit. Tali oſculo ne aliena forſan caperetur puellarum auiditate, ſui

Pamab. ad Iuuenali. sat. 2.

dominatus ad notam, eum signauit in fronte. Viue fælix Armille, rubras coniugij faces tuo meditantur capiti, dum è labellis fronti purpura admouetur.

Senec. lib. 6. de benef. cap. 38.

Delius plurimo clientum ciuiumq; stipatus famulitio aduenerat, & ipse domum, aliquibus inflatis ad spem, antequam ascenderet, negotijs (cum enim eloquentiæ exceptet pretium litium numerus) comitatui salutatione blanditus dimisit asseclas. Ad dispositum accessit, vna cum Eufride vxore, & Armillo conuiuium, vbi gulosa eruditione dapium incitamēta adulteris instructa saporibus tentabant ventris ingluuiem. Per

argentea vasium ministeria cibus magis pretij nobilitate, quam naturæ natus ad exigentiam, ambitiosa fulgebat in lautitiæ. Vina senectute superbiẽtia effumante spiritu ebrietatis potius, quam delectaminis fouebant ardores, dum gustata esculenta varietas crebra meri distinguebatur haustione. Iam expletis vndique crateris, vel Amici, vel propriæ salutis nomina late ebibendi dabant rationẽ. Vinum valde sonantium amorum ministrum liberiores suscitauerat voces, vnde Armillus feruido ingenij acumine, sed callidius ex Eufridis aspectu, nã

Ingenium nobis ipsa puella facit.

Ath. lib. 2. de vini in cap. p.

Tibul. lib. eleg. p.

viſcera

Munuſcula Diuis
Promittens tacito ſuſpē-
dit vota labello. *Catul. de nup. Pel. & Thet.*

Dum illi mutuis rixabantur humanitatis officijs, depræcabatur aſtra, vt tardaretur adoleſcens, qui tandem ſui conſuetudinem hoſpitis ceſſit imperio. Semotis tandem extremis de menſa ferculis Delius ſtudioſam oſtenſurus hoſpiti ſuperbiam, eum in bibliotecam induxit, vbi lata voluminum congeries, onerabat magis, quam inſtrueret ingenia. Teſtor, inquit ſapiētum hanc familiam, quot in tui amorem meæ ſeruatæ incolumnitatis exigi quærant debita, aſt quoniam fæcundo voto ad *Seneca.*

ſcien-

ſcientiarum honores te candidatum inſpicio legalis diſciplinæ tibi fides arrideat. Tumultuoſa Iuriſprudentiæ ſpatia venali fateor altercatione pene conferi per annos triginta. quælibet legum in arcana, aut me caſus intruſit, aut ſtudium ingeſſit. Themidis ex ærario abſolutiſſimam tibi eruam iuſdicendi facultatem, noſtræ te credas Paladi, inter hos mane penates. Si mihi viuendi ſtrenuus produxiſti cauſas, vt tibi bene viuendi reddito munere par eſt componam effectus: Amat, & legum maieſtas nobiliora ingenia, præbentque litium atramenta pretium intellectuum charitati. Dum pro incolumni-

nitate iuſtitiæ nuncupantur mentes, gloriæ & familiaris æris augetur ſplẽdor, & nomen. Sic fortuna virtutis incitata blãdimentis Aſtreæ cultorib⁹ fæliciſſimam fouet, & separat ſegetem; Hinc magnatum in Iuriſconſultos neceſſitudines, hinc nobilium in iſtos opium flexus, hinc iſtorum e labijs pendentes videntur Principũ purpuræ. Huic ſapientiæ te fidas. En fata tibi referant aditum en tuis nutibus aptabilis hic adeſt impreſſa ſcribentium turba, en explicãtis à tua virtute conducta ſedulisas en ſerui, en opes, nam & noſtro in vulgo eligente aduocatos.

Reſpi-

Iuuenal. sat. 3 *Respicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui*
Octo decem comites, post te, an sit tella togati
Ante pedes.

Mirificæ tuæ benignitatis invustria, sic effatus Armillus ad Iurisprudentiæ has obuias aprehenderem sortes, vt legum calculo & ego nomen librarem ad gloriam; ast quoniã insita quædam vis me ad Philosophiam raptat hãc matrem quęro admirationis, vt naturæ lustrando partus, rerum causas fælici cognitione pertingam. *Arist. 10. eth.* Humana percitus indignatione Delius, subdit, Dij boni, & tu quoque philosophantium ignauia negotiosa legum munera aspernaris amice? Quænam

nam inde expectatur vtilitas? Exponitur sub incerto sensuum velamine veritas ipsa, in cuius nuditate, & pauperie te ipsum sordescentem pudebit. Quid iuuat inter generatæ, & vicissim corruptæ mixtionis luxus mentem spurcare? ex causis inania perquirere? in terræ visceribus metallorum visurus primordia manu turbare quietem? per sonantes marium anfractus speculationes laxare, ventorum mobilitati intellectus dimittere volatum, aera emitiri spatia, ignitamq; per flammarum sphæram mentis exsiccare hilaritatem? quid tibi Cinthiæ deliquijs ingenio parare deliria? quid per lucidas

effo-

effosæ lunę conualles otiū perdere, aut illius è montibus veritatem in præcipitia cogere? Quæ merces tuo intellectui

Qui stellarum ortus compe-
rit atque obitus
Flammeus, vt rapidi cæli ni-
tor obscuretur,
Et cedant cæteris sydera tē-
poribus.

ıtul. de cō. Beren.

Per ęthereas longè lateq; euolabit plagas, & in hoc terræ puncto, vbi cubet, non habet philosophus; stellantes numinis cuiusque rimatur domus, & destituitur tecto inter mortales. Abice abice hanc disciplinam è Vulcano natam, qua duce quisquis ad dificultatum duritiē pauperimo sudore inter abiecta laborat.

ıert. de vit. hilo. lib. p.

O pro-

O prodigiosa Iurisprudentiæ arcana, cuius vox philosophico Mercurio validior Astreæ ensem, quandoq; vertit in aurum, & nouo portento breues studentis frontis sudores in longa argenta consolidat. E congestiæ? opibus, oh quot succedũt laudes, quot nomina plauduntur virtutis.

Omnis enim res
Diuitijs parat, quas qui
construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus,
sapiens. Horat. lib. 2 sat. 3.

Qualem tibi populus intexet panegyrim, cum ex locatis verbis, aliorumque calamitate ditissimam parauer is tibi quietem tunc, & rerum causas, &, vt eloquar ad vulgi ritum, pri-

primam inuenies intelligentiam.

Multa liquor, quoduis nũmis præsentibus opta
Et veniet, clausum possidet arca Iouem.

Petron. Arb.

Haud natalium specimen in sui affectum trahit & gloriam, & plausus. Iacet hodierna luce prostrata nobilitas, nisi pretioso fulciatur ære, & fumosas parentum imagines temporum puluis absumit, quas diuitiarum non expoliunt splendores. longam auorum seriem ipse annorum cursus deturbat, quam numerosi census nomina non componunt, & illustris progeniei decus sub ætatis pede conteritur, quod ipsa auri non indurat comixtio. Sordida

per-

perſæpe vetuſtas male
comptas agnatorum oſtē-
dit tabulas quas non con-
cinnat gēmarum pretiū,
& luxus; quinimo coruptis
hodie mentibus nobilis il-
le ſolum, cui opifera ridet
fortunæ ſerenitas, & ho-
mines ſanguinis claritate
deſpecta ſolius fænoris
curſitant ad obſequia:
Stat precarius nobilitatis
honor ad facultatum ar-
bitria, & tantum auiti ge-
neris collucent inſignia,
quantum pecuniæ ſpeci-
mine colorantur. Hoc eſt
humanitatis noſtræ inſti-
tutum, vt trepident in ar-
duis ingenia, niſi virtuti
rependatur merces ex au-
ro. In legum palæſtris eru-
ditur animus ad publici re-
giminis maieſtatem, ad

eco-

economicæ sortis fælicitatem. edisce iura; virtute duce, comite fortuna tentabis plenissimæ laudis fastigia, & iurgaturus per fora fellularijs quæstibus gratiola habebis fatorum iudicia.

Subrisit modeste Armillus non admirabilem causidici auaritiam, & licet opium contēptor adolescens, attamen ne desiderij nouitate profanaret hospitis genium, simulauit se annuo philosophiæ præludio legum sibi præparandas hipoteses, quibus tota mente e negotiorum aceruo diuitiarum laudabiliter venam hauriret, annuit se forensis laboris delicatas amare anxietates, qui-

bus

bus in comodum facinus clientelæ venduntur ad sellas.

FINIS

Libri Primi.

Ar-

Armilli Disciplinę

Liber Secundus.

SORS duxerat Armillum vrbis ipſius ad angulum, vbi domus quædam annorum liuore fumida ſolis ſqualebat in aſpectum; ibi parietes vetuſtate marceſcẽtes in ruinam ex multiplici fractura inhiabant, nulli que ſecuritatem, quam aranearum prę̃ſtabant induſtrię. inoffenſa loci cuſtos erat vbiq; mendicitas, cuius

cuius nec ianua ferrato grauabatur cardine, sed semper laxata aditibus æque lucem, & tenebras excipiebat. supelex nulla, horror meridianus ciuicã declarabat adesse speluncam. aderat ibi vir pillosis vestibus asper in cultu, sed facie senili maiestate decorus, semierectam, & multo fulcimine adiutam tenebat cathedram, è qua tribus adolescentulis huiusce sermonis contexuerat exordium.

Ne rethorum inter flores effeminentur ingenia, nèue per vernacula linguę lasciuienti peryodo languescant intellectus, dum per verborum mollities ebetescunt mentes, ideo breui explanatione ipsius

Iuuenal. sat. 3 *Respicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui*
Octo decem comites, post te, an sit tella togati
Ante pedes.

Mirificæ tuæ benignitatis inuustria, sic effatus Armillus ad Iurisprudentiæ has obuias aprehenderem sortes, vt legum calculo & ego nomen librarem ad gloriam; ast quoniã insita quædam vis me ad Philosophiam raptat hãc matrem quero admirationis, vt naturæ lustrando partus, rerum causas fælici cognitione pertingam. Humana percitus indignatione Delius, subdit, Dij boni, & tu quoque philosophantium ignauia negotiosã legum munera aspernaris amice? Quæ-

Arist. 10. eth.

nam

nam inde expectatur vtilitas? Exponitur ſub incerto ſenſuum velamine veritas ipſa, in cuius nuditate, & pauperie te ipſum ſordeſcentem pudebit. Quid iuuat inter generatæ, & viciſſim corruptæ mixtionis luxus mentem ſpurcare? ex cauſis inania perquirere? in terræ viſceribus metallorum viſurus primordia manıū turbare quietem? per ſonantes marium anfractus ſpeculationes laxare, ventorum mobilitati intellectus dimittere volatum, aera emitiri ſpatia, ignitamq; per flammarum ſphæram mentis exſiccare hilaritatem? quid tibi Cinthiæ deliquijs ingenio parare deliria? quid per lucidas

eſſo-

effosæ lunę conualles otiũ perdere, aut illius è montibus veritatem in præcipitia cogere? Quæ merces tuo intellectui

Qui stellarum ortus comperit atque obitus
Flammeus, vt rapidi cæli nitor obscuretur,
Et cedant cæteris sydera tẽporibus.

ıtul. de cô. Beren.

Per ęthereas longè lateq; euolabit plagas, & in hoc terræ puncto, vbi cubet, non habet philosophus; stellantes numinis cuiusque rimatur domus, & destituitur tecto inter mortales. Abice abice hanc disciplinam è Vulcano natam, qua duce quisquis ad dificultatum duritiẽ pauperimo sudore inter abiecta laborat.

ıert. de vit. hilo. lib. p.

O pro-

O prodigiosa Iurisprudentiæ arcana, cuius vox philosophico Mercurio validior Astreæ ensem quandoq; vertit in aurum, & nouo portento breues studentis frontis sudores in longa argenta consolidat. E congestiæ? opibus, oh quot succedũt laudes, quot nomina plauduntur virtutis.

Omnis enim res
Diuitijs parat, quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens.

Horat. lib. 2. sat. 3.

Qualem tibi populus intexet panegyrim, cum ex locatis verbis, aliorumque calamitate ditissimam paraueris tibi quietem tunc, & rerum causas, &, vt eloquar ad vulgi ritum, pri-

primam inuenies intelligentiam.

Multa liquor, quoduis nũmis præsentibus opta
Et veniet, clausum possidet arca Iouem. Petron. Arb.

Haud natalium specimen in sui affectum trahit & gloriam, & plausus. Iacet hodierna luce prostrata nobilitas, nisi pretioso fulciatur ære, & fumosas parentum imagines temporum puluis absumit, quas diuitiarum non expoliunt splendores. longam auorum seriem ipse annorum cursus deturbat, quam numerosi census nomina non componunt, & illustris progeniei decus sub ætatis pede conteritur, quod ipsa auri non indurat comixtio. Sordida

perſæpe vetuſtas male ...
comptas agnatorum oſtē-
dit tabulas quas non con-
cinnat gēmarum pretiū ,
& luxus; quinimo coruptis
hodie mentibus nobilis il-
le ſolum, cui opifera ridet
fortunæ ſerenitas, & ho-
mines ſanguinis claritate
deſpecta ſolius fænoris
curſitant ad obſequia :
Stat precarius nobilitatis
honor ad facultatum ar-
bitria, & tantum auiti ge-
neris collucent inſignia,
quantum pecuniæ ſpeci-
mine colorantur. Hoc eſt
humanitatis noſtræ inſti-
tutum, vt trepident in ar-
duis ingenia, niſi virtuti
rependatur merces ex au-
ro. In legum paleſtris eru-
ditur animus ad publici re-
giminis maieſtatem, ad

eco-

economicæ sortis fælicitatem. edisce iura; virtute duce, comite fortuna tentabis plenissimæ laudis fastigia, & iurgaturus per fora sellularijs quæstibus gratiola habebis fatorum iudicia.

Subrisit modeste Armillus non admirabilem causidici auaritiam, & licet opium contēptor adolescens, attamen ne desiderij nouitate profanaret hospitis genium, simulauit se annuo philosophiæ præludio legum sibi præparandas hipoteses, quibus tota mente e negotiorum aceruo diuitiarum laudabiliter venam hauriret, annuit se forensis laboris delicatas amare anxietates, qui-

bus

bus in comodum facinus clientelæ venduntur ad ſellas.

FINIS

Libri Primi.

Ar-

Armilli Disciplinę

Liber Secundus.

SORS duxerat Armillum vrbis ipsius ad angulum, vbi domus quædam annorum liuore fumida solis squalebat in aspectum; ibi parietes vetustate marcescētes in ruinam ex multiplici fractura inhiabant, nullique securitatem, quam aranearum prętabant industrię. inoffensa loci custos erat vbiq; mendicitas, cuius

cuius nec ianua ferrato grauabatur cardine, sed semper laxata aditibus æque lucem, & tenebras excipiebat. supelex nulla, horror meridianus ciuicā declarabat adesse speluncam. aderat ibi vir pillosis vestibus asper in cultu, sed facie senili ma state decorus, semierectam, & multo fulcimine adiutam tenebat cathedram, è qua tribus adolescentulis huiusce sermonis contexuerat exordium.

Ne rethorum inter flores effeminentur ingenia, nèue per vernacula linguę lasciuienti peryodo languescant intellectus, dum per verborum mollities ebetescunt mentes, ideo breui explanatione ipsius

hominis percurram essentiam. Hic est humanæ sapientiæ defectus forsan in pænam ingeniosæ temeritatis, vt nil dificilius, quam hominem definitione explicare; hinc Socrates inter cætera se nescire, quid sit homo fatetur. modulantur potius, quam philosophentur quam plurimi, dum humanæ dignitati blanditijs plaudunt, & cum Platone de leg. Mercurio Trimeg. in Pimand. Plutarco de dęm. Socr. hominē vocant miraculum animalium diuinorum. hinc Aristoteles vt annueret definiturus hominis essentia pergraue pondus gestandum, illum paruum mundum appellat, cui Aueroes concinens

Franc. Mirã. de exam. van. doc. lib. 5.

phys. ca. 2. tex. 17.

nens dixit hominem esse veluti medium inter æternum, & generabile, ac coruptibile. Præterea, Stagirita eum modo animal æconomicum, modo politicum nominãdo modo ciuile ciuiliter effugit difficultatem ad modum Steph. Comb. qui vti quęstionis elusurus obscuritatem, laudauit hominem astrum inferioris orbis, sub quo sydere forsan Philo iud. dormiens dixit hominẽ esse somnium quoddã. Inter Platonis, ac Aristotelis academias, ideo inualuere iurgia de hominis definitione, quia Platonici angelos omnes (apud eos nomine dæmones) ad veterum placita ex materia subtilima, & forma

Epit. Met.

de asc. men.

De Ioseph.

diſcurrere, ſecus verò homines, quorum intellectio materialis actionis, ac interioris ſenſus comiſcetur conſortio.

Sed ſtat adhuc obiectũ, falſum enim eſt animam sẽper dependenter à phãtaſmate diſcurrere; aliquando extra quodlibet ipſius miniſterium cognoſcit, in hac v. g. propoſitione, Deus eſt immortalis, huiuſmodi actus intelligendi, nullam corporei phantaſmatis ſapit originem. Deinde anima eſſet à ſe ipſa diuerſa eſſentialiter quando eſt extra corpus, ſi dependentia diſcurſus à phantaſmate eſſet hominis differentia, nam extra corpus nullo præexiſtente phantaſmate in

ſuas

ſuas exit intellectiones.

Alij, vt retundant difficultatem, concedunt hominem aliquando non comunicata cum ſenſibus internis actione diſcurrere; aſt quia anima prout eſſẽtialiter eſt forma ordinẽ quoque eſſentialem dicit ad organicam materiam, ideo ex hoc ordine à dæmonibus hominem differre autumnant, quorum diſcurſiua potentia nullũ ordinem ad materiam per ſe dicit.

Contra iſtos inſurgitur. nam illa coordinatio animę vti formæ ad materiã, eſt quid diuerſum ab ipſa rationalitate, ac de formali conceptu rationalitas nil dicit, niſi facultatẽ diſcurſiuam, ſed rationali-

tas, prout importat hanc præcisè difcurrendi facultatem, ęqualiter eft in homine, ac in dæmone, igitur infulsè ponitur, quod rationalitas fit effentialis hominis differentia; ille autem ordo animæ, vt formæ ad materiam eft quædam relatio, quę conuenit quibuslibet formis, tam materialibus, quam fpiritualibus ad materiam tãquam ad fubiectum in quo ordinatis, ergo neque ordo ifte poteft effe diferentia fpecifica hominis.

Præterea differentia effentialis conftituit ens, cuius eft differentia, illudque contrahit ad tale effe fpecificum, fed rationalitas non conftituit hominem, fed aduenit homini

iam

iam in esse metaphisico constito, ergo non est ipsius specifica differentia, maior liquet ex stagirita. Min: ex eo deducitur. quod omnis potentia supponit subiectum constitutum in esse, cuius est potentia, (ita potentia volandi in Aquila supponit aquilam constitutam in esse; sed rationalitas est potentia hominis, ergo supponit hominem in esse constitutũ. Maior patet, nam prius est subiectum, saltem prioritate naturæ, quam res, quæ in subiecto recipitur, sed omnis potentia dicitur metaphisice recipi in substantia, cuius est potẽtia; ergo si rationalitas est potentia hominis, prius est natura hominis essen-

8. *Met. c. tex.* 43.

tia ipſa, quam potentia recepta in eſſe hominis.

Resq: aliqui, qui ſubtilitate ingenij timent fracturam veritatis, formalēq; ſcoticam diſtinctionem reiciunt, quod rationalitas nil aliud eſt, quam anima ipſa hominis informans corpus, quæ eſſentialiter per ſe ipſa, & nō per aliud citra ſe poteſt ratiotinari; ideoq; non datur hoc prius, & poſterius, ſed in mētale figmentū aſſeritur potentiam diſcurrendi eſſe poſteriorem ſubſtantia, cuius eſt rationalitas.

Sed contra ſtat, quod in quiditatiuis valet prædicatio à concreto ad abſtractum v. g. ſi Titius accidentaliter eſt albus, albedo erit accidens in Titio,

tio, ita si homo est animal rationale per potentiam rationandi, rationalitas in homine erit potentia; ast cum omnis potentia teste Aristotele sit principium, vel actiuum, vel passiuum, ipsius motus, procul dubio debet prioritate naturæ supponere ens constitutum in esse, cuius est principium, ita potentia discurrendi in homine est, quid diuersum, saltem virtualiter ab esse ipsius hominis, cum prius intelligatur habens potentiam, quam potentia ipsa, quæ habetur, igitur homo intelligitur homo prius natura saltem, quam ipsa potentia recepta in esse hominis.

5. Met. c. tex. 17.

Stabet agitata huius-

modi disceptatio à scholæ rixis illesa, sed qui nam terminus ingeniorum curiositati? fateor cum cæteris vltimas rerum differentias nobis ignotas, & cum subtilimi Scoti acumine hic figo hodiernæ lectioni metam.

Admiratus hærebat Armillus mentis humanę audaciam, quæ in nouas rerum penetratura cognitiones proprio genio sollicitatur in enigmata sapiētiæ, dum tacitæ pensabat modernæ quæstionis metaphisicam, adfuit pręceptor, qui vrbanitate perfunctoria, sed vera obtulit extero iuueni literariā palestræ oportunitatem: non dedignatus humanitate improuisa adolescens

sci-

ſciſcitabatur auidè, an ibi liceum, & cur tantæ nuditatis infælicitate angeretur. Excuſo, inquit Nardiſius, (hoc erat Philoſophi nomen) ætatem, quæ nō ſolum literarię fortunæ noſcit imagines:

Pænituit multos vanæ ſterilisq; cathedræ. Iuuenal.

Dum vulgus ſapientiæ nomina deridet iniquè. pauperimis viuit philoſophia ſyderibus, & Pallas ipſa vulneribus ab Iouis capite truditur, vt gemmatas diſperet ſapientia ſtationes. Primns hominum parens peſſima credulitate deceptus à ſpondente, ſe vti numen circa bonū, & malū fore ſapiente ſub vitæ racemo mortis haurit venena, ac ab

ar-

arboris vmbra transmissibilis mortalitatis fouet obscuritates. Perdit homines fortis hostilitas eos, qui scientiarum cupidi vbi plurimum ingenij, minimum experiuntur fortunæ. crebris sussurrationibus malignat plebis intemperantia in philosophantium probitatem, & noxio murmure doctos viros Reipublicæ nominat inutiles, stoicamq; animi fortitudinem obstinatas veluti mentis ambitiones deludit. Habet, & hodierna credulitas, in quos Socrates furiat. Obstupuit orbis illius infælicitatem, cuius sapientiæ dum auri debebantur dexteræ pondera, graues ferro insonuere pedes. Quid profuit

n. phys.

fuit huic tot vnda ſudorũ nominis alſiſſe perennitatem, dum breuis cicutæ potus vitale lumẽ abſumpſit? Eſt profectò acris literatorum fortuna, in hanc dum latrat Diogenes, & mordet ditiſſimi Macedonis vmbram cinicus canis denominatur. Sordeſcũt paupertate Sapientum fata. Sed, ſi verum fatemur infælicitatẽ hanc non literariæ facultatis vitium, ſed exercentis crimẽ inducit ad ęrumnas. Proſtituta quædam ſciendi cupiditas non gloriæ celſitudinem, ſed opiũ cumulos ſibi meditatur in mercedem. Hinc virtus ſatis ſibi ipſi opifera, ſi adulterat in auri famem, ſuis torquetur delitijs. Nõ

benè

bene digerit sapiẽdi vsum, qui voraci diuitiarum hiatu eruditas linguam perpollit ad voces. Mendicitas necessaria sapienti.

Nea ep. 37. Non est, quod paupertas nos reuocet à philosophia, sed hæc pietati secura comes. Mens hęc nostra non caperetur Sapientiæ venustate, quã meretic ijs titulis fucoque prætioso personatam videret: Hæc est supremi numinis dispositio, vt animus vero sui patrimonio in scientijs fruentem aurea non turbent pondera, dum ad cęlitum eleuatur cognoscendo consortia, doctisque religionis gradibus extremi boni delectatur in vsu.

Phocylides in Pracep. de vita degen. *Spiritus est vsura Dei mortalibus, atq; imago.*

Vn-

Vnde quid nobis coloratus puluis in diuitijs excecet intellectus acumen, dum perennes ęterni solis intuemur splendores? nuda fides ad numina ditissimo non turgeat amictu. Homines

Tunc melius tenuere fidem, cum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus æde Deus.

Ast modo pietas, quam colunt Philosophi, erubet morari ad aulas, & dedignatur

Superbos aditus Regum, durasque fores.

Qui fastu viuit in purpuris, haud fidei seruat candorem. cum terreis opibus ad æternitatis pretia non facilis comixtio. sed Nil optanti est cuncta rerum

Censorin. li de die n tali.

rerum poſſeſſio. Non panditur ſcientiarum vera tranquilitas, quibus auara hominū pericula proſcindunt montes, vt glebas excitent ad aurum, vltimi litttoris tentant margines, vt retrahant fænora, ſpei ſollicitant enigmata, vt ſibi falacem diuinent ex opibus fælicitatem.

Æſt ego deſpectis, quos cenſus opeſque dederunt
Auſon. Moſ. *Naturæ mirabor opus.*

Non intellecta ſapientum conditio, dum breui cingitur domo fortunę videtur compreſſa calamitatibus; nuda veritas edocet gratiſſimam mendicitatem, & vulgaris opinio ęrumnoſam mentitur nobis ſortis iniuriam. Huiuſce plebeæ iniquitatis errores

rores nonnullorum intrusit hipocrasis. Morum ille censor, & præceptor ignotum bonum paupertatem esse collaudat, sed ipsam præconizare, non tollerare posse, profitetur, quinimo tot saginatus diuitijs prætiosa veluti nauseatus eucomere videtur in pauperiem encomia. Agrestem casam, rusticũ cęlum, humile tectum, innocuos syluę recessus, laurus vmbras, apricas nuditati mansiones acuto in volumine configit stylo, auaritiæ tamea mancipatus vitijs, eo aureis stringitur compedibus, vt in eius vsurarum vltionem iustissime Neronis prouocet securim. Cato ille philosophus in palestris erudit ad opi-

Senec. lib. contr. p.

Cardanus i Encom. Neronis.

opium fortiſque contemptum, ſed inter proprios lares, adeo tenacibus inuigilat ſtudijs, vt vario quæſtus genere diuitias cumulando, rationes ſuas ampliores relinquere, quam quis accepiſſet, diuinum appellet. O nefaria pſeudophiloſophi cupiditas. ſe Curij iactitat contemplatorem, & auri fame laceſſitus, vt ſub nautico fænore cuiuſque ſocij ligurriret ſortem, cuiuſq; fructus abſorbet? Omitto Demoſtenes, & Tulios, quorum in vno gręcorũ proſtituta facundia acuitur in tutorem, qui forſan infælici ſolertia argiui oratoris cuſtodierat patrimonium. In altero quædam inexpleta habendi anxietas

'utar. in vi-'a Catonis.

Plutar. ibid. Leotard. de vſur. q. 31. n. 6.

'urd. de vita Demeſt.

tas per senatorios vagatur ambitus accusat, orat, declamat, vt faustissima mercede lætus è florido dicendi methodo tusculanos expandat agros. Romani eloquij pater, vel in Verrem, vel in Antonium ferocissimè latrat, vt vendita hostibus dicentis calliditate propriæ auratiæ è rostris paret præsidium. Hæc sunt nostratum in philosophia agitationes, disimulant omnes ægestatis amorem, amplectitur nemo; hinc si quis salubrioris ingenij vir opium nõ corumpatur malignitate huius turpis, & infælix declaratur conditio. Ast obiurget Diocletianus, & Maximinianus eos, quorũ professio, & desiderium inter

Fusius Cal. in orat. p Ant.

l. professio C de mun. p ti.

inter se discrepant; philosophos se esse proponunt, sed auaritiæ rapacitate vincuntur: Hoc non est sapere, sed mentiri.

Horat. de ar. poet.

Scribendi recte sapere est principium, & fons
Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ.

Sub hodierno cęlo inutile prorsus votum quoq; esset in philosopho, si quęreret virtuti pretia. Indigna facultati esset propensio, vana foret, & ipsa spes. Scenico tumultui laruatisq; cachinis tota ridet hominum liberalitas, & vafer mimus scurili impedio in se concitat per polorum largitiones. Ast Sapienti deest, quis breuem penè diuinis laboribus meditetur mercedem.

Iuuenal. satij. 7.

Ne-

Neceſſitas igitur vertatur in virtutem, & fatalem ſortis ærumnam nobilis emendet voluntatis electio. Hæc mea pauperies partim fortunæ ſeruatur lege, partim arbitrij conſtantia fouetur. Nil ſpectas noui in homine philoſopho, nil cernis inaſſueti in orbe corupto adoleſcens amatiſſime. Non mea me prodit cupiditas; ad ſapientum moueor cõtrouerſias, ſed quęſita fortunæ ſeueritate non turbor.

Indignatus Armillus fædiſſimam ſęculi conſuetudinem, ſub qua caſſo labore penè ſtudentem diſſipentur anni, nec vlla detur retributio ſapientiæ, aberrare cæperat à diſcẽdi

di ſciantias voto, quarum lineæ fluunt in vacuum egeſtatis punctum; verum ſibi in melius conſcius, quam delitioſa quietis, & fælicitatis nutrix ſit ipſa ſapientia, orauit Nardiſium, nè in futuræ lectionis auditu, eius auerſaretur congreſſum.

Repetiturus interim ſui flaminis curas domum regrediebatur, cum altiſſime ædis in oſtio gemitib9, & planctu, veluti vlulantem audiuit mulierculam, quæ effuſſis lacrimis impijſq; vocibus, modo fatorum rabiem, modo iudicis incuſabat crudelitatẽ, ac inter hæc fermè verba cruciabatur. O me miſeram, cui dedit infælicitas coniugij inter latrones, &

car-

carnifices bis perdere virum. O mortalium impietas, quæ & vitam, & funera deuoras innocenti? Nonne tibi sat fuit per compedes, & catenas vxorium diuellere nodum, turpique morte honoris abradere vitam, nisi & in cadauer ferocias? Quid cernulas atrax fortuna? e viuis laqueo mihi subreptus fuit vir, quem è manium pace mihi distrahit crudele ferrum.

Comiscerabatur Armillus dolentis fletum, cum à fæmina intellexit illic esse publicum liceum, in quo publicè suspensi hominis cadauer anatomicę sectioni iacebat præparatum. fuerat infelix ille plus alieno crimine mise-

rabilis, quam proprio delicto contumax testium improbitati, iudicis tijrãnidi, aculeiq; fastidio cesserat & innocentiam & vitam; Ast quoniam subtexta malis quandoq; sunt bona, liceum intrauit Armillus. Ibi medicorum grauis sedebat senatus Horũ tantus erat numerus, vt tota vrbs videretur esse morbosa. Ex his quidã longè latequè tunicatus in hęc fermè fuit præfatus.

Antequam, expositum cadauer discepterur in secta, fas mihi detur superbę humanitatis tumorem pungere, vt ad huiusce pallentis horrores in nobis euaporet ambitio. Breuis hic compactus pul-

uis,

uis, dum perexili vitę agitatur spiraculo, transiniri-nas perteruolat ad oras, non asperis expauet montium frontibus quorum dũ iuga premit toto orbi turget indicere captiuitatē, tot regionum spatia huius deuorat cupiditas, tot regnorum anelat ad dominatus, & si supeterent vires e terra mundi centro suæ possessionis lineas tentaret producere ad astra. Ast misera hominũ natiuitas quam male inter stercus, & vrinam olet, quam fætidis initiatur exordijs, & per tot menses inter sordes spurcatur, qui vix natus, tot sui in ornatũ exhaurit vanitates. Prius in vtero discit carcerem quam vitam, & matricis

clausura constringitur, qui natus angustos terrarum tractus orbisque cum Alexandro collacrimat vnitatem. Quin? nec propriè matrem sortitur. Consule ex Aristotele maternū munus (quid quid in oppositum prædocuerit Plato) Mulier dispositiuum menstui officium virilis seminis cōsortio largitur, ac dum actiuitate nulla laborat in fœtus structura, passiuè tantùmodo ipsius esse disponit. Atrahit spiritalis vteri feminea auiditas semen, cui sordidam comiscet menstruati sanguinis materiam, ast in actione otiatur, matrisq; nomen à solo patiendi methodo sortitur, & habet: Non igitur generat homi-

Dial. 6. de leg.

Arist. 7. de hist. anim. cap. 4.

nem

næ fæmina, solas exihebet ad partum patiendo dispositiones. vnde nec proprie hominis genitrix dicenda foret. Ast in deterius versatur nascentis conditio. Nec homo generat hominem. Dum infans è primo sui embrione interpellatur ad vitam, quis nam eius genitor? Homo forsan, quem vulgus nominat patrem? absit. Philosophantium edocent placita causas alias vniuocas, alias æquiuocas nominari, illæ effectum sibi producunt æqualem, hę sibi ignobiliorē exeunt in partum.

Si igitur homo non est alterius hominis æquiuoca causa, cum humanitas æqua parificetur suis distinctis indiuiduis, deberet saltem

esse vniuocus agens, sed hoc vtiq; reicitur assertū; nam anima immediatè a supremo numine producitur, ergo non concinnè homo dicitur hominem generare, cum pręcipuum esse hominis, nempe substantialem formam non attingat actione; & tamen generatio ad sensum sapientis est productio viuētis a viuente in similitudinem naturæ. Cares itaq; homuncio & patre, & matre, ac veluti sub viuido solis æstu è puluere saltitans rana sub lacrimarum imbre eleuaris ad vitam.

His præfatis cæperat sectiones aplicare cadaueri, cum alter è medicis, veluti indignata facundia exorsus inquit: desine con-

struc-

ſtructi corporis indaginẽ, qui tibi ipſi inuidus humanæ obtrectas dignitati. Tibi impius in hominem diuinitatis imaginem irruis, ac parentibus, quæ debemus, peſſimè ſubducis obſequia. Erras, ſi matris actiuam ad partum negas aplicationem. Dum iacta ſemina confunduntur, & huiuſce parui mundi, veluti chaos ſtat prima congeries, quis nam vim coadiuuat ſeminalem, vt organicum tranſmutetur in corpus, parteſq; aptè diſponantur ad vitę receptaculum, niſi ipſa virtus animaſtica matricis in matre? quis conſolidat primum viuentis materiæ fluuorẽ in embrionem, quis humidi calidique radicem, & na-

naturam fouet in fætu ?, quis membra distinguit, nisi animalis virtus matris nec non ipsius concursus ad nascentem actiuus? Desine mirari cur Pater in nobis non spiret animam. Numina hominem sibi voluere cognatum, vt sapientes autumnant; ac æternus ille rerum opifex nobilem hominis structuram sola Dei potentia eccitandam voluit ad vitam: fictile hoc corporis vas spiritum, quem stringit inclusum, auctore Deo recipit, vt soli restituendum retineat numini. patre ergo non caret, qui fuit esse diuinitatem habet auctricem. Ast tu, qui ferro eruditurus perquirendas tenes corporis partes, cur in hu-

Mercur. Trism. in Pæm. cap. 10.
Plato de Rep. dial. 6.
Plutarc. de vrbe Theb. & dam. Soc.

humanitatem iuuenis odij causas? cur, & medico dignum putas nobilem hãc naturam lacescire ad dedecus.

His dictis vtriq; blanditus surexit senis quidam plus habitu, quam scientia grauis, & susuratis quibusdã voculis annuit corpus esse sectandum, illinc aperto cadauere Adolescentem quemdam citauit senis ille, veluti ex sede prætor ad discursum. Adfuit benè instructa iuuenis promptitudo, Hic multa præloqutus cur seminum facta admixtione post septem dies embrionis forma incipiat assumi, cum multis conclusit ad Cabalæ rithmos naturalem quamdam numeris in-

Io. Gram. lib p. de gen. an. cap. 10 Ficin. loc. cit.

 esse

1. *Picus in apolog. ubi de disp. Mag & Cabal.*

esse virtutem. Miro ingenij lepore, & huiusce parui mundi exordium declarauit suo gaudere septenario; & congruum profectè dignoscitur talem numerum præire corpori ¹, cuius compositio in ternarium, & quaternarium resolubilis perfectissimum exhibet vbiq; stemma animæ sedi, quæ innumeris cũ spirituali forma illa esset initianda virtutibus. Prœit corporis effermationi nõ immerito ternarius quaternario associatus. ternarius enim egyptia religione sacer Dianæ, quam partibus in tutelam edocuit Plato, ominis indicat nasciturо fælicitatem. Trias hic perfectus, cum oriens homo totius sensibilis

bilis mundi firmetur in cẽtrum, ipse enim est finis omnium ad ipsum, & in ipsum recto ordine terminare debent omnia sensibilia, præit, & ipse nasciturо, cum talis numerus dicatur centrum medietatis ad initium finemq; interstitiorum æqualitate componens. Accedit quaternarius, quem Tetrades nominauit antiquitas, numiniq; quadrato Cyllenio sacrum, vt noscat homo se ad virtutem proggigni, quæ in quadrato quiescit. Ex his istis numeralis proportionis partibus resultat septenarius ille dierũ, quo veluti otiosum semen præparatur ad corpus, per numerum hũc virgineum, Mineruæ di-

catum sortitur homo pri-
mordia, vt licet filius ini-
quitatis ad innocentiam
tamē se protrahi dignoſ-
ſcat. Microcoſmō inde ex
Mercurio, & Vrania ge-
nitum ſic dirigat animā
virtutibus armonicaſ, vt
nil diſſonum reprehendat
ſymbolica veritate. Linus
ille Philoſophus. Poſtquā
in hęc reflexit præfando
Adoleſcens ſubdit. Quo-
niā igitur ſeptem elapſis
diebus rudis illa ſeminum
comixtio in organicam
molem incipit diſponi, ac
in partes concinnè diſtin-
gui, nam prius.

Laert lib. p. de vit. phil.

Tempus erat, quo cun-
cta ſimul ſunt cōdita quo-
dam poſtea omnium mē-
brorum primum ſecerni-
tur Cor, de hoc igitur ana-
to-

Laert. ibid.

tomicæ indaginis emanet principium. Primum hoc veluti naturæ primogenitum vitæ principatu potitur. hoc vera actionis vegatiuæ radix vitalia munera incipit impertiri. Aperit prius natura venarum hoc principium, ex quo veluti fonte dimanēt riuuli ad cetera mēbra efformanda, positumq; animalis in medio quasi in cētro; vbi maxime viget calor embrionis, resultat datur huic corporis Principi vitæ primum regimē, & in viuente Republica à naturæ sedulitate ante omnia membra eccitatur ad vitæ ministeriū; Quod si hominis structura est opus æterni amoris, nō ne prius exilire debet cor, in quo

Io. Picus Astrolog. 7. cap. 2. Arist. 2. gen. an. c. p. Plato Timæ.

Arist. 3. de part. an. cap. 3.

Plato in co[...]

quo participati amoris regia consurgit? iure quidem cum illud sit precipua sedes animæ ab illo tanquam à magis necessario inchoare debet naturæ operatio.

trist. lib. … iun. & … n.

Exordiamur itaque, & nos anatomicas has inspectiones à corde, & si ab Ioue principium Musæ, hoc studium, non nisi à corde incipiendum, quod teste Plinio post discessum Pyrrhi ex Italia docentib⁹ Grecis verum religionis auspicium cognouerunt Romani

… 11. c. 37.

Cor iacet, & saniem per hiantes viscera rimas
Emittunt

Cecinit Seneca in Edip. Cordis hæc substantia calida, & sicca ad elabo-

de bis plura Decan. lib. p.

ran-

randos vitales spiritus ex attenuato per calorem, & siccitatem sanguine acco-modata, & licet cum Ga-leno nonnulli cor non esse principium venarum con-tendant, ex quo vmbilica-lis, & væna porta nil co-municent cum corde, atta-men tutius est placitũ di-cẽtis Vassali initiatiuè enĩ primum fundamẽtum ve-narum est ipsum cor, qua-tenus principium vitæ hinc vẹna caua solidissime impacta est ipsius cordis substantiæ. Perficiuntur quidem, & complentur omnes venę in iecure, qua ratione vmbelicalis, & porta in ipso iecore radi-ces agere videntur, in quo sanguificatio, vel iusta, vel praua formatur iuxta ipsi-

Fabritius [illegible] fætu. cap. [illegible] Laurent. li[illegible] 4. cap. 2.

ex Arist. lib. 3. cap. 6.

us

us iecoris affectiones, sic poeta ille dixit

Cogit amare iecur.

non quia in iecore insit amor, sed quia cũ anima sẽsitiuas operationes exerceat vi sanguinis, cuius copia ad libidinẽ, & amores solicitat animal, ideo iecur amoris vocatur empor ũ. Cor insuper est principiũ arteriarum simpliciter loquendo, non de aspera arteria; istæ, enim veluti vasa, per quæ fluunt spiritus vitales, eos à corde tanquam à fonte exhauriunt, inspicite quomodo maximus truncus arteriarum tanquam in suo solo implantetur in corde.

In hac cordis substantia, quam inspicitis ætherogeneam insunt nerui,

idest

idest caro quædam proportionata, ac nimia siccitate indurata, vt neruorum esse participet. Nerui autem veram non sortitur formalitatem, quorum cũ principium sit cerebrum, quod post corde efformatur, neruorum cordis non potest auctor denominari, ne partus sui originem præcedere videatur. Alijs hos, quas dicimus in corde neruos, nominant fibras, quæ bene cordis compactam carnem siccitatem, & calore induratam stipant, & retinent, ipsiusquè cordis motui deseruiunt.

Arist. de sp. cap. 4.

Perspicite hunc igitur vitæ regem, qui vena percingitur coronali, ne suo destituatur diademate. Habet, & cuspidem, vt à

na-

natura armetur in maiestate. Ex hoc vena caua ingreditur, Quamuis non nullorum laborauerit opinio, quod ad ipsius ostiola tantummodo desinat, sed aptiori quidem ministerio suum exercet munus, si penetret cor ipsum, ex qua ascendente ramus assurgat, qui in venam coronalem circumflectitur. hiat inde vena caua in ventriculum dexterum cordis; quo dilatato ex diastole per cauam exsugitur sanguis, & elongato cuspide per sistolem ipsius cauæ perstringitur ostium, quo sanguis pellitur sursum per venam arteriosam tunica persolida vestitam, vt sanguinis efferuescentem subtilitatem valeat con-

continere. Cernite quomodo hæc habeat ostium in dextero cordis ventriculo,& deinde se in venas capillares explicet, per pulmones, quos leuat, & recreat, aerem cum sanguine eisdem deferendo. Cernite dexterum ventriculum à quo cor accipit sanguinem in vasculo intra se posito, quod quadā concaua cartilagine compactum auricula dextera cordis nominatur. inde in ventriculo sinistro, qui per quoddam sectum diuiditur à dextero, ne sanguis refundatur in sinistrum, attenuatur sanguis in subtilimā spiritalemque substantiam, fitque spiritus, vitalis, qui ad sensationes animalis per arterias di-

fluens

fluens exegit à natura, vt hic poneretur. Arteriæ magnæ origo, quę arteria cæterarum genitrix nec ab alia nata vocatur Aorta, seu Mater. Hæc est cordis breuis cognitio, quod primum cernitur in homine, forsan vt oriens mortalis ad vitæ incomoda, ad fortunæ calumnias, prius egeat corde, quo fortiter, & naturę, & fortis ad iniuriarum disponatur tolerantiam.

Non me latet cor, cerebrum, & spinam dorsalem, simultanea natiuitatę incipere secerni iuxta aliquorum placita; sed horum opinio non libratur ad probabilitatem; facilius est enim prius in embrione cõstruere cor: quia

calidum, & siccum; calor nempe est inter qualitates magis actiuus, quam frigiditas ad cerebri & spinę dorsalis compositionem, quæ partes, & cum sint maioris molis, plus temporis naturam impendere in earum dispositione est verisimile. Opinor equidem non multum post cor, tardare efformatione cerebri, & spinæ dorsalis, quæ in modum carinæ veluti efformatura in homine nauem dignoscitur, qui per huiusce miseriarum pelagi anfractus per sirtes, & caribdes tandem suæ mortalitatis naufragio disrumpitur, nec mirum si mundus hic Oceanum & Thetidem genitores habuisse dixerit miste-

Mars fiun. in arg. ad Plat. vir. ciuil.

Orph. Omer. Plat.

riosa

rioſa antiquitas, cum omnia perpetuo fluant vndarum in ſpecimen, ac dum dies truditur die, nos in puluerem coacti cum arena miſceamur.

Senis ille, qui ſupra aliorum ſellas in medentium ſenatu veluti ſedebat dictator, mendoſa quadam eloqutione non nulla circa cor adicere, tentauit, ſed licet in materia cordis, adhuc trepidauit in vocibus. Siue eſſet ſenectutis vitium, quę animis exſiccat memorandi facultatem, ſiue ingenij ſegnis eſſet hebetudo, fragili oratione inuolutus ſe ipſum in varia, & incompoſita torquebat, à quibꝰ, quo indoctius ceperat recedendo prudentius annu-

it alio togato adoleſcentulo, vt de cordis dignitate diſcurreret. Exceſſerat vix tertium luſtrum iuuenis ille, qui in hæc verba alacriter fuit alloqutus.

Ad dificilem trahor prouinciam Patres ſapiẽtiſſimi dum medicorum, & philoſophantium inter rixas de ipſius cordis principatu mihi datur diſcurrere. Si clientelam dedero cerebri cum medicis honori, vereor ne deploratæ fidei exibeatur oratio, cum in cauſa iſdem erit patronus, & iudex. ſi pro corde cum Philoſophis dixero, dubito ne in me calumniam prouocem gentes, derideantque medicum, me bene corde valere, qui & imbellis in plu-

rimorum cædem furere possum. Ast quoniam veritas teste Carneade nimis altercando ammittitur, liceat mihi quamuis à Medicis disonam, saniorem tamen amplecti opinionem cum Philosophis, ac inter organa cordis venerari principatum.

Solin. de hom. & par.

Huius profecto si ab origine quæratur nobilitas, quasi naturæ primigenium in cętera prius efformatur. Si eius operationes meditemur. (à gestibus enim, & operibus vera nobilitas dependet vt edocent sapientes cum Platone, nam vt ait Ausonius pulcrius multo parãtur, quam creentur nobiles.) Cor nedum est primordium animalis in ratione

Laert. in vita Plat. Plut. in Apoph. Lacon. Cic. in Orat pro Cornel. Bal. in Tim.

tione viuentis, sed est sedes affectuum vt post Platonem docuit Plotinus. In hoc ne dum iracundia, sed & amor residet, quidquid mentitus fuerit canēdo Horatius.

En. 4. lib. 3. fer. fat. 9.

Difficili bile tumet iecur.

Irascibilem in iecore ponens, cum tamen & concupiscibilem, & irascibilem melius de mente Pithagoræ alius posuerit in corde. præter has animi motiones Stagirita letitiam timorem in eo cognouit; has igitur operationes, circa quas virtutes morales versantur, mouet, & disponit Cor.

Fernelius 3. de part. ani. mal.

Quinimo hoc est organum voluntatis vt ait Plinius, quæ veluti potentiarum Regina imperat &

lib. 11. cap. 3

intellectui, illumque veluti præeuntem facem per certa fidei itinera disponit, & regit. huic voluntas tanto est pręstantior, quãto nobilius amare Deum, quam ipsum Deum cognoscere.

Quod verò voluntatis organum sit cor. ex inde liquet, quod sacrorum oraculorum in hoc concinunt methodi, quibus hominum corda, voluntatem nempe sibi ethereus ille desiderat amor. insuper si affectus animæ sensitiuæ in corde resident, ibi prõptiorem par est habeat materiam voluntas circa quam mores dirigendo operetur: Principatus igitur cedatur cordi.

Vix hæc finierat adolescens

scens, cum alter audacter clamauit, & vsque quo in cerebrum malignabit cordis ambitio? desunt ne pro cerebro ingenia, qui inter organa ipsius utentur principatum? ei tot munimenta natura confixit in cute pingui, pericranio, perioſtio, oſſibus tam cõfirmatis vt perdeficilis ſit eorum diuulſio, & ſolida hodie deſinent pro ipſius nobilitate argumenta? Iacet cor & paruo acumini penetrabile, & deſpectũ veluti vilis terra in centro mundi, & ipſum ita in centro reſidet corporis. Cerebrum vero in ſuprema parte quaſi ex arce imperans toto corpori præeſt, quinimo imperij ad notam, non cor, ſed capi-

Galeot. de hom. lib. 7.

ta coronãtur in regib⁹. Ex cerebri munificẽtia pẽdet motus spontanei, memoria sensitiua, vox & plurima, spiritusque animales præstando & vegetabilem vitam ad animalem refor mat: Omitto hoc esse intellectus organum, nam ascentior Platoni probanti nec voluntatem nec intellectum in suis actibus organicè gere ministerio, sed sensuum solutæ ligamini operari. Stat cerebrum, cuius in decus & maiestatem explicuit vultum natura, in quo totius animæ actionum petuntur inditia, ornatum capilitio, sphęrica figura constructum, vt ipsius molis rotunditas nobilitatis fortunam demonstret.

In apolog. Socrat.

Galeot. loc. cit.

Qui

Qui perpenderat cordis præconia, egrè notabat pretexentem pro cerebro rationes: ambigens ne facili sollicitudine pro cerebro aptarentur iudicantium arbitria, subdit. Hic vbi disceptatur de Regno comunē ego peragens causam nescio cur à priuata distraher ambitione. forsan ne facundia ferax in mei odium acuit elocutionis stylum in cor, vt mortali feriat impulsu? Cordis ego orator haud censeo contumelias nisi amore pensandas, & principatus huiusce organi declamans in iure affectanti parcam superbiæ. Est Princeps in corpore Cor, nec obest, quod tumeat cerebrum in supre-

ma parte fastigiatum, non enim teste Tulio, loca viros, sed iuri loca faciunt honorata, eleuetur cerebrum in hominis vertice, adhuc nobiliori statione fruitur cor nẽpe ipso corporis centro, quod inter cuncta præstantius edocuit stagirita. Habeat cerebrum vndiq; ossium presidia ita exigente necessitate, ne spirituum subtilitas ad sensuum ministeriũ ibi accomodanda effumet, & dissipetur. Ast è munimentis non arguenda nobilitas, quinimo vt aduertit Tulius Tyranni notabatur nomine, qui munimi sæpta quærebat. Coronetur in Regibus cerebrum, veluti imperialis maiestatis organum, & quoq;

3. de par. an.

in orat. pro Clod.

quoq; vetustas consueuit in signum nobilitatis aureis argenteisq;torquibus ciuium pectora, sub quib⁹ dominatur cor in præmiū ornare virtutis, & veluti regia quadam sponsione percusso pectore cor ipsū vocabatur ad fidei tenacitatem. Toti animali facultati spiritus dispenset cerebrum, sed ipsum habet, à corde dependenter in sua vitalitate, cor autem à nemine dependet in eorum efformatione; quinimo veluti suæ liberalitatis in fænus spiritus animales, quibus vtitur ad operationes irascibilis, & concupiscibilis; per neruum recurrentem ad principium arteriæ magnæ retrahit ad se ipsum.

Veget. lib. 2

Sit denique cerebrũ sphę-rica figura compactu, & maiori hanc proportione fortitum est cor in centro corporis, & in hoc paruo mũdo, teste Cateneo Diacet: se habet vti Sol. forsã chepleri sequto opinionẽ, qui in medio quiescens dat venćta in corpore moueri. Gaudeat tandem cerebrum vultus ipsius propinquitate, in quo tanquam ex indice leguntur animorum arcana & propensiones; nobiliori fortuna cor virtutum moralium à seneca vbiq; declaratur ærarium nel alio forsan dictamine Cicero Nasicam nominauit corculum, nisi quod in compendium cumulans virtutes veluti ipsum organum vo-

Leo heb. lib. de an. dial. 2.

In prefat. ad lib. de mor.

Valeri. de hom. lib. p.

voluntatis fortitudinis esset epilogus, nã ex Aristotele quo maior est cordis moles in homine, eo maior audaciæ, & ingenij est quantitas. Hoc pariter fato teste Gelio Q. Enniũ tria corda dicebatur habere, eo quia Grecè Olcè, & latinè polleret eloqui, quasi in hoc multiplicata sapientia multiplicaretur, & ipsum cor. Huic igitur cedatur imperium, dum ego sub politica lege de Principi pauca loquendũ cognosco, obsequij in specimen sileo.

3. depart. animal.

lib 7 noct. att. c. p.17

Hilari iuuenis eruditione gaudebant togatæ turbæ cum senis ille, veluti presul, ne viderentur dicta illius qui pro cerebro clamauit, silentio

 quo-

quodam resoluta vitiari, iusit Iuueni, vt illud, quod lectione cognouit, dextera quoque ostenderet.

Lętus ille ne cunctatione sibi abstraheret loquẽdi fortunam hæc cepit affari. Pithagoræ licet ad vetitum, cerebrum sit degustare iniquitas attamẽ, vt digerantur quę dixi, inspicite, nę videantur verba rebus faciliora, præstantissimæ huius in homine partis materiam subalbam innocentiæ, & fidei instrumentum. Est hæc tenuis in cerebrum, & cerebellum diuisa, ad prędominum humida, & frigida. durescit aliquanto in posteriori parte cerebelli; hæc non fibrosa, nec pinguedine referta, anfractu-

Sym. lib. 4. epist. 7.

Arist. de som. & vig. c. 5.

osa tamen, facile enim fluctuantibus sensibus per ipsius cerebri anfractus disperduntur ad naufragia cogitationes. Huius in medio duplex cauitas, (in qua persæpe sapientię vacuum datur assignare,) quam membrana pellucida in duplicem figuram oualem distinguit, vocaturque specularis, ne desit forsan & in cerebro speculum, in quo componatur imago virtutis. Istæ duę cauitates nomen ventrinculi dextri, & sinistri sunt sortitæ; mediante enī cerebri instrumentali actione vitæ ciuilis ac politicę anima suscipit alimonia. In istis elaborantur spiritus animales, quibus ad motus spontaneos, &

sentationes vtimur. hi
prius vitales à corde per
arterias iugulares ex illa-
rum mirabili structura re-
te mirabili nuncupata ad
illam partem ascendunt,
quæ vocatur fornix à late
ribus continuata cum
prędictis ventriculis. Hi
ad cerebri frigiditatem
temperato calore in spi-
ritus animales accomo-
dantur non quidem sub-
stantialem trasmutationẽ

An spiritus vitales substantialiter mutentur.

passi (vt pessimè opinati
sunt plurimi) sed ad mirã
subtilitatem attenuati di-
uerso muneri aplicantur:
huius rationem medita-
mur, quia sanguis dum è
corde in spiritus animales
purificatur, adhuc formã
sanguinis retinet, quod
patet ex sectione arteriæ

si

si spiritus prædicti difluat in amphoram, statim conglutinantur in sanguinem & tamen ibi non datur assignare agens, quæ sanguinis formam producat; si igitur in spiritu vitali non mutatur substantialiter sanguis, neque in animalibus, in eis licet ad nobiliora munera eleuetur, & ad miram subtilitatem redactus per poros neruorum vbiq; meat. Cernite amantissimam cerebro naturam, quomodo hæc à pia meninge seu pia matre varijs referta venulis voluerit illud foueri, & dura Meninge armari, quæ se in ipsum ingerens, illud falx nominata in duas partes secat vt feralem mortalitatis notam ges-

Albert. Ma- gn. lib. p. ... spi. & re...

gestemus in capite, dum sub temporis mensura viuimus. En os cranij quod ad modum galeæ, (cum militia sit vita hominis) ab inuasionibus externæ iniuriæ tuetur cerebrum. hoc ligamentis bene compactum per suturas denticulatas probè conectitur, & licet perdurum, refertum tamen poris vt euaporationi aperiat locum est in pumicis modum, per quod ex hoc vitæ fonte vt ait Io. Picus superflui efluunt vapores, superbiæ tamen fumi nō exhalant, sed concipiuntur in dies. Pumiceum hoc tegmen cingitur à menbrana Pericranium nominata, quæ per cranij suturas nimiam prohibet transpirationem

Plato in Phæd & in Timæo
Iob. 7.

ὁ Κάρα.

hæc

hæc cum ipso conectitur tranantibus per easdē suturas meningibus. Iam vidistis quod super hæc omnia stant & alia cerebri opercula, in quibus regia eius dignitas elucescit. Huius cum spina dorsali, quæ sacra dicitur ostenderem continuationem, sed veritus ne tedio auditus profanem vrbanitatē, de cerebro breuiter allo- quutus vobis in reuerentiæ notā ingenium declineo. Absoluerat hæc de cerebro adolescens, cum quidam perexilis togæ circūdatus amictu, sed longa coma iubatus veluti ore respuere tentaret, quod cōceperat auditu, alta tussi è stomaco prouocata post quædam obsequij inter-

Albert. Ma. de an. lib. 3. tract. 3. c.

ternallo hæc voluit dictitare Quoniam huiusce medicæ academiæ accitus ego censor & iudex, secundo voto pro cerebro principatum pronuntio. Retinetur hoc in capite tanquam peculiare animę solium,

Claudian. de 4. consul. Hon.

Hanc alta capitis fundauit in arce.

Mandatricem operum, prospecturamque laborum.

in quo capiunt sensus omnes primordia, & pro corde tamen fæliciter tentata est quæstio, sed in sui vota suggessit cerebri dignitas iudicium. Vnum displicuit, quo non bene munitur rationis autoritas. Cerebrum nempe assumere sui decoris ad specimen ipsius vultus pro-

Ex Varone Picus Mirā. lib. pr. de Mor. Christi.

pin-

pinquitatem in quo vitæ lineis ac signaculis vmbrentur presagia actionū. O mira hominum stoliditas, quæ in facie in fronte contulit diuini regiminis arcana; & à genis alijsq; fortunā opinatur emungere delitias. Rerum opifex veluti in vultu sortis volumen texuerit, Metoposcopia linearum legit eruditionem; sed falax profecto industria, licet enim animi quandoque motiones exiliant in facie, vnde canunt poetæ.

Arist. p. de hist. ap.

Frons expirantis preportat pectoris iras.

Catul. in vlt. pt. Pil. & Thet.

Turbidam frontem gerens
Et mæsta vultu.

Senec. in Hip.

Ast sola anima, dum morum, vel passionum turbatur in varia, comunicat quos-

quoſdam ſui luminis radies vultui, cuius alternat aſpectum, & modos.

Petrarc.

Ipſe mihi collatus enim non ille videbor
Frons alia, moreſque alias noua mentis imago.

Sunt quidem laquearia curioſitatis de lineis in fronte auſpitia. Quis reuelato munere edocuit cur ſeptem hæc ſignacula corelatiua planetis eorum frequententur influxu? Quando has lineas cernimus numero eccedentes, & quis tunc planetarias à ſuperfluis partiri dignoſcit? Prima linea cur potius Saturno quam Ioui deſcribitur? forſan numē illud ammiſſo totius orbis regno, ex comiſſura coronali quærit deperditi impe-

imperij solamen? Vanissimè speculantur ingenia de istis lineis, quarum si daretur ad planetas ordinatio illarum septinarium numerum, nec excederet, nec minueret natura, quod oppositum cernimus: Quinimo si qualibet sui prædominantis syderis teneretur regimine, à Saturni frigiditate, & siccitate aridior, & excauata appareret prima linea. Iupiter propriam lepidissimè ornaret. Mars ruberet accensus in sua Lunæ solisq; influxus viuido colore vtramque lineam perbellè concinnaret, Mercuriq; inter oculos signaculam mobilitate quadam rutilaret solicitatum. Ni tamen omnes hę lineæ influ-

fluxuum diuersitate pugnaces vna in aliam ageret, & quæ proprij syderis statutis cælorum motibus maiori polleret actiuitate cæteras posset, & multum alterare. O profecto nugatoria otiosæ eruditionis commenta. Dat lineas in fronte musculorum positio, quorum compago ad varios motos ordinata, & maximè ad aperiendos, vel claudendos oculos linearum necessitate distinguitur: Turbet phinosomiæ superstitionem Nero, nefandum illud crudelitatis monstrũ, quod suæ immanitatis in sitim totum ferè orbem absorbsit, & tamen huius in vultu lenis quædam & placida morum vbiq; ra-

dia-

diabat elegantia, non exoubat in facie ipsius animæ imago, & fallacix nimium induſtria è vultus figura de interiori compoſitione diſcurrere.

Sueton. in vita Ner.

Senec. trag. in Hipp.

Audierat cętus ille Cēſoris iudicium eruditionis ſaltē nouitate pretioſum, per quod, & cordis, & cerebri tacuit diſterminata contentio, cum è togatis alius adoleſcentulus in Epatis proſilijt encomia, cuius ſubſtantia mollis coagulati ſanguinis exhibet formam. Huius in ſede animam viuere dixerunt, qui decepti aſtipulabantur Lucretio iactanti.

lib. 3.

Et ſe ſcire animi naturam ſanguinis eſſe.

Cui non diſonus Virgilius oſtendens quod

Pur-

Purpuream vomit ille animam cum sanguine mixtam.

Hujus concauæ parti vena porta adheret, & ex conuexa diafragmati annectitur. fouet iecur sui caloris vitalitate ventriculum, ac in sui inferiori caua habet foliculum felis, à quo ramus cuiusdam venæ per serculos in totam iecoris substantiam se insinuat, & in illo foliculo tanquam in vase cōtrahit, & congregat flauæ bilis materiem. In hoc tanquam in fornice radicitus coloris illius vitalitas residet, quem à Promethei furto de Cælo in corpus diuulsum finxit antiquitas, non alia opinor ratione, quia viuificus ille calor

Ex Hesiodo. Plato de Volupt.

calor ab elementari calore essentialiter secernatur diuersus. Iecur igitur est prima radix, è qua funditur sanguis, cuius præstantiam autumno, ex quo in sacrificijs daret fidele holocausti auspicium, quę tamē superstitio benè Ciceronis risum eccitauit dicentis singulis iecorum fissis non interesse Deum. dicitur, & iecur à quibusdam Amoris sedes, iuxta vulgatum Nasonis illud

3. *de diuin.*

Sen. in Herc. Oeta.

Splen ridere facit cogit amare iecur.

Nec mirum, si iecur contiguetur cum felis vase, quadam enim fati malignitate amor noster sibi semper associat amarissima. forsan in hoc, sub quo vitalis maximè fouetur

calor

calor, ideo sistitur amor, cum vita nil aliud esse noscatur, quam amantis animæ ad corpus viua quædam connexio, & amplexus. plura adolescens hic discurrebat de illo sanguinis fonte, cum Senis ille inter Medicos primus cognoscens arescere audientium curiositatē sub longa fandi liberalitate in crastinam lucem iussit dissulendum esse discursum. Abibat togata illa turba, quam multa verba personantem admirabatur Armillus, & cuidam ex ijs aplicitus amice, inquit, cur in tam magnifica corporis disquisitione otiantibus tot seniorum ingenijs datur eloquij dignitas adolescentibus, & fandi

Arist. de part. anim. ca. 7.

lo-

locus iuuenibus? Ioco responsionem hilarãs respondet ille, senectutis venerabilis quies non turbãda ad cadaueris horrores; ò quisquis sis, subdit, exterum & à nostris moribus aligenum te modo cognosco. hic plus tempore, quã literis præparatur hominum fama, & despecta scientiarum possessione compositis ad senectutem vultibus captantur vulgi æstimationes: facies illas longè barbatas, nec pili faceres; si eloqutionis audires impuritatem: salutares annorum cursus accelerant in specimine aspectus, & quæstuosæ senectutis instructi cultura literariam negligunt ingeniorum fertilitatem. Horum

N æta-

ætatis non mentis iuditio delegat languentium curas vulgaris opinio; populique decepta sententia ab istis suscipitur ad necem. Adolescentuli, quorum forsan te delectauit oratiuncula, gradiuntur aliqui ad Apollinis benefitia, sed & ipsoru m multi simulatione prestringunt audientes, dum hinc inde surepta recitãt, alienasque proles in propriæ mentis partus adoptant. Scias in hoc liceo, te pueriles memoriæ degustasse solertiam, non improuisam discurrentijs ingenij audiuisse felicitatem.

Abijt Armillus auersatus dicentis conuitia, quibus persæpe petit emulatio disciplinarum probitatem

tem,& quæsita obiectione nominis gloriam retardat. Hauribat in dies adolescẽs per varios virorũ cõuentus sapientiã, quos tamen omnes cernebat ad varia pretia dispositos:

Heu

Vt nemo quisquam liber est mortalium *Euripid. in Hecuba.*

Fortuna seruum reddit, aut pecunia.

Crescebat in Armillo sciendi desiderium, sed augebatur amantis votum in corde. Modo naturæ arcana ingenij discutiebat examen, modo viscera Cupidinis flagello abacta dilectissimæ puellæ refouebat aspectus. Sicut incognita velle nosse prudentis est, ita comperta dissimulare dementia est. *Cassiod. epist. lib. 8.*

Nactus ille cognitionem se ab Eufride diligi iã cæperat vberiori obsequio puellæ circumuenire affectum. pupescebat vtriusque feliciter amor, qui licet cæcus ad coniugij tamen gratiam vigilabat assiduè. Patrio ritui solemnis aduenerat dies, qua tumultuantem populum in templum ingesserat religio. Accesserat, ipse Armillus, vbi ad Iouis aram ineptè exponẽs votum nõ corupti procax amoris in has preces effudit animũ. O Iupiter, qui præes amicitiæ mei pugnaces compone affectus; hinc cupiditas me trahit Iunonis ad strata, illinc rapior Paladis ad vigilias. Amore seducitur animus rationis fir-

‹P›lato in Euthyph.

firmatur impulsu. pulcritudinis dilectione erudior. scientiarum me pellicit venustas. Tu dirime auspicatissimum numen voluntatis mentisque ambages, ac incerta mei voti seueritas tuo mitigetur influxu. vanissima pietate subdit, & alia supertiosius adolescens, quibus ab Ioue sibi vel in coniugij amenitatem, vel in philosophiæ possessionem imprecabatur electio. O humanitatis delirium, terrena hæc comendamus diuinitati, amores, scientias, peculiosæ artis fortunas, celestium oraculorum veluti fatigaturi arbitria rogamus assidue, sed morum ac candidissimæ virtutis ad æthera haud disponimus

Plato in apolog. Soc.

 cul-

cultum, in extremam suſpendimus ſenectam ſacrorum factiones illas, quas trepidans nimium emendatio perſæpè non tangit. cuſtodiuntur ſub numinũ imprecatione profana, & vix cæleſtia præteuolanti ſpeculatione tentantur. De negotijs ciuilibus, ſi quid ſtatuitur, nemo putat eſſe temerandum, & præceptum de religione calcatur. Aſt in peiora deflectitur humanitas. Stabat in fano Eufrides; cuius modeſta pietas, vt laſciuientium oculorum declinaret moleſtias, ora oculoſq; in numinis aram defixerat. ad templũ peruenerat Regius quidam adoleſcens, cui nomen Arſacidas, plurimo famulitio de-

D. Ambroſ. epiſt. p. contra Symac.

decorus. Huius accessu populi totius comouerat obsequia, cum ipse tamen, ne superbia forsan ægrè se haberet in deflexu, vix momento se prostrauit ad aram. Interim dum agebatur solemnia, hic ad astantium mulierum specimen vario otiabatur intuitu, & oculorum peregrinatione quæritabat lasciuiæ quietē; Tunc enim stabat morum iniquitas, per quam

Fanaque pacatis plurima causa tuis. Propert.

Interim quædam vetula, cui vultus asper in rugis flaccebat sordidè, ac hispidi capilitij rigor cana fædabatur ætate, miserandum cadentis corporis insimulata pondus deflexit

Eufridis ad plantas flebilique susuro mendicitati eccitatura opem porexit dexteram, deinde aplicitis ad verba lacrimis clam inquit. Ne mireris formosissima Virgo, si in templo pietatis tentatura officiũ, expirantis penè Arsacidis anhelitus ad tui suffragia exporto. Vixerat ille tuę venustatis obseruator accensus, modo laceratis nimio æstu præcordijs vltima moriẽtis verba extorsit à silentio, quod perenne proprio sanciuerat amori. O si tacito alloquio nobilissimo iuueni, suæ cupidinis, testor numina, innocentissimæ daretur expromere deliquia, parum superesset tempus, quo in vxoriam fælicitatem sub

gem-

gēmarum aceruis tua species eleuaretur. Deinde effusa lacrimarum libertate, veluti longus lasciuientis iuuenis aflicta ęrumnis subdit. Ne perdat nobilissimum virum austeritas ò Virgo, deinde mendacissimi singultus sub præssura conticuit. Subrisit Eufrides, illamq; modestè iussit abire. Ast perfidissima mulier criminis peritia fælix non disperata lenocinium ad numinis arã ora reuoluens sedulas comentita preces modo quatiens pectora, ad noua scelera forsan eccitãs animam, oculorum intuitus modo ad cælos, modo ad humum quasi deuota animi meditatione directos alternabat. Obseruaue-

Eufridis ad plantas flebilique susuro mendicitati eccitatura opem porexit dexteram, deinde aplicitis ad verba lacrimis clam inquit Ne mireris formosissima Virgo, si in templo pietatis tentatura officiũ, expirantis penè Arsacidis anhelitus ad tui suffragia exporto. Vixerat ille tuę venustatis obseruator accensus, modò laceratis nimio æstu præcordijs vltima moriẽtis verba extorsit à silentio, quod perenne proprio sanciuerat amori. O si tacito alloquio nobilissimo iuueni, suæ cupidinis, testor numina, innocentissimæ daretur exprimere deliquia, parum superesset tempus, quo in vxoriam fælicitatem sub

gem-

gēmarum aceruis tua species eleuaretur. Deinde effusa lacrimarum libertate, veluti longus lasciuientis iuuenis aflicta ęrumnis subdit. Ne perdat nobilissimum virum austeritas ò Virgo, deinde mendacissimi singultus sub præssura conticuit. Subrisit Eufrides, illamq; modestè iussit abire. Ast perfidissima mulier criminis peritia fælix non disperata lenocinium ad numinis arā ora reuoluens sedulas comentita preces modo quatiens pectora, ad noua scelera forsan eccitās animam, oculorum intuitus modo ad cælos, modo ad humum quasi deuota animi meditatione directos alternabat. Obseruaue-

rat Nefarius iuuenis diuotum contemptor sceleſtiſſimæ vetulæ ſolertiam, cum Eufridem ſubridentē aſpexiſſet, benigna interpretatione elatus geſtiebat animo. Primam enim ad ſpei voluptatem in muliere expromitur riſus, & quæreſecet ibi cæteras amoris lineas

Iuuenal ſat. 6 *Rara auis in terris nigroq; ſimilima cygno.*

Tantus igitur hilaris omine inſalutato numine abijt, ac inſequētium turbam diuulſit è templo. O dij ad miſericordiam faciles. In ſacratiſſimis ædib⁹ repoſcitur lupanaris arbitrium,& nimium flagitioſa humanitas, vbi inter adoratos thuris fumos ſplendeſcit pietas, ſæuam

ape-

aperit libidinum mephitim? Tot pessimis turbatur idolis religio, & cælitum otiatur vindicta? Ad quid innocuas petitis fulmina quærcus? Vlulat sub deorũ aspectu luxuriei monstrum; & Tonantis obdormiunt ictus, & iræ?

Ignoscite fasso
Sollicitor nullos esse putare Deos.

Ouid. de morte Tibul. Mars. Ficin in arg. ad Cratil.

Absis sacrilega meditatio. adest vbique numen criminum semper vltor iustissimum. Infixæ diuini arcus sagittæ statutos peccãtium expectant peryodos, vt aptius feriant in puncto. Quos inexaminata veluti scelerum petulãtia turgidos cernis, ne credas iactis fælicitatum sisti fundamentis.

Boeth. de cõsol. Phili. lib. 4.

Tolluntur in altum
Vt lapsu maiore ruant
Maturabitur tandem lux, qua

Iuuenali, sat. 13. *Tandemq; fatebere lætus*
Nec surdum, nec Thyresiã
quemquam esse deorum.

terminatus iam erat sacrorum ritus nescio an magis religione solemnis, an criminis infamia pollutus, cum Eufrides nobili famulorum insignis numero domum repetijt: à longe sequellam continuante Armillo. Turpissima vetula eo callidior, quo ardẽtiori ministrabat amori, extrema veluti lassata calamitate ingemiscens sedebat ad ostium, vix aspexerat dominam, cum soluto planctu, vt forsan turpissimæ artis in puel-

puellam effuderet fasci-
nos, succurre, inquit suc-
curre mulieris infelicissi-
mæ calamitati, huius de-
bili fortuna cum corporis
ęgritudine luctatur assi-
duè, deinde pagellam po-
rexit Eufridi, & abijt :
peruenerat iam Armillus;
opinata Eufrides ægentię
ad memoriam sibi tradi-
tum à paupere fuisse pa-
pirum, vt colloquij cum
adolescente sibi aperiret
ansam, eidem cessit foliū,
deprecata suauiter, vt à
Delio patre impetraret
egenti pietatem. felix il-
le munere cesso verborum
lepiditate ad vrbanitatis
solemnia stringebat Eu-
fridem, vt sibi diutius tar-
daret puellæ moras. læ-
tabatur sibi comissa pieta-
tis

tis officia, ad quā & ipse eligi speraretur in amore. Se ipso fruebatur delitijs impleto, dum iussu dominæ, se ad largitiones destinatum intelligebat: voluebat animo quam nobilis sibi præpararetur fortuna, cum eius nutui Delij pecuniam responsuram ad pauperum expectabat leuamen. tandem egentis nomen lecturus aperuit paginam,

perculit horror,
Infecto pallore genæ stetit ore gelato.

Claud. in Ruf. lib. 2.

Formosissima Mulierum.

Ne tuus trepidet precibus circumfusus pudor. animi nimium ego sollicitatus dispendijs tuarum largitatum modo voluor

ad subsidia vitales mei cordis anelitus grauati diù tacuerunt incendijs, in mutas lacrimas diu effusus cordis dolor; tandem in caracteres coacta tibi suscipitur vox qua amantis ad cædem tuæ venustatis signentur triumphi. Ne tuos turbet obtutus hæc mea flammarum editio, imprimit calamus in pagina ictus, quos tui vultus spicula inflixerunt in animũ. Tuæ speciei ad aram eididisci, & ego quã congruat mearum viscerum sanguis ad meæ fælicitatis auspitia, & ne prodeat me ipsum superstitiosa cupiditas, signet epistola fidẽ. Amo Eusridem. Temerata non offeio vota, nec indignis agitor curis. tuæ

for-

formæ debentur Arſaci-dis obſequia. Ne obſtruat meæ ſpei fælicitatem tua ſeueritas, ſed faxit Iuno, vt inter flammarum comercia amor amore penſetur.

Mancipatus Arſacidas

His votis ſignabatur pagella. Obrepſit in Armilli præcordia epiſtolæ temeritas, & in varia cumulatis cogitationibus vario hinc inde alligabatur iuditio; cum tandem hæc verba dolor ipſe prouocauit. O numina, quis mihi indulget e ſybilæ ſpiraculis huius ambagis haurire notitiam? exitiabilis creſcit aliena dilectio, & dum anceps exhibetur euentus, amatorius hoſtis captat ſuæ fælicitatis in-

dagi-

dagines. huius dignitas ; opus, nobilitas inextricabiles mihi parant obices, muliebris enim si auro tẽtetur affectio, opiferum nescit assensu declinare splendorem. augetur mea calamitas fælicitate nulla lenibilis, dum munia familiaritatis obiturum me credo trahor ad fęmineę fallaciæ lacturam. Meis votis inimicam hæreo ad chartam ; nec reparanda mihi experior damna cupidinis. En quam precipiti lapsu spei declinant fastigia, subitoque malę fortunæ ictu colliditur, quod longo obseruantiæ studio composueram in amore. Ast alieni sceleris maturitatem non expectaturum me ducat doloris accerbi-

tas

tas in alieni doli occursum. Si modo nascitur Arsacidis amor, meis ar-
Solin- tibus primã nascentis vocẽ habeat vagitus, si viuit adultus, mee furoris ad ruinam sentiat impulsum. Det animus vires, & offensi ingenij vincat prudentiam, quem tuetur patronæ fortunę pręsidium. tractus ego zelotipiæ ad rabiem inter mortis vitęque confinia aut cadendo soluam meæ infelicitatis compaginem, aut victor excisum premam amantis desiderium, dum triumphator ex amoris flammis deuincibilem hostem in gladiatorio puluere sperẽ;

Voluebat hæc incomposito animo Armillus, seq; ipsũ ad singulare cer-

tamen cũ Arſacide deſtinatũ expectabat aptũ rixandi tẽpus, Cũ ſub veſpere accerſitus à Delio ductus fuit in ędẽ,eorũ aduentu nõ indignam, ibi in ampliſſimũ atriũ: plurima face hilaris cõpoſitus ſplẽdor inuitabat obtutus libidinem. Sedebat elegãs fęminarũ diſpoſitio, quarũ perſonati vultus,aut commẽticiæ pulcritudinis aptabantur in ſpeciem,aut è deformitatis vitio in meliorem reformabantur aſpectum.ibi dabatur cernere laureatos viros inter choreas inſaniẽtes, quorũ non extremus ad laruatos tumultus Delius alternato pedum motu in luxuriem, vacillante ad caput ingenio ludebat & ipſe

ipse. sic quandoque toga patitur per libidinem negotiorum inducias, & vir ille, qui censor persæpe colitur in foro, deridetur inter baccanalia degens. Animus, qui malo ducitur genio, non semper fucata honestate in aperto supprimitur; rumpit quandoque simulatæ iustitiæ vincula, & euaporat in corruptellam. Homines quã plures lux videt ad Curiorum effigiem compositos, quos tamen lippientes excipiunt tenebræ per lasciuientium sensuum inania euolantes. Prosilijt interim e turba lipidissima mulier, quæ eburneũ gerens calatiscum trepidantibus modo plantis secabat obliquos tramites, modo pre

dum

dum ludibrio euruabat spatia, vt & incessu corda feriret, modo veloci gradientis rotatu se varie deuoluebat in cursu, vt torqueret nimirum ad Ixionis pænas amantium sollicitudines, modo suspenso pede sui frangendo saltum suasquas sibi fallendo vias per varios anfractus orbesque vestigio compositos desijt ad munera. eductis e calatho quibusdam pagellis ad earum dona astantium non nullos elegit, erant ille amatorio carmine signatę in quibus luserat poëta de morantiũ ibi fæminarum venustate: hæc est hodierna metrici modulaminis fortuna, que nugatorijs plausibus desinit semper in mu-

Viu. de discipl. lib. 2.

lierum aspectus. honestissima musarũ munera spurio carmine torquentur, & plus habet laudum amasiæ capilitium, quam triumphantis vel galea ducis, vel laureatum sapientis caput. euulgantur assidue amantium cantilenæ, & plus filidis decantatur venustas, quam hæroum celebretur forma virtutis. Quo magis cæco luxurici voto obnubilantur ingenia, eo viuaciora petuntur Apollinis lumina, & procax preconij venus inutiles ad sui iudicia strigit palestras. Si quæ hodie vberantur facundia mentes, aureos intellectus fructus cedunt Cithereæ, quid miruminde si horum volumina expectent incen-

cendia? Sic nostratum poesis abnegauit parentes, quorum pietas diuino aflatu plectra mouebat, sic pessimis adulterata modis ineptis voculis salibusque felle pertinctis nobiliora pectora fastidit. Operosa cupidinis mollities ad versus mensuram pestilentiales quasdam euomit scaturigines, quibus in academijs læsa iuuentus ad honestatis necem delirat. improbo ritu eruditiones modo afflictæ ad mulierum encomia torquentur, & literaria commercia persæpe nundinatur lupanar. Vitrea est hodierna poesis, quæ aut formosæ faciei accomodatur in speculum, aut ad veræ virtutis soliditatem

Gregor. lil. Giral. lib. p. de poet.

Viuis ibid.

tem

tem effrangitur.

Effusis igitur personata mulier præconijs ad Armillum secessit, cui inter saltantium crepitantem cōfusionem hæc alloquta. & quamdiu ab amoris vsu semotus in mei perniciem obstinatus fures? & quam diu ad algentem tui rigorem, & ipsa mei viscerum incendia trement? tandem tuæ affectionis indultum malè sanas purget voluptatum moras, & amantis ad subitas preces improuis aptetur amor. Non desiderant formosissime iuuenis frenari vota, quæ è Cupidinis volatu eccitantur inter flammas, nec bene sistitur voluntas, quę perdulci agitata stimulo in adolescentis formam

colli-

collimat: Muliebrem fateor vltra pudorem supplicis vultus compono ad tui oſcula ruborem; ſed properum ne fallas affe-ctum: diu paſſa mei ſilentij faſtidia modo ocaſionis facilitatem agredior: Nō debui remittere audaciā, quam longo tuæ venuſtatis examine preparaui in corde! Multum ſemper celeritas fecit, multum abſtulit mora. Cupido ille æternitatis alumnus temporum non ſubeſt interuallis, & perſæpe momento dant fata, quod numeroſa annorum ſeries repetere haud poteſt. ſi poſt terminatam hanc ſaltationem me ſequi voles, tua pulcritudine non indignā amplexus fidem liberiori

Seneca de benef. lib. 2.

thodo enarrabo cur.

Claudian. ep. ad Had. *Me timor impulerit me deuius egerit ardor.*

Post hæc dicta redijt mulier ad choreas. Risit Armillus importunos mutatæ fortunæ fauores. hæc sunt ludicræ sortis figmenta, eripit volubile numen, quæ optamus, & non electa offert minimè cupienti. Indignabatur Armillus femineæ libidinis furorem, ast non bene conscius, quo precantis solicitatio dirigeretur, voluit post choreas sequi descendentem non vilibus stipatam famulis quandoque.

Sophocles ad Stob. serm. de prud. *Non prudentiam sed fortunam sequi oportet.*

Et multoties crimen pellitur crimine, & amor

amore retunditur:persepe dum animus nouo amoris percutitur vulnere, veteres abscinduntur affectus. Multum noctis processerat, cum peruentus Armillus ad ædem, quam ingressa fuerat mulier, per tenebras sibi consulebat de euentus incertitudine: nō longam passus moram audiunt submisso murmure stridentem ostij cardinem, sed ambiguus aperientis ad fidem paulo stans afflixit expectantis desiderium; sed tandem impauidus, ne videretur tepidè perquirere amantis amplexus, intrauit domum. ibi arctissimis dexteræ nexibus à muliere sub modico lumine in ornatissimam cellam ductus ad amoris iocos

egre patiebatur se prouocari. istius tamen tarditate non fracta mulieris auiditas rogari cæpit, an dubitaret de loci securitate, an pænitentia vexaretur ingressus, an amantis indignaretur preces, & cur nō sereno vultu nutaret per incerta. Alto suspirio tacuit Armillus, ac inde modestè deprecari voluit, & quænam esset mulieris cōditio, & improuisi amoris causas aperiret. ad hæc, illa, languet mi adolescens huiusce pectoris spiritus, & nouus amor cum infausta recordatione commiscetur, olim ego naturæ agitata incitamentis amorem cessi, & meliorem honoris notam adolescenti cuidam, qui sub iurisiurandi

di religione in coniugij policitatione vtriusq; reatus decorauit malitiam: continuato vanissime spei ludibrio in pessimum me hucusque tenuit luxuriei exercitium. opiferam fateor patior iniquitatem, ast non bene cum auro pẽsatur honestas. sed tandẽ iuuenilis libido eneruata continuatæ voluptatis fastidio cæpit amasius, (cui nomen Arsacidas) impossibiles mihi innuere nuptiarum euuentus; parentũ non flexibilis voluntas, natalium disparitas excusabant periurum, sic huiusce sanguinis celsitudo precipitem deicit mihi lęsæ famæ medellam. Tot ergo contorta erumnis ad muliebre lacrimarũ præ-

sidium confugi. depræcata homines, & numina, testata cælum, protestata dijs iniuriæ delictū modo Iouem eccitatura tanti criminis vltorem, modo offensoris imploratura pietatem gemituum crebritate fatigabar assiduè. Vt dolum doli personaret crudelis adolescens simulauit mei doloris ãgi acerbitate, & in leuamen fallacissimę sponsionis denuo iurat se moturum, & homines, & inferos spiritus, vt coacta agnatorum voluntas promissa coniungia definiret impleri. Horrui ego teribilia sponsalium fata, ac timenti displicuere è magicis circulis maritalis anuli primordia desumi; scrupulosam tamen

lyn-

synderesim vicit tuendi honoris anxietas, & accomodata ipsius dicterijs crudelitate suauissime blādita adolescenti in nouas spes gaudebam elata. simulauit ille scelestum facinus, & mea nil potentius venustate prædicans, modo munusculis leniuit conceptæ molestiæ atrocitatem, modo lasciuiens dixit in verbis

Perfer, & obdura, dolor hic tibi proderit olim
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.

Esdra 3. 3. & 7. 15.

Ouid. p. Am. eleg. 10.

In fæliciores expectationes iam mente composita hiabam ad diem, qua vel præstigiatoris violentia per manium ignes mei corupti honoris sanaret infirmitatē, vel benignus

 sy-

syderum aspectus terram iniquissimi amantis malitiam purgaret. Tertia est hæc nox, qua cum duobus mulierculis, & sene quodam mago Arsacidas cæpit in secretissimo cubiculo incantionis infamiam. Auida ego euentus fælicitatis per rimas ostioli examinabam magici facinoris ritus. Dij boni: vasti nobilium genij grandium scelerum videntur esse capaces. obstupui, & tremui ad sacrilegum methodum, sed penè horrui ad mortē per audiens non in mearum nuptiarum exitum consumari præstigia, sed vt sibi nefarius iuuenis dæmonum impulsu disponeret ad amorem puellæ cuiusdam viscera, nomine

Eufridis. Sed ad vota pessimi iuuenis nondum cessit præstigium, obstare inquiunt nefandæ mulierculę Armilli fortunam, quem enixè adamatum à Virgine præmonstrant inferi: Suspiratam assequuta tandem tui cognitionem te huc allexi, vt narrationis huiusce veritatem pręsentiat ocularis inspectio. Cadit modo hora, qua antelucanę incantationis totius, & extremus perficiendus est ausus.

Hęc verba lacrimarum madida protrahebat infelix mulier, & quasi doloribus exsiccata voce desinebat in suspiria, cum murmur quoddam admonuit vtrumque, aduentare cum magis Arsacidam.

Hæc abſconſo Armillo, lecto incubans ſomnum effinxit. Vix eam inſpexit Arſacidas, cum tacito pede ſe in pollutum cubiculum cum nefarijs recepit. Ibi è nuce, & ilice quibuſdam virgulis lentas accenſere ſuffumigationes, quas contrito aſperſere bitumine, vt ſqualidius lumen oriretur: ex turbido igne tribus accēſis lucernis lauro, & verbena coronatis voces quaſdam hæbreas, & caldeas muſſitabant. inde plurima repetita circulorum deſignatione circa horrendam flammam cereum breue ſimulacrum adorauere. Hoc peracto impius ſenex ſpumam è labijs intumentibus prouocauit, ac veluti Phæbū

è præcordijs spiraturus iussit omnes in terram inuerso tergo declinari, deinde è pera quadam excepit Gallum, quem Luciani Socratem nominauit, super maleficum ignem, quem prius vino conspersérat meracissimo, imolare tentabat, cum exclamauit. ò iuuennis, deploratę fortunæ præstigium cõfecimus. Non sinunt fata Armillum Gallum ab Eufridis amore diuelli, & vos luetis pænas malefica turba, subdit Ariacidas, iratusque, & furens cæperat nefarias mulierculas percutere, ac fascinationis molem pede disperdere, cum illæ in planctum solutæ testando manium vmbras de præstigij veri-

tate satis afflictæ cum improbo sene, cui nec sua deficere verbera, abiere, & è manu, vnde aureæ insuabant mercedi, delicto senserunt vltionem. sic culpis alligantur pænæ, vt spes ipsa delusa distrahitur in ærumnas, vnde quæstuosum præparauerat crimen. quo in sublimitate reatus laxatur peccata, eo duriora exiguntur ad præcipitia. Ocultatus Armillus donec recessit scelestus Arsacidas, cum muliere stupebat facinoris impietatē, cum inquit illa. Vidisti ò Iuuenis, pessime indolis facinus, offensa numina, turbatos manes. Vidisti horrendam peccandi libertatem, vt insontis puellæ deuincere-

tur

tur arbitrium. Incassum ne cedat euentus, tibi & Eufridis honestissimo cõsule amori. & aliam forsan tentabit scelerum nouitem iniquus amator, nõ enim impia voluntas vno satiatur crimine, & prostituta conscientia noua semper prurit ad peccata. Interim ego meam viuendi auuersata rationem, dum tot libidinum, tot criminum mordica quædam mihi conscia memoria instar vlceris in corpore lancinat ac peruellit animã, tot penitentiam actura facinorum, linquam pollutas ędes, tristesque lares, diuertam ad syluarum recessus, vbi numinum erudita monitis abnegem assuetum delinquendi ge-

Plutarc. de ani. tranq. apud Stob. ser. 22. de consc.

nium

nium. O cælitum pietas ignosce tot culpis putefactæ animæ, & quæ semper inter mollia luxuriei vnguenta vixi fætida, & criminibus spurcata, in-
c. 20. dulge vt planctus abluta vndis posim correpta hęc viscera afferre numini tot scelerum ego curuata pondere diuinæ vltionis in me expectatura sagittas, nec audeam solis intueri lucē, quæ vitalis indigna diei tot vitiorum caligine cōfundor vbique. Viuam sepulcrales antrorū ad vmbras, & diurnam mihi gratiosius sit perquirere noctem, quam criminibus diei offendere auctorem. Erumpat in me cælorum corectio, vt contemptor Arsacidas diuorum, dum

nescit

nescit humanas formidare iustitias, incipiat diuina cogitare iuditia. Tu interim adolescens, absolue. vt poteris alienæ malitiæ nexus; culpabilis est enim segnities, quæ improuida cognitis consulere nescit euentibus. exorditur lux diem. hinc habeo crimen ego ipsa relictura, antequam quam me deserat peccandi potestas.

D. August. serm. 36.

Clausit inexpectata mulieris fuga eloquendi occasionem cum stupido rigore immotus Armillus meditabatur quam dispar res ipsa successerit opinatis, attamen tantæ nouitatis non incuriosus ad præcipitem totius ędis indaginem aplicitus malefici ignis dispersit cineres,

&

& cognitu crudelia præſtigia inſpiciens hæſit, inhorruit; ſed primo aperto diei lumine ſui neſcius illinc diſceſſit; in ſolitam receptus hoſpitij benignitatem breui ſomno ſui furoris diuiſit continuationem, ſed tamen ſoluta quiete cæpit repetere ſui doloris neceſsitatem. fremebat in Arſacidam iratus, ſed laxabatur zelotipiæ rabies pænitentis mulieris recordatione. reflectebat in cælitum pietates, quod

Sæpe leuant pænas ereptaq; lumina reddunt
Cum bene peccati pænituiſſe vident.

...id. p. de ...ont.

Magis viuis irritamur exemplis, quam religioſo, moueamur impulſu, atta-

men

men vicit corruptum malè ſanæ humanitatis deſiderium. nõ firmiter è ſcelere vindicatur animus, quem denuo ſenſuum ariętant conatus,reuocata ſingularis certaminis ambitione, religionis,& vindictæ mixturam obibat voluntas; dum adoleſcens vtriuſq; voti diſcordia cõfuſus diſtrahebatur in varia, cecidit ad homicidij propoſitum. declinat facilius anima ad culpæ grauitatem, quam ad boni euolet celſitudinem. Interim vt delicti pararet facilitatem, & decus, non breui è Gallia, vbi patritios habebat agnatos, acerſita pecunia,veſtium,& pompam, & pretium, famulitij numerum muneri-

bus

bus conductos amicorum animos cæpit augere: examinabat asperius Arsacidis ad Eufridem salutationes, vespertinos de more gentium ambitus, ad templa accessus, dum tamen puella in ipsius amore cõstricta, zelotipię lenibat dolorem; Voluit, & Philosophi Nardisij adire iudicium, dum nouæ fascinationis suspicabatur temeritatem à Sapiente illo de præstigiorum veritate quæsito hæc habuit.

Diuisit culpa spiritalis naturæ nobilitatem: quosdam non polluta seruauit religio, quorum

Dæmones hi Sanctique boni terris vocitantur
Depellunt mala suntq; hominum custodia firma.

Hesiod. ex Plat. in Phæ. & Cratil.

hi

hi familiari securitate mortalium genus tuentur, interioresq; sensus, imaginationem aprehensiuã mouendo per somnia, vaticinia, prænotiones nos ad secunda disponunt. Alia est nefaria spirituum turba, cuius ęstuans superbia ad gelidum Aquilonē habuit æterni lapsus Occasum. hæc tartarea lue constricta, quandoque, & ad propriæ castigationis incrementum habet, quid inuideat homini, qui tanquam animal admirandũ cum ipso numine firmatis fæderibus sub hoc orbe sublunari ad ętheream perpolitur mansionem. Tantæ fælicitatis inuida veluti reparatura vitæ superbię vires impio scelere

Marsil. Fi in arg. ad apolog. Socr.

Mercur. Tri. in Ascl.

Eugub. de Per. Philos. lib. 8. c. 26.

per

per sagarum prestigia sibi regnum, sibi seruos studet conscribere, ast hæc omnia commentitijs, vt plurimum phantasiæ, ac imaginationis erroribus fingit, non operatur, & fere nunquam reali motione ad quæ videntur, educit. firmissimo somno striges similesque deuincit, & exinde aptissimè phantasmata ordinatoque impulsu imaginationem ad ea aplicat, quæ istæ iam vigiles se egisse firmiter ex aprehensionis validitate opinantur. Vmbratiles prorsus sint illi ad beneuentanam arborem congressus iam longa infamia celebres, vbi per mensas, per iocos, per sacrificia nefanda adoratione colebantur

Camerar.

Contrarium docet Mart. Derdisq.] Marſ. lib. 2. q. 16.

bantur crimina, omnia fuere ex dæmonis sedulitate somniantium ludicra. Nō aperit tam latam peccandi mensuram æterni numinis iustitia. Nimium profecto nimium sensibiles sibi sternit erroribus vias, aut humana malitia, aut labilis mortalium cōditio. Dæmones vilia diuinę vltionis mancipia nequeunt continuo flagitio naturæ disrumpere nexū, causarum confundere vices, grauia tollere, comprimere leuia. marmoreos obices instantaneo motu diuellere, moles quassare, & recomponere, per maria sicco pede citissimum expandere transitum, Solis Lunæq; splendorē violare deliquijs. hæc profe-

Polid. Verg. de prod. li. 1

cto ; sunt mulierculārum somnia, inter fęminas plerumque aguntur ista, quas in mendacium procliuas pessimus cognoscit spiritus. Non cessit Diuina prouidentia statutos naturæ ordines luxuriantis in crimine dęmonis arbitrio. Opus naturæ, opus intelligentiæ peccantis spiritus non disponitur ad libitum. Summus ille opifex, incorruptus ille legislator si vetat ne fiant mala, vt eueniant bona, sinet forsan mala fieri, vt oriantur peiora? Sagæ profecto, ac striges alta stringuntur quiete, somniantur per multa, harum imaginatio validissimo motu, dū obdormiunt, arctatur in varia,

Psalm. 77. quæ euigilando iurant se

egis-

egisse, & videsse. Mali circumaguntur profecto dæmones, quibus datum est terrę marique nocere, ast pendent à summi verè regnantis nutibus horum ictus, & flagella Aniles in fabellas audi Adolescens

Quidquid habet Circes quidquid Medea veneni
Quidquid, & herbarum thesala terra gerit. Tib. lib. 2. eleg. 4.

Quid sentis de fascinationibus iam vulgari credulitate firmatis? naturali veneficio vltra dæmonis iuuamen fæminarum nequitia grassatur. sic vetulæ, ex quorum oculis spiritus veluti pestilentes exeunt ex senio putrida iam cerebri malignitate, morbidum infantis corpus ad lethale morbum inficiunt,

vnde

vnde quęrendum fuit Poetæ

Virg. *Nescio quis teneros oculos mihi fascinat agnos.*

Quid de poculis amatorijs dum sagax mulierum construit malitia.

Iuuenal. sat. 6 *Philtra quibus valeant mentem vexare mariti?*

Herbis venenisque naturali impetu cruciant cōcupiscibilis organa, ad amorem libidinemq; prouocāt, quibus dum luxuriei se se mulier ingerit in materiem, ad illam sensus in lasciuiæ furorem excitatus aplicitur. Quid de

Plat. in Theæt Platonis obstetricibus, quæ partus dicebantur incantare? radicibus vnguētisque naturali qualitate dispositis, vel ex vehemēti apræhensione parturien-

rientis euanuere cruciatus. plurima in præstigijs delictum damnat vulgus, quod mirabilis operatur naturæ innocentia. Angor calumnia in sapientes illos prolata, qui characteribus, signis, & numeris naturalem aliquã inesse posse virtutem dixere non trahor quidem tali mentis intemperantia, vt dæmonica per orgia sub naturæ velamine studeam scelerum contegere nequitiã, & damnati spiritus per signa, & figuras infestissimas moliri veritati machinas. Errent per stigias vmbras Psellus, Iãblicus, Phorphirius nefandique caldeorum prestigiatores. ægiptias iactent fabulas Alchindus, & Proclus, qui

Martin. Der. vbi sup. contra Ficinum Caiet. Pomponat. et Platonicos fere omnes.

Io. Franc. Pic. de rerũ præ. lib. 4.

P ini-

iniquitate sacrificiorum ad eruditionis ambitionē euomuere mendacia. Nō repræhensibile ego quidē sequtus placitum opinor perraro licet e dæmoni ex præstigijs naturæ laxare decreta, sed quandoq; incognitæ actiuitatis causas in mirabiles prosilere effectus, quos inde vulgus imbecillis cognitionis iudex audacissimus magica portenta denominat. suas agēdi vires quandoq; habent signa, & licet sublunarium hæc coordinatio per realem actionis, & passionis influxum ex elementorum qualitate, virtute, & dispositione ad naturæ commercia aplicetur, attamen signa, & caracteres quamuis ex scribentis libertate con-

confiсta, ex quopiam determinato liquore, certis contracti methodis, sub determinata syderũ coniũctione, explosis dæmonum suffragijs, ad veri numinis cultum, quod in occultos mirabilesque effectus queant habere naturali ope virtutem, repugnantiam non video. Non exposuit causarum prima manuales omnes naturę ordines sensibusque patentes: à primo opifice nexas simpatica amicitia permultas res obstupeo, quæ occultis viribus inter se repatiuntur, & agunt. quid prohibet talem substantiam in tali signo, in tali caractere, determinata figura, quantitate, & astrorum assistentia contractam, cæteris

naturæ colligatam agen- tibus in mirabilem aliquē prosilire effectum. Cognouit hæc Plato, sed importuna tamen pietate nimiū se fidebat augurijs. Quid de nominibus eloquar? superstitiosa nō trahor opinione ad blanditias Homeri canentis Vlissis è fæmore sanguinis effluuium carmine sanatum, despicio Cæsaris non minus literariæ, quam bellicæ insignis disciplina ex carmine illo ter repetito firmatam sibi cursus securitatem. hæc si vera forent, in dæmonis præstigium, & ipse retundo. Ast nomina illa à primo Parente rebus imposita aliquam habuisse virtutem probabilitas ipsa non denegat. Noscebat per

lata

In Cratil.
Cel. Rod. ant. lect. lib. 16. cap. 64.
Patric. de Reg lib. 2. tit. 3.
Telid. lib. 9.
Arist.
Plura de mag
Crisp. de Plat. caute leg. lib. 4. dis. 2.
Gen. 3.
Lorin. Eccl. vers. 6. c. 10.

lata suæ sapientiæ,& sciẽtiæ arcana quomodo

Conueniunt rebus nomina sæpe suis.

& ditissimo sensibilium in patrimonio ipse Dominus ipse Rex ea rebus imposuit nomina, quorum naturali subiectione raperẽtur cuncta primi hominis ad imperium. Cecidit ille, & hæreditario vitio proprij sceleris nobis trãsmissit luem, & veluti in_ vassalis perduellione firmata cętera animalia cuncta sensibilia inferiori in hoc orbe renuunt hominis iussa: inest tamen animalibus quidam timor in hominẽ primæ illius obedientiæ, & subiectionnis vestigium. Quęlibet belua feritate celebrior ad pri-

Gel. lib. 10 cap 4.
Euseb. de præ par. euang.
Socr. in Crat

mum hominis aſpectum, aut hæret, aut pertremiſcit, & niſi fame moueretur ad lanienam, aut iniurijs laceſſita vocaretur ad rabiem, procul dubio incruenta facie aſtaret hominis ſub viſu, ſeu ptoprij Regis fugeret ab aſpectu. Si ergo in tanta noſtræ mortalitatis ruina adhuc quædam vigent noſtrę dominationis reliquiæ, cur ſi quædam extant nomina ex viri illius protoplaſti ſapientia adinuenta, & idiomate, cur inquam, nō poſſent primæuæ ſaltem noſtræ nobilitatis in memoriam ſenſibilia dimouere? reſtat profecto creaturarum inferiorū nexus, & obedientia homini licet a crimine laxata multum,

Pic. Mirand. in Apol. ex Origene.

&

& fermè diffoluta. Idem de numeris ſpeculantur Platonici, in quibus ſecundum proportionem, & pithagoricam analogiam, ineſſe aliquam vim naturalem opinantur. Quot in numeris diuinæ ſapientiæ inuoluantur miſteria, noſcunt viri religioſa eruditione inſignes. quomodo ergo tot diuinitatis arcana traderêtur numeris, ſi numeri nil præter quid comenticcij haberent? Eſt numerus diſcreta quædã quantitas, quæ ſubſtantijs affixa ſeruato tamen ſubiectæ materiæ ordine occultus, & ſecũ infert qualitates, quæ olim notæ fuere Eſdræ illi veri numinis cultori, qui cabaliſticas per notitias, (citra dæmonis

Poſt Nibriſ[…] ſem in trac[…] de num. V[…] lerianum […] Apul. et ali[…] Pined. C[…] ment in I[…] tom. p. ea. verſ. 3.

Pic. Miran[…] loc. cit. P[…] trus Crin. a[…] honeſt. di[…] ſcipl.

 nis

nis pacta) cęleste ad decus, populorum ad leuamen, plura dixit, maiora egit, quæ calamitosa posteritas non recepit. Hinc sapiēs ille, qui Gothorum incendio è Stridonis cineribus omnigenæ lumen doctrinæ, diuiniquè amoris ardores toto orbe diffusit numerum parem mundū, disparem immundum dixit. Hinc Magi defuncto imolarunt Platoni, ex quo extremum obeundo diem, consumasset perfectissimum (nempè nouem nouies) annorum numerum. Habet quidem numerus, & suæ actiuitatis sphæram, non tamen per se ipsum præcisè, sed quantum subiectæ aplicitur substantiæ quā numerat.

D. Hieronym. epist. 22. ad Eustoch. de cust. virg.

Seneca ep. 58.

D. Bernard. in serm.

rat. Prętereātur tamē, quę in superstitiosam antiquitatis versutiam leguntur. habeant mendacij notam, aut iniquæ pactionis censuram tales illi quatuor, quos in fano Herculis iactabant antiqui, ex quorū numeris examinabant futura: irreligiosa quidem pietate ex cadauerum ossibus ludebant veritatis ad exitium.

Leon. de diuinat.

His voluūtur homines arbitrijs, aut hac poti⁹ ignorantia præmuntur. è signis, caracteribus, nominibus, numeris si quid data substantię proportione exilere vident mirabile, magici præstigij notam indicunt. quandoq; naturæ quis vulgatissimo vsus medicamine, vt quid ar-

Macrob. p. Saturnal. Ioseph. lib. antiq. c. 2.

 duum

duum effingat, & de erebi visceribus ereptum moliri, insimulat enthusiasmũ iuxta lucani dicterium de illa, quæ

Sub pectore ficta quieto
Verba refert nullo confusæ murmure vocis
Instinctam sacro mentem, testata furorem.

addit verba, designat circulos, & tamen hæc nullius actiuitatis sibi ipsi nescius ad quæsiti criminis pompam ostentat. Abiere dies, qu bus ad mendacissimę aurę scibila resonent dodoneæ quercus, & in saxeas voces laxentur è lapide simulacra. Satis ad flagitiosa cõmenta per malignas inspirationes Saturnus Latium, Ægiptum Osiris, & Isides, Iuno Sa-

'icin. in ang. apolog. Soc. Leon. de diuin.

mum,

mum, Aphricam Pallas, Cretam Iupiter, Germanos Gallosq; Mercurius, Thebanos Indosque Bacchus, Mars Thraciam, Ciprum Venus, Atthenas Minerua, Rhodum Apollo, Delum Diana, Lipparum Lemnumque Vulcanus, Ilium Vesta, Priapus Lampsarum pessimis fefellit oraculis.

Dixerat hæc Philosophus, cum mitigata paulisper doloris austeritate intellexit Armillus expeditas non esse dæmonum vires ad cogenda in venereos amores viscera, cũ deperditi spiritus libertatem diuinitas cum humanitate conciliata cõpresserit. Obseruarat Nardisius in iuuenis vultu men- *Ficin. in Platon. apol.*

tem immani quadam meditatione fuscatam, nec passus nobilem genium sub quappiā fortunæ iniuria vilescere, cępit exorare stili quadam iucunditate, vt conceptas dilueret anxietates, animique tumultus philosopho aperiret pręceptori. Tunc adolescens alto suspirio, vt maiorem sui colligeret miserationem, inquit, viridis hæc mea reposcit ętas venerande senex, vt ardenti dilectione soluam naturæ fænus, iam lapsa mens in amatorios ambitus fortunæ agitatur rotatu, & honestissima mei cupiditas alieno crimine ad pessimos casus inflectitur. Sacras vxorię religionis fasces nascēti meo pollicebar

lato in Sympos.

icin. in Plat. lib. p. c. 632.

bar amori, vt adolesceret candidissime, sed mutuæ affectionis bene colligata fælicitas alieno modo scelere asperat. noscis fortasse Eufridem Delij senatorij hominis filiam. Debuit huius venustati, huius morum innocentiæ mea offerri vota, immolari voluntas. Risit benignus syderum aspectus honesta optanti, secunda fortunæ manus in huius me traxit hospitium, comuni viuimus lege, meis illa respondet ardoribus. Ast pessima fortunæ conditio nescit in suo munere statum. Arsacidas quidã Princeps in libidine furens pacatissimę mei cordis quieti pessimas molitur ruinas. Irruit pessimus adolescens

pro

probrosis modo precibus, modo ditissima irrupuit munerum oblatione, sed laudatissima Virgo luctata strenue deuicit luxuriatis artes. ast non facile lasciui domantur impulsus. Impius amator stigias vsque vndas in flammarum emouit medellam, & concupiscentiæ temeritas terribilia audacter aggreditur. *Arist. eth. 3.* Vidi ego tentatos manes, maturatum præstigium, impletum fascinationis crimen. his turbor flagitijs hoc crucior timore. Excanduit ad hæc dicta Andrisius, sed celeri emendatione philosopho indignos cohibens sensus, in nobilem quamdam mutata facie hilaritatem, inquit, & minimis quoque

rebus

rebus diuinum implorari debet præsidium leue quidem vulnus tibi sors mala perfricat amice, nec est cur delatres in quærellas. fatum illud, quod dedit tibi egrotare, & mox de medico prouisit. si amas, & Eufridem, & fidem, sub religione sponde silentiũ, & audi. Vidit Londiniũ inter ditissimos cẽlus Eutridem parentibus vagire orbatam, nisi quantum Patruus superfuit Araspes ingenuæ notè vir. hic duplicis lustri spatio educata puella ad cuiusque optimi moris elegantiam mortalitatis cessit incomodis. hanc extrema morientis comendatione tradidit togato cuidam. Hic est Holoander, cui præter sanguinis

Boet. de cõs. Philosoph. lib. 3.

guinis

guinis nexũ amicitiæ vinculo ſtringor arctiſſimo. Holander inquam, cui multas opes innocentiſſimus (præter conſuetudinis modum) curiæ vſus conceſſerat, ſibi in filiam dilexit, adoptauit Eufridem. Aſt in quæ non vrget hominum voracitas? Intellexit Delius puellæ patrimonij vbertatem, formæ decorem, vnde vt aſſolet, expedito ad mēdacia ingenio, precum doloſis blanditijs, & alacri quadam ad occaſionem próptitudine, ſolito auaritiæ gaudens irritamento tutelæ ſpecimine illius opes abſorbſit. Delij tāta gratia apud Regē ineſt, apud Magiſtratus, vt non melius, quam ab iſto publica

blica consulantur decreta. Vbi de hauriendis ad Principis cameram pecunijs, vbi de vectigali decorando, vbi de fisci ampliatione agitur antiquatas ille leges ad genium enucleat imperantis, glossarum sophismate sãctissimas turbat ille sanctiones, & fucata quadam verborum lepiditate hariolatur in populo, vt plebem istius ad scelera clientelæ delectent. facile ebibit vulgus propriæ perniciei venena, quæ callidus Aulæ minister meretricia apparentis boni suauitate permulcet. Tot artibus ille iudicantibus nedum charus, sed & timendus Holandro Eufridem reluctante lege obduxit. Displicuit facinus in-

Thomas Morus in Eutr

ingenuo viro, & furto rapinam pensando, è ciuilis latroni custodia vindicarat Eufridem, sed fortuna viris inuida fortibus, quæ non æqua bonis præmia diuidit, voluit, & denuo iocari. in Galliam transiēs ad innocui criminis securitatem, cecidit in siccariorum manus, è quibus sat fuit vitam tueri. Audita à Nefarijs Eufridis conditione Delijque nomine in obsequium scelera accomodando illico adducunt Delio Virginē. cui humilimè veniam incursus deprecati, habuere ingens modestissimæ culpæ pretium, & munus. Ast Holander, qui secunda ridente fortuna nesciebat superbire, ita aduersa per-

Senec. in Herc. furen. Iuuenal. satij 3.

Cleobul. apud Laert. in eius vita.

stre-

ſtrepente noluit frangi, ſub Gallico cælo ab agnatis à familiaribus ad incruentam vltionem collegit æris præſidium, neq; enim modeſtior vlla vindicta, quam quæ turgentis pectoris domat ſuperbiam. Mihi credidit futuri conatus periculum, nec deſpero iuſtiſſimæ audaciæ ſecuritatem, ſi mutui cum Virgine amoris munia exequi velis: gnoro haud reſidem iacere animum, vbi pudica amoris perquiritur ſacietas, nec exſortes ſunt auſus, vbi ſuadente iuſtitia abreptum euincitur à latrone. Aſtabit generoſis niſibus ipſa religio

Dij ſcelerata adamant haud quamquam facta

Marſ. Ficin. in arg. a apolog. Soc.

Iu-

Iustitiam sed amant, rebus lætantur & æquis.

Tuæ indolis nobilitati forsan pręparant astra fęlicissimum coniugium. Dabit Francica immunitas Delij male sani furori obicem, & Holandri non breuis pecunia vxoriam tibi congeret prosperitatem.

Vix cohibuit lacrimas philosophi aspectu indignas Armillus, dum recordatus Holandri casus, Colloquij Eufridis, Delij hospitij, & cunctæ rerum connexionis, quarum vnio in grandem aliquem conflata videtur euentum, toto in nobilem fiduciam contracto animo iuramento spopondit, se aut è terribilis fortunæ turbine in

ſui necem tentaturum fulmina, aut Holandri vindicaturum offenſam.

Arſacidas interim ad ſcel era natus grauioribus, & in Eufridem ſolicitabatur incendijs, & noua alterius generis culpæ meditabatur flagitia, conceperat iniquiſſimo animo ', & ipſe imperandi deſiderium, titilat nimium humanitatis ad vota dominatus illa libido, & regendi cupiditas ad ardua quæq; diſponit vires. Iam in coniurandi malitiam expandens mentem muneribus effrenem mercabatur iuuentutem; huic laxabat peccandi libertatem, & ad plurimorum delicta patronus ſceleſtiſſimæ turbę ſibi deuinciebat arbitria.

quos

quos ap tumultus noſcebat faciles, pernoctantes in ebrietate fouebat, plurimoque luxuriæ incitamēto erudiebat ad delinquēdi licentiam, ſcortorum amplexibus, furti anxietate, diuorum hominumque contemptu in Arſacidis domo debaccabatur, & manus, & gula, hac tamē ſub lege, vt clandeſtina eſſet tanti luxus iniquitas, qua facilius ſub vmbra maiora crimina maturarentur in diem. Simulabat Arſacidas ſe quadam genij nobilitate quærere validæ manus hominum conſuetudinem, truciſque gentis non abhorrere obſequia, vt eorum feritatē in ſtrenuos reformaret pugnandi mores. Aſt non

ſolo

ſolo ſiccariorum furore grandia præpararunt facta, literaria indigent directione peiora delicta, ortuque ſecundiori augentur ſcelera, ſi in eorum clientelā detorqueantur ſciẽtiæ vires. In arduis nil diferunt pugiles, & atletę à calcitrantibus, quorum impetus niſi ingeniorum ducantur ratione, inutili pulſu ſaxa lapideſq; arietant. Obſeruauerat Arſacidas Delium Regi improbè charum, & primariæ adminiſtrationis conſcium hunc cognouerat auariſſimum; in duplicem culpam libidinis ſilicet, & rebellionis huius affectabat neceſſitatem. ſe inſimulans forenſis patrocinij egenum cæpit irrequie-

Euſeb. de præpar. euan. lib. 3. c. 3.

quietis muneribus fatigare rapacissimi hominis indolem, donec huius pretio coreptum arbitrium ad proditionis declinauit assensum. Consuluit Arsacidæ, vt solemni, sed occulta inuaderit necẽ Regiæ arcis prætorem, quo extincto promisit se apud Regem curaturum, vt Arsacidas in dignitatis locũ interpelletur à Magistratibus: hac calliditate non nisi cruore initianda ipse militari potitus facultate ad nobiliores ausus demõstrat gressus vbique apertos. Tãto consilio licet ad dificilem exitum lætus Arsacidas, vt firmaret delicti prosperitatem, quamuis *Tanta in muneribus fiducia*

Iuuenal. satij 10.

Attamen datam inuicẽ

pagi-

paginam voluit, & iurari, & subscribi, ne verba, & sponsiones in temeritatis vanitiē dissoluerentur:hoc est edestructæ inter homines fidei subsidium, vt promissionis religio anulis nostris plusquā animis credatur. his iactis fundamentis, plus togæ, quam armis fidebat Arsacidas proditionis fælicitatem. tanta est in Republica litteratorum autoritas, vt & vitia adulterum inde sperent præsidium; Ast non scientiarum rithmis, sed intelligentis natura peccatur. Dum hæc in sortis pendentiam prȩparantur, Amantis languore suspirabat Armillus, vt longo colloquio cum Eufride terribiles mitigaret animi

Cice.in Ver.3

Seneca lib.3 de benef. ca 15.

motus, acrior creſcebat flamma, dū benigno puellæ penſabatur amore; mutuus ſuſpiriorum alitus, ridentis ocelli gratia, ſtrictiori vinculo captabat in diē adoleſcentē. eſt profectò elegans fæminarū intuitus fænerator animorū auariſſimus; ſednon laxioribus alligata vinculis iacebant præcordia Virginis, quæ ſibi augurabatur precandi in amante importunitatem: ſuauiſſimè modo in adoleſcentis obuia greſſus, modo oſcula in crebram ſalutationis vrbanitatem exercens, modo plura de gallicæ gentis moribus flagitans, & audiens modeſtiſſimi amoris quærebat delitias. ſimulabat è caſu pertranſiens

ſiens leuem ad amantis dexteram tactum, ad menſam tacitè, vel præmens ſubocculte Iuuenis pedem ad pocula ebibebat amanti ſaluti, cui non diſſono oculorum munere reſpondebatur aſſiduè, vel fæmineis artibus mutua oratione eloquebantur lumina, quorum, vt velociores penetrarent, voces, lingua pellebat ſuſpirijs, vel nutibus mutæ affectionis indicabant conceptus. geſtrebat vtriuſq; vultus amatæ præſentia venuſtatis, angebatur vtriuſque animus malæ abſentiæ interuallis, & deſiderium deſiderio in dulciſſimum eccitabatur furorem. Tandē macerata incendijs taciturnitate placuit Eufridi

Leo heb. de amo. dial p.

hæc cum ancilla discurrere. O Mexina prius ego edocta carcerem, quam consilij libertatem ignotis quibusdam, & arctor, & agitor vinculis, qnibusdã animi motionibus mei ipsius nesciæ modo lacrima flammantium viscerum nuncia refertur ad oculos, modo igneus quidam torrens mergit cordis affectum. quidam dilectionis genius in ingratissima mihi soluitur vitæ deliquia, & quo vberior in votis est amor, eo sterilior consilij mens ipsa suis torpescit in desiderijs. Innocentissimum profiteor amorem, quem in coniugij fascibus enutriendum exopto, Noscis, quam digna sit Armilli venustas, vt mea liberta-

te

te æstimetur ; Non ignobilibus protectum laribus, ortus splendore decorum, morum propensione insignem diligo adolescentē. Ast spes, quæ alit amātes, ad varia inflectitur. Pertinax timeo fortunę propositum, ne amabilem nexū scindat, neuè pudicissimis inimicus flammis in mei vota ferociat. Hos mihi comites prorumpo in angores, & amor spe timoreque constructus in multiplicem vsum quassatur. Succurre, Mexina, si potes egenti, consule tanto ardori nusquam defecturo

Dum memor ipse mei dum
spiritus hos reget artus.

Risit Mexina elanguētis puellæ ad verba, cui inquit, assiduum pateris,

Virgil. Aen. lib. 4.

ris, sed sanabile vulnus Eufrides. Implebunt fata honestissimam tuæ dilectionis auiditatem. facile est Cupidinis numen, nec alia lege, quam amantium voluntate amoris Respublica regitur: Per sinuosos fateor anfractus ignarum voluitur puellarum desiderium: Pudoris tardatur remora. clausi ignis vehementia concutitur, agnatorum turbatur placiti incertitudine, inexperientia vexatur euuentuũ; ast nobilior voluntatis actus est ipsa dilectio. in cæteris non dificilem obimus seruitutem, sed in amore liberum subici nescit arbitrium. Viuida modo angeris plaga, quæ cruciat, dum importuna verecun-

Plato in Sym.

Mars. Ficin. in Plato con. or. 5. c. 8.

dia

dia mordetur anima; ad perenne gaudium concilietur affectio, & nuptiarum religio accomodet aduersa, quibus cogitatio vexatur. Delium scio, quem in specimine obsequij nominas patrem, tuarum opium tenacitate teneri. Ast furiat ipse incassum. si volet fæmina, haud sustinet virorum improbitas impetum. Dirige in Mexinam fiducias, nobile pande votum, & sub viuenti spe validiori intuitu altiorem prospice fælicitatem. forsan & assentietur Delius, quam amoribus semper cognoui indulgentem. Mihi, & multum debet, cuius voluptatibus persæpe congruo opificio iuuaui. quo- *Leo heb. amo. dial.*

ties elaboratæ veneris lusus huic ab amatis mulieribus curaui: pluries de me cecinit ille ad amasiam.

Tibul. lib. 1. eleg. 6.

Hæc mihi te adduxit tenebris multoque timore
Coniunxit nostras clam taciturna manus:
Hæc foribusque manet noctu me affixa, proculque
Cognoscit strepitu me venientè pedum.

Hunc præteritæ voluptatis recordatione, & precibus grauabo, vt tuo submittatur assensui. Duritia non est in fatis, quæ amoris sollicitantur mollitie. flexibilis est fortuna, quæ tenerimo amoris nexu perstringitur.

Eufrides sponsionis nouitate læta in meliores cogitationes perducto animo

mo cæpit liberius Armillum eloqui, & tempestiuis affectibus pręstringere adolescentis amorem, qui tamen rigide notabat Arsacidam, nedum Delij ædem frequentantem asſiduè, sed crebro in togati auiditates munera euomẽtem. Verebatur ne prodigus amator auro muniret speratos libidinis exitus, & pretiosis illecebris obsideret Virginis amorẽ, sed in puellæ reflectenses ardores, & Mexinæ iuramenta componebat mentem zelotipiæ laniatam doloribus. Iam Ancillæ iuuamine eloquij inter Amantes multiplex erat facultas, iam in suauiores methodos laxabatur fandi libertas, iam de voluntate

de anima in vnicum tran-
segerant viuendi spiritū,
& tantū de coniugij vici-
nitate consulebant.
Occultis gressib⁹ rediens è
Gallia Holander familia-
ris Nardisij penetrauerat
domum, vt iustissimum
odium innocua vindicta
recrearet. Hunc vidit
pluries, cū hoc colloqutus
Armillus noscebat vtrius-
que desiderij præparatam
è fato stabilitatem. Iam
sibi videbatur vterq; euo-
lutas fortunæ dissipare
ambages. Iam suaue fa-
cinus lęto contextum erat
exordio, & ad quæq; Eu-
fridis assensu ab Armilli
pendebat arbitrio, quem
noctu, dum Mexina ad se-
cretum colloquium cum
puella adduxit, in hæc vo-
luit

luit affari. Mi anima exuberant in delitijs hæc viscera, in quæ tuus se ingerit intuitus, sed satis per varia circumflexus noster agitatur amor:est profectò ex natura dilectio ipsa principiũ motus, & quietis, at si suis disterminetur in gradibus, aut dissoluitur languidè, aut præceps ad ima miseriarum detruditur.comuni absumimur incendio nuptialis Iunonis aura recreaturo. Amor licet alatus, grauis tamen est Deus, quem vt feramus; iungendi sunt coniugio amplexus. haud me latet imperuiam tutoris Delij voluntatem ad gratuitum,quem optamus assensum. obstat consueta auiditatis pertinacia, tuique

Lucian. am creff. fin.

Thoor.

ditiſsimi æris copia vendibilis nuptiæ alit fiduciã; Aſt formoſiſsima Eufrides, ſi quē vorax mei cordis flamma prouocat ad pietatem, ſi quæ ex oculis meæ pallentis mæſtitiæ fluit lacrima in ſpeculum, ſuplicem audi Armillum, inſidiatricem noſtræ fælicitati retunde fortunam. & in acerimo dificultatis obice ambitionis rixetur amor, ſortem luctetur Intrepidus. Teſtor Iouem, ſi me amas Eufrides. Tibi inhiant inter hos lares maiora pericula. Te Arſacidis circum init libido, è e ſcrupoſis erebi vijs adducit dæmones in peſsimi amoris miniſterium, donis aſsiduis flagitat Delij voluntatem; altùm tibi eminet

net diſcrimen honoris, & ego profundis laniatus æruminis terribili horrore diſcrucior. Extremis autem malis dat Iupiter confinia remedia. Holander, cui adoptiua diligeris filia, londinij degit. numeroſo munitus cenſu te è Delij ſtudet euincere rapacitate; alacri quadam ego ſpè euentus curaturus proſperitatem deprecor cum Holandro ſuffugium, vt tandem ſub gallico cælo in hoc ſinu quieſcas. Aude pulcherima Eufrides, quod ſi meis precibus non inceſſeris, aut hinc ſubito euolantem, aut acerbis confixum hic plagis cadentem videbis.

Lætabatur Eufrides amātis oratione perſtringi,

gi, ſed pudoris ad leges ti-
morem inſimulauit, ne pe-
Anglas ſponſas mala vul-
garetur fugæ ipſius fama,
neue alias tentati ab Ho-
landro facinoris infælici-
tas triſtiori repeteretur
ſucceſſu, ſed tamen ceſsit
amantis ſuadellæ; Hæc
eſt humanitatis imprudē-
tia; difficile haud medium
curamus, dum optatiſsi-
mus perquiritur finis.
Amoris cæcitas in deſide-
ratę tranquilitatis acuitur
viſum, ſed in periculorum
medijs eidem nō aperitur
aſpectus. Interim non ſe-
gniter ab amantibus, &
Holandro coactis gēmis,
& auro, quibus faciliora
fugę ſuppeterentur inſtru-
menta, longe diſcuſsi vo-
ti maturabatur euuentus.

Erant

Erant in posteriore Delij ædis parte cubicula, è quibus occultum ostiolū dabat inobseruatam egressus malitiam. Armillus iam fuerat meditatus fallere de puellæ fuga Delij iudicium: perprius cū Holandro, & Nardisio Eufridi destinatus erat secessus, deinde Virginis raptum in perditi Arsacidis nequitiam ascribere conceperat animo. ad sceleris iudiciū tenebat amatoriam epistolam, & ne puellę dehonestaretur nomen, magicis hoc actum violentijs insinuare speculabatur, nec dificilis erat calliditatis euentus; striges enim nedum præmio sui criminis acceptas, sed insolenter aflictas promptas

hu-

hubuisset in testes: his omnibus compactis, vt fugiẽtibus expeditius sterneretur iter, dum in accusatum flagitij disquisitione impenderetur tempus, insequi, & ipse sperabat abeuntes. Venerat iam parata nox dissesui, & iam in locum ædis Delij conuenerant Andrisius, Holander cum Eufride, & Armillo, cum audierunt quẽdam ostiolum è via aperientem; districto Armillus ense hæsitans de insidijs obuium inuenit quemdam pallio inuolutum, qui, & ipse denudatn gladio irruit in adolescentem, dum prohibebat ingressũ. Armillus animo validus breui conflictatione resistentem peremit. Pugnantiũ

stre-

ſtrepitus vocauit ad certaminis locum armatorũ copiam, quæ parum diſtãs expectabat dominũ. huius inſpiciẽs cruentum cadauer furere cæperat in Armillum, & ſocios, ſud curiæ tradendos ſeruauere, vt ſceleris pateſieret origo. Interfecti cadauer erat Arſacidis, qui vt occultas perduellionis cauſas, & modos cum Delio componeret, aſſolebat in remotum ædis locum noctu venire, cuius clauem à togato acceperat: ibi per tenebras agitabat facinoris rithmos cum impio criminis collega, quid mirũ?

Si te præda iuuat fædique inſania lucri, — Martial. epig. lib. 8. 16.
Quo poſſis melius fallere, ſume togam.

Atta

Attamen, & secant numina vitam delictis, licet consiliarium virum habeant suæ culpæ patronum. Cecidit nefarius ille hominum diuorumque contemptor, & inclinatum præsit mors spiritum, qui tot sceleribꝰ turgebat elatus: sic Deus exigit peccati pænas, vnde impietatis speratur fælicitas. Interim mandantur carceri Holander, Armillus, & Andrisius. Eufrides, quæ refugo passu se receperat, successus calamitate, amātis captura, honoris discrimine in doloris acerbitatem proiecta volutabatur per varia. Vitiatæ fortunæ temeritas haud tamen improbis ictibus mulieris animum contundere

Innocent. de contemp. mund lib. 2.

dere valuit. hæc diu cum tetris de alieno periculo, de proprij decoris exitio imaginibus luctata vicit, & suspiria, & lacrimas. Quoniam paribus interuallis omnia diuina ab omnibus humanis distant; ideo tristiorem non timuit dilecti iuuenis innocentiã, quo punibilem experta fuerat aggressoris audaciam. Iam speculabatur, aut emori, aut Armilli aliorumque vitam gloriosè tueri. Non discordi cordis virtute responsurus Armillus fortis crudelitati, iam se parabat obsistere aduersis, iam extrema pericula eccitarant ingenium, vt in criminis examine socios abdicaret à mulcta, quorum responsio

Seneca de cõsol. ad Albin. cap. 9.

Seneca de diu. pro. ca. 2.

inter

interrogans necesse erat, vt concors exiret. Primo in carceris limine, inquit, (vt Holander,& Nardisius intelligerent) veluti in miseriarum declamationem: heu stringite catenæ hanc dexteram, quæ vt redimeret Delij ruinam interficit furentem libidine Arsacidam, accedite compedes, & emendate mei gressus errores, qui cælestis vindictæ ministri, vt honestissimæ Virginis à tentato raptu abdicarent famam, in crudelem irruere fæliciter. Vos deprecor, qnos insontes ad facinoris testes acciui, quos de impijssimi viri sceleribus, magicis artibus, lenocinijs notitiam haurire curaui, innocuum meæ dexteræ

fa-

facinus narrate. Hæc dixerat cum in tenebrosas altissimæ turris mãsiones satelles diuisit captiuos. Varium murmur serpebat per populos de Arsacidis nece. hominis probri syderum voluntate obtruncatum noscebant eum, qui numinum maiestatis vixerat violator, scelestorum turba ingemiscebat occisum, è cuius prodigalitate toties enutrita viguit delinquendi temeritas. Delius, quem mala perduellionis fatigabat conscientia, non audebat euentus causas disquirere. homicidij locus, Holander cum Armillo indicabant varia timenti de Eufridis raptu, sed peioris ipse particeps delicti verebatur facino-

ris

ris causam agitari. dum vulgato Principis exitio interrogabatur, suffusus angore quodam se nescium culpæ originis vbique respondebat. hæc est assueta male actorum fortuna

Iuuenal. satij p. in fine.

Rubet auditor, cui frigida mens
Criminibus tacita sudant præcordia culpa.

Nardisius, quem eneruatum senio, inermem, ac philosophiæ nomine insontem cognouerat iudex, comuni carcere fuit iniũctus Armillo, qui palam fuerat homicidij reatum fassus, tantummodo in damnandi clientelam examinabatur criminis caussa. Infractus fortis crudelitate adolescens suo gaudebat lætali facinore, dum

dum à libidinum insidijs honestissimam vindicarat puellam, ac vt mitius se expectato prępararet mortis supplicio, de comuni rerum occasu pluries philosophatur cum Nardisio, huic dum humanæ viuendi legis reflexit ad infælicitatem labantisque spiritus breuitatem, adeo vt

Nil homine infirmum tellus animalia nutrit.
Inter cuncta magis.

Homer. apud Patric. de reg. lib. p. cap. 8.

Quæsitum adduxit de ipsius hominis idea, quæ in ipso rerum auctore immortalis agnoscitur, & tamen fluenti cursu ruit citissimè ad interitum. Rem probam flagitas, inquit Nardisius.

Deus omnium genitor principiumq; & finis.

Orpheus apud Ficin. in Pl. theo. dia. 8.

dum

dum æterna infinitæ munificentiæ pandit æraria, in actus suæ potentię exit, vt creatura ab ipso dimanans circulari ambitu in ipsum rediens compleat suæ essentię periodos. Immensa illa sapiendi diffusio se sola infinitæ clarescit, nec extraneo eget lumine, quo semotam spectaus ideam tot varios producat effectus: rixatur tamen academiarum curiositas de ipsins ideæ cognitione. Stagiritæ, Platonisue tuitores veluti numē varijs picturatum imaginibus se ipsum spectans dirigatur ad opus, speculantur quid sint ideæ, & quomodo ab ipsa summi opificis distinguantur essentia. Aristoteles, vt inuideret

Sarpan. in Alc. digress. 2 Laert. in vita Plat.

Pla-

Platoni, edoctus forsan à cinicò cane tantum mordere Philosophum, effinxit hunc ideas docere realiter ab ipso Deo separatas, quod ad calumniam protinus meditatus fuit stagirita; nam Deus, qui opus suum intra se, & extra se tenet, non componitur discordi essentię methodo, nec diuisa realitate variatur. Non disonat à Theologo dictamine Platonis sapientia, quę indulgens Parmenidi asserenti ideã esse ipsum Deum, hanc ponit, vt tanquã quid in repræsentando vniuersale, citra intellectus comentum in ipso numine existens, nec contentiosè, & inutiliter tanquã informantes formæ nos-

3. de ani. tex. 38.

13. Met. sum 2. cap p. Seneca lib. p. natur. quaſ. in princ.

In Parmn. contra Arist. Morel. Eud. p. cap. 5.

cuntur, sed assimilantes, & exemplaria è summi conditoris essentia ab æterno profiliunt Ideæ non substantialiter à suis inferioribus participatæ, sed ipsę tantumodo substantiales cum diuinę ipsa substantię identitate coniunctæ, nisi quantum diuersa obiecti ratio distinguit. cuncta entia in cuiusue genere causæ arctissima per participationem dependentia ad Deum colligat, vnde vt in ratione causę idealis creaturę ad Creatorem dignoscatur connexio, in diuinas reflectere ideas fuit necesse. O quam erudito genio sub Mineruæ natalium velamine ideam ab infinita illa essentia diuina emanatione fluentē aperuit

contra Arist. 13. Met. c. 2.

Scot. in p. dis. 2.

Syrianus 13. Met. c. 2.

Celius Rod. li. 13. antiqu. c. 64.

ruit Plato, cuius placita, cum Theologia non ægiptijs columnis insculpta, non Gymnosophistorum seueritate vulgata, sed à sacratissimis Doctoribus conscripta concordant. Postulat intelligendi ordo, vt prioritate originis præcedat in Deo adorandum dictũ illud Ego sum, qui sum, deinde omnia emanent atributa intellectus, & voluntas, actusque operatiui intelligendi, & volendi, tertio actus earumdem potẽtiarum productiui, vnde tanti Agentis effectus habent, cui in ipso efficiente assimilentur, siue vniuersale, siue quoque in indiuiduo, vt melior scribentium cætus concludit. Datur profe-

Ex Varone Plotino, & alijs, Thom Gian. lib. a prouid. c. 4

Exod.

Scotus in p. dist. 2. q. 6.

Henricus quē refutat D. Tho. apud Fasol de vis. beat. art. 8. dub. 16.

ᵭo idea, quæ eſt intellectio Dei ad mundum ſenſibilem exemplar, non à ſolo Platone examinata, ſed vetuſtiori ſtudio à Mercurio, & Timeo præcognita, & ab ipſo Moyſe, quem in ſcientijs verſatiſſimum Romana celebrat hiſtoria. Mutilauit Ariſtoteles tanti pręceptoris, cui annos viginti debebat doctrinę, famam, dũ ideas eſſe ſubſtantias ſeparatas, & ab ipſo Deo, & à creaturis de mente Platonis autumnat. falſum profecto diſcipuli aſſertum, & nimium inuidens Stagirita, aut non intellexit, aut intelligere neglexit de ideis dogmenta Platonis, & vt contradictionis ſibi ſpatium contra famigeratum

x Plato Alcin. c. 9.

ianin. de prouid. loc. cit.

). Aug. in Euang. D. Io. Tacitus lib. 15. hiſt.

o. Picus de exam. vanit. ſcient. à quo plura excerpſit Gian. 6. top. loc. 20. 7. Met. tex. 53. & phyſ. tex. 8. & alibi.

tum philosophum aperiret, mendaci stylo ipsius sapientiam afflixit, vnde non in ipsius mentē sed in verba videatur latrare. Posuit mehercule Plato ideas cum ipso numine realiter identificatas, dum toties propriæ causæ vnitatem, simplicitatem, cuncta agentem describit. De istis in Parmenid. loqutus, concludit quod nobis sunt incognitæ, quod per has solus Deus (ipsius vtor verbis) habet sincerissimam scientiam, & sincerissimum dominium, vt aperiet, quod summus opifex ob infinitam scientiā in suis ideis omnia cognoscit, & ob infinitum dominium, est ad omnia potens, item dum in 7. de Repub.

Fonseca li. c. 8. q. 2. De Reipub. dial. 2.

docet ideam Boni regnare in mundo intelligibili, hoc est in mente diuina, non ne innuit hanc ideam esse idem realiter cũ Deo, qui cum sit ens infinitum, est infinitè per essentiam vnum, Bonum, & Verum? Insuper quando in Timeo docet mundi auctorem imitatum fuisse sempiternum exemplum, & opificis exemplum in mente eius reperiri, non ne idearum identitatem cũ mente diuina demonstrat? Sunt quidem vniuersalia quædam ideæ non in essendo, vt pessimè glossat Aristoteles, sed in repræsentando. sunt substantiæ, non per se, sed quatenus diuinę identificãtur essentię, quid quid enim est in Deo, est

a'sque3. p. p. dist. 11.

ipse

ipſe Deus, vt veritatis ſimbula declamant. O erudita Platonicę ſpeculationis arcana vere emerita, quod in ipſorum tutelam explicaretur Beſſarionis purpura, vt calumniatorum juberet pudore temeritas. Iubilet dogmenti veritas in carmine

Tu cuncta ſuperno.
Ducis ab exemplo pulcrum pulcherimus ipſe
Mundum mente gerens, ſimilis: ab imagine formans.

Beeth. de cō ſol. met. 9. lib. 3.

Homo igitur ratione ideę cum ipſo Deo nactus ſimilitudinem, ſi tollas ideę rationem, phyſice, & verè ipſi Deo diſimiles eſſet, cuius ſi corpus attendas, continua temporis pręſſura marceſcens, quid æter-

Geneſ. c. p.

no numini diſtantius? ſi animam inſtabilis volatica imaginatione pererrantem, plurimis grauatã accidentibus finitam, quæ ad ſimpliciſſimam diuinitatis ſubſtantiam eiſque infinitum proportio? ęqui uocat, fateor Deum, & animã ſpiritualitatis vniuerſaliſſima ratio, ſed homo, vt homo, ſi præſcindas idæam, haud ſimilis Deo nominari poteſt: nõ bene hæc ſimilitudo fundaretur in anima, per quã tanti nominis gloriam ſortiretur, & homo, nam licet denominationes ſint ſuppoſitorum, quando tamen propoſitio repugnat ſuppoſito directè, licet competat parti, non poteſt de ſuppoſito prædica-

ri

ri, v. g. non poteſt homo prædicari ſpiritualis, licet meliorem ſui partem ſpiritualitatis natura fruatur, cum homo in ſe contineat, alteram ſui eſſe partem coruptibilitatis infectam vitio. ita haud ratione animæ Deo ſimilis dicendus, cum ex altera ſui parte ex terrea corporis diformitate nimium à Deo, diſcordet.

Ratione quidem ideæ plaſmauit ſummus opifex hominem ad ſui exemplũ, & cæterorum licet entium fulgeant quoque in mente diuina Ideæ. homo tamen peculiari quodam indultu ſimilitudinis gloriam ſibi habuit erogari, eſt enim ipſe quodamodo omnia entia, dum ſcit ea, & ſub- *Geneſ. p.* *Auer. 3. de an. tex. 33*

lunarium creaturarum ipſe princeps, & originis iure dominus ſimilitudinis partialitatem ſortitns fuit in titulo. Sunt quidẽ magis ipſi Deo ſimiles Dæmones ipſi, aſt quæ fuiſſet ſuperbia aſcendentis in Aquilonem, ac propalantis ero ſimilis Altiſſimo, ſi in ipſo ſui ortu ſimilis titulum diuino ore ſibi vulgatum audiſſet.

…l. 8.

Paul. p. …orint. 11. 7.

Terreis naturę anfractibus implicitus Ariſtoteles ſenſibilem egredi mundum non potuit ſequtus forſan peſſimum Catonis dicterium.

Mitte arcana Dei Cælumque inquirere quid ſit
Cum ſis mortalis, quæ ſunt mortalia cura.

inuidiæ concitatus feruoribus

ribus imparem viribus tẽtauit metum, ſed longo lapſu ſui improbatã emetitus fuit cenſuram in philoſophum, cuius ad ora euolarunt adhuc infantis apes, vt dulce ſaperet eloquium, vel cerarum miniſterio perennia eius ingenij lumina accenderentur.

Homo igitur per ideam Deo ſimilis exigua vitæ ſpatia decurrit, vt mobilitate ſua variabilis ad vltimum immenſæ bonitatis finem declinet, nec miror ſi creatura inferior in ſua vilitate felicior, videat ſęcula, plurimo duret ęuo, Arietant marmora temporum prolixitatem, plures annorum vices ad propriam diuturnitatem premunt metalla, ſuperbiunt

moles, & e montium visceribus saxea duritie compactæ diu cum Saturni dente luctantur. Vilissima animalia longeæuam degunt ętatem, centesimum annum sua velocitate preteruolat Ceruus, & Alexandri torquibus post lustra viginti senectutis nondum exibet notam. Tercentum annos animato Elephantis pondere grauatur tellus, & vita tanti corporis præsidio stipata per secula pellit interritū. per centesimum solis cursum, & vltra in plurimos imbres garrit inauspicata Cornix, & veluti sua furacitate deuoret vitam ales exigua ætatis pugnat in volatiles ictus.

deoard. de diff. anim. lib. 5. c. 95.

Plin. nat. hist. lib. 8. c. 10.

Arist. 9. de hist. ani. c. 3.

Ex Lucret.

Mutant cum tempestatibus una

Raucisonos cantus cornicum secla vetusta

Solus homo sublunaris orbis imperium nactus, & animalium cunctorum dominus, & Rex veluti testaceus, & fictilis vter vix vitali inflatur aura, cum subitaneo exitio disrumpitur. Homo in nuditate natus, primã oculis lucem polluit vagitu, excipitur fascium vinculis, & animal cęteris imperaturum à supplicijs vitam auspicatur. propriæ mortalitatis per elementorum discordias, partiumque dissonantiam sibi prouocat celeritatem, fluxuque ambitu inter membra, & viscera præstringit necem. Corpus hoc, quod vitali coniugio videtur datum animæ

Edeoar. ibid. lib. 7. c. 138

Isocrat. epist. ad Diony.

Plin. nat. hist. lib. 7. in proœm.

Hom. Iliad. 17.

Apollon. Tyan. apud Philo. lib. 7.

animæ in thalamum deturbatur in tumulum, & veluti Trimaltionis statua ad temporis edacitatem accomodata mobili catenatione in argenteam laruam articulis vertebrisque ad varias figuras conflexa ostendit.

Camer. oper. succes. c. 12.

Heu heu nos miseros quam totus homuncio nil est.

D. August. ex Camer. ibid.

Vita igitur hominis est vita dubia, vita cæca, vita ærumnosa, quam humores tumidant, ardores exsiccant, escæ inflant, ieiunia macerant, ioci dissoluunt, tristitiæ consumunt, solicitudo coartat, securitas hæbitat, diuitiæ iactant, paupertas deicit, iuuentus extollit, senectus incuruat, infirmitas frangit, meror deprimit, & post

Hom. odys. lib. 4.

hæc

hæc omnia mors interimit. ad meliora tamen natus homo cito desinit humi, vt æuo fruatur per astra. his studiorum motibus sistebant isti turbidas animi cogitationes, purificat enim sapientia mentē, & arcta mæroris offensa scientiarum soluitur vsu. interim inexplebiles ministrorum manus tentabātur auro, & iudicis voluntas alligabatur pro captiuis munere, & pretio. Sors dederāt, vt in criminis disquisitionem eligeret Rex prætorem prolixa barba, & corpore magnum, sed perexili iurisperitia præditum. Hic insidiando multitudini, & populorum inhiabat rixis, vt è sportulis gētium ebiberet sangui-

Plato in Phædro.

Aristoph. in Plut.

guinem ſuauiloqua voce eximie pollicebatur cuilibet, ſed mendax aſſiduè commendata fallebat, niſi mercedis auratæ ſonitu eccitaretur ſponſionis memoria. Hic non ſolam negotiorum naturam ſinceram, & nudam conſiderans, ſed perſonas bene nummatas animaduertens iudicaturus ſedebat ad ſolius auaritiæ leges. adeo auri ſacra fame tabeſcebat, vt perſæpe diuiti reo contexeret culpæ tegmēta, & erecto ſubſellio in cathedram doceret criminoſos celare delicta. erant ſub cenſu torturæ aculeique effugia, dum hic ſub Anacharſis excuſatione nemini exactum dicebat licere iudicium. plus delicatis

…il. Iuda. de …ndice.

…irand. in …xa. vanit. …doctr. gen. …ib. 2. c. 4.

catis verbis, quam fidis adulabatur nobilium votis, sed semper fallax, quo amæniori pollicitatione delectabat auditum, eo tristiori actione flagitantis torquebat desideria. a quolibet expetebat munera, nemini sui munus faciebat. ignorantiæ hæbes caligine, & mente vitijs inquinata delectabatur extero vestium amictu graui quidem, dum leuissimi ingenij homo virtutum laborabat nuditate: concinnæ barbæ ad elegantiam raso vultu emendabat senectæ defectus, dignus potius, vt Persarum sub lege excoriato languesceret corpore. pendentem auream è pectore gestabat torquē, (sed non veritatis catena, quam

Alex. ab Alexandr. lib. 5. c. 14.

Nicol. ad Dem. prax. ciuil. c. 9.

quam ægitij tenuere iudi-
ces) emeritus potius, vt
ferreo ſtringeretur com-
Diod. Sicul. lib. 2. c. 3. pede ad necem. Nactus
igitur Armillus ex iudicis
ſcelere propriæ innocen-
tiæ fælicitatem, & quoniã
Plaut. in Amphit. *Iuſta ab iniuſtis petere inſi-
pientia eſt*
*Quippe illi iniqui ius igno-
rant neq; tenent.*

Ideo longo munere cō-
poſuerat iudicis animum,
non ad audiendam facino-
ris clientelam, ſed vt prę-
tenſi criminis probata re-
cordaret. Erat Rex mi-
tiſſimi ingenij Princeps,
qui omnium virtutum ne-
xu imperabat populis po-
tius amoris in pignus, quã
regiminis ad ambitionem.
Huic tantummodo ceſſe-
rat culpæ, quod exoſum
hunc

hunc ministrum negligenti æstimatione vocauerat ad curiam. Assueta hæc est regnantium segnities, quod ad curiales celsitudines euehuntur homines, qui aut humili sordescunt ortu, aut litterarum imperitia viles dignitatis fastigiũ detrudunt ad vitia, vel imprudentes, fortunæ afflatu turgent ad subditorum contemptum; raro enim sors bona cum bona mente concordat. Teneant magistratum viri, quibus nec acuta perspicacitate nimium ferueat ingeniũ, nec tarda nimium torpedine hebetescat intellectus: sub illis nimia velocitate offenduntur rerum euentus, sub istis lentis nimium moris negotia marcesc-

Iust. Lips. polit. li. c. 10.

Liu lib. 30. annal.

Arist. 6. eth. cap. 11.

cescunt. Caueant regnãtes, & interiori examine sibi eligant ministros, quorum semper mala gesta vulgus in Principis notam refundit. Nutat Regni status, dum fulcitur ministris, quibus sola fortunæ aura inflet gubernium, & cito sorbetur naufragio Ciuitas, cui astãt ad auaritiæ hiatus ipsa iudicantiũ ora. horrebat Nardisius propriæ licet innocentiæ ad presidium sacratissimas pollutæ Themidis auro onerare manus, & Astreæ lancem oblationibus turbare magnificis, dum pessimus prætoris animus exigebatur ad insolita. Spe ac timore agitabãtur captiui, multa spondebat iudex reorum largitati per-

Iust. Lips. ibid

Philo de Iud.

plura

plura circumſonabat extincti Arſacidis cum Rege cognatio.

Eufrides ſuſtinuerat diu non lenibilis impetum cruciatus, & ſub atroci flamma consũpſerat conſtantis animi vires. dum oculi vibrabant in lacrimis, dum viſcera tremebant ſuſpirijs, dum cor effundebatur anelitu, in hęc cæpit congemiſcere. O quam male intempeſtiua fortunæ malignitas floridas iuuenum ætates interſerit amoribus. O quam crudelis inſidiatrix caſtis ignibus eflat fatorum rabies. Armille primum animæ meæ delitium, tu reorum catena conſtringeris, & ego dolorum flagello effrangor, tua ſiſtitur ſub-

com-

compede innocentia, præceps trudor ego ad malorum ingluuiem; ad ferreos postes tibi elimatur tranquillitas, sub duro sydere pessima mihi configuntur tormenta. te angustat carcer, me disrumpit dolor, incerta horrescis iudicaturi decreta, inter miserias, & mortem me æque librat fortuna. Soluite crudeles curæ mihi animã sub grauissimo dolorum pondere morantem, dummodo Armilli libertas laxetur ad vitam: extrema resecetur mihi dies, dummodo dilectissimi adolescentis vitalis aura placidetur. arctet me calamitatum compago, ast ab amato pectore eliminentur ærumnæ; tenear ego plurimi

rimi rea delicti, sed haud iudicio pulsatus absoluatur Armillus. sic meo redimatur cruore venustas, cuius ob imagine spiraculum haurio vitæ, & meo casu aliena reintegretur fælicitas. Ah frustra gemitus inutilitate cōcutior. profundæ mestitiæ planctu non eximitur origo, nec doloris impetu erradicatur malæ fortunæ crudelitas. Vtinam ò Armille his meis quærelis tuus posset exultare auditus, sed, me miseram, tollitur penetrare vocibus, quo detinetur anima conclamantis. inuideo carcerum vmbris, dum illis radiantur splendoribus, quibus toties hoc cor prouocatur ad flammas. Quonam fato cæci hor-

horrores implicantur ad lucem, & squalida carcerum mansio cum tantæ pulchritudinis elegantia confunditur?

Effrenis meror in miserabiles voces cogebat Eufridem, cum adfuit Mexina, quæ tabido cruciatu infectam Virginem perprius demulcet, subditque nuper orato numine discessi à fano, vbi à viro pietatis cultore intellexi occulta, per quæ mens mihi reuoluta distrahebatur in varia. Primo albescente iam mane, dum suaui detinebar sopore mihi videbatur inspicere mulierem candidissimo amictu decoram quæ piliolo elegantibus comis imposito vocauerat ad se puerum quemdam.

dam. hic modo in venuſtæ fæminæ ſe concitabat occurſum, ſe modo illius diuertebat amplexu. tandem apparuit cum Eufride Armillus, qui pomum dextera porigens puello, ad albicantem fæminam eum adduxit; hæc omnes fæſtiua manu pertractans quodam ligamine tribus ferreis anulis diſtincto conſtrixit. hoc viſo ſonori[illegible]s quibuſdã tinnitibus expergefacta fui reuocata ad vigilias. Angebar, ne quædam prænoſcendi temeritas me in mendoſam ſomniorum fidem alliceret: verebar è contra, ne quod cælorum defraudatura arcanum, negligerem monita Deorum. Philoſophus, quem interrogaui, in hæc

S au-

audiui.

Suis satis vexata præstigijs freneticauit antiquitas, vt ne dormiens quidem quiesceret, quin somniorū turbaretur ambagibus, & tamen

Hom. Iliad. lib. p.

Omnia quæ sensu voluuntur vota diurno
Tempore nocturno reddit amica quies.

Claudian. lib. 3. pref.

Sub proprij laris ne dum tutela, sed vt cautius ad futura vigilaret vetustas, in supertitiosam prescientiæ auiditatem sub templo ce, debat victimas, completoque sacrificio sub pellibus cæsarum ouium incubans lijmphatica somnia captabat, quæ futuris euentibus credebat respondere verissima; digna quidem, vt sub cadaueram amictu futura

Macrob. de somn. Scip. cap. 3.

Alex. ab Al. lib. 3. c. 26. dier. gen.
Cicero lib. p. de diuinat.

tura quæreret ex vmbris, dum veritatis ad exitium cecutiebat sub luce. Tot piaculis, vel Pasipheæ, vel Amphiarai oracula defatigabantur & aræ, & tamen

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte
Et pauidas mentes falsa timere iubent.

Leon. de diu

Tibul. eleg. 4 lib. 3.

Nocturnis quibuslibet apparitionibus desiderabant interpretē, dum muti horrores per laruas tetribus alloquebantur nutibus, & tamen

Euripid. in Hecuba.

Et cum te fusco somnus velauit amictu
Vanum nocturnis fallit imaginibus.

Tibul. loc. cit.

Rem quidem, vt sinceram fatear, quandoque somnum prænunciat vera.

Alex. ab Al lib. p. c. 11 Artemid. d

som. ex Tiraq. ibid.
Albert. Mag. de som. & vig lib. 3. tract. p.

Non semper errat fuscatá vaporibus inscia sui muneris imaginatio, nec semper in somno veluti delirans phantasia rerum species ipsas confundit. non semper interior sensus, dū otiatur exterior, dormienti sub imaginum ludit inuolucro, sed anima veluti non remorata sensationibus velociori intuitu penetrat ad futura. horum profecto periculosa est indagatio, & decipitur plu-ries, qui sub turbido noctis velamine rerum prequidere tentat euentus, sed neque tam inutiliter in somno tardantem animam suspicari fas est, vt, dum sensus feriantur, ipsa prælustrare nequeat occulta. Quandoque somnū

Auero de diuinat. p.om

Albert. Mag. de somn. & vigil. lib. 3. trac. p.

Hom. Iliad. lib p.

ex Ioue est, & sæpe somnia oriuntur infixa, & stabilia, cum animatis altius quiescentis intellectualis pupilla neutrobiq; inclinata rectissimè cernit, & futura diuino quoddam dictante numine prænoscit. Socratem per somnium vaticinantem mirabatur antiquitas. quid mirum? Viro probro dormienti, & vigilanti æquo iure assistunt numina. Dum quiescit homo, facilius anima ad visiones aplicatur, quam dum vigilat, & circa sensibilia externa occupatur assiduè. Tunc mentis acies sensibilis cogitationis veluti laxata tumultu meliore sui parte elucet, & se vegetam ad somniandum acremque præbet, tunc ei

Amm. Marcel. hist. li. 2

Plato in Crit.

D. Tho. 2. 2 q. 174. art. 3

Plato Cicer. ex Pined. in Iob. tom 2 c. 35. vers. 15. & seq.

visa quietis socurrunt trãquilla atq; veracia. Edocent verissimi oraculi documenta, quandoq; Deum somniorum medio mortalibus diuinissima præmonstrare, & sub nocturnis vmbris emicare cælestia humanitate quiescenti; sic dum homo sub mortis specimine constringitur, Dei munere ad perennis vitæ imaginem elleuatur. hoc siue eueniat boni dæmonis ministerio eccitantis imaginationem, & phantasmatum componētis ordinem, siue ab immediata ipsius supræmi numinis actione, quod nouam aliquam intelligibilem speciem, ac spirituale futuræ rei simulacrum efformet, ex his tamen abbunde liquet

Gen. 26. n. 24. Gen. 28. n. 12. Gen. 21. n. 3. Dan. 2. n. 19. Reg. 15. nu. 10. Iud. 6. n. 25. & alibi. D. Tho. p. p. q. 111. art. 3. Thyr lib. de app. imag lib. 1.

quet nobis inesse aliquam radicem spiritalisque naturæ vim, per quam in somnijs anima prænoscere possit ventura. Sic verũ numen prodigiosa operaturum transilit, quidem creatæ actiuitatis sphærã, sed naturalis tamen potẽtiæ persæpe vtitur exordijs, & imperscrutabile quandoq; arcanum, naturæ principijs confiditur. Somniorũ interpretes habuit antiquitas, sed persæpe mendosos, dificile est enim fatorum imagines per vmbras dignoscere. Dum prima albescit Aurora, solutior fides irrogatur somnijs, & dulcior tũc quies suauissime exploratur futura; emergit enim tunc animarũ vigor pro-

Plato.

Samb. de hist. e. de somn.

Saluian. de prouid. li. 7. Leon. de var. hist. lib. 5. cap. 10. Celius Rod. antiq. lect. lib. 14. c. 46. & seq.

Eurip. in Rhe.

Tertul. de ani cap. 48. Phi-heb. de som.

ducto sopore. Tu igitur non temnenda præuidisse reor, dum ab exordio lucis initiatum est somnum.

Ouid. her 18. ep. ad Leon.

Namque sub Auroram iam dormitante lucerna
Tempore quo cerni somnia vera solent.

Aul. lyl. noct. att. lib. 4. cap. 4.

Vidisti mulierem, quę pileata libertatis indicat effigiem. Adolescentes, qui pomo alliciunt puerum; sunt forsan vicino coniugio à fatis conscripti; nuptis enim malus destinabatur cotonea, qui dum fasce anulis distincta circũaguntur à libertate, vxorijs accomodantur nexibus. Plures de meo somno hęc repetijt Philosophus, quæ, dum gaudio me gestientẽ nimio cognouit, ad memoriæ reparamen scriptu...

Alciat. Embl. 204. ibid. Coment.

con-

conceſſit.

Eſt animal fœmina ſua ſponte religioſum, & prolixæ credulitatis geſtans ingenium ad cuiuſque dicta accomodat fidem. Tantæ ſpei nouitate exhilarauerat animam Eufrides, & ocultis quibuſdam commota placitis ſerenabat frontis leporem, cum Delius, qui turbida animi motione propriæ conſcientiæ torquebatur Flagello, peccatũ enim ſequũtur in corde flagra, & noxia cogitatio ſibi ipſi grauis comprimit delinquentem. *Iob. 7. n. 2*[illegible]

Quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & *Iuuenal. ſa*[illegible] *13.*
ſurdo verbere cedit
Occulto quatiente animo
tortore flagellum.

Hinc ſemper pallenti vul-

tu timoris asperabat animum cuciatibus, sed eo die veluti improuisa quadam fælicitate fluctuantes conciliasset affectus, iactans se regia voce ad solemnem pompam accitum, iussit Eufridi muliebris mundi decerpere nobiliora, vt pretiosiori elegantia, & ipsa duceretur ad aulam. Parauerat Rex sumptuosos scenicę recitationis lusus, quibus Martis cū Venere captiuitatem adumbraret. Iam conuento populo aderat Eufrides, cuius vultum licet curarum morsus affligerent; fæmineæ tamen venustatis ak lucebat in pompam. Interim datur Delio coeuntium gentium ad ostia impetus cohibere, vt ambitiosa

tiosa ingressus dificultate populorum alliceretur curiositas. cumulabatur plebis accessus, & nobilium, qui qualibet actione ad fastum composita, veluti admirationem ipsam fatigaturi titulorum numerositate se pergraues reddunt. quid mirum? fucatis penitus exhausta blāditijs adulatio, & tunc tenuit suæ iniquitatis fastigium, dum superlatiua nominis insignia, cuique elargiebatur ad nauseam. Sic nostra hac ætate fæda nundinatione homines mercantur cognomina, & quandoque vnius tituli pretium auitæ substantię summam absorbet, sed quid prodest pecunia corruptum nobilitatis iudicium, si animus sensuū

ad nutus inter sordida rusticetur? quid iuuat nominum dignitas, si vile ingenium inter suam iaceat æstimationem? Vera nobilitas scientiarum describitur in albo, & indecorum semper viuit animal ille, qui litteraria rationalitate non contrahitur ad sapientiam. Aduentabat igitur infimis promiscui nobiles permulti, quorum vestium superbia per gemmarum auriq; nitores excidebat tenebras, noctisq; vmbras conciliabat in radios. accedebant matronę extento collo, & nutibus oculorum ibant, Armillis, & torquibus luxuriabant amictus, & sericis variata vittis purpura longo ære quæsita lasciuiebat in vesti-

Cassiod. epist. lib. 9.

Innocent. 3. de contemp. mun. lib. 2. cap. 38.

vestibus. stabant paliata tapetibus pauimenta, ne pedi deesset cur superbiret in passu, & nescio an oculorum ad lautitiem an noctis ad iniurias, luminum vbiq; micarēt congeries: crebræ funaliū faces horroribus in lucem reformatis eccitabant vndique lætitiam, cereis tamen laxata in lacrimis annuebāt, quam breui fulgore hominum vita desineret ad funera. Sedauit populare murmur hilaris tubarum clangor, cui improuisa scenicæ cortinæ fuga successit: apparuit theatrale miraculum. Ver picturatum in tellis exilebat ad flores, quos tranquilla artificialis lucis clementia fouebat. ibi dum ripa viri-

di

di pubeſcebat ſmaragdo , tacito murmure immobilis adoleſcebat vnda ad curſum. illic arrectæ fontes coronatæ lilijs, & roſis ſtillabant delitias, & vndę colorato margine vallatæ ſtagnabant floribus in ſpeculum. Montanæ rupes cōſcitæ mirtis, dumoſi colles ſtrati hiacintis, laureæ tis inſerta cedrus, ſtillantes nectara cortices, nexa in roſcidos folia crines, odoruſque alitus artis ope fallebant naturam. Grauitatis colliſo pondere, æquis pennis libratus cupidinis in ſpecimen en aduolat puer, & à palmifero lucu, qui Venerem Martemq; complexos opacabat, aduocat lugentem Himeneū; nuptialis Deus in

in ridiculæ pompæ ſpectaculum trahitur ab Amore reluctans,& increpatur cachinis, quod voluptatis mutilet rithmos,vel vnicæ alligando hominem libidini multiplicis prolis impediat ortus. laſciuientis methodi licentia iurgatur, quod perſæpe diſpari faſce vxoriam ex ſene,& iuuene componat mixturã, quorum alter,(quod enim ſolutis eſt vetitum, tunc tranſit in legem) nauſeanti ſtomaco ingratam Venerem tenetur implere, luſorio carmine deridetur, quod perſępe à dotali auri ſplendore ſuas accendat faces, & potius argentũ, quã mulier petatur coniugio. æquus Aſinus veſtis, lectulus, calix etiam, & vr-

Innocent. 3. de contempt. mund. c. 16.

vrceolus prius probantur, sponsa vero vix tandem ostenditur, ne prius displiceat, quam ducatur. denique cum sacrum numen frustra mærens neminem inuenisset, cui suipsius committeret clientelam, ab impio Cupidine eicitur, opprobrijs sollicitatur ad fugam. Interim assurgunt Mars durus blãdaqui Venus, & canora verborum mollitie se prouocant in amplexus. Aduolat infantiale amorum ministeriũ, roseisque sublata nubibus amantium copia circumducitur, & impijs catilenis adulterorum celebrantur fortunæ. O impia hominum scelera. Ad theatra confluunt populi, adducũtur fæminæ, & virgines,

vt

vt mechandi edifcant folertiam, muficifque tonis prurientis naturæ mouecãtur incitamenta: vt armonico cõcentu facilius anima exhilaretur ad libidinem, metrico fuco ennarrantur delicta. Vidit antiquitas Ifidis templum, fub quo adulterorum ftipulabantur commercia: publica noftra ætas conftruit fora, vbi obfceni cupidinis fumptuofo impendio cantibus coluntur delicta. Aquilæ Ganimedẽ rapientis in fcenico lufu explicuit volatum Domitianus; pallanti lafciuia effrenatur comica ambitio, & fub moderniori cœlo dramatici lufus in politioris vitæ exemplum inuenti, inter impudica quæquè

Alex. ab Al gen. lib. 6. cap. 8.

tur-

pantur. Dum continuatur fabulæ peryodi

ufon. in Mosel. *Inducant aliam spectacula vitea pompam.*

Iubet Cupido, & en rupes viridesq; campi illico reformantur in ædificia, vbi non tenuato solemnitatis decore marmora ex arrato auro, columnæ argenteis torqueatę laminibus, gemmatoq; capite completę, parietum varijs aptata crustis celsitudo, struebant palatia, & vrbem, cuius vndique ędes ex delumbati montis saxo, vel pretiosioribus collium viscerib[9] ellenabat ambitio. Templa, vbi imaginem densitate veluti laruata religione repudiabatur lux ipsa; Theatra vbi læpidissima gradum spissitate, conge-

stus

ſtus populus gladiatorio ſanguine ad crudelitatem geſtiret, forum vbi excelſa moles plumbeo onerata tecto quæſtuoſos clamantium rixas ſtueretur, inſignem hæc omnia Citheram adumbrabant ciuitatem. Huius in proſpectu eminebat grande ædificium, cuius frons aureo circumtracta cornice varijs ex ebore implicabatur amorum imaginibus, parietes hieroglyphicis ſignati caracteribus, quibus non cabaliſtica fatigaretur per numeros, lineas, circuloſq; ingeniorum ſedulitas, vel picturata phraſis elementorum explanaret magiam, ſed myſtica quædam luxuries cuiuſcũque libidinis erudiebat ad

pro-

procacitatem. obſcena vndique myſteria numinumque nefandos concubitos, inpudicos pruritus, quibus cælites infamauit veſana fabulandi licētia, aut ſculpturæ exciſerat labor, aut penicilli delineauerat ſolertia. è criſtallinis feneſtris, argentea vaſa florum varia coronabantur vbertate ſubtanteſq; porticus mirto in ſimulacra virentia adulto lepidè cingebātur. ſuperbiebat veſtibulum, & valuæ eneæ aurea celatura circumactæ vibrabant ſplendorem, quibus ſtabat aditus ad florētiſſimum ſpatium, in quo elegantiis viridarij effuſa mollities prouocabat animos ad libidinē. ad huiuſce ſcenæ faſtus prodiga

Regis irruperat manus; vt vnius noctis luxuria annosæ parsimoniæ deuoraret prudentiam, vetustosq; derideret lusus, dum

Tunc neque marmoreo pendebat vela theatro
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic quas tulerat nemorosa palatia frondes
Simpliciter positæ scena sine arte fuit
In gradibus sedit populus de cespite factis
Qualibet hirsutas fronte tegente comas.

Ouid. ex Albert. de arch. lib. 8.

Tanta igitur luxus insolẽtiæ plaudebat populus, nescius forsan scenicę lętitiæ libertatem in noui vectigalis legẽ fore transituram, vt eneruatum impendio restauretur princi-

pis

pis ærarium) cum prodijt è ditissima domo ridenti vultu adolescẽs viridi splẽdidus amictu gemmarum nitoribus assueto, qui pulsata leuiter cithara tremulos prosilijt in saltus, vt inde pedes sibi propitiaret ad choreas:mox adfuere tibicines, & alij, qui multifidis suauitatib⁹ aduxere saltantes lupercos. festiuo igitur cõposito choro tota turba bacchanaliũ gustabat delitium, cum iuuenis, qui numen voluptatis ostentabat, cæpit libidinum euomere sordidissimas voces, & meretricum acclamare militiã, qua morum continentia pessumdatur, mala dicendi mollitie polluit proborum animos, & lasciuientium

Heliogab. ad Meretric. orat.

entium laudata cachinis obſcena cecinit, quibus

Auribus atque oculis concepta vrina mouetur. *Iuuenal. ſatij 11.*

plaudebat impudicus adoleſcens mæchantium fortunis, nam, & ſors ipſa licet cæca, amat tamen viuidos iudicare colores, & amaſiorum partiri delitias

Fatum eſt in partibus illis *Iuuenal. ſatij 9.*
Quas ſinus abſcondit, nam ſi tibi ſydera ceſſant
Nil faciet longi, &c.

Infami carmine ſuaſit ſcortorum dilectiones, cũ melius ſit amare meretricem, quam neminem, & dum hominum rara procreatione elanguet natura, crebro libidinis vſu ſuaſit viuentium ſollicitare natiuitates: huiuſmodi coruptiſſimi moris voces, ne *Senec. lib. contro. 5.*

nau-

nauſeanti genio eccipereñ-
tur, varijs conditæ ſalibus
placebant vulgo, & licet
poeta, qui dramaticum
contexuerat luſum, eſſet
vir impolitę literaturę, at-
tamẽ accomodato ad ple-
beios riſus ingenio poęſim
famę ſortiebatur amicam.
Et noſtris muſis hæc canẽ-
di tranſmiſſa lues, impurũ
ſcenica libertate ſouetur
eloquium, & ſub theatra-
li fabula latitant amorum
impetus, quibus audientiũ
honeſtas colliditur, & trũ-
catur. ingrata ſunt plectra,
quæ à libidinis furore diſ-
cordant, & peſſimis canti-
bus, maloque mentis acu-
mine, dum morum cru-
ciata exhalat continentia,
vitale ſibi protrahunt no-
men ſcribentium verſus.

ſub

ſub cantilenę luxuria pendet ſæpe è citharedi filo ipſius honeſtatis vita, & mollis verborum concinentia veram animæ diſſoluit armoniam.

E ſuperbis foribus exiuit Citherea ipſa vrbis Regina, quæ Martis laxata in amplexus ſuaui modo elanguebat amorum deliquio, agitabatur modo delicatis amabilis flammæ tormentis; ſed videns hæc aduentare Vulcanum ſordida rubigine numen, & fuliginoſis aſperum maculis, vt illico adulteros celaret affectus in meliorẽ compoſita formam geſtienti ore excepit Maritũ, annuitq; præliantium Deũ illi gratias acturum adfuiſſe, cui clipeum nullo ictu

penetrabile elaboraret; gestiebat non benè sui dedecoris compos Vulcanus, quod sibi belligeri numinis conciliasset obsequia, cui ne vrbanitatis peccaret ad leges, iussit vxori, aulicis vt pote erudita erat læporibus, diuino aduenæ hospitij, & amicitię curare munificentiam. Tãto sortis munere gauisus superbiebat Vulcanus fortissimi numinis sibi acciuisce necescitudinem, & triumphalis amici propriã ædem plaudebat decoratam. haud gnarus erat infelix bene vxorati cũ potentibus familiaritatem ignotum desinere ad lenocinium, & erectas nobiliũ amicitias infamib9 coniugij capita fastigiare coronis.

nis. Tali claudicabat infortunio Ciprignæ Maritus. turgebat se Marti obstringi amicum, & quæ nescius calumniæ eleuabatur in capite dignus, vt sol comitceretur gestantem in fronte lunam. Dum lætabatur hic Mauortem coniugis abductum in ædẽ blanditijs tanta numinis maiestate honorabilẽ magnis clamoribus aduolauit Hymeneus, qui disrupto cæsto succisoque vinculo nuptiali cæpit obiurgare Vulcano inexaminata Veneris scelera, quam sibi virginem in coniugio, cæteris in amore comunem haberet. aperuit, rupes ipsius susurrare infamiam, & tanti dedecoris antra, & montes iam esse loquaces. dum

Boc. gen. de 1. de.

tamen nondum ſtupore detentus ipſe interpellaretur ad maculas coniugij agnoſcendas. Annuit,quā male inſudans mallearet Marti enſes loricam, & clipeum, dum ei ridiculis reſponderet criſtis ad caput: denique ſubdit, ne teſtis tantæ culpæ deeſſet de viſu, ipſum oculum mundi nempe ſolem criminis auctorum fidem. Ebulijt ira fumidum numen, & tacita admiratione turbatū terribili excanduit furore, ſed virium belligero deo reflectens ad imparilitatē præcipites ſuſpēderat iracundiæ motus. Improuiſam ſcena vndique rutilauit in lucem, & flammiuomis irradiata fulgorib⁹ ſub micātiſſimo curru exi-

buit

buit Phæbum aureo capilitio nitentem. irrorato hic lumine diffuſo adorſus eſt ſolari Vulcanum, dum teſtabatur ſe multiuago curſu metitum terras, raras haud temeratas inſpexiſse nuptias: mechantiũ vxorum mortalibus congenitos eſſe iocos, vnde,& par eſſe inter cælites adeſſe tutelare adulterij numen, quod luxurioſæ leuitatis holocauſta deguſtet. Hoc futurum humanitati in exemplum, dum naſcẽtibus ſæculis erudientur Nomades in comuni thoro iocare, vel Indi, Æthiopes Meſagetæ impunitis comiſceri adulterijs eoq; forſe auſpice aduenturum, vt inter fortunatæ inſulæ delitias ſpõſas mariti cor-

Alex. ab Al dier. gen. 4. ca. p. Tiraq. lit. P. G.

 rum-

Sardus de mor. gen. lib. p. c. 6.

rumpendas Regi mittant, vt nobile adulteriũ coniugij fasces illustret, Afri hospitibus præbeant vxores, Volsiniensis seruis, næ superbiat nimium fæmina naturæ vitium vnius viri alligatam esse Cupidini.

Cornut. de nat. deo. c. de Vulcan.

Quia imo Iouem sibi adulterum ob facinoris gloriã in Mineruæ partu obstetricantem voluisse Vulcanum. pudendis ritibus effundebantur in male vxoratum numen dicteria, cũ Vulcanus, aut maritalem tuiturus fidem, aut non cessurus silentio obiurgantiũ improbitati, auerlari cępit detrahẽtis Apollinis facilitatem, qui tam maligna opinandi acerbitate vrbanas cum Mauorte necescitudines retorqueret

queret in adulterij suspicionem. huic blandiloquo ore subdit Phæbus, quod si vellet in meliores vsus oportuna vti credulitate, simularet ad Lemnios discessum, tunc sub aperta luce lasciuas coniugij tabes eidem detecturum inspicienti. recrudescente ad furorem stomaco occuptauit solis sponsionem, & abijt vterq;

Hom. odis. lib. 8.

In alia impudicitiæ synopsim comica lusit libertas, & renouata chorearum alacritate lepidissimã scenã in horridiorẽ aspectum subduxit. Aparuit turbidus fulginibus aer, & scalpsa in teterimum specum saxa lemnij numinis explicuere locum. ibi ignis fabilibus asperatas sudoribus

castigabat ferri duritiem, vt maleantis ictus ad nutũ, quas artifex, vellet, recurreret in formas. Interim fatigati serui incomptis recreabant laborem cantionibus, cum prosilijt elegans mulier toto vultu amabilis. huius laceratus erat amictus, non sordidus quidem, & quamuis vilis, quibsdam tamen nitoribus veluti asterismis distinctus sublucebat. Modestissima Virgo alternos ad incudes speculabatur sonitus, sed clandestina obseruatione hęrebat specus ipsius ad angulum. hæc erat Philosophia, quę post profundam speculationẽ in hæc fermè verba erupuit. admiror profecto quænam amænitas origi-

nis iactetur musicæ, dum inter sordida hęc artis mãcipia natalitiam sortita fuit fortunam, quę forsan, vt superbiret fumosa, ad sui orientalis splendoris claritudinem, sub duro verbere fuligines accendit: garulam hanc prolem aduexit mundo Mercurius, qui ex collisio percusoque aere nata ostendit eiudē professores instabilitate assidua fore dimouendos, seu mercenarium numen suscepit hanc filiam, vt aer ipse in armoniam accomodatus mala hominũ ambitione esset in pretio. Turget canentium turba, quod nil armonia nobilius construat mundum, componat animam, mulceat mores, leniat vitam. At

Giose. Zarli. del. mus. c. p.

Iubal. è stirpe Cain. inuentor musica Ibid.

Cel. Rod. li. 5 antiq. lect. cap. 21.

T 5 ni-

nimium musicæ species cũ ipso genere male confunditur Musices per se ipsã quidem magnifica in tria membra difunditur. Prima, in quas distribuitur, partium enharmonica nominatur. hæc per syderos tractus concepta, cælorũque vertigines edita superos ad inferiorum naturã colligat, & sub vniuersalis amoris præcepto cuncta disponit suauiter. Altera diatonica designatur: hãc præ cæteris mundo aperuere alumni mei Pithagoras, & Plato, per quam anima morum concinentia exhilaretur ad immortalitatem, & virtutum purgata modulis numinibus digna consurgat. his duabus longè ablegatis, Cro-

Cel. Calcag. lib. de pro fe.

Nicol. Bart. de Mus. c p.

Cel. Calcag ibid.

Cromatica sub luxurianti improbitate in coruptiorem vsum retorta viget hodie sub comuni dilectione decorata. hæc superbit adeo, vt proprijs licet multum deuiet à legibus, spuria ambitione ipsorum principum perdat animum, & gloriam. resonant aulæ spadonum clamoribus, qui cromatica garulitate delicatas occupant aures, quæ populorum deberentur precibus, & regimini. Ars hæc ad histrionicam vilitatē depressa nobilium colitur manu. aditum citharædo cortina vetat, quam supplicantium impedit egestati. plus plauditur sibilatri fistulæ, & organicis magis inflatur fortuna ti-

Martian. li. 7 de Arist.

Cel. Rodig. ibid.

nitibus, quam scientiarū, ac facūdiæ eccipatur dulcedo.ad vberimos quæstus trahuntur turbę canentiū, & ingrato fastidio persæpe oratoris auditur intelligentia.

Artes discere vult pecuniosos
Fac discat citharadus, aut chorüales.

Grandius premium cordarum creditur tono, quā eloquentiæ vinculis trahentibus animam rependatur debita merces; quinimo damnata virtute, musices ipsa triumphalis patrimonij possessione donatur, vt cromaticæ mollitiei ad nutum langueat laurus, & inseruiat, quæ sapiētum oritur descripta coronis. Miror, inquam

Sueton. in Nero.
De Ptolom, Strab. li.17.

talem

talem ad modulos ioculatoris vocis fælicitatem, dũ hic canoræ artis fumigata video primordia. Obstupeo insuper vitiatam, nedum hominum, sed, & Deorum opinionem, dum honorem ab vnius mulierculis luxuria pendentẽ arbitrantur. Quid fragilius vitro? quid ad libidinẽ procliuius fæmina? Quæ nam seueritas iudicij famę decus ad muliebris pruritus alligauit imperium? Pro honore fatigatur sub cruento discrimine miles, & truculento obuiat hosti pectus ad necem, pro honore, vbi magis densantur pericula, eo conuolat audacior, & sub ancipiti Marte feruet ad vulnera, huius tamẽ nominis inno-

cen-

centia ab adultero coniugis iugulabitur amplexu? Pro honore sub ardenti lucerna macerat vmbras ad vigilias eruditus homo, & discurrenti animo per volumina anhelat ad gloriam; laxato in sudorē sanguine meliores viuendi dies effudit ad paginas, & quietius tempus calami transfigit acumini, vt superatis annorum lapsibus triumphet ad famæ perennitatem, & huius dignitas à turpis Hymenei fascibus trahetur captiua ad ignominiam? Hæc metrico ordine explicabat Philosophia, dum noscebat Vulcani imprudentiā, illic cito aduenturum, vt reticulum fabrefaceret, qua vxorem è mari natam pisca-

piſcaret in adulterio. Inſipiens numē proprij coniugij infamiam nocturnis traddendam horroribus, ſic voluit cunctæ cælitum turbę protrahere in aſpectum. Interim cyclopedum vnus notauerat mulierem ad veſtibulum antri cogitabundam, quæ cum ſoleat popularia inuitare conuitia, cępit monoculus gigas rudi ſtylo ingenioſæ lucis matrem affligere, & ſatyricis inculcatam cachinis eiecit. Neſciunt viles animæ ſophię parare ſecuritatē, & oderunt, quæ nequeunt corruptiſſima mente percolere.

Ederat tandem Poeta Vulcani retis ſtructuram, quam plurimis intercalatam

tam iocis exposuit theatro. & prostituta denique facundia lasciuiæ compēdijs clausit fabellam, dum aduocatis numinum comitijs adduxit Venerē Martemque nescio, an magis amplexibus, quam ferreis obstrictum vinculis. placidissimam comēdauere dij Vulcani vindictam, & adulterij offensam mitigauit ingeniosæ artis encomicum. plausit delicto, & pænæ inter cæteros Mercurius, qui interrogante Apolline, errupuit in vota capturæ, dum æquis cōditionibus ad tantam obduceretur amorum suauitatem. Hæc est asueta libidinis ratio, quæ turpia quæque desiderat, dūmodo sibi comparet lasciuæ

Home Odis. lib. 8.

fortunæ suffragia. Onerare patitur ingenui animi verecundiam, dũmodo inter leuissimas luxuriei vanities properet sensus ad impudica.

Terminato iam dramatico lusu abibat vulgus, & altissimis laudibus denunciabat poetæ ingenio, qui tum prospero carmine impleuisset lætabilis populi auiditatem! Olim languentibus genijs sub verborũ fuco dabat poæsis amaritudinis salubritatem, sed alijs, & nostris sęculis mæretricio titulo haud potuit cohiberi metrici pedis licentia, quin pessime furiat ad iniqua. Hodie vel arguto poetici plectri arcu iaculatur meliorum fama, & maledico serpit

Plato in Ion

Auson. ad Nep.

Iuuenal. satiŷ 7.

Plato de Rep lib. 10.

serpit versus modulamine ad innocentis nominis necem, vel inepta carminum mollitiæ hebetat mentes: verbosa suauitas, & apollineus splendor ad impudicæ flammæ conciliatur ardores. Si quandoque hæroum ad gesta hodierna poætarum emendatur inscitia, tot inuoluit figmentis dicendi methodus, vt hyperbolum multifaria moles facinorum obstruat credulitatem: sic laudes deturbantur ad nugas, & comentitijs dicendi figuris colliditur gloriæ fides.

D. Basilius de leg. genti. lib.

Præ cæteris repetebat domum Delius regijs exhilaratus fauoribus, vt sibi solitæ expeditam fortunæ viam cognosceret. Eufrides

des dispari affectione cõmota inter communes fastus lacrimabat Armilli calamitates: Dũ regij sumptus magnificẽtiam popularis rumor tollebat ad astra, ipsa à Rege criminationis dilectissimum adolescentem angebatur periculo.

Vix peracto lusu Rex ad se vocat prætorem, quẽ captiuorum in iudicialem culpæ disquisitionem elegerat, imperat huic, vt clam Armillum, & socios carcere exutos libertati restituat, iniuncta tamen lege, vt non interrupto secessu totum Angliæ regnum dimittant, (ne forsan tepidus videretur agnati sanguinis vltor) ac ipsorum è compe-

de

de fugā simularetur. Deinde post nos è catenis abactos, ad Delij capturam validius disponeret satelitium. Nil iucundius audiuerat vnquā Prætor, cuius fallax ingenium, vt fælix beneficium sibi in quæstuosum nefas accomodaret, illico acciuit dētentos, quibus hæc inquit. Ne vobis rigeat animus sub trucis Regis asperitate ò fratres. meditatur ille apud manes vestro sanguine expiare Arsacidam, & insonti cruore themidis ad aras sacrilegam agnatę mortis effundere vltionē. Viuant numina. vestro reatui non debetur securis, nec defensionis necessariæ delictum carnificis congruit mulctæ. tantum

ego auuersatus flagitium, ne iustorum sanguine polluar, mallo vobis comune exitij subire discrimen, quam mihi inuiolabile iustitiæ numen impio hoc scelere perturbare. iniquitate nimium grauatur ministri anima, quæ iniusti Principis se exercet ad vsum. gratæ sunt dijs fallaciæ, quæ temperant imperantiũ crudelitatem, diuinasque tuetur leges, qui tyrannidis ędicti obtundit acerbitatem. O quam male perditur conscientia stipẽdijs, & mercedis vbertas, cum perenni mali actus compensatur aflictione. Auertant dij, quod liberali Regi placiturus iustissimum hoc meum subselium patiar immani

fæ-

Symach li. 9. epist. 115.

fædari decreto. In sola conſcientia eſt fructus, & ratio virtutis. Sterileſcat in me Principis manus, dummodo effotus ego iuſtitiæ dijs parturiam digna, quinimo trudatur in me regiæ indignationis procella, dummodo candido animo cælitum mihi præparem ſerenitatem. Auſpice igitur optimi geſti conſcientia, vobis fuga definiam incolumitatem. Vos manumittam hac nocte è carceribus, ſed vt ferrea laxetur manſio, aurea eſt opus largitione, vt longo munere vobis fallā cuſtodum pericula, & tenacitatem: veſtræ ſalutis modo tempus pendet in puncto, quod ſi tardior mora abſumet, vitalis li-

nea

nea in crastinam lucem vobis scribitur intersecanda. prociderunt ad pedes dicentis aflictissimi socij, & veluti Iouem liberatorem ditissimo adorarent sacrificio effuderũt in faciem eius fulgidam gemmati æris copiam, qua fęliciter libertate redempta se obducerent vinculis. Prætor simulato cum custodibus colloquio eos iussit abire. Pessimi Ministri auara manus infamat sæpe Principis munificentiam, & dum venundatur ab iudice Regis ipsius clementia dominantis nomen veræ gloriæ laborat egestate. Cum Nardisio, Holandro, Armillus, veluti eccitatus à somno speculabatur anceps, quodnam

beni-

benigni fati artificium, iã quasi excisa retexeret stamina vitæ; sed non penitus euerberatum opinabatur sortis furorem, nisi Eufridis furto exilium vbique sibi cum dilectissima sponsa constitueretur in patriam. Iam nox dimidium tenebat spatij, & in vmbrarum fastigio opacabat orbem ad somnum. Sub tremulo sydereum radio trepidabant fugientes, ne nouis implicati periculis remearent ad compedes. peruenti cuiusdam viæ ad ostium inspexere subitis flammæ nitoribus nocturnum aerem reformatum in lucem. cognouit Armillus Delium numeroso cereorum stipatum famulitio progredientem ad

ædes,

ædes, vidit, & Eufridem, quam palpitanti animo vix exceperat intuitus, cum in Armillo amoris insaniam Philosophi, & Holandri fatigauit patientia; ne in noua pericula præceps defraudaret fati benignitatem. crebris cæpit adolescens interpellare suspirijs prædilectę puellę desiderium, sed à Philosopho monitus, vt subocul-to comitatu euntis legerent vestigia domumq; si quo possent solito amantium signo penetrarent absconsi. Quando obstinatur fortuna in beneficijs, & quam eligit impartiri felicitatem, continuato munere per noua discrimina in meliorem auget conditionem. Vix isti

aplicuerunt ad Delij ædē, cum Armillus data soliti subscibilantis murmuris nota ad notissimum sonitum euolauit Mexina, & licet ad incerta nutaret, impauida tamen prosperū voluit tentare euentum. Venit, vidit, & cognouit non dubitabilem lectissimę sortis successum, Armillo socijsq; facilem concessit aditum, dum tota familia theatralibus incitata vigilijs discumbebat oscitanter in epulis, nesciūt enim curialium mensæ parcitatem, quæ cum poculentis emungunt clientum viscera. Subita admonitione ingressi prouocant non ad hospitalitatem, sed ad fugam vna cū Eufride Mexinam. grandes ausus protegunt

tegunt ſydera, & periculum periculo vincitur. iuuatque quandoq; temeritas conſilij, dum in extremo diſcrimine nos ſolius fortunæ fidimus arbitrijs. hos præcipitanter Mexina in remotiorem domus occluſit ſtationem, deinde ad dominæ tranſitura lætiſſima nuncia, audit fores arietari, multiplicato tumultu præſtringi domum, armatumque furorem per totam ædem horreſcere, tremens Mexina, dum pro incolumnitate partes petit interiores, incidit in Delium, qui vinclis alligatus trahebatur ad carceres. Ingemuit facinoris ſatisq; turbata ignoratione, ne quomodo Armilli libertas cum De-

lij consentiret captura.
Ducitur interim ad compedes, qui toties sub munerum præssura iugulauerat iustitiam, & coronatur ad pænam satællitio, qui toties inulto crimine de aliena triumphauit innocentia. abijt militaris manus, nec vlteriori præda, quam vnius Delij custodia pænates familiamq; contorsit. Mexina tremens adhuc ne sibi alijsue noui sortis impenderentur cruciatus, Eufridem ad Armillum sociosq; adduxit; quos cernens puella laruatas credidit imagines, vel ludentis fortunę iocos; sed cordis palpitanti fide monita propriam ibi astare animam, exuberauit lætitia in lacrimas, dum

fæ-

fæliciſſimi incendij ſibi intuebatur originē. Erat Virgo eo ingenio validi-tior, quo voluntate aman-tior, vnde tantæ oportu-nitatis non coruptura au-ſpicium, auro gemmiſque ad fugæ reparamen con-geſto cum Mexina Armil-lo ſocijſq; ſe ab infauſtiſ-ſimis laribus diuulſit. ſuſ-pendebat progredientium alacritatem varius timor, qui eo acerbius infligeba-tur animis, quo incertius erat alligati Delij cauſa ; & primordium. Verebā-tur ne eorum à carceribus fuga Delio tranſcriptum eſſet in ſcelus, ſed inde di-luebat opinionis ambagi-es, quod in tota æde, & familia ſolius Delij quæſi-ta foret captura. Reliquū

noctis properati itineris labor absumpsit, dum isti sub primo auroræ lumine cęperunt liberima fuga infaustam declinare vrbē. Iam mutatis equis miscerunt tabellarios Galliam versus ad agnatos, qui pecuniosum mitterent aduētantibus pręsidium. secundo omine perpatrantur cuncta, & affectuum concordia longè pręparatam auguratur fælicitatem. Acrior suaui ardore crescebat amantium flamma dulcior stringebatur amicitiæ nexus, & expeditius in sua cuiusq; vota colebat desiderium. Modestum honestatis dictamen conuiuendi non polluitur ritibus, nec pudicissimi moris ingenuitas sub comunis

vitę libertate diſperditur. Dum cęlum amantes amicique permutant, non tamen mali genij nouis ſarcinis ingrauantur, non enim vitia peregrina animus capit, qui ſemper ſe de morum probitate iactauit. pertranſeunt vrbes, tranſiliunt colles, percurrunt ſyluas, & inoffenſa itineris proſperitate caſus offert quæque fælicia, nec alius ſupereſt timor, niſi forſan ne progredientis Eufridis luci diſſima deſignent fugam veſtigia. Iam fortuna ſecernitur à flagellorum ritibus, & fatum in beatos, vbiq; conſtringitur euentus. Vbiq; aperitur cęlum in ſerenitates, quælibet ſuis laudatur terra delitijs. placida accur-

Caſiod. lib. epiſt.

 runt

runt hospitij beneficia, nullus exteri populi curiositas dat vijs obicem, & nulla tempestatis insolentia itineris subducit fælicitatem. cellsas montium summitates ad facilem transitũ accomodat amor, campestria per spatia leuat laboris fastidium, ad fluminum raptus, dum vndæ crispantur ad terrorem explicat ille meatus densasque lucorum opacitates suis comptas splendoribus tutissimam ornat in lucẽ. Iam Maria iucunditate aflatuum pernatantur, & tandem ipsius Galliæ margo pertingitur. Sortis tãdem stabilitur indulgẽtia, & patrij syderum influxus benigniori lumine iam recipit securos, Ibi frenatur

tur

tur tandem præceps itineris solertia, & obiosior incensus sollicito motu fatigatos tantisper restaurat. Iam sub francica securitate letiorem tentat solum: sed nimium forsan credidit impleuisse fortuna suo versatili munere istorum vota, ne in vltimam beatitudinis humanæ fastigium elati pernecesse in peius ruerent, voluit tantisper mitigare tantæ fælicitatis effluuium. Holander, quē cum Nardisio dilectissimā cinosuram, speiq; anchoram per tot euuentuum anfranctus colebant amātes leui ægrotauit febricula. Socij tamen rati sanabilem à non assueto motu infusam esse honorando seni infirmitatem, Pæonia

studuerunt arte, ne languentis aduenticio per iter concepto calore radicalis aresceret humiditas, neue dissipatibus labore spiritibus vitali intepescente calore grauaretur ad necem. infligebantur pauore tamen de leui ægritudine nō dubitantes ipsius senectæ defectus, quæ

Autorem vitæ igniculum
dercipit, & huius
Nutricium liquorem.

Eras. de incom. senect. ad Gul.

Creuit febrilis ardor, & languoris acerbitas Holādri resecauit sociorum fælicitatis nexum. præ cæteris laxabatur in mærorem Armillus, qui non scrutabili quodam viscerum affectione, præter debitam totam suorum votorum summam, prosequebatur Ho-

Holandrum.Nardi ſius cõ-
poſito ad Iuuenis ſolamina
vultu inquit.

Proſpera,ſed in plebem
ac vilia ingenia deueniũt,
aſt calamitates terroreſq;
mortalium ſub iugum mit-
tere, proprium magni viri
eſt,hæc eſt mortalium cõ-
ditio,vt prima viuendi lux
ipſa cum mortis vmbra
conſentiat. tetrica ambit
miſeriarum colluuies vitę,
quod percurrimus ſpatiũ,
& momentaneæ beatitu-
dinis, cui nos credimus,
fucum,aſperum Temporis
ferrum inopino exitio ir-
ruens abradit. Non eſt in
hoc orbe viuentis homi-
nis tentare perennitates,
ſed hac lege per æthereos
tractus euolant ſydera, vt
aſſiduè viuendi metam de-

Senec. de p... per. cap. ...

Ariſt. de iu... & ſenec. c... 14.

ſignēt, arđentque cuncta ad occaſum. comuni iniuria nos ad horribile hoc punctum dirigit natura,& nobiliores, quos parturit effectus, veluti nauſaeata opus, euomit in tumulos, vt omnium mater tellus ; iterum retineat in vtero extinctos, quos viuidos eiecit ab vtero. ſub perpetuo rerum fluxu ſtat illa materies cunctis aptabilis formarum ſubſtantijs, & inter pugnaces qualitatũ, ac elementorum motus inter eſſe,& non eſſe ſemper noua totius ſublunaris orbis reſultat effigies. aſſidua ſenſibilis nutare reuolutione, rerum hinc inde luctatur actiuitas, vt generatę,& coruptę mortalitatis viciſſitudo ſcenicos, veluti luſus

Ariſt. 3. eth. cap. 6.

Ariſt. 2. de gen. & coru. n. 3. cap. 3. tex. 68.

Alex. Aphr. 4 Met. s. 3.

lusus spectantibus dijs alternet. Mundus hic, quē magnum dixere animal sapientes, in varias agitatur motiones, non casu tamen, sed vt supremi Regnantis in tot fluctuantiū specierum vertigine immobilis elucescat potestas, & bonitas. Est quidem mundus sensibilis, intellectualis imago, sed suis alteratus fluuoribus vnius entis exitio alterius fęcundat originem, & dum cælestis terrestrem seruat, & fouet, circumagitur ille, nec proprio teritur motu, stat iste, & sua coruptus quiete ad nouas semper prosilit formas: Quid ergo in comuni vitę iactura lacrimat homo, cui perennem vitæ spiritum crea-

Plato in Tim.

Merc. Trisme. Asclep. c. 2.

Arist. de theol. egipt. li. 7. c. 4.

Arist. de theol. egip. lib. 11. cap. 3.

creatricis diuinitatis euocauit aflatus. Non moritur homo, viliori sui parte purgatus exuitur, vt cælestia sui petat primordia. Non ergo inuideas Armille tantam amici. Holandri fælicitatem (si forsan numina hunc interpellent ad sydera) huius bene conscia mens veluti per suauem laxata soporem euehetur ad immortalium stationes, vbi heroum animis permixtus consortio vanissimos tui deridet cruciatus.

Plato in Apol
Plato ibid.
Plato de Repub. dial. 7.
Plato in Apol

Suspirauit Adolescens amici Holãdri discrimen, & iuuenili curiositate quæsiuit an mundus ipse ingenitus, an vero, & ipse Tẽporis filius paternam expectaret voracitatẽ. Absit, illico

Arist.

illico subdit Nardisius; quod stagiritæ philosophantis ad fabellas accomodes credulitatem. Infuscat ille mentium claritates, dum ex obscurissimis æternitatis abissis tentat educere primordia mundi: erronea est speculantium contentio, quæ ad interminatam perennitatis lineam motum ipsum perducere studet; sed haud desunt intellectus, quos dum non captat insufficiētia rationum, docentis tamen seducit autoritas. ita dum grandes materias parua ingenia non sustinent sub aliena fide obcæcata meditatio soluitur in errores. Mundum igitur æternum voluit Aristoteles excusabilem fateor lapsus in

D. Hieron. e ad Helio. phys.

sen-

Genes. p. de plant. c. 2.

Sap. firmiter de sum. trin. & fide cat.

p. phys. ca. 6. & 7.

ſententiam, dum verioris ignarus hiſtoriæ edocuit orbis molē perpetuas abſque exordio in generationes duraturū. aſt qui veræ ſapientiæ dogmata profitentur, dedignantur actualem nimia ambigētis quæſtionis anxietate mundi diſquirere originem. In ſola poſſibilitatis ratione philoſophantium diſcurrit indago, ſed ne turgeat Peripatetica dicēdi licentia, & ſub edocentis deambulatione glorioſa religioſæ fidei prematur humilitas, audi amice ſtagiritæ rationes, quæ bene expeditæ mentis acumine effoſſæ ruant in preceps.

Obſtinata eruditione præmonſtrat Ariſtoteles cuiuſcunque entis naturalis

lis tria esse principia omni, & cuicunque vniuersalissima, sed si ab æterno fuisset rerum quęlibet species, earum generationes non præcessisset priuatio, falsū est igitur, quod cuiuscunque entis naturalis vti naturalis tria in summa vniuersalitate extent principia, aut rerum generationes æternas non fuisse docendum est.

Præterea si ab æterno mūdus fuisset creatus procul dubio ab æterno corpus naturale erat in se cōtinens, & motus, & quietis principium ergo ab æterno potuit de quiete transire ad motum immediatè, igitur priuatio motus tunc pręcessisset ipsum motum, ergo aut priua-

tio

tio fuisset æterna, aut motus, non motus, quia ante sui existētiam habuit priuationem; igitur priuatio, quæ per infinitum spatiū, (ne daretur assignare primam æternitatis horam) durasset, fuisset æterna, & ita mundus minime in suis generationibus fuisset æternus, si motus fuisset ab æterno, ergo & tempus, quod repugnat, non enim mensura secundum prius, & posterius congruit durationi infinitæ, cui nulli sunt termini, quod infra melius aperiam.

Deinde Aristoteles pluries negat in causis subordinatis dari processum in infinitum, sed data mundi æternitate daretur hic in infinitum processus, nam ho-

homo v. g. vnus ex alio, alius ex alio, & sic in infinitum processisset, repugnat enim, quod deueniretur ad primum hominē, à quo cæteri emanassent, aut si daret ille primus homo, primus canis, &c. per infinitum spatium ante prędurassent antequam in generationis actus exirēt. ne certum tempus in ęternitate assignaretur, quod vtique absonat à veritate.

Tutantur Aristotelem nonnullorū curiositas hoc methodo (prætermissis plurimis argumentorum ineptijs, quæ scholasticus vulgus dictitat ad nauseā) Deus non minus potest ad extra, quam ad intra in ratione potentiæ, sed ad intra exit in suos actus per in- *Durandi.*

intellectum, & voluntatẽ, igitur, & ad extra debuit exire in actum per ipsius mundi opificium.

Tollitur tamen ambago, licet enim potentia Dei non minoretur per obietum ad extra, discimi-natur tamen in hoc, quod in obiectum ad intra necessario fertur, tam in actione naturali incompræhensibilis generationis, quam in actione libera libertate essentiali actualis spirationis; in operationibus autem ad extra obiectum sibi decernit contingens, & libertate obiectiue contingenti se ipsam determinat libere ad actus. licet enim causarum prima sit ex suæ essentiæ quiditate sui ipsius comuni-

Scotus pluries in p.

ni-

nicatiua, quia bona, attamen per arcana suæ liberę voluntas, vbi, & quando voluit, exijt in creationis effectum.

Pro Stagiritæ defensione meditãtur aliqui, quod ita se habet intellectus ad obiectum intelligibile, sicut voluntas ad obiectum amabile, sed summi numinis intellectus ab æterno creaturas futuras intellexit, ergo ab æterno illas voluit.

Nec disparitate potentiarum tollatur obiectio, inficiunt, quod non minus necessario obiectum intelligibili datis omnibus requisitis intelligit, quam voluntas obiectum bonũ datis omnibus requisitis amet, nam bonum, vt bo- *Plato in Tim.*

num

num voluntas contrario dissensu auertere non potest, sed ab æterno existentia creaturum fuit à Deo cognita, vt bona, tum quia creaturæ sunt entia per participationem, tum quia bonitas est cuiuscumque entis possitiui passio, igitur ab æterno Deus ipse voluit creaturas.

Laxatur tamen per breui peryodo difficultas, licet enim specificatiuè voluntatis obiectum sit bonũ cognitum, attamen quia huiuscemodi potentia est libera, ideo suorum actuũ exercitium suspendere potest, non se diuertendo à bono, sed cohibens suos actus ne exeant, nisi ad libertatis arbitrium, & ex hoc non infertur, quod licet

cet, noluerit mundum ab æterno, quod ſit creaturarum fælicitatis inuidus, & quamuis per infinitum ſpatium à parte ante creaturas in abiſſis meræ poſibilitatis occultauerit, ſe ipſum externa gloria priuauerit, ac ademerit prædeſtinato animorum cætui beatitudinem, quam à parte ante per æternitates dæmones boni gauiſi fuiſſent; nam lippit mortalitatis intelligentia ad veri numinis arcana, cuius maieſtatis libertas, & nulla præuia meritorum cognitione eligit ad aſtra, vel dimittendos ad tartaras, deinde eiſdem libere captanda media diſponit. Impreſcrutabilis eſt mens illa diuina, adeo vt Sapiens ille

Ex Magiſ. ſent. Scotiſt. lib.p.diſ.41.

D. Aug. 12. de ciuit. ca. 15.

le hæreat anceps conquæratque dicendo (si respondidero eis, qui requirunt, quomodo Creator sēper fuerit Dominus, si creatura seruiens non semper fuit? aut quomodo creatura creata est, & non potius Creatori coęterna est, si semper ille fuit. Omnia absoluit perfectissimum numen, nec alieni egenus ministerij incomprehensibilia operatur. Quos vult è possibilitatis vmbras, ad esse dimittit, non omnia non semper, sed altissimis sapientiæ decretis cuncta disponit, consulit, suauiter distribuit.

Arist. de mūdo c. 7.
D. Diony. Areo. de diu nom.

Ingeniosa adhuc ferocit hostilitas, & pro Aristotele in hæc argumenta leborat. Deus est summū bonum

Plotin. En p. c. p. lib. 2.
Plato in Pha.

bonum actualiter existēs, cuius maius, haud esse cognosciq; potest, igitur ab æterno cum ipsa creatura fuit; nam vt docuit ille, maius bonum est Deus, & creatura simul, quam solus Creator; nã creatura si ex se est bona, ergo cum Deo, & creatura tamquã ex duplici ente bono fit maius bonum, duo enim excedunt vnum, igitur si ab æterno fuit bonum infinitum actu, fuit, & ipsa creatura actu.

Ex Durand. in p. dist. 43. q. 3.

Non me torquet obiectum, nam creatura respectu Dei non simpliciter dicitur bona, sed cum adito, & per participationē, nec dicitur maius bonum cũ Deo, qui in se continet, quamlibet perfectionem

D. Diony. lib. de diu. nom.
D. Bonau. in p. dist. 2. art. p. q. p.
Trismeg. Pim cap 11.
D. Aug. 6. de Trin.

creaturæ comunicabilem, fit quidem creatura maior cum adhærescit Creatori, sed haud melioratur Creator, cum creaturæ coniūgitur, vnde cum ab æterno omnem bonitatem possibilem eminenter, & actu habuerit, ad eius perfectiones non desiderabatur complementum creaturę, alioquin, & omne creabile effluere debuisset ad existentiam, vt infinitæ bonitatis modos impleret, vnde arrideremus canenti

D. Paul. p. ad Timot.

Lucret lib. 2.

Qua propter Cœlum simili ratione fatendum est
Terramq; & Solem, Lunam, Mareq; cæteraq; sunt
Non esse vnica, sed numero magis innumerali.

Hæc inquam non me, affligit difficultas, sed altiori

tiori petitur exordio ęterni mundi defensio in hunc fermè modum. Tota ratio cur supremum numen produxerit in tempore naturam, est, quia agit liberè, sed cessat antecedens, igitur, & consequens. illa productio tribuenda Deo respectu cuiuscumque termini, quæ est perfectissima, sed productio necessaria in Deo est perfectissima, patet de productione ad intra, quæ ideo est perfectissima, quia est necessaria, cum de necesse Deus & generet verbum, & vterque spiritum spiret, alioquin si non esset necessaria, sed contingens esset imperfecta, igitur,& productio ad extra, vt sit perfectissima, debet esse ex se

necessaria.

Nouum hoc dubitandi munimen tollitur, si consideramus operationē ad intra, non ideo esse perfectissimam, quia necessaria, sed perfectissimam, quia terminatur ad obiectum infinitum, vel vt quo nempe immensum illum perfectionis pelagum essentiam diuinam, vel vt quod nempe personam ipsam diuinam, vt speculantur sapientes. modo quādo Deus operatur ad intra, sequitur talem actum necessitas, quia obiectum vtrūque est necessarium ex infinita perfectione agentis, & geniti, seu spirati, sed quādo Deus agit ad extra, est perfectissima operatio, quia est à potentia simpliciter

Scotus pluries in p.

citer

citer infinita, ſed eſt contingens, quia ad obiectum pro diuina libertate contingens.

Non ſatiatur tamẽ hac reſponſione altercãdi occaſio, ſed vlterius producitur argumentum, videlicet Libertas diuinæ potẽtiæ, vel eſt ante decretum de faciendo aliquid quo ab æterno ſe determinat, vel cum ipſo decreto, vel poſt decretum? non hoc vltimum, quia numinis volũtas cum ſui ipſius decreto in ſenſu compoſito non poteſt non agere (operatur enim Deus omnia iuxta conſilium voluntatis ſuæ, quod conſilium eſt immutabile, & per conſequens, neque poſt decretum poteſt dici libera, nã *Ad Ephes.*

tefte adorabili ſapiente illo, velle efficax Dei eſt neceſſarium, igitur nec cum ſui decreto, neq; poſt voluntas increata dicitur libera in Deo.

D. Thom. de volun. Dei.

Quod autem neque ante decretum ſit libera (intellige tamen originis anterioritatem non temporis) arguitur ita.

Voluntas in Deo, vel determinatur hoc potius ad volendum, quam aliud ab intellectu, vel ſe ipſam immediate determinat. Si determinatur ab intellectu, hæc eſt potentia agens neceſſario, & per conſequens neceſſario determinat voluntatem, igitur hæc neceſſario aget. Si ſe ipſam determinat, debet ſe determinare in vnum

ex

ex extremis, quod eſt melius oppoſito, nam eſſet imperfectio, quod voluntes ſe determinaret in peius, ergo voluntas ideo ſe determinat in melius, vt non poſſit in oppoſitum, & per conſequens non ſe determinat libere cum eſſentialiter ſit determinata ad melius, nec poſſit in contradictoria, nempe prædefinire illud melius eſſe futurum, aut non eſſe futurum, ſed debet neceſſario ſe determinare ad operandum id, quod melius, nec poteſt in oppoſitum, ergo neque ante decretum voluntas diuina eſt libera.

Turget nimium humanæ ſpeculationis temeritas, & per ſophiſticos ſæ-

pe sudores sibi petit naufragia. Libertas diuina semper dicitur libera, & tunc maxime antecedenter ad decretum libertatis vtitur arbitrijs, non enim in ratione volendi ab intellectu determinatur, sed se ipsam determinat liberè, vnde inquit Sapiens ille pro libero voluntatis arbitrio diuisit singulis ea, quæ voluit. Tanta inquã diuinitatis libertas tot sacrorum oraculorum declaratur plausibus, vt non nisi vanissimæ meditationis mereatur censuram, qui exiguo mentis volatu altissimum, & imperscrutabile diuinitatis velle studeat pertingere. Operatur quidem Deus semper, quod melius, sed libere, & ideo

D. Ambros. l. de fide ad Grat. c. 3.

Apost. p. Corint. Marc. 14.

Ad Rom. 9.

Ex Daniel. 3.

Ex Sap. 11.

ideo melius est vnum ens esse potius, quam aliud, quia sic Deo placuit, vnde concludat docentis illius axioma Deus, si in cœlo, & terra quæcumq; voluit, fecit, profecto facere noluit, quod non fecit. An autem hæc diuina libertas dici debeat contingentia disquirunt abunde scholastici. Mundum in tempore compactum credimus pythagoricæ disciplinæ feliciores, quia ipse dixit.

Ad Ephes. p

D. August. in Enchi. c. 10

Scotus in p. dist. 39. q p.

Non desunt alij pro mundi sempiternitate ratiotinandi methodi, sed breui negotio teruntur in academijs. Repeterem quæque, ast incomptus scholasticæ phrasis ordo, si diu perduret nimium fastidit audientes. excusanda

tamen est rudis oratio. philosophia disceptatrix veritatis verborum amat nuditatem, rethoresque fugit ornatus. facultas hæc satis suis vmbrata ambagibus dicentis textura obuolui non patitur, sed doctrinæ solidissime austeritas delicatiori fucatæ orationis stylo haud potest signari.

Peripatetico clamore resonant licea, quod diuina voluntas est vna ratio simplicissima indiuisibilis formaliter, & per consequens aut secundum se totam agit, aut secundum nihil sui ipsius, sed ab eterno exijt in actum infiniti amoris ad intra, ergo & exijt in actum ad extra, ex quo ratione indiuisibilitatis se tota agit.

Ast

Aſt ſilent, dum audiunt, quod voluntas diuina ſimpliciſſima quidem agit ſe tota ad intra, quia tamen habent, virtualiter ſaltem duplex poſſe reſpectu duplicis obiecti diſtinctum, ideo in vnum exire, in alterum otiari pro ſuæ libertatis poteſt arbitrio.

Diſcurrunt alij, quod ſi Deus noluit mundum ab æterno, igitur potuit nũquam illum velle ſi libere produxit, conſequens eſt abſurdum, ergo & antecedens; Nam in Deo ratione infinitæ bonitatis eſt infinita inclinatio ad ſe comunicandum, ſed ſi nũquam fuiſſet mundus fruſtra fuiſſet illa infinita inclinatio, imo cruciata, quia dum ens propendit in

aliquid, qui impedit, torquet. igitur necessario debuit fieri mundus, cum sit impossibile aliquid frustra in Deo: si necessario, ergo ab æterno.

Ast coruit obiectio, nam licet in Deo sit infinita inclinatio ad se communicandum, subordinatur tamen talis propensio Sapientiæ, & libertati diuinæ; Nec patitur prima causa angores vndequaq; beata, quia tantum dicitur ad sui communicationem inclinata, quantum se ipsam libere inclinat.

Speculantur alij quomodo Deus ante mundi creationem non fuerit minor, cum caruerit actuali existentia in creaturis per participationem, per intimam

tiñam præsentiam; quæ tamen est positiua perfectio in Deo.

Sed satiatur quæsitum, dum intelligunt, quod intima præsentia non est perfectio ex se simpliciter, sed ex voluntate Dei libere volentis esse in creaturis, sed hanc perfectionem semper habuit, & ab æterno, nam ab æterno decreuit, & voluit esse in tẽpore in creaturis, vnde nũc omnia sunt Ioue plena. & licet Idem manens idem semper faciat idem, non tamen, quia fuit isdem Deus ab æterno, qui nunc, exijt in productiones externas, quia tantumodo de agente necessario verificatur assertum. Incuruati sunt colles mundi ab itineribus

Arist. 8. phys. tex. 55.

Iob c. 24.

Ibacuc. 3.

ribus æternitatis eius, & omnipotens, cui non sunt abscondita tempora non quando potuit, sed quando voluit creaturæ plasmauit opificium. nec allegorica est primi parentis efformatio, sed ex nihilo cuncta ad esse sunt posita, & creantis diuinitatis vox vna Fiat immensum compleuit opus, non beatior creaturæ existentis obsequij, sed in sui ipsius intellectione, & amore est vndequaque fælicissimus, & parum sibi conscia eleuatur humana speculandi superbia, quæ nō scrutabilis altissimæ mentis indagatur decreta. finiti ingenij ad infinitæ sapientiæ splēdores nulla propositio: susurant ineptias academiæ, &

D. August. ex Synod. Cosstant. contra Arriū, Eunomiū, Macedonium, Apollinarē, et alios Arist 12. Met. tex. 39. c. 3.

& licea, sed formicarum est iste discursus, & in angusto laborantium. *Seneca p. q. natural.*

In vanities se torquet scribētium curiositas, quid de mundi æternitate senserit Plato, alij à prædicto errore immunem iactitant Aristotelem, cuius aperta mens plurib⁹ in locis haud inficiari potest. Ancipitem diuini Philosophi alij prædicant sententiam, qui post Anaxagoram, Orfeū, Trismegistum, Hesiodum, Zoroastrem, Empedoclē, Democritum, Homerum, plurimosque Philosophos, qui mundi edocuerunt exordium, non tam facile mundi opinatus fuisset æternitatem. profectò Stagirita sicut pro certa mūdi sempiternitate scripsit, quid-

D. Thom. p. p. qu. 40. art. 10. 8. phys. cap. p. 12. Met. p. de cælo, 2. de ortu, & inter p. de plant.

Bernar. de imm. an.

quidquid in oppositum adulentur alij, vt forsan acutiori literatura excusabilem reformarent Peripatetici errorem, ita Plato à discipuli doctrina alienus dignoscitur. Quamuis de regno vocauerit mundum nullo ortu generatũ, interpraetatur tamen propositio de mundo intelligibili, & ideali. Ast tota Timei lectura demonstrat mundum ex his, quæ facta sunt pulcherimum esse, quia eiusdem causa efficiẽs est optima. Nec alij in ambiguum trahant Philosophum, dum de leg. dial. 6. ait (Hominum ortus, aut nullum principium habuit, neque vnquam finem habebit, sed, & fuit semper, & penitus semper erit,

Picus de exã. lib. 7. ibi Auer. & Algazel.

Gianin. de prouid. c. 19. ex Proculo, Plotino, & alijs.

Proclus Siriã. Iamblicus, Picus, & alij apud Giani. ibid.

erit, aut immensa quædã temporis longitudo intercessit) Imo 3. de Regib. concludit vitam hominis ad vniuersum tempus nihil esse, & tertio de leg. per infinitum tempus præcessisse hominem. Sed Plato ibi loqutus similitudinariè nam sæpe, & maxime in lib. de leg. & de republica hiperbolico quodam vtitur dicendi methodo, ideo de hominis origine longissimum annuere voluit præcessisse tempus, non autem formaliter infinitum melius alij admirati Trismegisti doctrinam dicentis Dominus autem Verbo suo sancto intellectuali,& opifico inclamauit esto Sol simulq; dicto ignis, qui naturæ sublimi coherebat, dico

De creat. Solis lib. p. contra Simplicium p. de cælo. Seuerus Filoponus, Alexander, Plutarcus.

dico igitur purum sincerumque illud, & luminosũ efficacius, & fæcundius natura suo ipsius spiritu atraxit, & ex aqua in altũ sublimauit. Ægiptij inquã Theologi dicta approbãt, quæ cum Platonicis placitis abundè concordant, dum ille Iudæorum legislatoris eruditus ad veritatẽ profitetur in principio Deum creasse cœlum, & terram, & huiusce mundi molem fabricatam in Timeo descripsit ab illo infinito artifice, qui teste Empedocle efformat.

Moises Gen. p. & seq.

Quæ sint, quæ fuerint, quæ
post ventura sequentur.

Nec vlla ætas viguit, quæ mundi in tempore, creatum literarias nõ vulgauerint per palestras, á qui-

Steuch. de peren. phil. lib. 7. c. p.

quibus minimè disociatur Platonis erudita maiestas, quem malè in mundi æternitatem inclinatum murmurant aliqui, vel saltem ancipiti voto in vtramque fluctuasse sententiam. Sed sua laborent isti indagine. Iustissimus ille Philosophus, qui sacris oraculis totum ferme sub fabularũ ornatib⁹ accomodauit Timeum, haud de mundi dubitauit exordio, cuius cõditrix termaxima causa illa, quem se ipsam intelligens, & amans inefabile Diuinitatis ædit adorandum misterium ab æterno infinite beatum, ita, & in tempore dependentis creaturæ.

Prima fuit genitrix Sapientia dulcis Amorq;

& seq. vt plura c. seq

Dianet. pa raph. in lib de calo.

Teup. lib. p acad. comp

Euseb. de pra par. euang. lib. 12. c. 3 & seq.

Orpheus apud Steuch. de peren. phil. lib.

Ve-

Verior igitur Sapientũ cætus creati mundi edocent infalibilitatem,& temerata oppositæ propositionis dogmenta respuuntur vbique. Sed procedit vlterius philosophantium indago.

Cap. Firmiter de Sum. Tri. & fide cath.

An saltem mundus potuerit esse ab æterno,& sicut ad temporis mensurã annuente Platone.

Iupiter est, qui fecit, & omnia semina iecit.

Orpheus ex Ficin. in Plat. Tim. c.

Ita potuerit ne ab æterno esse.

Deus omnium genitor principiumq; & finis.

In hac difficultate plus sudoris, quam atramenti stillant ingenia,& dum intelligentiũ subtilitas elongari studet ad immensos æternitatis tramites facilimam

limam patitur fracturam.

Qui solidiori intuntur anxiomate discurrunt, quod vltra potest Deus, quam deficiens humanæ mentis sphera circumdet, & diuina agendi potestas infinito sui obiecto intelligendi vires angustet, asserunt mundum ab æterno fieri potuisse, ne plus tribuant humanæ intelligendi ambitioni, quam diuinæ operandi potentiæ.

Vt verum fatear pro diuinitate præsumitur, nulla est apertè implicantia, neque ex parte agentis, neq; ex parte passi impossibilitas. plus potest æternum numen, quam sensibus diminuta in humanitatis intelligentia pertingat. Ast philosophantium superbia ve-

D. Bonauent. Albertus, Marsilius, aliisq; apud Ruuium.

8. phys. à ca. 2. ad 9. Sum

re℥, disp 20. Met. 6. Toletus 8 phys. c. 2. q. 2.

velut diuinam oppugnaturi omnipotẽtiam varijs irruunt machinis, quibus creaturæ ab æterno detegant impoſsibilitatem, & inueniuntur ceruicoſa ingenia, qui mallunt ſuis ſe credere diſcurrendi ambagibus, quam pro numinis omnipotentia rixari.

Præceptor meus vir, & doctrina, & moribus inſignis RR. P. Cantellus è Soc. Ieſu.

Alij horologium ab æterno creatum petunt, deinde in hunc modum ſylogizant. horologium ſtatim, ac creatum fuiſſet moueretur, & per conſequens deueniret ad monſtrandam horam, ergo ante illam horam non fuit æternitas, ſed implicat conſequens, ergo, & antecedens.

Ex Scoto Maſtrius 8. phyſ. diſp. 14. art. 2.

Alij hoc fermè ſtudio ſic arguunt, ſi mundus fuiſ-

ſet

ſet ab æterno, fuiſſent, & aſtrorum vertigines, & motus ſolis ab oriente in occidentem factus fuiſſet per ſpatium vnius diei, vel per ſpatium infinitum? Non per ſpatium infinitũ, cum non ſit maior ratio, cur tam lente moueretur, vt in vna circulatione ſpatium infinitum abſumeret, ergo moueretur per vnicum diem, ſed hoc implicat, nam ſi ſol ſtatim hac creatus fuiſſet, cucurriſſet de oriente in occidentem motu diurno, daretur aſſignare primus dies æternitatis vltra, quem non fuiſſet, nec æternitas, nec Deus.

Verum profecto eſt, quod poterat Deus creare ſolem ab æterno, qui diur-

nos

nos absoluisset perypodos, sed inde falsa est illatio, quod vltra primum diem non fuisset æternitas; Nã ideo sol moueretur de oriente in occidentẽ, vt semper per diurnam circulationem motus fuisset, sed haud vnquã deueniri posset ad primum diem, nec est assignabile in motu à parte ante æterno principium motus, sed ideo raperetur suo volutatu sol, vt semper infinitè ante motus fuisset semper, & semper ante.

Sed contra innocuos istos diuinæ omnipotentiæ calumniatores, Deus ab æterno generans filiũ, immediate post (posteritate originis) poterat sibi imaginare solem suis rotatum

tum lationibus, nulla enim in hoc datur assignari implicantia, & tamen primũ solaris vestiginis instans non cognouisset Deus, quia hoc assignare in æternitate impossibilitas vetat, vnde nec per id diuina intelligendi potestas sistitur diminuta, ergo neque supremi numinis debilitatur omnipotentia, si creaturã ab æterno conditam per infinitum spatium á parte ante seruare teneretur, nã si voluisset illam ab æterno, semper illam potuisset destruere, sed tamen in qualibet differentia temporit destruxisset, præcessisset tempus spatium infinitum, hoc est enim de æternitatis quidditate à parte ante, adeo vt re-

pugnet

pugnet Deum ab æterno velle creaturam, & nolle illam per spatium seruare infinitum, sicut implicat velle æternam à parte post creaturam, & velle ad terminatum eam deficere peryodum. Dependenter profectò totaliter à Deo creatura ab æterno ædita, semperque esset destructibilis, sed tamen semper à parte ante præcessisset infinita duratio. liberè dependeret, quia potuisset non creari, & liberè conseruaretur, hoc enim continuatam importat productionem.

Contra Meld 8. phys. Arietant alij diuinæ omnipotentiæ vires, illamq; dilapidant, dum saxa duo ab æterno ponunt deorsũ descendentia, quorum vnũ

ſit duplo velocius altero ? Vnum ſaxum duplo maius ſpatium altero pertranſiſſet, & tamen non eſſet infinitum, clauderetur enim duobus lapidibus; ſed hic deſcenſus lapidis velocioris comẽſuraretur ſecundũ ſui mediatem lapidi minus veloci, ergo eſſet finitus,& per conſequens æternitas à parte ante huic motui comenſurata non eſſet infinita. Quod repugnat.

Attamẽ fruſtratur obiectio, ſi meditemur, quod motus duorum lapidum eſſent à parte ante æqualiter infiniti, ſed ſolum penes terminos, ad quem (ſi daretur) diuerſificarentur. hinc cum exceſſus, vel æqualitas in motibus habẽtur ex termino à quo ipſi-

us motus initiatiuo,& terminatiuo ad quem, si lapidum ab æterno descendẽtium non datur terminus à quo, ideo praticari nequit hipotasis.

Detur scolasticæ ambitioni incõprehensibiles æternitatis perquirere abyssos, hinc corupto speculandi phantasmate de creatura ab æterno discurrũt cõdita, & immediate post anichilabilem sibi fingunt, quod vtiq; est fallax imaginationis methodus;non enim iij immediate post est assignabile, sed essentiali conexione emanasset diuinitatis decretum de volendo mundum ab ęterno, & per spatium à parte ante infinitum nõ destructibilem. Tu Armille opi-

neris

opineris laxiores agendi numinis potentię esse tramites, quam perexilis ingeniorũ se tollat volatus. Non arctata quidem veri numinis manus per innumeros æternitatis imaginabilis sæculorum cursus de necesse debuit otiari, sed ab æterno in suum parata opificium valuisset mundi plasmare molem. Manus inquam illa, qua sub temporum ruptibus solis, lunæ astrorumq; nõ coruptibiles ignes immutabilitate confirmat, ita & poterat ab æterno sociato fædere mũdani opificij gregare naturas, vt orbis sine exordio creatus in perennes figeretur æternitates, vel duraturus vsq; quo viuentiũ disolua-

 tur

tur compago, tunc quādo *Iudicij signo tellus sudore madescet.*

Scibilla ex Steuch. in psal. 2.

Non incuriosa est illorum disquisitio, qui mundi primordium, in quo nā anni tempore fuerit, sciscitantur: concludunt sapientes, mundum inter flores euagisse, & vernanti temperie ab Ariete fulgidos solem cępisse cursus roscido: tellus coronata decore regnanti homini subiecit statum in floribus, & mēse Martij primos Apollinis apricauit ad intuitus. Erat quidem varius, & in arbore fructus, & pomis lepidior truncus florescebat in frugibus, ne relegatæ humanitati deesset esca ad vitam. O quot supersunt dilectissime adolescēs di-

D. Aug. in q. vet. & nou. test.

D. Hieron. lib. de Eccl. script.

Adric. Delp. in theat. ter. sanc. cronic.

dicenda. Confecimus diē.

Alter dictet opus magni mirabile mundi *Tibul. lib. 4.*
Qualis in emenso desederit aere tellus
Qualis, & in curuum pontus confluxerit orbem
Et vagus è terris, qua surgere nititur aer
Hinc, & contextus passim fluat igneus æther
Pendentiq; super claudātur, vt omnia cælo.

Ingemuit Armillus ad auditæ sapientiæ obscuritatem, cuius magnitudo, aut intelligendi dissipat vires, aut semper suspensā fatigat ingenij credulitatem. ast ne præceps rueret humana imaginandi debilitas veræ fidei ad lumen, mentis aplicuit claritatē. Vera illa cognitio, quæ

non perdit voluntatis pietatem, & veritati propitior efformatur discursus, vbi per gradus diuinæ sanctionis proceditur. Cauillationis in arbitrium nō debet exposci, quod sacratissimo dogmate custoditur. Parum secura elidi-

L. nemo 3. Cod. de sum Trin.

tur doctrina, quæ vanissimæ speculationis inflexu à numinum voce declinat, nec vnquā anima ex corporis spelunca ad veritatis lucem erumpit, nisi disputandi genium ad veræ sapientiæ fulgorem accomodet. Ortus profecto est mundus, & tunc solum tot quassatum motibus à rerum vicissitudine supremus auctor abducet, cum ignea strage terrarum vastato orbe humanitas ipsa

co-

comunem fluet ad interitum. Tunc exitialis ruine signum horribilis terrę prænunciabit discussio, & sub terribili tubæ fragore titubabunt sydera ad lapsum.

Holander iam crescente infirmitatis angore sibi sentiebat è visceribus educi animam, vt tandem diu luctantis cum corpore spiritus tolleretur victoria. Eufrides, & Armillus, quibus obsequens amor, & fortuna parabant vxoriæ fælicitatis compendium, dolebant amicissimi senis cõtumacia morbi, & haud compta cernebant maturari funera, vnde pacatissimæ hauserant exordia tranquilitatis. Voluitur in lubrico humanæ sortis

rota, & si quandoq; sistit, petit ipsius fletus vnda reuocari ad cursum. Iam cęci amoris sereno viuebant isti sub lumine, sed propinquæ calamitatis impetus turbido omine torquebat amantes. Homo quassum vas, & quolibet fragile iactu nimium turbatur, dū alterius hominis intuetur ruinas, & quamuis suauissimæ; macerantur tamen amorum flammæ, dum separandos animos cognoscunt in cinere. Holander itaque, vt exactam bene viuendi lineam fęlicissimo contexteret exitui, non detestatus temporis carnificinam iam lætus expectabat vicinę mortis accessū: Mærentium iuuenum, & Nardisij ad solamen hæc

Seneca de cō. sol. ad Mar. cā.

allo-

alloqutus. Ad quid tacito vultu expauescitis huiusce viuidi pulueris dissolui tormenta, quibus vsque modo sensuum ferocitate animi arietaui tranquillitatem?

Inter caduca hæc, quæ cernitis membra superior quędam inest clausa potestas, quæ suo anellat restitui conditori. Annorum vices deuorat ætas; sed ab infimis nobiliora mors ipsa secernit. dimittimus hæc spolia in arenam, vt expurgatus pondere spiritus sydereos trahatur ad triumphos. Tu Eufrides animæ meæ delitium iam pene morientis ad voces orientem audi tuæ prosperitatis stabilitatem. Da dexteram Armillo, & ma-

ritalis fidei vobis albescāt exordia, dum mihi atra dies cito turbidabit viuendi lumina.

Honestissimus senex tremulo pulsu, & vix spiranti ore sub propriæ necis margine diu suspirata struebat sponsalia, cum gaudij mærorisq; inopina mixtura senem afflixit. confligebant fermè spirantis animam quædam alacritas macerata morbo, & langor quidam improuisa lętitia perdomitus. cōspexerat ad Armilli dexteram, quam stringebat, Holander, anulum gentilitij stēmatis effigie notabilem. raucescenti vocis anelitu quæsiuit infirmus, vnde aureā spherulā acceperit adolescens.

in-

interrogationis ad noui-
tatem inquit Meis insitam
natalibus porexit hanc
gemmam fortuna, quæ, &
in virenti ætate sterilis
ad beneficia, ambitiosum
hunc potius, quam vtilem
splendorem meo cessit
patrimonio. Non quæ-
ror diuitiarũ inopia, quas
ad vota abbunde inter nõ
agnatos lares mihi dispo-
suit, sed tranquillioris vi-
tæ semper lacceßiuit bea-
titudinem: non est in cen-
su fælicitas, sed virtutis
vberatur inter laurus:
Gallium cœlum me vidit
sub vno sole, & natum, &
orphanum. Meæ natiui-
tatis fæda extitisset con-
ditio, patrisque incertitu-
do tota tabuisset vita, nisi,
& anulus hic, & quædam

pa-

pagella fascibus conscita pro mea ingenuitate aduocasset: Scotiæ munitissima ars quædam obsidionis stringebatur impetu, & hostili lacerata ariete diu oppositi *Martis* sustinuerat rabiem, cum tandem inter eius viscera tormentarius intrusus puluis tam grandes euomuit ruinas, vt icollisis vndiq; ædificiorum saxis vltima ferme Iunonis turbata regio pertimuerit, ne terreo fulmine ex humo cęli vindicarentur tonitrua. latus terræ vndiq; apertus hiatus, & ad necem, & ad tumulum absorbsit quam plurimos, multos per aera vis ignea dispersit, vt forsan inter manes, & superos crudelitatis diuiderentur

tur trophea.

Perdomitę iacebãt arcis parietes, scissoque vallo irrupuit pallantis hostis licentia, quæ in superstitis militis grassata stragem pessundedit cuncta. Francicus quidã loricati equitatus dux, dum huc illucq; sollicitabatur auiditate, & prædæ, & triumphi me ad collapsi ædificij ruinas inuenit, vbi, & sanguine, & puluere infantiles sordescentes vagitus ex armato pectore eccitarunt pietatem. inhorruit Victoris clementia fortis barbariẽ, quæ me vix natum ad morientium exposuerat arenam. Me suscepit nobilis miles nomine Arbanus, pietatiq; tam subitus successit amor, vt osculis ample-

plexibus, & planctu mei sæpe tergeret lacrimas: honorabili ille victoria insignis abdicato Marte, se in Parisiorum heluetiam recepit, vbi colebatur patricius. Nobili dilectione me adeo fuit prosequtus, vt magnifico impendio inter nobiliores academias me voluerit sub filij ipsius nomine educatum: Semper sub parentis titulo me tot auxit beneficijs, vt tãdem quatuor abhinc annis cedens fato in extremis tabulis cunctæ ipsius facultatum ditionis me hæredẽ conscripserit. Hæc pluries de meę natiuitatis fortuna repetijt putatiuus ille mihi pater, narrauit me infantem hoc anulo ad pectus appenso fuisse notatũ, sibi

ſibi haud innoteſcere ex hoc ſtemmate, cuius eſſem oriundus familiæ, ſed benigno adeo mei ſtringebatur affectu, vt maluerit mihi celare parentem, quam me perdendi ſibi auſpicari timores. Auidiſsime hæc audierat Holander, ſed nō ſuſtinuit vltro loquentem: Euulſo è præcordijs ſuſpirio mi nate, attenuatæ vocis violentia exclamauit, mi nate. & quomodo nūc pendentis mortis ad falcē, in te meæ vitæ innectitur continuatio? Tu mi filij, tu mearum viſcerum portio ades, vbi extremi ſpiraculi habeam ſuſceptorē. Ille ego pauidus nimium pater, dum bellico incendio ruebat Arx, (cuius ego cum ſuperatæ manus

duce

duce ſedebam Prætor, & udex) paulo ante defuncta vxore deploraui te hoſtili rabie dilaniandum. Expectabã per horas improuiſæ calamitatis ruinas, inſtabant ad guttura aggreſorum enſes, & tela, vndique quatiebatur incluſſo igne tremoribus ſolum, & ſolius per ignotas effoſſę telluris ſciſſuras dabatur periculoſum fugæ præſidium. Iacebas minate infans, & contumelioſa fortunæ indignatio te prius cæperat odiſſe quam, an viueres, perſentires. Quodam dictante genio, vt periculum euitarem periculo, te expoſui in furentis militis occurſum, vt ætatis innocentia inter tot pugnantium clades

des, sibi exposceret viuendi pietatem. Hoc anulo signaui ad tenerum pectus tuæ natalitię stirpis decus, & pagellæ sub fide implorata numinum custodia spoponderam te seruanti militi pretiosum munus,& grates: per occultas lacerati soli rimas è terræ profunditatibus obscuram cõsului fugam, & veluti per cauernas prius adhibito tumulo me renouaui ad vitam; Ast quæ vita,dum tanta dolorum acerbitate confossus amissam in te mi fili animam vlulatu,& plãctu insaniebam perquirẽs? Vlla haud fuit Europę regio,vllus prouinciarum sinus, quo de te mi filij non penetraret indago. Inutilis vbiq; labor continuo

mæ-

mȩrore me sēper cruciauit assiduè: tandem continuo acrimarnm funere miserabilem orbati patris parentaui credulitatem. Ne delirantis senis hæc suspiceris deliramenta, vt improuisæ, quam audis, paternitatis teneas fidem. dexterum tibi secatis veluti lineis albedo notat bracchium in signo. Ast quæ numinum blanditiæ in extremo viuendi confinio ostendunt nunc filium amittendum, dum viuenti negarunt habere seruandum. Suspendite ò sydera meæ labantis vitȩ occasū, & dum in filio renascor, recuperātis nunc animam ne scindite vitam. heu mi natæ. tentauit languore tabidas ad amplexum tol-

lere

lere manus, ſed non vicit amor virium debilitatem. in lacrimas, & meſtitiæ,& gaudij totum profudit affectum. Armillus ad viſcera commotus, & ipſe ſtupido ſilentio in venerabile ſenis pectus procubuit, & continuato planctu penſabat genitoris amorem. Dulcis vtriuſq; arctabat animum confuſa dolorib⁹ hilaritas,& Nardiſius cum Eufride altiſſima ſtringebatur admiratione. Prudens ille Philoſophus tanti repetens exordia euentus,aptiſſima oratione curauit vtriuſq; tergere lacrimas, dum lõgis interuallis tunc concluſa fælicitas exigeret vbique lætitiam. Suaſit Holandro, vt propriæ cu-

ram

ram gereret ſalutis, ſin minus numinibus retribueret grates, dum reſtituerent morituro, quod abſtulerũt viuenti, ſic forſan inopina melioris ſui voti proſperitate æternam ei contexebant fælicitatem. Sedauit Holander agitati viſceris tumultus, & læto omine amantium ſtabilire voluit Himeneum.

Tanti nexus veneratione deuicti iuuenum animi eccesſiſſent humanæ fælicitatis ſpatia, ſed neſcit fortuna mortalitati purã elargiri fruendi dulcedinem: eo viciniori aptatur dolorum mixturæ, qno liberior dilatatur menſura gaudiorum. Sola veræ beatitudinis eſt amor imago. Hanc quam degimus

vitam

vitã nil ſuauius amore læ-
tificat. In quot delitiarũ
profluuiem vxorium vin-
culum illud traxerit amã-
tes, noſcant ij, quibus lon-
ga cupidinis anxietate cõ-
tortis tandem inter oſcula
inter amplexus ſuauire
conceditur. nulla fandi
accommodatur idea, vbi
animus totus in tranquili-
tatẽ ſolutus melius optari,
quã deſcribi cognoſcitur.
Amoris iucunditas, quæ à
ſola amantium voluntate
profunditur, intellectus
dedignatur expandi poſſe
diſcurſu: Eluxerat tandem
Eufridi, & Armillo fau-
ſtiſſima dies, qua tot ſuſpi-
rijs maturata tandem ſa-
tiarentur fælicitate, ſed
Holandri ęgritudo turba-
uit tantæ fortunæ ſolami-
na.

na. Aſſueta guſtatur in gaudij ſuauitate dolorum temperies, & nimiæ animorum iubilationi ingeruntur faſtidia mæſtitiæ. Flexibilis eſt ſemper vitæ tranquilitas, imperturbata, licet iacuiſſe videatur fundamenta iucunditatis. Expirauit Holander, & amantium iugale nexus ibi ſumpſit exordium, vbi genitoris interitu in melioris beatitudinis faciem ſe dolor aduxit. Aſt exſiccauit amoris flamma lacrimarum imbres ab oculis, & puellæ dilectio paterni affectus, paulatim macerauit memoriam: nõ ignobilis penatis facultatum nouus Armillus hæres, formoſiſſimæ ſponſæ glorioſus poſſeſſor innocua

cua vitæ lętabatur fruitione, & vltra humanæ ſpei conceptum ſatiato deniq; continebatur purgatiſſimi amoris deſiderio. Tandem reformata fortunæ decreta, opium, nobilitatis, mutui amoris effuderant æraria, & in benigniſſimum accomodata ſydera aſpectum quæque coniugibus impertiebantur ad vota . repulſa qualibet inimicæ ſortis obtrectatione gaudebat Eufrides cum ſponſo delitiarum iam tetigiſſe compendium.

Deambulabat ad nemoroſam vmbram cum Nardiſio Armillus, & reuocãte elegantiſſima antri obſcuritate ſpeculandi adoleſcentis curioſitatem , memor paterni obitus, &

de ipſius fatalitate ſollicitus petijt ab erudita præceptoris benignitate, quid de animorum opinaretur immortalitate, an ve naturalis ingeniorum ratio tāti dogmatis aſſequi poſſet veritatem, huic Nardiſius.

Viuet æterno hominē informans ſpiritus nu'lo coruptibilis æuo, ſed remoto infalibilis credulitatis aſſenſu, haud patet ſolitis ſpeculationum methodis tantæ lumen veritatis inter paleſtras.

S. Greg. epiſt. ad Secund.

Tradidit Deus mundum diſputationi eorum, vt non inueniat homo opus, quod operatus eſt Deus ab initio vſque ad finem.

Eccleſiaſ. c. 3.

Philoſophantium ſtrepitibus ſemper inſonuere

licea,

licea, & ſuis variatæ meditationibus ſuperba quadam ſtudiorum ventoſitate quaſſatæ feruntur mentes in plurima. Vetuſtiſſimis placitis, & antiquitatis memoriæ perſæpe litāt ingenia labores; ſed licet ſapientiſſimus teſtis ſit tēpus, attamen per diuerſas ſęculorum propagines varijs conſuta fabulis dogmenta in ambiguis fatigarunt ſapiendi anxietatem. Quid ſit anima: quænam eius duratio inueſtigat cuiuslibet diſcendi genius: indecorum profectò eſſet, tot ſcientiarum indagare vanitiem, & animā ignorare, per quam omnia ſcimus, & ſumus. Errupuit Antiquorum infælicitas ſtudij, quorum alij ignem

Pindarus in Olimp. od. p.

Aurel. Caſiod de an. præf. plura de his opin. Ariſt. p. de an.

dixere animam, forsā quia non nisi coruptibili suspicabantur splendore viuidum hominem, qui semper in ambitiosa effumescit; alij aquam, dum sub primo vitæ oriente sui auroram laxat in planctu, alij stipatum ex aere in nobis docueuere spiritum, cuius diaphana vanitas ad sordida huiusce mundi, dum opacatur cunctarum rerū è se reflectit imagines. alij rari densique naturas inter se pugnaces, vt, dum vita hominis militia est super terram, è discordia quoq; sui referat primordia vitæ; alij harmoniam prædicant, forsan quia suauē viuendi concinentiam, miseriarium nimis interuallant suspiria, ac inter calami-

Heraclitus

Milesius, Pindarus loc. cit

Anaximenes.

Parmenides.

Iob.

Pythagoras.

lamitates persæpe pausatur: alij ex atomis conflatam dixere animam, forsan quia vitalis dierum linea desinit velocissime in puncto: alij ex elementorũ congerie extructum finxere animum, in quo Epicurus.

Terrea vis terram, vis humida percipit vndas
Æther ab ethereis sentitur ab ignibus ignis.

Empedocles à D. Iustin. in præfat. ad Gen.

& dum è philosophantium seditionibus mentiuntur ingenia, parui huiusce mundi anima inter elemẽtares rixas periclitaretur ad interitum. In audacius laxat examen quarũdam mẽtium ambitio animam diuinæ particulam auræ prædicauit, & veluti æternæ mentis substantialis fulgor traheretur ad vi- Manichei ex D. Aug. lib.

talis luminis accensionem in corpore: ex quo in faciē hominis spirauerit spiraculum vitæ, infert gnostica prauitas, diuinitatem sui ipsius portiunculę exijsse in munificentiam ast labatur superbientis doctrinæ temeritas, dum Deus, apud quem non est transmutatio, aut vicissitudinis obumbratio haud patitur corporeas viuificaturus mansiones se ipsum in diminutiones partiri. Otiosa quorumdum speculatio cunctas animas simultanea creatione, cum Angelis asserit editas, & inutili quiete per sæcula stantes, effigunt spiritus, ex quo rerum opifex post septimum diem ab omni cessauerit opere. Quid ine-

Genes. 2.

Iacob. 1.

Psal. 101.

Rabbini f. de quib. D. Hieron. ep. ad Marcel.

ineptius? Creantis exhausta fingitur in opere manus, & longa animarum series expectatura sęculorum cursus, vt in dierum paucitate viuificet corpus, disponuntur ad exordia mundi. Quid impudētius, dum totum opificium agendi sub septima luce à prima causa vulgatur fuisse peractum, vt inde mentiretur, qui iussit creaturæ, crescite, & multiplicamini? non homo totus, sed solum corpus multiplicatas diffusum fuisset in sui propagines, si animarum tota substantia coætaneā sibi habuisset mundi natiuitatem. Spiritalis ista forma, cur tandiù imperfecta anhelasset ad corporis cōsortium, in quo totus inde ho-

Gen. p.

Genes. p.

D. Thomas q. 118. art. 3. p. p. sum.

homo componitur, & quo casu post tot annorū versiones veluti sui ipsius nauseâta solitudinem corporis affectasset coniugium? Cessauit quidem diuinum agens die septimo ab omni opere, quod patrarat, sed ad indiuidua species ipsas produxit, vt exortæ naturæ distenderētur germina in orbe.

D. Aug epist. 28. ad Hier.

Alij, vt fertile ostentēt ingenium, æffetas quoque iactitant animas, quibus obstretricante diuinitate datur vni alteram parere, ast pereat sententiæ vanitas, dum anima spiritualis est expers seminalis virtutis, per quam elaboratam, ac puriorem sui partem in partus generationem effūdat. Sterilescat illorum la-

Tertullianus ex Sanct. Hieron. ep. ad Marcel.

labor, qui propaginem animarum inconsiderata temeritate defendunt, nec animæ, quę egressæ de fæmore Iacob fuere sexaginta sex, denotant informãtium spirituum nascendi statum, sed descendentis hominis agnationis multiplicata annuitur ex eis conditio prolum. Alij, vt sibi intellectus videantur crescere vires, non vnicã, sed plures in eodem corpore multiplicant animas, veluti immortalis illa substantia, haud vna sufficiat marcescentis corporis habere gubernium, vel exuberans numinis charitas insulsa liberalitate ternarium animę in corpus profundat vnicum. alij auariori speculandi methodo, non

D. Aug. epist. 157. ad Opt.

Genes. 46.

Hæc opinio à multis adscribitur Platoni, sed male.

non cuilibet corpori propriam infundi animam, sed vnum in plures emigrare iudicant supposita.

Pythagoras.

Si post fata nouos animas errare per artus
Vera docent Samij dogmata nota senis.

Sanazar. epig lib. 3. ad Cass.

Isti, ac si iudice tempore, vitale mors rũperet coniugium, repudiantes spiritus alienæ corporis se se materiæ desponsant, ad timidissimi vulgi cominantur viscera, ipsius animam in sordidos meaturam artus, si homini acta viuet indigna, ita de se derisit Poeta.

Horat. ep. 4. lib. p. apud Crisp. de Philos. caut. leg. dist. 3. lib. p.

Me pinguem, & nitidum bene curata cute vises
Cum ridere voles epicuri de grege porcum.

Erraticam hanc animorũ opi-

opinionem à Pythagora diriuatam negant alij; sed animastici huius itineris ab Ionici poetæ carminū pede originem consulunt, & huiusce erroris non Pythagoram, sed Platonem autumnant esse magistrū, quod vtique refutat melior scribentium opinio. Pindarique cantus, ante quā philosopharetur Plato, post trinam migrationem probæ animæ statum in voluptuosas, allexit amænitates perennesque delitias. Alij penitus, vt è nihilo alta iacerent impietatis fundamenta dixere animam nihil esse, & cū Dicæarcho Veritati exilientes in hostilitatem, spiritum hunc nostrum vllam habere entis posi-

Crispus ibid. sed male.

Lucian. in Miciel.

Homer. apud Plutar. in eius vita.

Ouid. lib. Meta. li. 15.

Pindarus in Olimp. od p.

Lact. fir. de falsa sap. lib. 3.

tionem negarunt: Inter tot disputationum tumultus varij se recepere in varia, & sub acuminata difficultatum tortura fassus est ille.

Io. Fran. Pi. Miran. lib. p exam. doct. &c. c. 14.

Ignoratur enim, quæ sit natura animai
Nata sit, an contra nascentibus insinuetur,
Et simul intereat nobiscum morte dirempta;
An tenebras orci visat, vastasq; lacunas
An pecudes alias diuinitus insinuet se.

Lucret. lib. p.

Vides Armille, quam varia speculātium improbitate concussa veritas occumbat. Est animus in nobis spiritus organicum informans corpus, & sociali naturæ vinculo viuificandæ colligatur materiæ,

Plato in Phæ.

Senec. lib. p. q. nat. q. p.

riæ, in qua ſibi ipſi conſcia eſt tota ratio, diſcurrendique facultas. Hic diuino aflante ſpiraculo creatur hominiq; infunditur, adeo vt ſui met exiſtentię ſolum Deum habeat auctorem. hic licet in ſua puritate, à graui corporis pręſſura diſonus efformetur, materię tamen aptatur complexu, & armonico quodam conſtringitur homo concentu, dum ſubtilitas ſpiritalis minimè à materiei grauitate diſcordat. Animã origine fermè diuinam notauit antiquior eruditio, & Mercurij, Zoroaſtri, Orphei Agalaophemi vetuſtiſſima ſpeculatio è cælitũ rege ipſius autumnarunt agnationis ſplẽdorem. hæc media eſſe debebat,

Tibul. lib. 2 eleg. 5.

Macrob. ſom. Scipion. li. p.

Plato in Tim.

Marſ. Ficin. in Plat. the. lib. 6. c. p.

Calcidius in Tim. Plat.

bat, per quod animal in ratione viuens, modo ſpiritum ad ethærea tollens boni dæmonis naſciſciretur ſimilitudinem, modo ad imo declinans, ſedemq; diuerſæ naturæ vergens hæc iuxta opificis ſcita diſpenſaret terreniſq; impertiret prouidentiam. Hæc ſingula ſingulis infũditur hominibus, non ad coeuntium libidinem, ſed ab æternitate legis conditæ modum, & dum aſſiduæ diſponitur materia eidem, tunc anima creatur ad cõplementum; dat enim natura naturans, ne prius ſit anima, quam coniuncta, dum ideo fiat, vt vitali vnione complectatur materiam, viuendiq; perficiat coniugium.

Marſ. Picin. in Plat. the. lib. 18. c. 3. & li. 5. c. 3.

Contra Plato. in Phæd de leg. dial. 7. & 10. e Plotinum En. 3 lib. 2. c. 7.

Cui-

Cuilibet hominum ſua concreatur, & aduenit in vitæ ligamen anima, non ſpecificè quidẽ difformis, ſed accidentali perfectione vna fulgentior altera infunditur, quam meliorẽ ſuæ nobilitatis notam nõ è ſordida corupti ſeminis haurit putredine, ſed ex ſummi opificis liberalitate lucratur. Independenter à corpore, cui vnitur, inter animas vna eſt perfectior altera, nam ex anima ſola petuntur viuaciora ſpeculandi principia, & non comunicato cum ſenſibus opere, (vt audies inferius) in plures exit cognitiones, ac volitiones; ſed patet vnum hominem altero perfectius, & promptius ſpeculari, aſſequi

Plutarc. de an. gen.

Iamb. de miſt.

Plotin. En. 6. lib. 7. & En. 5. lib. p.

qui

qui veritatem, ferri directo in melius bonum, ergo ista perfectio prouenit à perfectiori agendi potentia, quæ phantasiæ, vel concupiscentiæ diuisa à consortijs, adhuc vna nobilius altera agit. Deinde expostulat diuina summi conditoris munificentia, vt, dum ad ornatus varietatem inter corporum organa vnum lepidius altero construitur, sic in animæ creatione ad gloriam auctoris vna pulchrior altera exurgat. Quinimo differentiæ entium specificæ non in sola negatione specificę identitatis consistūt, sed in positiua entis essentiali perfetione, per quam vnum ab altero specificè secernatur diuisum, ita, & dif-

Alc. c. 10.

Marſ. Ficin. in Plato. th. lib. 15. c. 6.

differentię indiuiduales nō ex mera negatione numeralis identitatis consistūt, idem enim est distinctiuū, ac constitutiuum, sed perfectionem aliquam præsupponunt, quam dicta negatio insequitur, ast animæ differunt numero, igitur vna debet vel minorari, vel augeri in aliqua perfectione, quam nō habeat altera. Creantur animæ, vt ad sydereas in hoc orbe perpolitæ mansiones, delicto vacuas, virtutis ope sibi promercentur sedes, & ab æternitatis incompresibili lege, prænotantur ad cælitum consortia; Deus enim ordinate volens prius vult finem, quam media ad finem, sed sibi electos hominum *Magist. sen. li.p. dist. 41.*

num

num spiritus verum numē prius ad astrorum descri-
D. August. in lib. de bono perseuer.
bit imperia, deinde gratiæ exornat luminibus, ita ne dum moralium munerum expeditus autor magnificus, sed quoque, vt opifex naturę perfectiori insignit animas ornatu, quæ sibi
Io. Franc. Picus Mir. lib. 8. de prænot. cap. 4.
perenni decori prænoscit fore ministras. abdicatis sensuum instrumentis, dū mens intelligit, vna validius altera in obiectum fertur, igitur vna alteram in perfectione præcellit. hinc Simonides humanæ opitulatur fælicitati, dum illum ad bonum, & hone-
Clemens Alexan. strom. lib. 4.
stum, natura, & ingenio esse aptum dignoscit, nedum enim natura, sed, & ingenium nempe anima sibi nasciscitur maiorem

ad

ad conditoris arbitrium, vel minorem ad bona, & honesta aptitudinem.

Animarum inquam origo, in sua vel numerica, vel accidentali perfectione difformis, est æterna, non coruptibilis, immortalis.

Omnium corpus tenetur morte palida
Mens restat æternitatis, effigiem tenet.

Pindarus apud Pluta. in vita Romul. ca. firmiter de sum Trin.

Tantæ veritatis dogmentum, vt ommittam Indos, Caldeos, Ægiptios, vetustissima gentibus excoluit Iudæorum sapientia, quidquid maligna latret Porphyrij superstio, obstrepatue Taciti garulitas, & veluti de animæ æuo sit annexa ipsi intellectui naturalis quædam

Euseb. Cesar. & Hierony. in pref ad lib. de temp.

co-

cognitio, voluere Cleantes Chrijsippus, & Zeno spontaneo vulnere è laceratis membris aditum aperire spiritui, qui corporis expurgatus crascitiæ vitam degeret immortalem. propriumque cruorem effudere felices, vt mergerent opinantium inscitiã, in sanguine animam viuere, & coalescere; Empedocles voluntario deiectu per noctis vmbras luminosam acturus pro animæ perennitate mortem in Etnæ specum desiluit, petijtque in sui decubitu flãmas, caldaico forsan incitatus oraculo.

Euseb. Cesariẽ de prapar. Euang. lib. 10 c. 3.

Iustin. Mart. in praf.

Lact. firm. de falsa sap. li. 3. c. 18.

Accelerare opus est te ad lucẽ, & patris splẽdorẽ
Vnde tibi est animus missus, multa indutus mente.

Ex Aug. Steu. de peren. philos. lib. 9.

Moy-

Moyses ita antiquissimus ille philosophus humano corpori e supremo numine mentem diuinitus infusam cunctis aperuit sapiẽtibus, cuius doctrinã precipue Grecia in propriæ speculationis nomen surripuit, omnisq; denique acceptarunt melioris academiæ decreta, licet ingeniorum varietas, vt se in vulgi insinuaret præconia multiplici fabellarum fuco agnitam fædarit opinionis veritatem. Siue erudiuerit graui methodo philosophantium nobilior maiestas, vel suauiloqua dicendi lege cecinerit antiquior poetarum hilaritas, ferme semper animæ emicuit ipsa perennitas, sic lusit in aureo carmine Pytha-

Euseb. Cesar ibid. de præpar. Euang

Philo.

Isocrat.

In aur. car.

thagoras.

Cum autem relicto corpore
ad æthera liberum ieris
Eris immortalis Deus incorruptibilis non amplius mortalis.

& veriori citharæ pulsu intonuit Phocylides.

In Poe. adm.

Et celeriter autem ex terra
speramus in lucē venire.
Reliquiæ defunctorum, pōstea vero Dei sunt;
Animi enim manent incorruptibiles in mortuis.

Iamblic. de mist. cap. de cogn. diu.

Sapientum igitur tot sæculorum firmauit praxis, quod non minus hominum cuicumque est naturaliter insita Deorum notio, imo tactus quidam diuinitatis melior, quam notitia, ex quo incitatur naturalis appetitus boni, & ratiocinatio, atque iudicium, quam natu-

naturale perpetuæ durationis desiderium, huiusmodi desiderium est à materia separatum, nec non à sensu comuni, vel particulari diforme, ergo est spirituale, quia ad obiectum spirituale terminat; igitur, & potentia sub eodem genere ponantur à speculantium solertia.

Deinde cuncta resonāt licea, quod modus operādi non excedit modum essendi, alioquin nobilior esset effectus, quam causa, actus esset superioris actiuitatis, quam ipsa potentia, sed anima operatur spiritualiter, dum v. g. cognoscit Deum esse incorporeum, Angelos non esse mortales, & similia, igitur potentia cognoscitiua in ani-

Adm. R. P. Tassonus Cāstellus è Soc. Iesu mihi præceptor sapientissimus, & omni eruditionis genere insignis in suo trac. de an.

anima est spiritualis. Quod autem dictæ operationes de obiecto spirituali sint spirituales, est per se motũ; obiectum enim spirituale est extra sphæram potentiæ materialis, nec corporea agendi facultas purissimam immaterialis obiecti speciem in se recipere potest..

Insuper ratiotinando transilit anima de vna in aliam cognitionem, vera secernit à falsis, vniuersalissima sibi compilat principia, ab omni materiæ sorde emundatas abstrahit naturas, tot scientiarũ generibus exornatur, tot speculandi altissimas perstringit notitias, entia merę rationis effingit, reminiscitur plura, & vltra sensibilis

Plato in Phæ.

Plato ibid.

bilis potentiæ vires bonū vere spirituale desiderat. igitur est anima spiritualis quædam substantia, quæ dum viuificat corpus diuinitatis quodam irradiata splendore; dum intelligit, & amat diuina, quodammodo in naturam Dei transit quasi ipse sit Deus, & humanæ naturæ partem in se despicit, dum illa sensuū agitata feruoribus sui negligit conditorem.

Trismegist. in Asclep.

Nonnulli quibus satius esset bene ignorare, quam male scire, in se ipsos tela figentes vanissimo ingenij acumine afligunt de animorum immortalitate sētentiam: dum pessima silogyzandi subtilitate pietatis viscera distorquent, sibi ipsis in mala fata aspe-

S. Chrys. to. 5. homil. de prouid.

A. a rant

rant viuendi perennitates. in hunc igitur methodum ratiotinantur.

Anima, vel essentiali propensione, & appetitu vnitur organico corpori, vel accidentali: non accidentali, alioquin homo non ens per se, sed per accidens existeret; Si essentiali, ergo anima extra corpus est in statu violento, igitur non durabilis, vel saltem continuo cruciatu agitatur, cum violẽter extra corpus, quod appetit,, detinetur.

Auroes. 2. de cælo tex. 85.

Imo si anima ex sui natura, & essentialiter vnitur materiæ organicè dispositæ, naturaliter daretur pythagorica transmigratio, nam dato corpore organico in vtero æquè dispositо

Arist. p. cæl. tex. 103.

posito, anima exiens ex vno corpore in illud migraret; apertum est enim axioma, quod quælibet materia vltimo disposita naturaliter sibi appetit formam, sicut, & forma, si aproximetur subiecto perfecte disposito necessario in illud transfunditur, cum igitur improbabile non sit, quod multa corpora organica in complexione humorum, organorũq; simboleitate concordent, haud repugnabit formam corporis humani de vno in aliud migrare.

Plato in Phæ. confutãs antiquos.

Arist. 12. met. sum. p. 6. 2. tex. 7.

Arist. 8. met. cap. 8.

Cõtra Conim.

Respondent aliqui extra corpus animam non esse, neque in stato violento, neque naturali, sed prçter naturali; Ast turbida nimium solutio; nam quod

essentialiter est tale, est semper tale; si igitur anima essentialiter appetit corpus, semper appetit, & per consequens extra corpus est in statu violento; violentũ enim nil aliud est, quam propensionem naturalem impediri.

Arist. 4. de an.

Speculantur alij discessum à corpore esse violentum animæ, non vero permanentiam extra corpus, tunc enim melius exercet suas operationes, ac phãtasmatum soluta ligamine liberiori actu sua immateriali nobilitate potitur, sed debilior responsio. nã nõ minus est perfecta anima, quãdo à supremo opifice creatur, quam tunc, quando extra corpus perdurat, igitur si egressa corpus

Contra Vrtadum, Caietanũ, et alios, quos sequitur R. P. Tassonus Cãrellus vir celeberimus.

pus naturaliter exercet suas operationes absq; vlla inclinatione ad corpus, necessario infertur, quod à corpore tales operationes impediatur violenter, & contra ipsius naturam, & per consequens in corpore erit in statu violento, nec forma naturalis hominis dicenda foret.

Sed diluat obiectũ Plato. duplex inest naturalis inclinatio animæ vna ad bonum naturale mediatũ, altera ad bonum supernaturale immediatum, si primam spectemus anima inest naturaliter corpori, violenter extra corpus tenetur. si secundam violenter est in corpore naturaliter extra materiæ sordes. Vti forma, & incompleta *in Timæo.*

substantia natura sua appetit corpus, Vti substãtia spiritualis, cuius potētia intellectiua naturaliter in summam veritatem inclinat, & tendit, potentia volitiua naturali vinculo ad summum bonum contrahitur. Anima igitur secundum sui portionem inferiorem in operationibus quas vti forma materiæ vnita exercet, naturaliter operatur, gaudet cũ ipsis, tristatur, si lædantur, & ipsæ; ast in sui superiori portione violenter detinetur in corpore, in quo tanquam inter clauos cōstringi asserit sapiens, vbi nulla sapiendi cognitione satiatur, vbi nullo creatæ bonitatis terminatur obiecto: nec est, quod functo ho-

Plato de leg. dial. 10.

Plato in Pha.

homine velut corporis indiga doleat; nam beatior extra materiam ſtatus ſuprimit ad ipſum corpus inferiorem inclinationem . patet,& in homine viuente, qui dum ſui meliori parte ſpeculatur anima , ſupprimitur ſenſitiuę propenſio, vt ſtoicorum edocuit religio. *Lactan. ſtra.*

Ex hoc præſcinditur de tranſmigratione altera ambages, quādo enim ens ad duplex obiectum, quorum vnum altero eſt melius, inclinatur, ſi poſſideat nobilius , naturaliter reſpuit inferius. Quando exit corpore ſpiritus, ſuæ propenſionis melius tangit obiectum nempe Deum, vnde neque ab eo diuertere, vt ſordidæ materiæ re-

grediatur ad vincula. Si tamen numinis vltio damni, sensusque pæna affligat animas, istæ vtique violenter detinentur, & cruciātur ad flammas, Et dolore circa vtrumq; torquentur horribili.

In Concil. Later. sub Leon. X. Venien. sub Clem. V.

Pluries adoranda sanxere dogmenta, quod immortalis est anima, attamen ingeniorum specula•tur audacia in oppositum tali discursu Anima est actus corporis, & sine corpore nil operatur, ergo iumētorum, & hominum isdem est interitus. antecedens patet, quia læso organo intelligendi, hominis dissipatur ratiocinatio totaliter, vt euenit in freneticis, & mentecaptis, ergo sine corpore nil operatur ani-

Eccl. 3. vbi tamen loquitur Sapiēs ex persona impior.

anima, & per consequens eius actus dicendi sunt materiales.

Currit inter palestras scolastica quædam distinctio, per quam conceditur animam quoad primas aprehensiones esse organi corporei egenam, è quo sibi proponuntur simplicium terminorum obiecta, sed quoad propositiones, & discursiuas illationes negatur immaterialem hanc formam esse à corpore pendentem.

Ex Arist. 3. de an. tex 39. & alib.

Contra obiecti offensã fateor hoc esse comune tutamen, sed non per hoc sedatur ingeniosa rixandi libido, nam anima ex sui spirituali potentia est apta apræhendere simplicia obiecta absque corporeo

Arist. 3. de an. tex. 17 & seq.

phantaſmate, vel non ; ſi ex ſui eſſentia eſt apta, igitur abſque organi miniſterio, ipſoque læſo intelliget, & vellet: ſi eſſentialiter in ſua prima aprehendendi motione eſt organo egena, ergo nunquam ſine organo ſimplicia feretur in obiecta, ſed per totam æternitatem infantuli ad inſtar otiabitur, & nihil intelliget, ſeu vellet.

O quomodo male ſtudentum infirmitas eluctatur veritatem, & mentecapti ad exemplum frenetícat philoſophandi licentia. Eſt anima per ſe capax ſimplicia tãgere obiecta, ſed pro ſtatu iſto ſenſuum alligata conſortio prius debet phantaſmata ſpeculari, deinde prima

formata appræhensione independenter ab organo negat, vel affirmat, discurrit, & ratiotinatur; ast quoniam vnum ex alio necessario deducitur, hinc si corupti phantasmatis ministerium fatua præponat obiecta, sensusque comunis in suo famulitio deliret fertur, & anima in cæteris actibus ad incompta, totiusque intelligendi, vel amandi harmonia confunditur.

D. Aug. ad Bos.

Non sistitur temerata sophiticæ disceptationis anxietas, vlterius vrget, nec prædicta responsione purgatur. Instat quomodo spiritualis potentia spiritus à materiali corporis velamine impediatur, quī, dum læsum est organum,

possit anima apræhendere, cum ex vi suæ essentiæ sit absque organo capax huiusmodi actus. Sciscitantur quomodo obiectū phantasmate corporeo repræsentatum possit ad fatua, & dementia animam trahere, an scilicet per aliquam qualitatem eidem impressam, quæ si producatur ab obiecto, non potest recipi in anima, quia esset accidens materiali, quod in subiecto spirituali fundari non posset, si producatur ab anima, nō proportionatur obiecto, actus enim animæ est accidens spirituale, phantasma est materiale, igitur inter hęc duo nulla proportio, ne dum in essendo, sed neque in repræsentando, imposi-

bile

bile est enim, quod materiali spirituali assimiletur. Denique quærunt, quomodo organa materialia possint sua materialitate, adeo arctare animæ potētiam spiritualem, vt ipsa anima extra phantasmata nequeat simplicia obiecta intelligere, & tamen notissimum est ordinem spiritualitatis esse extra sphęram actiuitatis quātumuis exquisitæ potentiæ materialis, quælibet enim potentia dum impedit,& frenat actus alterius, hoc efficit mouendo, & per consequens agendo in passum per aliquam qualitatem, per quam res illa in sua actione impediatur, sed corpus organicum, est materiale, ergo non potest of- *Arist. 3. de an. tex. 61*

fuſ-

fuſcare potentias animæ, illiquè qualitatem, & accidens impeditiuum imprimere, ne apræhendat abſque ſenſibili ſpecie, & tamen euidens eſt animã ex ſui natura poſſe abſque materia apræhendere, & diſcurrere.

Nimium curioſa diſcuſſio quandoq;offendit veritatis ingenuitatem, & inſalubre eſt mentibus per ſubtilimas argumentorum degere agitationes. Spiritualis, æterna immarceſcibilis eſt anima, ſed adhuc tamen eſt forma corporis, & Deus in mirabilis opificij nobilitatẽ duas toto genere diſparatas naturas componere voluit vilali coniugio materiam aſſociauit ſpiritui, qui licet

cet immortalis, quia tamē adhuc eſt materiæ organicæ forma, ideo quamdiu informat, neceſſario debet ſuo vti ſubiecto, cui actuās inhæret, illiuſq; adaptatur diſpoſitionibus, quarum ad varietatem ſuarum alterat actionum ordinem, & quandoque peruertit. Non tamen materia agit actione impeditiua in animam, ſed anima, dum læſo vtitur inſtrumento, ſe ipſam in ſua agendi methodo turbat, & lædit.

D.Thom. p.p q.7.& alib.

Suarez. 4. de an. c. 8.

Infidus quandoque ſibi diſputandi genius, dū diſſipatas cognoſcit ambages, ſtudet tamen difficultatū recomponere ſarcinas, peregrinatur mens ſemper ad noua, & exhilaratur inuentis, quæ in ſui de-

decus,

decus, & perniciem persę-
pe disponuntur. In animæ perennitatem vacuus in hunc modum peruehitur sermo. habitus scientifici, & per consequens nõ apræhensiui simplicium terminorum, & ita independentes ab organo, fundantur immediate in anima, habitus enim immediate recipitur in potẽtia, cuius est habitus v. g. habitus bene theologizandi, sed isti habitus sunt materiales, ergo, & anima, alioquin non possent recipi in ipsa, minor probatur, nam corumpuntur, & facilitas, quam quis ab adolescente habebat bene theologizãdi, si exercitium interualletur per 40. annos v. g. vel alio accidente quan-
doq;

Arist. 3. de an. tex. 8.

doq; dictus habitus ammittitur, & desinit esse, ergo talis habitus non est accidens spirituale cum sit caducitati obnoxium, alioquin semper duraret. Ita species ille impressæ intelligendi in intellectu possibili receptæ, per quas anima suas in se capit operationes, & actus ille, quē moderna Scolasticorum phrasis nominat speciem expressam, & verbum mētis hæc omnia desinent esse, quomodo igitur sunt spiritualia?

Plerumque vtile est in publicam ferre notitiam, quod velis esse correctum, sed haud contineri posset in præsenti dicendi libertate repræhensio in eos, qui multifariè, & replicatis

Symach. li. 5. epist. 74.

tis

tis intelligibilis obiecti imaginibus tot accidentibus onerant animam. De nouo, (ne peripateticæ disciplinam Academiæ) producuntur habitus discurrendi in docto, benè amandi in moraliter bono, sed isti, sunt à materialitate immunes, & semel producti, perpetuo durāt in anima, sunt enim accidentia de genere permanentium. Ratio autem cur quandoq; perdatur ipsorum exercitium, ea est, quia sicut anima secundū se totam est in toto, & tota in qualibet parti vnita materiæ, cuius est forma, ita ipsius perfectiones, & habitus aliquo nexu associantur materiæ. & sicut intellectus pro statu isto

non

non incipit intelligere, nisi in terminorum aprehensione prouocetur à sensibili obiecto, vt supra dicebam, ita euanescente corporei phantasmatis obiecto non vtitur anima specie impressa ad tale obiectum consimili, & per consequens, neque habitu ad talis actus facilitatem ordinato. hinc amo sententiam Platonis (si tamen sacris corigatur, ac reformetur documentis) asserentem rerum species fuisse animæ in actu suæ creationis congenitas, sicut, & dæmonibus, sed tamen spiritalis substantia corporis mole grauata, ipsiq; per modum actus vnita non potest omnibus vti, sed eas tantum adhibet, quas

Cõtra Cassia. de an. et Peripat. fere omnes cum Arist. 3. de an. tex. 14. & seq.

quas obiecti phantasma suscitat, & mouet ad exercitium. Nullum hinc oritur inconueniens, sed maxime summi opificis congruit liberalitati, ne in corporis crascitiem nudũ demerserit spiritum, qui à corpore egressus teneatur rerum sibi emẽdicare species, & imagines. ita dum creatur anima decentius est ornari notitijs, vt in suæ originis nobilitate perseueret, & materiæ exuta pondere, tot ornata perfectionibus noscat quantum creatoris debeat munificentiæ, è cuius ope si meritorum librata impulsu tenebit fastigia syderum, eleuabitur beatior ad gloriam, vel si criminum vltione ruat ad tartara,

Hanc opinionẽ tutatus fuit Io. Picus Miran. Roma.

ra,

ra, eo in peiorē flectetur torturam, scelerumque memor ęstuabit ardentius.

Sol vertit ad vesperas Armille; exsiccat prolixitas audientium hilaritatē, & immoderata narratio ediscendi corumpit amorem. beneuola progrederer synopsi argumenta; quibus animæ immortalis firmatur probatio, sed rigida nimium discussio, quę verbosa distributione fastidit.

Adnecterem quomodo tres animæ sint in vnico homine, non rationales, impijssimum enim assertū veræ religionis damnant decreta) sed vegetatiua, & sensitiua alia, quarum vtraque ab anima rationali perficitur, & actuatur, sed

Hæc opinio nō est cōtra Syn ex Tolet. vt aduertit R. P. Tassonus Philos. omni ætate colēd.

sed in me Peripateticorũ odia conuerterem; me arguerent mendacij, ex quo dubitarent, ne hominem ens compositumq; per accidens opinarer. sed fragilis obstreperet repræhensio, nõ implicat enim plures formas partiales ad aliquam nobiliorem formam ordinari: adest in homine mixtum carnis, ossis, sanguinis, & tamen hæc habent rationem materię respectu alterius formæ, superioris ordinis, ita adesset vegetabile, adesset sensitiuum principium, sed tamen respectu perfectissimæ formæ rationem haberet subiecti. Magis distat corpus mere organicũ tot formis constructum ab anima, quam vegetandi, &

Themist. 3. de an. c. 27.

& ſentiendi principium, vt pote entia ſubtiliora, & puriora ab ipſa anima, ſed non repugnat immaterialẽ ſpiritum actuare corpus craſſum organicũ tot materialibus formis compactum, ergo neque repugnabit actuari, ſi à puriori vegetandi, & ſentiendi principio ſit magis in ſuo eſſe perfectum. Quinimo embrio ante aduentum rationalis animæ adinſtar plantæ augetur, & pauca ſeminis portio in multa organa diſponitur, per intus ſuſceptionem ex vmbelicali matris vena, igitur adueniente anima rationali vegetatiua non corumpitur, ſed perficitur, non enim aduerſatur anima vegetandi principio; quidquid

Suarez. 2. de an. c. 8.

Lauredanus ad 2. de an. tex. 32. det. p. Ariſt. 7. polit. c. 15.

quid autem tollitur, per ſui contrarium deſtruitur. In miniſterium roboris conceſſit animæ Deus in corpore oſſa, ad motus neruos muſculos, ad tegumentum pelles, ad nexus ligamenta, & alia, ita ad vegetendum ei vniuit vegetiuam, qua vteretur ad augumenta ſenſitiuam, quam adhiberet ad ſenſationes.

Ex adm. R. P. Taſſono Cã-[illegible]ello in eius [illegible]rabili tra[illegible]an. c. 13. [illegible]l. p.

Aſt altiori ſtylo de hac animarum triplicitate, transfigenda eſt opinio, in quo defecit Ariſtoteles, adfuit vera religio, per quam vnam vni credimus animam homini. Cum Deus, vt humanitati conciliaret diuinitatem, aſſũpſit corporis hoc pondus, quod ſemel aſſumpſit nun-

Hæc ratio eſt Toleti, vt aduertit Criſp. de phi. caute, &c. diſt. 2. lib. 7.

quam

quam dimiſit, ergo animæ vegetatiuæ, & ſenſitiuæ non ſunt diſtinctæ à rationali, nam in prodigioſo interitu perijſſent illæ, & per conſequens ſemel aſſumptæ fuiſſent dimiſſæ.

Concinit igitur ordinato creaturarum mundo, vt ſi datur natura mere corporea, ſi datur creatura mere ſpiritualis, vt dæmones, in quorum exiſtentiæ ſolidiſſimam euidentiã toties ſaxa, & lapides fuere vocales in oraculis, horribilia docent ſpectra demõſtrationes, & obſeſſorum prodigia confirmant, ita, & detur de vtraq; participans homo, vt permirandũ hoc animal, paruus hic mundus totam participet creatæ ſubſtãtiæ diferẽtiã.

Euſeb. Ceſar. in præparat. Euang. lib.

Tyręus de dem. p. p. c. p. & p. 2 c. p. latè per totũ Iamb. de miſt.

Vespertinis iam properantibus vmbris diuertebãt à læpidissimi lucus amænitate Nardisius, & Armillus, cũ Iuuenis de sui spiritus origine conscius repetijt Philosopho preces, vt indulgeret recreare lentũ ad ædes regressũ breuiter annuẽdo quid Aristoteles, quid Plato de animorum sẽserint perennitate. Huic inquit Nardisius. Ingenioso discordat impetu suas opinandi sanctiones philosophantium familia, & fęlix ille Stagirita, qui scripsit satis verè secũdis, adeo in suę famę præsidium obstinasse videtur posterorũ mentes, vt indemni contumacia, vel insulso glossemate, vel emendicato cõmento, qui tueri nequeũt,

10. Picus.

er-

errores, in veritatis refor-mentur oracula. Inuitauit ingenia ad peccandū Aristotelis obscura eruditio, plerumq; enim speculandi libido ibi credit lumina mentis, vbi magis in obstruso veræ sapientię desideratur imago. ambiguus ille peripatetici sermo ad seditionem intellectuum à superbia speculantium diligitur, & speculatiua tunc melius exequitur sua scelera ad cathedras, cum ad multiplicis sensus notam præceptoris possunt emēdari dogmenta. Multum debet Aristoteli posteritas, ob bene digestā materialis naturæ cognitionē, sed in nobilioribus, aut sibi ipsi, aut veritati deficit.

Reor hunc putasse ho- *Iustin. mart.*

lib. p. de an. tex. 18. minis animã esse immortalem, licet ordinato hic ad morem processu, vbi de anima in comuni discurrit, firmet axioma, quod passiones animæ ira, & timor nõ sunt à materia separatæ, sed se habent, vt super- *Pilato. in p. de an. contex. 20.* ficies, & linea, si igitur hoc est proprium animę in genere erit, & connexũ animæ in specie, deinde abdicatis vetustæ meditationis opinionib⁹, & ad inuidiæ methodum repræhenso Platone, cuius de anima armoniã per quasdam circulorũ machinas torquere, & confundere studuit, *Tex. 41.* subdit, quod anima transmutatur ad transmutationem corporis, & rationẽ desumit ex 2. cæli, vbi docet omnes substantias na-

tura-

turales, aut corpora esse, aut cum corporibus gigni, & corumpi. Quin imo in in Metph. signat ad naturalem Philosophum pertinere, quæ sunt materialia speculari, poro animæ indaginem ad naturalem philosophum spectare cõfirmat, vnde materialitas animę non minus hinc deducitur, quam ex vulgato axiomate, ꝙ sol, & homo generant hominē, sed pro vt homo est per rationalē formā fit talis, igitur anima de potentia materiæ videtur educi, tanto magis quia edocet alibi animā hominis esse à mare, materiam vero à fæmina; imo intellectum ex sanguinis temperamento coalescere ponit, nec intellectiuum

3. cæli.

6. Met. tex.

2. de gen. an. c. 3. 2. de an. tex. 33; & 33.

2. de partibus an. 4.

2. de gen. an. c. 4.

p. de an. tex. 9

absq; sensitiuo esse posse autumnat. Licet inquam Aristoteles suis inuolutus enigmatibus videatur animę caducitatē indicare, & maxime, quia asserit summum opificem indiuiduorum dedisse multiplicationem in ijs, quæ æterna esse nō possunt, & per cōsequens, animarum multiplicatio, earumdem arguere videatur mortalitatem, attamen longo examine volumen de anima quæsiui, vnde tantæ formæ perennitas facta rationum, & peryodorum combinatione conspicitur demonstrata, vbicumq; enim intellectus mentionem facit, illum à materia, & coruptibilitate secernit. hunc vocat materiæ inmixtum, im-

2. de gen. & corupt. In prob. sect. 4. probl. 16. 12 Met. tex. 35. 1. cæli te. 26.

P. de an. tex. 49. 34. 2. de an. tex. 21. 19. 250. 2. de gen. & corupt. tex.

impaſſibilem, æternum nominat, ſeparabilem docet, nobiliſſimum, ac diuinum prædicat: hunc extrinſecus aduenientem, cum actione corporali minime comunicātem, ſed ſemplicem, incoruptibilem, mētemq; diuinam præmonſtrat, & præfatæ propoſitiones, quæ vidētur animę arguere interitum, ex quo indiget ad ſpeculandum phantaſmate explicāt tātumodo intellectum, vt exerceat ſuas operationes, indigere phantaſmate tūquam obiecto in primorū terminorum apræhenſione, quinimo cum aliquando ſumat peripateticus intellectum pro phantaſia, hunc vocat coruptibilem, nam anima ſenſitiua, quæ

45 4. eth. nicom. c 8 2. Met. c. 4 tex. 51 2 de an. tex 156. 3. d an. tex 19 & 20. 12. Met. tex. 2. n. 3.

In probl. ſect. 3. prob. 4. de mem. & rem. 7. polit. c. 15. & 10. eth.

in homine, est ex eiusdem Philosophi opinione diuersa ab anima rationali interit in morte hominis. Mens autem extrinsecus aduenit eaque sola diuina est nihil enim cum eius actione comunicat actio corporalis.

2. de gen. an. c. 3.

Hæc sunt, quæ strepitibus implent scholasticas sedes; bene se habet, quod rationalis anima, si à mortalitatis contagio immunis iuxta Aristotelis Placitum, attamen suum inest opinioni vitium, Anima hæc, quam vocat mentem, & intellectum Stagirita, non multiplicatur in hominibus, sed est vna numero in cunctis, iuxta Aristotelis doctrinam, & orientibus humanæ speciei indi-

uiduis

uiduis hæc minime plurificatur. quod patet aperte, nam solam rationem cur res diferant numero, asterit philosophus esse materiā, res spirituales cum conseruentur in sua specie non indigent plurificari in indiuiduis, & idcirco si mens est incoruptibilis, est vna, nec in sui multiplicatione protenditur. Per intellectum autem intelligit Aristotelis substātiam quamdam vniuersalem ad phātasiæ, & intellectus materialis gubernium destinatam, quæ suo regimine, dū ex organo corporeo anima sensitiua hominis eccitat rerum imagines, elleuat ipsam phantasiam, & effermat actum intelligendi, qui in eodem intellectu

Mirandul. Euer. sin. li. 32. sect.

Alex. apro. in 2. de an. c. 22.

 im-

immateriali recipitur. hæc mens ista homini penitus extrinseca, nec ei commixta, vt ait Aristoteles est substantia quędam, quę aduenit, & non corumpitur, licet in senio, & debilitate phantasia ipsa lædatur, quin imo a iuuenit homini iam constituto in esse, & cum annos egressus infantiles, organumq; ratiotinandi est completum, ait enim philosophus: ira voluntas, & concupiscentia insũt statim factis pueris, ratio autem, & mens procedentibus ętate innasci nata est.

3. de an. tex. 64.

7. polit. c. 15. & 10. eth.

En cernis, quanta eruditionis infælicitate speculatus fuerit animã Aristoteles, ex cuius placito cum duplex sit intelligere ma-

2. de an. tex. 20.

materiale, scilicet, & incoruptibile, anima, quæ informat, habet sensibile intelligere; quod nil est præter phantasiam modo tamen, quam in brutis perfectiori, & hæc procul dubio mortalitati succumbit; Ast mens illa, & intellectus, est substantia spiritualis non informãs, sed penitus immixta, & separata, & homini iam in esse constituto, vt nauta naui aduenit, & assistit; vnde post aduentum talis animę inquit Philosophus, quod homo habet vitam meliorem, non secundum, quod homo est, sed quatenus in ipso est aliquid diuinum, vnde ore satis aperto fatetur Aristoteles, quod nõ vt hominis pars, sed quid

2. de an. te. 11.

10. eth.

 di-

diuinum hominisq; extrinseco in homine operatur intellectus.

De Platone autem nefas est dubitare, quin immortalitatis animæ acerimus fuerit patronus, & vindex, hic .n. è vetustissima Iudæorum sapientia nactus sui ipsius disciplinã, maxime cum Moysis eru-dimento concordat, & inuidię percitus furore errauit Aristoteles, cum mendaci censura notauit Platonem, humanas animas ab elementis posuisse cõpositas, hanc opinionis crascitiæ voluit tanti pręceptoris hebetem redere subtilitatem, sed derideãt legentes posteri vanissimã discipuli ingratitudinem, dum Plato ipse ioco mor-

Euseb. Cesar. de prapar. Euan. li. 12. 11

August. Steuc de peren. phil. pluries

Bessarion. li. p.

det

ďet eos, qui animam tanquam ventum exilire dicebant, ſed eam ſubſtantiā ſimplicem ſemper ſimiliter ſe habentem eſſe ſignificat, quæ in ſenſationibus corpore vtitur, per ſe ipſa tamen eſt bona, & ſupra corpus liberum habet imperium, ſeq. ipſam motu mouet accidentaliter perfectiuo. hæc non eſt illa armonia, ad quam freneticat Ariſtoteles, ſed quid melius, quæ ad varia, dum applicatur obiecta, ſcit, cogitat, perſuadit, vel intelligendo fit ſciens, vel opinando fit credula. Hæc non de materiæ ſordibus educitur, ſed Creatoris diuina efformata manu, corpori, quod actuat in miniſterium vitæ aſſociatur.

In Timæo.
In Phæd.
Ibid.
Ibid.
Ibid.
De leg. dial. 10.
De an.
Plat. in Phæ de repub. dial. 7.
Plato de repu dial. 7. & dial. 9. ita dial. 4.

Huius

De leg. dial. 10 & in Timæ. Huius immortalitatẽ deducit, & ipse Plato, ex quo modus operandi non ęgrediatur modum essendi, dũ *In Phæd.* intellectus studet secernere res ab esse corporeo, & *In Theatet.* coruptibili, considerando *In Phædro.* rerum essentias, easq; referẽs ad ideas; quinimo quãdoq; secum dixerit, se interogat, respondet, affirmat sibi ipsi, vel negat. *De virt. de leg. 12.* Hæc vtique perennis est, cuius actus, dum degit in corpore ad iustitiæ, vel iniustitiæ librantur men-*In sophist.* *In Phæd.* suram, & si interit iusta ad cælitum euolat consortia, si criminib⁹ à corpore separatur spurcata purgamina quęrit circa sepulturam, vnde, & cecinit ille.

Tibul. lib. 5. eleg. 5. *Hanc volitant animæ circũ sua fata quærentes.*

Hæc

Hæc ſunt Platonis placita, errauit, & ille in multis. ſed aut ſymbolicè ad philoſophiæ maieſtatē fuit loquutus, aut antiquorum impugnatiuè recenſuit ſententias. ſuſpicari autem, quod tres immortales ſpiritus in vnico docuerit homine, Troiani equi ad inſtar, ridiculum profectò eſt. Non me latet Ariſtotelicam hipocraſim, forſan, vt ſe comuni viuendi methodo accomodaret, Iunoni ſoſpitæ pro defunctæ amicæ animã vouiſſe ſtatuas, ſed aſſueuit ſimulatrix antiquitas factis verba doctrinãq; contradicere, certum noſcitur Stagiritam deridere Solonem, dum aſſerebat, neminem in hac vita eſſe fæ-

Themiſt. p. d an. ſuper tex. 9.

Io. Franc. P. cus lib 2. a ſtu. diu. e hum phil.

P. eth. c. 1

fælicẽ, iuxta illud Horatij.

dicique beatus
Ante obitum nemo supremaq; funera debet.

firmatq; philoſophus homini mortuo quidquã, aut boni, vel mali contingere poſſe. Verũ aliquid corupto ſæculo concedendum, quo meliori deſtituta lumine cæcutiebãt ingenia.

Seneca de cõsol. ad Albinam.

Dum ſub francico ſydere Armillus protendebat fęlicitatis mẽſurã, in amore, in ſcientijs, & mente, & volũtate ſibi implebat votorum ſummam, inter Anglicas carceres lõgo ſqualore ſlacebat Delius, & qui iãdiu ſacrilegus diteſcebat orator ad mutas vmbras, tacitoſq; horrores, à quo defẽderetur, tenebatur egenus. Extincto Arſacida cepe-

Ariſtph. in Plut.

perãt rixari in successionũ titulis agnati, quorũ opulentæ hæreditatis cupiditate augebatur æmulatio. inter ipsius Arsacidis secretiores lares, dum, & primogenij, & fideicomissorũ quærerent tabulas, quibus functorum volũtates protrahit ad rerũ dominia viuida quędam legum subtilitas, & viuentium ad iniurias è manium vmbris familiarum hauritur dispositio. Quidã agnatorũ multiplici nota signatam inueniens paginã opinatus se proficuũ tenere succedendi elogiũ, euolauit ad Regem, vt folium ad municipalis sanctionis ritum aperiri decerneret sibiq; bonorũ concederetur possessio. Erat ille papyrus coniurationis

tionis infamia cõtumax, è cuius fronte temeratum cũ Arsacida Delij legebatur fædus, per quod sceleratus Princeps dominandi vesana desiderio conceperat: Vidit, excanduit Rex, sed noscens rẽ non pensius esse tractãdam, quam vbi de Principis maiestate disponitur, in maturioris cõsilij cautelam, tanti criminis placuit examen diferri. Nil audacius delicto, quo sacræ diadematis violãtur fasces; & polluta dominãdi religio sibi sedet æquè vindex, & iudex, ad seruatę maiestatis præmiũ Armilli sociorumq; iusserat à vinculis emancipari virtutẽ, ast quia adolescẽs sacratissimæ vltionis ignotus sibi ipsi fuerat minister, occul-

ta

ta quoq; gloriosi facinoris mercede par erat abesse iucundus. Quoniã aut breues, aut iustæ debent prodire regnantium iræ, ideo Rex placida flagitij disquisitione Delij reatum tẽtauit esse digestum: successit apta iudicij fortuna. Nam diù incusatus sibi indicta taciturnitate negauit delictum, sed quia criminosus animus solet vili pauoris proximitate trepidare cõiunctus, ne tormentorũ laceraretur præssura, clã fassus est plectendam capite culpã. Ast quoniã imperãtis iustitia cunctorũ principiũ agebat negotiũ, & ne forsan aliquorũ in se prouocaret latratus, & odia. inconcussus enim est politici orbis cardo beneuolẽtia

Patric. de r. lib. 4 tit. 1

Patric. de re lib. 9. tit.

tia

tia ciuium in Principe, & conciliatus sacratissimis moribus amor Regnorum vitam fouet,& seruat, ideo voluit aduocantium turbã pro inquisiti cliẽtela prosilire ad acumina mentiũ]. Multi, quorũ in Deliũ sub prospero Ioue inuidia stabat proprijs vlcerata nisibus maligna quadã calami tarditate consulto deficiebant in iuribus, alij ad cõpositionis superbiã flexiloquo dicendi genere laborabant inter ambages, sed tandem deploratæ fortunæ annuebant esse delictũ. ad Regij decreti pompam Iurisconsultorum quæsiuit vulgum, qui non, quod sẽtiant leges, sed qui dixerit, quæritant, vt seruilis ingenij ad lentitatem aliorum pa-

Viuis de trad. discipl. li. 5.

pareant dicterijs: hine desijt declamandi genius ille magnificus, quo ad animorum suadelam, vel Attica, vel Romana triumphauit facundia. hodie non aliunde rerum, & Iureconsultorum infamia hoc sæculo multorum opinionem persuasit, quam, qui boni per inertiam, atq; indignitatē rem optimam prodiderūt, eamq; flagitiosis hominibꝰ dissipandam diripiēdamq; reliquerunt: Iam damnatus comuni sapiētum voto erat ad Carnificē Delius. Verum, quia cauere insidias magis necessariū, quā insidiatorem vlcisci, proditoris immaniā, voluit Rex clemētissima venia repellere; interpellauit leges, vt debita pænæ distinctione

Viu. de caus. corup. art. lib. 4.

Celius Calcag. epist. lib. 9 ep. ad Math. Mauz.

Arist. 6. eth. nicom. c. 8.

tanti

tanti plecteretur culpa reatus, sed, & aduocauit ad tormenti moderamen arbitria, voluit prudentissimus Princeps sub scelesti hominis interitu iniuriarũ remouere discrimina, sed inter flagella reliquit pietati locum, vt non principatu, sed virtute vir ostenderetur nactus ad gloriam: Iussit Deliũ occulto funere iugulari in carceribus, puduit enim ad feralia populorum spectacula virum consiliariũ trucidari. Cecidit nefarius Delius, qui turbata iurium religione tot innocentium absorpserat opes, aut vitam, sic violẽta parum duratura soluũtur, & quidquid scelestæ machinãtur mentes, ad iustissimæ iræ effumescit ardores.

D. Thom. 5. polit.

Arist. 5. eth. cap. 9.

dores. seruarunt astra Regem, quia innocenti Principi non dest patrona diuinitas. Attendite iudices. vltione petita temeritas vobis vertatur in ingenium, & alienum, quod plectitur crimen, in mali facinoris contūdatur medellam. abdicate sacram auri famem, nam quæ cæca cordis affectione ferūt, si dissipentur, ad salutem mentes illuminant. Quandoque cedit in lucrum ammisisse ea, quæ per optantur iniquè. Sub ferrea tandem altioris vindictę pressura ambitiosa decreta rescindi determinat fatum; *est quidem res sanctissima ciuilis sapientia, sed quæ pretio nummario non sit æstimanda, nec de-* *bo-*

Plat. in Alcibiad. p.

Tucid. lib. 4

Vlpianus l. ambitiosa 4 ff. de dec. & ord.

Vlpian. l. p. §. proinde ff.

de var. & extraor.

honestanda, dum in indicio honor petitur, qui in ingressu sacramenti offerri debuit: Tanti facinoris in orbe exordium male pullulat inde, *(quædam enim tametsi honestè accipiantur, inhonestè tamen petuntur.)*

Vlpian. ibid.

Finis.

INDEX
Questionum naturalium quæ in opere annuuntur

Ani-

Anima hominis secundum Aristotelem est mortalis, secundum Platonem est immortalis.

mum

nerare

Nota-

Notabilius errata sic corrige.

Pag. 46. cum vim
47. Henrius Henricus
53. expoeeret expoſceret
54. oportunitem oportunitatẽ
58. crucciatus cruciatus
62. tardititati tarditati
67. incomida incomoda
ibid. via vix
68. Derlius Delius & alibi
70. cerſas curſus
80. auguſtiſſimi anguſtiſſimi
95. iuſticare ruſticare
96. conſperat conſpexerat
123. cuentricos eccentricos
ibid. contorqueam contorqueãt
126. crimen crinem
135. tamea tamen
137. quoddam quemdam

ten-

142. tendet tenderet
151. hic dum
164. perturpatio perturbatio
165. ſemipartæ ſemiapertæ
167. Claud. Iuuenali
168. ritum riſum
175. autities lautities
176. regium regiam
ibid. effuſſiſſent effudiſſent
179. vires viros
193. impoſibiiem impoſibilem
206. conferi confeci
208. tella ſella
ibid. inuſtria induſtria
211. congeſte congeſtis
212. liquor loquor
217. maiſtate maieſtate
218. eſſentia eſſentiam
221. procepit procedit
226. Reſq. Reſp.
229. ſapiente ſapientem

impe-

138. impedio impendio
140. sciantias scientias
241. atrax atrox
253. vegatiuæ vegetatiuæ
267. ostibus ossibus
ibid. perdeficilis perdificilis
268. fifigura figura
282. enim ero
285. fallacix fallax
287. hoe hoc
301. ægentiæ egentiæ
310. luxurici luxuriei
315. audiunt audit
320. incantionis incantationis
325. nouitem nouitatem
331. sederibus fæderibus
333. reuõponere recomponere
346. vullo nullo
348. honectissima honestissima
350. Andrisius Nardisius, & alibi
361. edestructæ destructæ

gestre-

363. gestrebat gestiebat
365. inimicum inimica
ibid. reflectenses reflectens
395. metum metam
398. hebitat hebetat
402. egitij ægiptij
414. socurrunt succurrunt
423. subtantesq; substantesque
439. asperatas asperatus
445. aditum nec aditum
451. dilutissimũ in dilectissimũ
470. deridet deridebit
480. egenus egenum
510. statum stratum
516. gallium gallicum
517. incertitudo incertitudine
538. vnum vnam
552. motum notum
576. vegetendum vegetandum
ibid. vegetiuam vegetatiuam
599. ferunt feruntur